

Ionel Cordovan
Gheorghe Sarău • Noemi Cordovan • Mariana Baicu

RROMANI

Ghidul profesorului
de limbă

de limbă

RROMANI

Ionel Cordovan • Gheorghe Sarău
Noemi Cordovan • Mariana Baicu

Oradea
2017

Gheorghe Sarău **Ionel Cordovan**
Noemi Cordovan **Mariana Baicu**

Ghidul profesorului de limba rromani

Oradea – 2017

Referenți:

prof. Daniela Roxin, Școala Gimnazială nr. 2 Tămașda

Autori:

Ionel Cordovan, Gheorghe Sarău, Noemi Cordovan, Mariana Baicu

Prefață:

Gheorghe Sarău

Redactor:

Cordovan Ionel

Tehnoredactare:

Maria Caba

Copertă:

Horea Neag

Corectură:

Maria Caba, Mariana Baicu, Noemi Cordovan

ISBN 978-973-0-25128-9

CUPRINS

Prefață	4
Date personale	6
Portofoliul profesorului de limba rromani	7
Încadrarea în anul școlar 2017 -2018	8
Orarul profesorului	9
Structura anului școlar 2017-2018	10
Calendar școlar 2017-2018	13
Planuri cadru de învățământ pentru ciclul primar	14
Planuri cadru de învățământ pentru ciclul gimnazial	23
Programa școlară pentru clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a	35
Programa școlară pentru clasa a III-a și clasa a IV-a	58
Programa școlară pentru clasa a V-a	70
Programa școlară pentru clasele a VI-a – a VIII-a.....	86
Lista oficială a manualelor școlare alternative de limba rromani aflate în uz	103
Planificări calendaristice pentru învățământul primar	104
Planificări calendaristice pentru învățământul gimnazial	137
Proiectarea didactică	186
Teste de evaluare inițială	204
Teste de evaluare finală	213
Modele de subiecte pentru olimpiada națională de limba rromani	235
Modele de subiecte pentru pentru examenul național de definitivare în învățământ	260
Modele de subiecte pentru pentru concursul național de titularizare	266
Bibliografie	276

Prefață

Aș spune: „Prefață” sau „Din nou, în slujba predării limbii rromani”, căci corpul profesoral din Școala Gimnazială „Puiu Sever” din Ineu – Bihor se responsabilizează, iarăși, așa cum o face de câțiva ani buni, și dă la iveală un nou și valoros instrument de lucru dedicat învățămîntului din România cu predarea în limba rromani, respectiv, formei de învățămînt cu predarea orelor săptămânale de limba rromani de la nivelul claselor CP/I-a - IV-a și aV-a – a VIII-a. Da, întrucît *Ghidul profesorului de limba rromani* este un dar didactic aparte făcut de câțiva slujbași educaționali bihoreni (de la Ineu: Ionel Cordovan, Noemi Cordovan, Mariana Baicu, Maria Caba, de la Școala Gimnazială nr. 2 Tămașda - Daniela Roxin) împreună cu semnatarul rândurilor de față, ca mereu susținător - contributor al unor astfel de inițiative inedite în beneficiul studiului și predării limbii rromani în școli.

Așa după cum ne-a obișnuit inimosul și competentul profesor rrom de limba rromani din Școala Gimnazială „Puiu Sever” din Ineu, Ionel Cordovan, ne aflăm și de data aceasta în fața unui produs didactic inedit, *primul din lume de fapt*, care se constituie într-o adevărată călăuză didactică, în activitatea profesorului de limba rromani, căci – prin consistentul său conținut – nu rămâne aproape nimic neinclus din documentația necesară în proiectarea didactică la clasă, din tipologia mostrelor ce vizează dezvoltarea și „măsurarea” competenței profesionale a cadrului didactic de limba rromani care ia parte la examinări coordonate de la nivel național, *Ghidul* neocolind, evident, nici modele ale unor planificări curente și ale unor fișe de evaluare a elevilor la orele de limba rromani, mostre de subiecte administrate în cadrul competițiilor naționale de limba rromani ale elevilor.

Tocmai de aceasta, găsim necesară trecerea în revistă, și aici, a multitudinii de instrumente de lucru și a arsenalului de auxiliare tehnico-didactice, precum cele inserate în prezentul *Ghid...*, ce privesc: Fișa cu datele personale; Portofoliul profesorului de limba rromani; Încadrarea; Orarul profesorului; Structura anului școlar 2017-2018; Calendar școlar 2017-2018; Planuri - cadru de învățămînt pentru ciclul primar; Planuri - cadru de învățămînt pentru ciclul gimnazial; Programa școlară pentru clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a; Programa școlară pentru clasa a III-a și clasa a IV-a; Programa școlară pentru clasa a V-a; Programa școlară pentru clasele a VI-a – a VIII-a; Lista oficială a manualelor școlare alternative de limba rromani aflate în uz; Planificări calendaristice pentru învățămîntul primar; Planificări calendaristice pentru învățămîntul gimnazial; Proiectarea didactică; Teste de evaluare inițială; Teste de evaluare finală; Modele de subiecte pentru olimpiada națională de limba rromani; Modele de subiecte pentru examenul național de definitivare în învățămînt; Modele de subiecte pentru concursul național de titularizare; Bibliografie.

Ghidul profesorului de limba rromani, apărut în temeiul bunei și firești colaborări bihorene dintre Școala Gimnazială „Puiu Sever” din Ineu și Editura Primus din Oradea, constituie instrumentul de utilizat zilnic de către profesorii din întreaga țară care predau limba rromani, el urmând a fi reînnoit an de an și îmbrăcând, de bună seamă, forma unui „anuar metodico-didactic” pentru domeniul limbii rromani în paginile căruia se vor cuprinde și aspecte „de jonchiune”, ce țin și de alte perspective ale predării (la nivel preșcolar și liceal). Mobilizare și succes!

Gheorghe Sarău,

prof. univ. dr. la secția de limba și literatura rromani a Universității din București,
consilier pentru limba rromani la Direcția Minorități – Ministerul Educației Naționale

15 august 2017

DATE PERSONALE

Numele și prenumele

Data și locul nașterii

Studii

.....

.....

Vechimea în învățământ

Statutul (titular / suplinitor)

Gradul didactic (anul și nota obținută):

- **Definitivat:**

- **Gradul II:**

- **Gradul I:**

Calificativ obținut în anul școlar precedent:

Cursuri de perfecționare în ultimii 5 ani:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

STRUCTURA PORTOFOLIULUI PROFESORULUI DE LIMBA ROMANI

I. DATE PERSONALE

1. Structura anului școlar
2. Încadrarea (clase, nr.de ore)
3. Orarul
4. Fișa postului
5. Calendarul activităților pe anul în curs
6. Curriculum Vitae
7. Raport de autoevaluare

II. ACTIVITATEA DE LA CATEDRĂ

1. Programa școlară
2. Microprogramele pentru opționalele propuse
3. Planificarea materiei (planificarea anuală și planificarea pe unități de învățare)
4. Proiecte didactice
5. Teste de evaluare (testele predictive, rezultatele acestora și observațiile-concluziile ce se impun, testele sumative pentru fiecare unitate de învățare sau testele date la sfârșit de semestru sau an școlar)
6. Evaluarea alternativă (titlurile proiectelor, referatelor, eseurilor și portofoliilor întocmite de elevi)
7. Fișe de lucru (pe clase, pe nivel de performanță vizat)
8. Catalogul profesorului
9. Programa de pregătire pentru recuperarea cunoștințelor
10. Lista materialului didactic existent
11. Fișe cu asistențele la ore

III. PERFORMANȚE

1. Calendarul Olimpiadelor, concursurilor școlare
2. Subiecte propuse
3. Tabel nominal cu elevii selecționați și pregătiți pentru aceste concursuri
4. Planificarea pregătirii suplimentare
5. Prezența la pregătiri
6. Rezultatele obținute la diferite faze

IV. PROIECTE PERSONALE

1. Lista cu proiecte pe care ni le-am propus pe o anumită perioadă

V. PERFEȚIONARE

1. Evidența clară a activităților de perfecționare organizate la nivelul unității de învățământ (catedra, consilii profesionale) sau de CCD-ISJ, diplome, certificate

VI. MATERIALE

1. Scrisori metodice, regulamente, publicații, adrese MECT, ISJ, etc

**ÎNCADRAREA ÎN
ANUL ȘCOLAR 2017 – 2018**

Unitatea de învățământ	Disciplina	Clasa	Nr. Ore / săpt. - TC ¹	Nr. ore / săpt. – CDȘ ²	TOTAL
TOTAL					

¹ trunchi comun

² curriculum la decizia școlii

**ORARUL PROFESORULUI
AN ȘCOLAR 2017-2018**

Ora	LUNI	MARTI	MIERCURI	JOI	VINERI

ORDIN

privind structura anului școlar 2017-2018

În temeiul art. 94, alin.(2), lit. r) din Legea educației naționale nr.1/2011, cu modificările și completările ulterioare,

în temeiul prevederilor din Hotărârea Guvernului nr. 26/2017 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației Naționale,

MINISTRUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

emite prezentul

ordin:

Art.1 (1) Anul școlar 2017-2018 are 35 de săptămâni de cursuri, însumând 167 de zile lucrătoare.

(2) Prin excepție de la prevederile alin. (1), se stabilesc următoarele:

a) pentru clasele terminale din învățământul liceal, anul școlar are 32 de săptămâni de cursuri și se încheie în data de 25 mai 2018;

b) pentru clasa a VIII-a, anul școlar are 34 de săptămâni de cursuri și se încheie în data de 8 iunie 2018;

c) pentru clasele din învățământul liceal - filiera tehnologică, cu excepția claselor terminale, durata cursurilor este cea stabilită prin planurile-cadru de învățământ, în vigoare;

d) pentru clasele din învățământul profesional, durata cursurilor este cea stabilită prin planurile-cadru de învățământ în vigoare;

e) pentru învățământul special - clasele a IX-a - a XI-a, ciclul inferior al liceului, filiera tehnologică, durata cursurilor este de 37 de săptămâni, însumând 177 de zile lucrătoare;

f) stagiile de pregătire practică pentru care au optat absolvenții ciclului inferior al liceului, filiera tehnologică, cuprind 720 de ore care se desfășoară în perioada propusă de unitatea de învățământ organizatoare și aprobată de inspectoratul școlar, conform structurii anului școlar, cu respectarea vacanțelor;

g) pentru învățământul postliceal (școală postliceală și școală de maiștri), durata cursurilor este cea stabilită prin planurile-cadru de învățământ, în vigoare.

Art.2 Anul școlar 2017-2018 începe pe data de 1 septembrie 2017, se încheie pe data de 31 august 2018 și se structurează pe două semestre, după cum urmează:

Semestrul I are 18 săptămâni dispuse în perioada 11 septembrie 2017-2 februarie 2018

Cursuri – luni, 11 septembrie 2017 - vineri, 22 decembrie 2017

În perioada 28 octombrie - 5 noiembrie 2017, clasele din învățământul primar și grupele din învățământul preșcolar sunt în vacanță.

Vacanța de iarnă – sâmbătă, 23 decembrie 2017 – duminică, 14 ianuarie 2018

Cursuri – luni, 15 ianuarie 2018 – vineri, 2 februarie 2018

Vacanța intersemestrială – sâmbătă, 3 februarie 2018 – duminică, 11 februarie 2018

Semestrul al II-lea are 17 săptămâni dispuse în perioada 12 februarie 2018 - 15 iunie 2018

Cursuri – luni, 12 februarie 2018 – vineri, 30 martie 2018

Vacanța de primăvară – sâmbătă, 31 martie 2018 – marți, 10 aprilie 2018

Cursuri – miercuri, 11 aprilie 2018 – vineri 15 iunie 2018

Vacanța de vară – sâmbătă, 16 iunie 2018 – duminică, 9 septembrie 2018

Art.3 În zilele libere prevăzute de lege și în contractul colectiv de muncă aplicabil nu se organizează cursuri.

Art.4 Unitățile de învățământ și inspectoratele școlare vor marca prin manifestări specifice ziua de 5 octombrie – Ziua internațională a educației, ziua de 5 iunie – Ziua învățătorului.

Art.5 (1) Programul național „Școala altfel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

(2) Intervalul aferent programului ”Școala altfel” nu coincide cu perioada lucrărilor scrise semestriale / tezelor.

Art.6 Lucrările scrise semestriale/ tezele se susțin la finalul semestrelor, după parcurgerea programei școlare cu cel puțin 3 săptămâni înainte de finalul semestrului.

Art. 7 Etapele naționale ale olimpiadelor școlare se organizează, de regulă, în perioada vacanței de primăvară, conform calendarului olimpiadelor naționale școlare.

Art. 8 (1) În situații deosebite, bine fundamentate, în funcție de condițiile climaterice locale speciale și de specificul școlii, inspectoratele școlare pot aproba, la cererea conducerii unităților de învățământ, modificări ale structurii anului școlar stabilite prin prezentul ordin.

(2) Solicitarea de modificare a structurii anului școlar se face după consultarea consiliului reprezentativ al părinților din unitatea/unitățile de învățământ respectivă/respective.

(3) Aprobarea modificării structurii anului școlar, menționată la alin. (1), se acordă în condițiile asigurării unui număr de zile de cursuri cel puțin egal cu cel stabilit la art. 1, precum și a posibilității ca toți elevii să participe, fără restricții, la examenele și evaluările naționale: evaluarea națională a absolvenților clasei a VIII-a, examenul de bacalaureat, examenele de certificare a competențelor profesionale, examenele de atestare a competențelor, examenele de absolvire.

(4) Recuperarea cursurilor suspendate ca urmare a unor situații obiective de urgență, cum ar fi epidemii, intemperii, calamități naturale sau altele asemenea, nu se poate realiza în perioada vacanțelor școlare.

Art.9 Calendarul examenelor/evaluărilor naționale, al examenelor de absolvire, respectiv de certificare/atestare a calificării profesionale/a competențelor, precum și calendarul admiterii în clasa a IX-a se aprobă prin ordine distincte ale ministrului educației naționale.

Art.10 Direcția Generală Evaluare și Monitorizare Învățământ Preuniversitar, Direcția Minorități, Direcția Generală Management Preuniversitar, inspectoratele școlare, precum și conducerile unităților de învățământ duc la îndeplinire prevederile prezentului ordin.

Art.11 Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

**Ministru,
Pavel NĂSTASE**

București Nr. 3382

Data: 24.02.2017

CALENDAR ȘCOLAR 2017-2018

SEMESTRUL I

LUNA	SEPTEMBRIE	OCTOMBRIE	NOIEMBRIE	DECEMBRIE	IANUARIE
Săpt.	1 2 3	4 5 6 7 8	9 10 11 12	13 14 15	16 17 18
	<i>învățământul primar și preșcolar</i>				
L	11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29
M	12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30
M	13 20 27	4 11 18 25	2 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24 31
J	14 21 28	5 12 19 26	3 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25
V	15 22 29	6 13 20 27	4 10 17 24	4 8 15 22 29	5 12 19 26
S	16 23 30	7 14 21 28	5 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27
D	17 24	1 8 15 22 29	12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28

LUNA	FEBRUARIE	MARTIE	APRILIE	MAI	IUNIE
SAPT.	1 2 3	4 5 6 7	8 9 10 11	12 13 14 15	16 17
L	5 12 19 26	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11
M	6 13 20 27	6 13 20 27	3 10 17 24	4 8 15 22 29	5 12
M	7 14 21 28	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13
J	1 8 15 22	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14
V	2 9 16 23	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	4 8 15
S	3 10 17 24	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16
D	4 11 18 25	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17

SEMESTRUL al II -lea

SEMESTRUL I: 17 / 18 SĂPTĂMĂNI		SEMESTRUL AL II-LEA: 17 SĂPTĂMĂNI	
ȘCOALA ALTFEL: 2 octombrie 2017 - 31 mai 2018			
Cursuri: 11 septembrie 2017 - 22 decembrie		Cursuri: 12 februarie - 30 martie	
Vacanță învățământul primar: 28 octombrie - 5 noiembrie		Vacanța de primăvară: 31 martie - 10 aprilie	
Vacanța de iarnă: 23 decembrie - 14 ianuarie		Cursuri: 11 aprilie - 15 iunie	
Cursuri: 15 ianuarie - 2 februarie		Vacanța de vară: 16 iunie - 9 septembrie	
Vacanța intersemestrială: 3 februarie - 11 februarie		Zile libere: 28 Mai - A doua zi de Rusaliu, 1 Iunie	
Zile libere: 30 Noiembrie, 1 Decembrie, 24 Ianuarie			

*Planuri cadru de învățământ
pentru ciclul primar*

ORDIN nr. 3371 din 12 martie 2013

privind aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru învățământul primar și a Metodologiei privind aplicarea planurilor-cadru de învățământ pentru învățământul primar

EMITENT: MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

PUBLICAT ÎN: MONITORUL OFICIAL NR. 192 din 5 aprilie 2013

Data intrării în vigoare: 05 aprilie 2013

În conformitate cu prevederile art. 64 - 68 din Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare,

în baza Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 96/2012 privind stabilirea unor măsuri de reorganizare în cadrul administrației publice centrale și pentru modificarea unor acte normative,

în temeiul prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 536/2011 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, cu modificările și completările ulterioare,

ministrul educației naționale emite prezentul ordin.

ART. 1

Se aprobă Planul-cadru de învățământ pentru învățământul primar, prevăzut în anexa nr.

1.

ART. 2

Se aprobă Planul-cadru de învățământ pentru învățământul primar în limbile minorităților naționale, prevăzut în anexa nr. 2.

ART. 3

Elevii aparținând minorităților naționale care învață în unități de învățământ cu predare în limba română au dreptul să studieze în învățământul primar limba maternă. Numărul de ore alocate este prevăzut în anexa nr. 3.

ART. 4

Se aprobă Planul-cadru de învățământ pentru învățământul primar cu program integrat și suplimentar de artă - muzică, prevăzut în anexa nr. 4.

ART. 5

Se aprobă Planul-cadru de învățământ pentru învățământul primar cu program integrat și suplimentar de artă - coregrafie, prevăzut în anexa nr. 5.

ART. 6

Se aprobă Planul-cadru de învățământ pentru învățământul primar cu program integrat sportiv, prevăzut în anexa nr. 6.

ART. 7

Planurile-cadru de învățământ aprobate prin prezentul ordin se aplică începând cu anul școlar 2013 - 2014 la clasa pregătitoare și la clasa I, începând cu anul școlar 2014 - 2015 la clasa a II-a, iar din anul 2015 - 2016 la clasele a III-a și a IV-a.

ART. 8

(1) În anul școlar 2013 - 2014, la clasa a II-a se aplică Planul-cadru de învățământ aprobat prin Ordinul ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 4.686/2003*), iar la clasele a III-a și a IV-a se aplică Planul-cadru de învățământ aprobat prin Ordinul ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 5.198/2004*).

*) Ordinele ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 4.686/2003 și nr. 5.198/2004 nu au fost publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I.

(2) În anul școlar 2014 - 2015, la clasele a III-a și a IV-a se aplică Planul-cadru de învățământ aprobat prin Ordinul ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 5.198/2004.

ART. 9

Se aprobă Metodologia privind aplicarea planurilor-cadru de învățământ pentru învățământul primar, prevăzută în anexa nr. 7.

ART. 10

În conformitate cu art. 18 din Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, planurile-cadru ale învățământului primar, gimnazial, liceal și profesional includ religia ca disciplină școlară, parte a trunchiului comun. Elevilor aparținând cultelor recunoscute de stat, indiferent de numărul lor, li se asigură dreptul constituțional de a participa la ora de religie, conform confesiunii proprii. La solicitarea scrisă a elevului major, respectiv a părinților sau a tutorei legal instituit pentru elevul minor, elevul poate să nu frecventeze orele de religie. În acest caz, situația școlară se încheie fără disciplina religie. În mod similar se procedează și pentru elevul căruia, din motive obiective, nu i s-au asigurat condițiile pentru frecventarea orelor la această disciplină.

ART. 11

Direcția generală educație și învățare pe tot parcursul vieții, Direcția generală învățământ în limbile minorităților, Direcția generală resurse umane și rețea școlară națională, Institutul de Științe ale Educației, inspectoratele școlare județene/al municipiului București, conducerile unităților de învățământ duc la îndeplinire prevederile prezentului ordin.

ART. 12

Anexele nr. 1 - 7 fac parte integrantă din prezentul ordin.

ART. 13

Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Ministrul educației naționale,
Remus Pricopie

București, 12 martie 2013.

Nr. 3.371.

Planul - cadru de învățământ pentru învățământul primar

Arii	Discipline	Clasa				
		P	I	II	III	IV
Limbă și comunicare	Limba și literatura română ³	5	7	6	5	5
	Limba modernă	1	1	1	2	2
Matematică și științe ale naturii	Matematică ⁴	3	3	4	4	4
	Științe ale naturii	1	1	1	1	1
Om și societate	Istorie	-	-	-	-	1
	Geografie	-	-	-	-	1
	Educație civică	-	-	-	1	1
	Religie	1	1	1	1	1
Educație fizică, sport și sănătate	Educație fizică	2	2	2	2	2
	Joc și mișcare	-	-	-	1	1
	Muzică și mișcare	2	2	2	1	1
Arte	Arte vizuale și abilități practice	2	2	2	2	1
		2	2	2	2	1
Tehnologii						
Consiliere și orientare	Dezvoltare personală	2	1	1	-	-
Număr total de ore trunchi comun		19	20	20	20	21
Curriculum la decizia școlii (discipline opționale)		0-1	0-1	0-1	0-1	0-1
Număr minim de ore pe săptămână		19	20	20	20	21
Număr maxim de ore pe săptămână		20	21	21	21	22

³ La clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, disciplina se intitulează *Comunicare în limba română*.

⁴ La clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, se studiază integrat disciplina *Matematică și explorarea mediului*.

**Planul - cadru de învățământ pentru învățământul primar
în limbile minorităților naționale**

Arii	Discipline	Clasa				
		P	I	II	III	IV
Limbă și comunicare	Limba și literatura română ⁵	3	4	4	4	4
	Limba și literatura maternă ⁶	5	7	6	5	5
	Limba modernă	1	1	1	2	2
Matematică și științe ale naturii	Matematică ⁷	3	3	4	4	4
	Științe ale naturii	1	1	1	1	1
Om și societate	Istorie	-	-	-	-	1
	Geografie	-	-	-	-	1
	Educație civică	-	-	-	1	1
	Religie	1	1	1	1	1
Educație fizică, sport și sănătate	Educație fizică	2	2	2	2	2
	Joc și mișcare	-	-	-	1	1
	Muzică și mișcare	2	2	2	1	1
Arte	Arte vizuale și abilități practice	2	2	2	2	1
Tehnologii						
Consiliere și orientare	Dezvoltare personală	2	1	1	-	-
Număr total de ore trunchi comun		22	24	24	24	25
Curriculum la decizia școlii (discipline opționale)		0-1	0-1	0-1	0-1	0-1
Număr minim de ore pe săptămână		22	24	24	24	25
Număr maxim de ore pe săptămână		23	25	25	25	26

⁵ La clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, disciplina se intitulează *Comunicare în limba română*.

⁶ La clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, disciplina se intitulează *Comunicare în limba maternă*.

⁷ La clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, se studiază integrat disciplina *Matematică și explorarea mediului*.

**Planul - cadru de învățământ pentru învățământul primar
pentru școlile sau clasele cuelevi aparținând minorităților naționale care
studiază în limba română**

Arii	Discipline	Clasa				
		P	I	II	III	IV
Limbă și comunicare	Limba și literatura română ⁸	5	7	6	5	5
	Limba și literatura maternă ⁹	3	4	4	4	4
	Limba modernă	1	1	1	2	2
Matematică și științe ale naturii	Matematică ¹⁰	3	3	4	4	4
	Științe ale naturii	1	1	1	1	1
Om și societate	Istorie	-	-	-	-	1
	Geografie	-	-	-	-	1
	Educație civică	-	-	-	1	1
	Religie	1	1	1	1	1
Educație fizică, sport și sănătate	Educație fizică	2	2	2	2	2
	Joc și mișcare	-	-	-	1	1
	Muzică și mișcare	2	2	2	1	1
Arte	Arte vizuale și abilități practice	2	2	2	2	1
Tehnologii						
Consiliere și orientare	Dezvoltare personală	2	1	1	-	-
Număr total de ore trunchi comun		22	24	24	24	25
Curriculum la decizia școlii (discipline opționale)		0-1	0-1	0-1	0-1	0-1
Număr minim de ore pe săptămână		22	24	24	24	25
Număr maxim de ore pe săptămână		23	25	25	25	26

⁸ La clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, disciplina se intitulează *Comunicare în limba română*.

⁹ La clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, disciplina se intitulează *Comunicare în limba maternă*.

¹⁰ La clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, se studiază integrat disciplina *Matematică și explorarea mediului*.

Metodologie privind aplicarea planurilor-cadru de învățământ pentru învățământul primar

I. DISPOZIȚII GENERALE

ART. 1

Prezenta metodologie reglementează aplicarea planurilor-cadru de învățământ pentru învățământul primar.

ART. 2

În sensul prezentei metodologii, se definesc următorii termeni:

a) **plan-cadru de învățământ** - document de politică educațională care reflectă parcursul de învățare pe care școala îl oferă copiilor pe durata unui nivel de învățământ, precizând disciplinele obligatorii (trunchiul comun) studiate de elevi pe parcursul fiecărui an școlar și numărul de ore alocat acestora pe săptămână, precum și numărul de ore care pot fi alocate disciplinelor opționale (curriculum la decizia școlii/CDS);

b) **arie curriculară** - grupaj de discipline școlare care transpun didactic domenii înrudite din cunoașterea umană. La nivelul proiectării programelor școlare, gruparea pe arii curriculare favorizează coerența orizontală între discipline și economia de timp școlar prin transferurile conceptuale și metodologice care se realizează între discipline înrudite;

c) **trunchi comun** - ofertă educațională de parcurs în mod obligatoriu de către toți elevii care urmează același tip de program de formare;

d) **CDS (curriculum la decizia școlii)** - ofertă educațională propusă de școală, adecvată pe cât posibil specificului local, intereselor și nevoilor elevilor;

e) **plajă orară** - număr variabil de ore pe săptămână alocat unei/unor discipline opționale din planul-cadru de învățământ, școala fiind cea care îl decide;

f) **schemă orară** - modalitate concretă prin care clasele și școlile își alcătuiesc programul, incluzând orele cuprinse în trunchiul comun și orele stabilite pentru CDS; schemele orare ale claselor formează împreună schema orară a școlii.

II. ELABORAREA PLANULUI-CADRU DE ÎNVĂȚĂMÂNT PENTRU CICLUL PRIMAR

ART. 3

Construcția planului-cadru de învățământ are în vedere realizarea dezideratelor profilului de formare al copilului care finalizează ciclul primar, profil determinat de domeniile de competențe-cheie specificate în art. 68 din Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare. În mod concret, până la finalul clasei a IV-a, se urmărește atingerea unui nivel de performanță elementar în formarea următoarelor competențe:

1. Utilizarea modalităților de comunicare, în limba română, în limba maternă și în cel puțin o limbă străină, într-o varietate de situații:

1.1. Utilizarea corectă a limbii române și a limbajului însușit la disciplinele studiate.

1.2. Operarea cu mesaje verbale și nonverbale, accesibile vârstei, pentru a elabora și transmite mesaje care exprimă idei, experiențe, sentimente.

1.3. Adaptarea propriei comunicări la contexte de viață din mediul cunoscut.

2. Utilizarea conceptelor, a metodelor specifice diferitelor domenii ale cunoașterii și a instrumentelor tehnologice, în vederea rezolvării de probleme în contexte școlare, extrașcolare și profesionale:

2.1. Utilizarea capacităților formate în scopul rezolvării de probleme simple, în contexte date.

2.2. Folosirea unor raționamente simple în vederea luării de decizii în contexte familiare.

2.3. Folosirea metodelor de investigare însușite, pentru explorarea unor procese naturale și sociale simple.

3. Integrarea, participarea activă și responsabilă la viața socială:

3.1. Cunoașterea drepturilor și responsabilităților copilului.

3.2. Relaționarea corectă cu persoanele cu care intră în contact și asumarea unor roluri în contexte familiare.

3.3. Cooperarea în grupurile de apartenență și acceptarea competiției.

3.4. Respectarea diversității întâlnite în contexte familiare; identificarea unor elemente relevante pentru identitatea proprie.

3.5. Prevenirea conflictelor prin manifestarea unui comportament bazat pe respect, toleranță, grijă față de sine și față de ceilalți.

3.6. Folosirea noilor tehnologii de informare și comunicare în contexte școlare și extrașcolare adaptate vârstei.

4. Utilizarea eficace a instrumentelor necesare educației pe tot parcursul vieții:

4.1. Identificarea unor obiective de învățare corespunzătoare atât propriilor interese și aptitudini, cât și influențelor educative exercitate de școală și familie.

4.2. Folosirea unor tehnici de muncă intelectuală care valorizează autonomia, disciplina și perseverența, în scopul rezolvării de probleme în contexte familiare.

4.3. Exersarea responsabilității pentru propria învățare.

4.4. Folosirea, la nivelul vârstei, a unor tehnici noi de informare și comunicare.

4.5. Exersarea procedurilor și a instrumentelor de creare a conținutului informațional în spațiile virtuale, prin activități de învățare specifice vârstei și dezvoltării personale (de exemplu, constituirea portofoliilor de învățare, portofolii artistice, elaborarea unor pagini personale sau de grup, wiki, bloguri etc.).

5. Interiorizarea unui sistem de valori care să orienteze atitudinile și comportamentele;

5.1. Cunoașterea unor valori referitoare la școală, familie și mediul în care se dezvoltă și exprimarea unor opinii asupra acestora.

5.2. Exersarea unor comportamente moral-civice în contexte de viață din mediul cunoscut.

5.3. Dezvoltarea unei atitudini pozitive față de sine și față de alții: stimă de sine, respect, încredere în forțele proprii, responsabilitate.

5.4. Recunoașterea unui mediu potrivit pentru învățare și pentru viață.

5.5. Manifestarea opțiunii pentru o viață sănătoasă și echilibrată pentru propria dezvoltare.

5.6. Manifestarea unor inițiative pozitive în activitățile școlare și extrașcolare.

6. Manifestarea creativității și a spiritului inovator:

6.1. Participarea la proiecte în contexte de viață din mediul cunoscut.

6.2. Realizarea unor produse folosind tehnici de lucru noi.

6.3. Folosirea cunoștințelor obținute pe mai multe căi pentru rezolvarea unor sarcini de lucru.

7. Managementul vieții personale și al evoluției în carieră:

7.1. Utilizarea capacităților formate pentru rezolvarea unor situații-problemă din mediul cunoscut.

7.2. Analiza propriilor resurse pentru stabilirea traseului de dezvoltare personală.

7.3. Manifestarea disponibilității pentru noi eforturi fizice și intelectuale.

7.4. Manifestarea disponibilității pentru valorificarea ofertelor de continuare a studiilor.

ART. 4

Planul-cadru de învățământ stabilește disciplinele studiate de elevi în ciclul primar, numărul de ore pe săptămână alocat fiecărei discipline studiate în trunchiul comun, numărul total de ore pe săptămână în trunchiul comun, numărul de ore pe săptămână alocat CDS, precum și numărul minim/maxim de ore pe săptămână.

ART. 5

Planul-cadru de învățământ pentru învățământul primar operează cu următoarele arii curriculare: *Limbă și comunicare, Matematică și științe ale naturii, Om și societate, Arte, Tehnologii, Educație fizică, sport și sănătate, Consiliere și orientare.*

ART. 6

(1) Planul-cadru cuprinde o zonă comună pentru toți elevii - **Trunchiul comun**. În orele de trunchi comun se va parcurge programa școlară. Legea nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, precizează la art. 66 alin. (3) modul în care pot fi folosite orele alocate disciplinelor școlare: *"programa școlară acoperă 75% din orele de predare și evaluare, lăsând la dispoziția cadrului didactic 25% din timpul alocat disciplinei/domeniului de studiu respectiv. În funcție de caracteristicile elevilor și de strategia școlii din care face parte, profesorul decide dacă procentul de 25% din timpul alocat disciplinei/domeniului de studiu este folosit pentru învățare remedială, pentru consolidarea cunoștințelor sau pentru stimularea elevilor capabili de performanțe superioare, conform unor planuri individuale de învățare elaborate pentru fiecare elev."*

(2) În oferta școlii poate fi inclusă o oră reprezentând **Curriculum la decizia școlii**, distribuită unei discipline opționale.

(3) Disciplina opțională va fi stabilită în urma procesului de consultare a elevilor și a părinților.

ART. 7

La fiecare disciplină prevăzută în planul-cadru, activitățile de predare-învățare-evaluare acoperă, la clasa pregătitoare și clasa I, 30 - 35 minute din ora de curs, restul de timp fiind destinat unor activități liber-alese, recreative. La clasele a II-a, a III-a și a IV-a, activitățile de predare-învățare-evaluare acoperă 45 de minute.

III. PROCEDURA DE APLICARE A PLANULUI-CADRU DE ÎNVĂȚĂMÂNT PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR

ART. 8

Aplicarea planului-cadru de învățământ în unitățile de învățământ se realizează prin intermediul schemelor orare.

ART. 9

Realizarea schemei orare pornește de la tabelul care explicitează trunchiul comun. La acesta se adaugă, în funcție de opțiuni, ora de CDS.

ART. 10

(1) Pentru anul școlar 2013 - 2014, schemele orare pentru clasa pregătitoare sunt definitivare de consiliul de administrație al școlii, la începutul lunii septembrie 2013, pe baza evaluării resurselor umane și materiale proprii și a consultării cadrelor didactice și a părinților elevilor.

(2) Începând cu anul școlar 2014 - 2015, schemele orare ale claselor din învățământul primar vor fi realizate până la sfârșitul anului școlar în curs și se vor face actualizări, dacă este cazul, în primele 5 zile ale lunii septembrie din noul an școlar.

(3) Consiliile profesoriale pot face propuneri de scheme orare Consiliului de administrație, pe baza evaluării condițiilor locale, a potențialului și intereselor elevilor.

(4) Consultarea părinților poate fi făcută prin mai multe căi: completarea de către părinți a unor chestionare, votul exprimat de părinți în adunarea clasei sau a școlii, investirea de către părinți a reprezentanților lor în Consiliul de administrație cu puterea de a decide în numele lor etc. Fiecare consiliu de administrație își va alege propria cale de consultare a părinților elevilor.

*Planuri cadru de învățământ
pentru ciclul gimnazial*

ORDIN

**privind aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru învățământul
gimnazial**

În conformitate cu prevederile Legii educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare,

În conformitate cu prevederile Ordinului ministrului educației naționale nr. 3.593/2014 pentru aprobarea Metodologiei privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar - planuri-cadru de învățământ și programe școlare,

În temeiul Hotărârii Guvernului nr. 44/2016 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice,

MINISTRUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

emite prezentul ordin:

Art. 1. Se aprobă Nota de fundamentare a planurilor-cadru pentru învățământul gimnazial, prevăzută în anexa nr. 1, care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 2. Se aprobă Planul-cadru de învățământ pentru învățământul gimnazial, clasele a V-a - a VIII-a, prevăzut în anexa nr. 2, care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 3. Se aprobă Planul-cadru de învățământ pentru învățământul gimnazial cu predare în limbile minorităților naționale și pentru învățământul gimnazial pentru școlile sau clasele cu elevi aparținând minorităților naționale care studiază în limba română, prevăzut în anexa nr. 3, care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 4. Se aprobă Planul-cadru de învățământ pentru învățământul gimnazial cu program integrat și suplimentar de artă - muzică, prevăzut în anexa nr. 4, care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 5. Se aprobă Planul-cadru de învățământ pentru învățământul gimnazial cu program integrat și suplimentar de artă - coregrafie, prevăzut în anexa nr. 5, care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 6. Se aprobă Planul-cadru de învățământ pentru învățământul gimnazial cu program integrat și suplimentar de artă - arte vizuale, prevăzut în anexa nr. 6, care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 7. Se aprobă Planul-cadru de învățământ pentru învățământul gimnazial cu program sportiv integrat, prevăzut în anexa nr. 7, care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 8. Planurile-cadru de învățământ aprobate prin prezentul ordin se aplică începând cu anul școlar 2017 - 2018, la clasa a V-a, începând cu anul școlar 2018 - 2019, la clasa a VI-a, începând cu anul școlar 2019 - 2020, la clasa a VII-a, iar din anul 2020 - 2021, la clasa a VIII-a.

Art. 9. (1) În anul școlar 2016-2017, la clasele a V-a - a VIII-a, se aplică planurile-cadru de învățământ aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3.638/2001.)

(2) În anul școlar 2017 - 2018, la clasele a VI-a - a VIII-a, se aplică planurile-cadru de învățământ aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3.638/2001.)

(3) În anul școlar 2018 - 2019, la clasele a VII-a - a VIII-a, se aplică planurile-cadru de învățământ aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3.638/2001.)

(4) În anul școlar 2019-2020, la clasa a VIII-a, se aplică Planurile-cadru de învățământ aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3.638/2001.)

Art. 10. Direcția Generală Învățământ Preuniversitar, Direcția Minorități, Direcția Generală Management și Resurse Umane, Direcția Generală Buget-Finanțe, Centrul Național de Dezvoltare a Învățământului Profesional și Tehnic, Institutul de Științe ale Educației, inspectoratele școlare județene/al municipiului București, conducerile unităților de învățământ duc la îndeplinire prevederile prezentului ordin.

Art. 11. Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

**Ministru,
Adrian Curaj**

București

Nr. 3.590

Data: 5 aprilie 2016

NOTA DE FUNDAMETARE
a planurilor-cadru pentru învățământul gimnazial

Componentă a curriculumului național, planul-cadru de învățământ transpune în practica școlară opțiuni majore de politică educațională.

Planurile-cadru pentru învățământul gimnazial au fost elaborate ținând seama de:

- reperele decizionale majore care privesc învățământul preuniversitar din România, prezentate în documentele elaborate de Guvernul României, precum și în documentele agreate în comun de Guvernul României și de instituțiile europene;
- finalitățile învățământului gimnazial așa cum sunt acestea stabilite de Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare (*Legea educației naționale*).

Planurile-cadru pentru învățământul gimnazial precizează domeniile și disciplinele studiate pe parcursul fiecărui an de studiu și resursele de timp pentru predare - învățare - evaluare alocate acestora.

Potrivit Legii educației naționale, în învățământul preuniversitar curriculumul național este centrat pe formarea și dezvoltarea/diversificarea competențelor-cheie care conturează profilul de formare al elevului. Opțiunea pentru utilizare competențelor-cheie ca repere în stabilirea profilului de formare a reprezentat o decizie de politică educațională importantă promovată de Legea educației naționale. În acest sens, curriculumul național pentru învățământul gimnazial se axează pe formarea competențelor-cheie.

Profilul de formare al absolventului de gimnaziu, prezentat mai jos, descrie așteptările exprimate față de elevi la sfârșitul învățământului gimnazial, prin raportare la: cerințele exprimate în Legea educației naționale, alte documente de politică educațională și studii de specialitate; finalitățile învățământului; caracteristicile de dezvoltare ale elevilor

Comunicare în limba maternă	- Căutarea, colectarea, procesarea de informații și receptarea de opinii, idei, sentimente într-o varietate de mesaje ascultate/texte citite - Exprimarea unor informații, opinii, idei, sentimente, în mesaje orale sau scrise, prin adaptarea la situația de comunicare - Participarea la interacțiuni verbale în diverse contexte școlare și extrașcolare, în cadrul unui dialog proactiv
Comunicare în limbi străine	- Identificarea unor informații, opinii, sentimente în mesaje orale sau scrise în limba străină pe teme cunoscute - Exprimarea unor idei, opinii, sentimente, în cadrul unor mesaje orale sau scrise, pe teme cunoscute - Participarea la interacțiuni verbale la nivel funcțional, pe teme cunoscute
Competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii	- Manifestarea interesului pentru identificarea unor regularități și relații matematice întâlnite în situații școlare și extrașcolare și corelarea acestora - Identificarea caracteristicilor matematice cantitative sau calitative ale unor situații concrete - Rezolvarea de probleme în situații concrete, utilizând algoritmi și instrumente specifice matematicii - Prelucrarea și interpretarea datelor și dovezilor experimentale și reprezentarea grafică a

	acestora - Proiectarea și derularea unui demers investigativ pentru a verifica o ipoteză de lucru - Proiectarea și realizarea unor produse utile pentru activitățile curente - Manifestarea interesului pentru o viață sănătoasă și pentru păstrarea unui mediu curat - Aplicarea unor reguli simple de menținere a unei vieți sănătoase și a unui mediu curat
Competență digitală	- Utilizarea unor dispozitive și aplicații digitale pentru căutarea și selecția unor resurse informaționale și educaționale digitale relevante pentru învățare - Dezvoltarea unor conținuturi digitale multimedia, în contextul unor activități de învățare - Respectarea normelor și regulilor privind dezvoltarea și utilizarea de conținut virtual (drepturi de proprietate intelectuală, respectarea proprietății private, siguranță pe internet)
A învăța să înveți	- Formularea de obiective și planuri simple de învățare în realizarea unor sarcini de lucru - Gestionarea timpului alocat învățării și monitorizarea progresului în realizarea unei sarcini de lucru - Aprecierea calităților personale în vederea autocunoașterii, a orientării școlare și profesionale
Competențe sociale și civice	- Operarea cu valori și norme de conduită relevante pentru viața personală și pentru interacțiunea cu ceilalți - Relaționarea pozitivă cu ceilalți în contexte școlare și extrașcolare, prin exercitarea unor drepturi și asumarea de responsabilități - Manifestarea disponibilității pentru participare civică în condițiile respectării regulilor grupului și valorizării diversității (etno-culturale, lingvistice, religioase etc.)
Spirit de inițiativă și antreprenoriat	- Manifestarea interesului pentru identificarea unor soluții noi în rezolvarea unor sarcini de învățare de rutină și/sau provocatoare - Manifestarea inițiativei în rezolvarea unor probleme ale grupurilor din care face parte și în explorarea unor probleme ale comunității locale - Aprecierea calităților personale în vederea autocunoașterii, a orientării școlare și profesionale - Identificarea unor parcursuri școlare și profesionale adecvate propriilor interese
Sensibilizare și exprimare culturală	- Aprecierea unor elemente definitorii ale contextului cultural local și ale patrimoniului național și universal - Realizarea de lucrări creative folosind diverse medii, inclusiv digitale, în contexte școlare și extrașcolare - Aprecierea unor elemente definitorii ale contextului cultural local și ale patrimoniului național și universal - Participarea la proiecte și evenimente culturale organizate în contexte formale sau nonformale

Planurile-cadru de învățământ pentru gimnaziu sunt structurate pe două componente: (1) trunchi comun, (2) curriculum la decizia școlii.

1. Trunchi comun (TC)

Trunchiul comun reprezintă numărul de ore care trebuie parcurse în mod obligatoriu de către toți elevii cuprinși într-un anumit program de educație, la nivelul fiecărei discipline de studiu. Acest număr de ore asigură egalitatea șanselor la educație.

2. Curriculum la decizia școlii (CDS)

Curriculumul la decizia școlii (CDS) reprezintă oferta educațională propusă de școală, în concordanță cu: nevoile și interesele de învățare ale elevilor, specificul școlii, nevoile și tradițiile comunității locale. La nivelul planurilor-cadru de învățământ curriculumul la decizia școlii se exprimă prin numărul de ore alocate școlii pentru construirea propriului proiect curricular. Stabilirea CDS se realizează, în mod descentralizat, de către fiecare unitate de învățământ, în fiecare an școlar, pentru anul școlar următor.

Curriculumul la decizia școlii (CDS) se constituie atât din opționale ofertate la nivelul unității de învățământ, cât și din opționale ofertate la nivel național. CDS este rezultatul unui proces real și

transparent de consultare și negociere cu elevii și părinții acestora, cu alți actori la nivel comunitar și valorifică oportunități și nevoi specifice.

Oferta națională de curriculum la decizia școlii cuprinde programe școlare aprobate prin ordin al ministrului educației naționale și cercetării științifice. Programele școlare promovate ca ofertă centrală reprezintă exemple de bune practici în dezvoltarea curriculumului la decizia școlii, relevante pentru disciplina și pentru aria curriculară de care aparțin, pentru o abordare integrată la nivelul mai multor arii curriculare, dar și relevante social. Dintre opțiunile promovate la nivel național pot fi menționate:

- Educație pentru sănătate, clasele V - VI, VII - VIII;
- „Creează-ți mediul!”, clasele III - IV, V - VII;
- Educație ecologică și de protecție a mediului, clasele V - VII;
- Lectura și abilitățile de viață, clasele V - VI, VII - VIII;
- Limba neolenă și civilizația Greciei antice (doi ani de studiu);
- Rădăcini latine în cultura și civilizația românească (doi ani de studiu, clasele V - VI, VII - VIII);
- Mituri și legende greco-romane, clasele V - VI;
- Expresii și proverbe latine, clasa a VII-a;
- Cultură și tradiții aromâne, clasele V - VI, VII - VIII;
- Matematică și științe în societatea cunoașterii (un an de studiu);
- Istorie orală: Istorie trăită - Istorie povestită;
- Educație prin șah (doi ani de studiu);
- Limba și literatura maghiară pentru elevii care frecventează clasele cu predare în limba română sau trăiesc în două culturi minoritare, clasele V - VIII.

Plan-cadru de învățământ pentru învățământul gimnazial¹¹

Aria curriculară/disciplina		Clasa			
		V	VI	VII	VIII
I. Limbă și comunicare		8-10	8-10	9-11	8-10
Limba și literatura română	TC	4	4	4	4
Limba modernă 1		2	2	2	2
Limba modernă 2		2	2	2	2
Elemente de limbă latină și de cultură romanică		-	-	1	-
Opțional*	CDS	0-2	0-2	0-2	0-2
II. Matematică și științe ale naturii		5-7	8-10	10-12	9-11
Matematică	TC	4	4	4	4
Fizică		-	2	2	2
Chimie		-	-	2	2
Biologie		1	2	2	1
Opțional*	CDS	0-2	0-2	0-2	0-2
III. Om și societate		5-7	4-6	4-6	6-8
Educație socială**	TC	1	1	1	1
Istorie		2	1	1	2
Geografie		1	1	1	2
Religie		1	1	1	1
Opțional*	CDS	0-2	0-2	0-2	0-2
IV. Arte		2-4	2-4	2-4	2-4
Educație plastică	TC	1	1	1	1
Educație muzicală		1	1	1	1
Opțional*	CDS	0-2	0-2	0-2	0-2
V. Educație fizică, sport și sănătate		2-4	2-4	2-4	2-4
Educație fizică și sport	TC	2	2	2	2
Opțional*	CDS	0-2	0-2	0-2	0-2
VI. Tehnologii		2-4	2-4	2-4	2-4
Educație tehnologică și aplicații practice	TC	1	1	1	1
Informatică și TIC		1	1	1	1
Opțional*	CDS	0-2	0-2	0-2	0-2
VII. Consiliere și orientare		1-3	1-3	1-3	1-3
Consiliere și dezvoltare personală	TC	1	1	1	1
Opțional*	CDS	0-2	0-2	0-2	0-2
Opțional(e) integrat(e) la nivelul mai multor arii curriculare	CDS	1	1	1	1
Număr total de ore în TC		25	27	30	30
Număr total de ore în CDS***		1-3	1-3	1-3	1-4
Nr. minim - maxim de ore pe săpt.		26-28	28-30	31-33	31-34

TC = trunchi comun; CDS = curriculum la decizia școlii

¹¹ În anul școlar 2017 – 2018, acest plan-cadru se aplică doar clasei a V-a.

NOTĂ:

* Elevii pot opta, într-un an de studiu, pentru 1 - 3 cursuri opționale (clasele V - VII) și 1 - 4 cursuri opționale (clasa a VIII-a), dintre care un opțional integrat la nivelul mai multor arii curriculare este obligatoriu.

** În cadrul acestei discipline vor fi studiate: la clasa a V-a *Gândire critică și drepturile copilului*, la clasa a VI-a *Educație interculturală*, la clasa a VII-a *Educație pentru cetățenie democratică* și la clasa a VIII-a *Educație economico-financiară*.

*** Curriculumul la decizia școlii (CDS) se constituie atât din opționale oferite la nivelul unității de învățământ, cât și din opționale oferite la nivel național. CDS este rezultatul unui proces real și transparent de consultare și negociere cu elevii și părinții acestora, cu alți actori la nivel comunitar și valorifică oportunități și nevoi specifice contextului cultural, social și economic local.

Plan-cadru de învățământ pentru învățământul gimnazial cu predare în limbile minorităților naționale și pentru învățământul gimnazial pentru școlile sau clasele cu elevi aparținând minorităților naționale care studiază în limba română¹²

Aria curriculară/disciplina		Clasa			
		V	VI	VII	VIII
I. Limbă și comunicare		10-12	10-12	11-13	11-13
Limba și literatura română	TC	4	4	4	4
Limba maternă		4	4	4	4
Limbă modernă 1		2	2	2	2
Elemente de limbă latină și de cultură romanică		-	-	1	-
Opțional*	CDS	0-2	0-2	0-2	0-2
II. Matematică și științe ale naturii		5-7	8-10	10-12	9-11
Matematică	TC	4	4	4	4
Fizică		-	2	2	2
Chimie		-	-	2	2
Biologie		1	2	2	1
Opțional*	CDS	0-2	0-2	0-2	0-2
III. Om și societate		5-7	5-7	5-7	6-8
Educație socială**	TC	1	1	1	1
Istorie		2	1	1	2
Istoria și tradițiile minorităților		-	1	1	-
Geografie		1	1	1	2
Religie		1	1	1	1
Opțional*	CDS	0-2	0-2	0-2	0-2
IV. Arte		2-4	2-4	2-4	2-4
Educație plastică	TC	1	1	1	1
Educație muzicală		1	1	1	1
Opțional*	CDS	0-2	0-2	0-2	0-2
V. Educație fizică, sport și sănătate		2-4	2-4	2-4	2-4
Educație fizică și sport	TC	2	2	2	2
Opțional*	CDS	0-2	0-2	0-2	0-2
VI. Tehnologii		2-4	2-4	2-4	2-4
Educație tehnologică și aplicații practice	TC	1	1	1	1
Informatică și TIC		1	1	1	1
Opțional*	CDS	0-2	0-2	0-2	0-2
VII. Consiliere și orientare		1-3	1-3	1-3	1-3
Consiliere și dezvoltare personală	TC	1	1	1	1
Opțional*	CDS	0-2	0-2	0-2	0-2
Opțional(e) integrat(e) la nivelul mai multor arii curriculare	CDS	1	1	1	1
Număr total de ore în TC		27	30	33	32
Număr total de ore în CDS***		1-3	1-3	1-3	1-4
Nr. minim - maxim de ore pe săpt.		28-30	31-33	34-36	33-36

TC = trunchi comun; CDS = curriculum la decizia școlii

¹² În anul școlar 2017 – 2018, acest plan-cadru se aplică doar clasei a V-a.

NOTĂ:

* Elevii pot opta, într-un an de studiu, pentru 1 - 3 cursuri opționale (clasele V - VII) și 1 - 4 cursuri opționale (clasa a VIII-a), dintre care un opțional integrat la nivelul mai multor arii curriculare este obligatoriu.

A doua limbă modernă poate fi studiată în cadrul CDS.

** În cadrul acestei discipline vor fi studiate: la clasa a V-a *Gândire critică și drepturile copilului*, la clasa a VI-a *Educație interculturală*, la clasa a VII-a *Educație pentru cetățenie democratică* și la clasa a VIII-a *Educație economico-financiară*.

*** Curriculumul la decizia școlii (CDS) se constituie atât din opționale oferite la nivelul unității de învățământ, cât și din opționale oferite la nivel național. CDS este rezultatul unui proces real și transparent de consultare și negociere cu elevii și părinții acestora, cu alți actori la nivel comunitar și valorifică oportunități și nevoi specifice contextului cultural, social și economic local.

**PLANUL-CADRU DE ÎNVĂȚĂMÂNT PENTRU CLASELE I – a VIII-a
valabil în anul școlar 2001-2002¹³**

Aria curriculară/disciplina	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
I. Limbă și comunicare	7-8	7-8	7-9	7-9	9-10	8-9	8-9	9-10
Limba și literatura română	7-8	7-8	5-7	5-7	5	4	4	4
Limba modernă 1	-	-	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3
Limba modernă 2	-	-	-	-	2	2	2	2
Limba latină	-	-	-	-	-	-	-	1
II. Matematică și Științe ale naturii	3-4	3-4	4-6	4-6	5-6	8	10	9-10
Matematică	3-4	3-4	3-4	3-4	4	4	4	4
Științe ale naturii	-	-	1-2	1-2	-	-	-	-
Fizică	-	-	-	-	-	2	2	2
Chimie	-	-	-	-	-	-	2	2
Biologie	-	-	-	-	1-2	2	2	1-2
III. Om și societate	1	1	2-3	3-5	3-5	3-5	4-5	6-7
Educație civică	-	-	1-2	1-2	-	-	-	-
Cultură civică	-	-	-	-	0-1	0-1	1-2	1-2
Istorie	-	-	-	}1-2	1-2	1-2	1-2	2
Geografie	-	-	-	-	1-2	1-2	1-2	2
Religie*	1	1	1	1	1	1	1	1
IV. Arte	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	1-2
Educație plastică	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	}1-2
Educație muzicală	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	
V. Educație fizică și sport	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	1-2
VI. Tehnologii	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2
Abilități practice	1-2	1-2	1-2	1-2	-	-	-	-
Educație tehnologică	-	-	-	-	1-2	1-2	1-2	1-2
VII. Consiliere și orientare	0-1	0-1	0-1	0-1	1	1	1	1
Număr total de ore alocate pentru trunchiul comun	16	16	18	19	23	25	28	28
Discipline opționale	1-4	1-4	1-4	1-4	1-3	1-3	1-2	1-2
<i>Nr. minim de ore pe săptămână</i>	<i>18</i>	<i>18</i>	<i>20</i>	<i>21</i>	<i>24</i>	<i>26</i>	<i>29</i>	<i>29</i>
<i>Nr. maxim de ore pe săptămână</i>	<i>20</i>	<i>20</i>	<i>22</i>	<i>23</i>	<i>26</i>	<i>28</i>	<i>30</i>	<i>30</i>

¹³ În anul școlar 2017 – 2018, acest plan-cadru se aplică doar claselor a VI-a, a VII-a și a VIII-a.

**PLANUL-CADRU DE ÎNVĂȚĂMÂNT PENTRU CLASELE I – a VIII-a
pentru învățământul în limbile minorităților naționale
valabil în anul școlar 2001-2002¹⁴**

Aria curriculară/ disciplina	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
I. Limbă și comunicare	11-12	11-12	11-14	11-14	12-13	10-11	10-11	11-12
Limba și literatura română	4	4	4	4	5	4	4	4
Limba și literatura maternă	7-8	7-8	5-7	5-7	5	4	4	4
Limba modernă I	-	-	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3
Limba latină	-	-	-	-	-	-	-	1
II. Matematică și Științe ale naturii	3-4	3-4	4-6	4-6	5-6	8	10	9-10
Matematică	3-4	3-4	3-4	3-4	4	4	4	4
Științe ale naturii	-	-	1-2	1-2	-	-	-	-
Fizică	-	-	-	-	-	2	2	2
Chimie	-	-	-	-	-	-	2	2
Biologie	-	-	-	-	1-2	2	2	1-2
III. Om și societate	1	1	2-3	3-5	3-5	4-6	5-7	6-7
Educație civică	-	-	1-2	1-2	-	-	-	-
Cultură civică	-	-	-	-	0-1	0-1	1-2	1-2
Istorie	-	-	-	}1-2	1-2	1-2	1-2	2
Geografie	-	-	-	-	1-2	1-2	1-2	2
Istoria și tradițiile minorităților	-	-	-	-	-	1	1	-
Religie*	1	1	1	1	1	1	1	1
IV. Arte	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	1-2
Educație plastică	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	}1-2
Educație muzicală	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	
V. Educație fizică și sport	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	1-2
VI. Tehnologii	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2
Abilități practice	1-2	1-2	1-2	1-2	-	-	-	-
Educație tehnologică	-	-	-	-	1-2	1-2	1-2	1-2
VII. Consiliere și orientare	0-1	0-1	0-1	0-1	1	1	1	1
Număr total de ore alocate pentru trunchiul comun	20	20	22	23	26	28	31	30
Discipline opționale	1-4	1-4	1-4	1-4	1-3	1-3	1-2	1-2
<i>Nr. minim de ore pe săptămână</i>	<i>22</i>	<i>22</i>	<i>24</i>	<i>25</i>	<i>27</i>	<i>29</i>	<i>32</i>	<i>31</i>
<i>Nr. maxim de ore pe săptămână</i>	<i>24</i>	<i>24</i>	<i>26</i>	<i>27</i>	<i>29</i>	<i>31</i>	<i>33</i>	<i>32</i>

¹⁴ În anul școlar 2017 – 2018, acest plan-cadru se aplică doar claselor a VI-a, a VII-a și a VIII-a.

Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3418/19.03.2013

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

**Programa școlară
pentru disciplina**

COMUNICARE ÎN LIMBA MATERNĂ RROMANI

Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a

Aprobată prin ordin al ministrului
Nr. 3418/19.03.2013

București, 2013

Notă de prezentare

Programa disciplinei *Comunicare în limba rromani* este elaborată potrivit unui nou **model de proiectare curriculară, centrat pe competențe**. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea *profilului de formare* al elevului din ciclul primar. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului învățării și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Comunicare în limba rromani* jalonează achizițiile de cunoaștere ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)
- Citire/lectură
- Scriere/redactare
- Elemente de construcție a comunicării

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Prezenta programă școlară propune o *ofertă flexibilă*, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui *demers didactic personalizat*, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Includerea clasei pregătitoare în învățământul general și obligatoriu implică o perspectivă nuanțată a curriculumului la acest nivel de vârstă. Este necesară o abordare specifică educației timpurii, bazată în esență pe *stimularea învățării prin joc*, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, în funcție de nivelul de achiziții variate ale elevilor.

Curriculumul disciplinei are în vedere modelul comunicativ-funcțional, axându-se pe comunicare ca domeniu complex ce înglobează procesele de receptare a mesajului oral și scris, precum și cele de exprimare orală și scrisă. Actuala programă școlară situează în centrul preocupării sale învățarea activă, centrată pe elev. Învățarea nu este un proces pasiv, care li se întâmplă elevilor, ci o experiență personală, la care ei trebuie să participe.

Studiul disciplinei *Comunicare în limba rromani*, început în clasa pregătitoare, se continuă până în clasa a II-a și asigură o dezvoltare progresivă a competențelor, prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor și prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor.

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute**
- 2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare**
- 3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise, în contexte de comunicare cunoscute**
- 4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare**

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<p>1.1. Identificarea semnificației unui mesaj scurt, pe teme familiare, rostit clar și rar</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea unei imagini dintr-un set, pentru a indica despre ce este vorba în mesaj - realizarea unui desen pentru a indica despre ce este vorba în mesaj - oferirea de răspunsuri la întrebare: Despre ce este vorba (în acest fragment de poveste)? - aprecierea ca adevărate sau false a unor enunțuri scurte care testează înțelegerea textului audiat - formularea de răspunsuri la întrebări despre conținutul unui mesaj/scurt text audiat - reformularea unor mesaje - repovestirea unor secvențe preferate dintr-un text audiat - observarea, recunoașterea, executarea unor comenzi simple (privește, ascultă, fii atent) - audierea unor povești sau a unei descrieri și manifestarea unor reacții corespunzătoare - decodificarea mesajului încifrat în ghicitori 	<p>1.1. Identificarea semnificației unui mesaj oral, pe teme accesibile, rostit cu claritate</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea imaginilor pentru indicarea semnificației unui mesaj audiat - realizarea unui desen care corespunde subiectului unui text audiat - oferirea de răspunsuri la întrebare: Despre ce este vorba... (în acest fragment de poveste/în acest text?) - selectarea unor enunțuri simple, scrise, care exprimă mesajul textului audiat, dintr-o pereche de enunțuri date - formularea unor titluri potrivite textului audiat - executarea unor comenzi/instrucțiuni/reguli de joc prezentate de adulți sau copii - jocuri de tipul: „Basmе și culoare”, „Scrișori desenate”, „Ce nu se potrivește.” etc. - audierea unor povești, descrieri, instrucțiuni și indicații și manifestarea unor reacții corespunzătoare - decodificarea mesajului încifrat în ghicitori - audierea de povestiri simple, ilustrate, despre istoria scrisului 	<p>1.1. Identificarea semnificației unui mesaj oral din texte accesibile și variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea unor enunțuri/ imagini corespunzătoare subiectului unui text audiat - formularea de întrebări și răspunsuri orale la întrebări legate de tema și mesajul textului audiat - alegerea răspunsurilor corecte la întrebări legate de mesajul textului audiat dintr-o pereche/serie de variante date - selectarea/formularea de titluri potrivite unor scurte texte audiate - povestirea orală, cu întrebări de sprijin, a unui fragment audiat - executarea unor instrucțiuni în diferite tipuri de activități - audierea unor scurte emisiuni informative accesibile copiilor (proгноza meteo, spoturi publicitare, anunțuri, emisiuni de tipul „Cum se fabrică” etc.) - audierea unor povești, descrieri, instrucțiuni și indicații și manifestarea unor reacții corespunzătoare la acestea - ilustrarea printr-o imagine/serie de imagini/bandă desenată a mesajului transmis de un text audiat
<p>1.2. Identificarea unor informații variate dintr-un mesaj scurt, rostit clar și rar</p> <ul style="list-style-type: none"> - numirea personajului/ personajelor dintr-un fragment de poveste audiat - oferirea de răspunsuri la cererea elementară de informații: Cine? Ce? Unde? Cum? - oferirea de replici afirmative/negative la enunțuri 	<p>1.2. Identificarea unor informații variate dintr-un mesaj rostit cu claritate</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea personajelor/personajului unui text audiat - oferirea de răspunsuri la întrebări de genul: Cine? Ce? Când? Unde? Cum? De ce? - formularea de întrebări și răspunsuri referitoare la 	<p>1.2 Identificarea unor informații variate dintr-un text audiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea personajelor dintr-un text audiat - precizarea locului și timpului acțiunii prezentate într-un text audiat - identificarea enunțurilor adevărate/ false referitoare la textul audiat

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<p>scurte care vizează diverse informații din text – Exemplu: numele greșit al personajului, locul corect în care se petrece acțiunea</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea unor enunțuri care nu se potrivesc ca sens cu un mesaj audiat anterior - indicarea prin semne (ridicarea unui deget/a creionului etc.) pentru a selecta detaliul corect dintr-un set de enunțuri/cuvinte - îndeplinirea unei instrucțiuni simple - participarea la jocuri de grup, ca urmare a înțelegerii regulilor jocului 	<p>conținutul unui mesaj/ text audiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea enunțurilor adevărate/false referitoare la textul audiat - completarea orală a unor enunțuri cu elemente din textul audiat - identificarea elementelor dintr-un text audiat care se regăsesc într-o ilustrație corespunzătoare textului - sesizarea unor elemente omise din ilustrațiile corespunzătoare unor texte audiate - asocierea unor imagini/enunțuri cu informațiile desprinse din discuțiile cu colegii - stabilirea de asemănări/deosebiri între personajele și/sau întâmplările prezentate în povestirile audiate - jocuri de tipul: „Recunoaște povestea și personajul”, „Ce s-ar fi întâmplat dacă..” etc. 	<ul style="list-style-type: none"> - formularea de răspunsuri la întrebări referitoare la textul audiat (Cine?, Ce?, Cu cine?, Cum?, Unde?, De ce?, Din ce cauză?, Cu ce scop? etc.) - ordonarea cronologică a imaginilor care reprezintă momente ale acțiunii textului audiat - relatarea în succesiune logică a întâmplărilor din textul audiat - precizarea evenimentelor din textul audiat, folosind expresiile: la început, mai întâi, prima dată, apoi, după aceea, până la urmă etc. - recunoașterea personajelor unui text după descrierea înfățișării lor sau după prezentarea acțiunilor acestora - ilustrarea prin desen a unor fragmente de text, cu respectarea unor informații - completarea unor enunțuri lacunare cu informații dintr-un text audiat - intuirea structurilor corecte sau incorecte dintr-un enunț oral
<p>1.3. Identificarea sunetului inițial și/sau final dintr-un cuvânt, a silabelor și a cuvintelor din propoziții rostite clar și rar</p> <ul style="list-style-type: none"> - indicarea sunetelor/silabelor/cuvintelor percepute prin diferite semne: bătați din palme, ridicarea unui deget, a unui obiect, jetoane puse pe bancă, săritură etc. – Exemplu: „Pune pe masă atâtea jetoane câte cuvinte ai auzit!” - numărarea cuvintelor dintr-un enunț scurt - stabilirea poziției sau succesiunii cuvintelor din propoziții orale de 3-4 cuvinte - punerea în corespondență a unui cuvânt rostit cu imaginea potrivită - identificarea sensului unui cuvânt rostit de cadrul didactic/de colegi - rostirea cuvintelor pe silabe, în jocuri, cântece sau 	<p>1.3. Identificarea unor sunete, silabe, cuvinte în enunțuri rostite cu claritate</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de pronunție a cuvintelor care încep/se termină/ conțin un anumit sunet - jocuri de tipul: „Telefonul fără fir”, „Fazan”, „Sunetul care se repetă”, „Nume cu silabă repetată”, „Completează silaba”, „Grupează după numărul de silabe” etc. - numărători melodice însoțite de mișcare - analiza și sinteza fonetică a cuvintelor și silabelor - despărțirea cuvintelor în silabe, numărarea silabelor unui cuvânt și reprezentarea lor prin simboluri/semne/jetoane/gesturi/bătați din palme - rostirea cuvintelor pe silabe în numărători sau jocuri - stabilirea poziției unui sunet în silabă/cuvânt 	<p>1.3. Identificarea sunetelor și silabelor în cuvinte și a cuvintelor în enunțuri rostite cu claritate</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza și sinteza fonetică a cuvintelor - identificarea vocalelor și consoanelor în silabe și cuvinte - ordonarea alfabetică a unor cuvinte date - formarea de cuvinte din silabe date - formarea de cuvinte prin derivare cu prefixe sau sufixe (fără terminologie) - jocuri de tip „Fazan”, „Cuvinte alinate” - despărțirea cuvintelor în silabe - stabilirea poziției unui sunet în silabă/cuvânt - schimbarea sensului unui cuvânt prin schimbarea unei silabe/ unui sunet - identificarea unor cuvinte date după criterii

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<p>numărători rimate</p> <ul style="list-style-type: none"> - audierea unor înregistrări cu sunete din mediul înconjurător - discriminarea sunetelor din natură și a sunetelor din cuvinte - interpretarea unor cântece care conțin onomatopee - construirea de rime pornind de la cuvinte date - identificarea, dintr-un șir, a cuvintelor care încep/se termină cu un anumit sunet - sortarea de jetoane reprezentând obiecte din mediul familial, după diferite criterii (sunet inițial/final; număr de silabe etc.) - desenarea unor obiecte/ființe cu relevanță pentru copii, a căror denumire conține (în poziție inițială sau finală) sunetul specificat 	<ul style="list-style-type: none"> - schimbarea sensului unui cuvânt prin schimbarea unui sunet - identificarea unor cuvinte date după criteriul precum: număr de sunete, sunet inițial, sunet final etc. - numărarea cuvintelor din propoziții de 3-5 cuvinte - identificarea anumitor cuvinte în propoziții audiate, prin convenții prestabilite: bătați din palme, poziționarea de jetoane, simboluri grafice etc. - stabilirea poziției și a ordinii cuvintelor din propoziții de 3-5 cuvinte - dezvoltarea sau simplificarea unei propoziții prin adăugare/eliminarea de cuvinte - schimbarea ordinii cuvintelor în propoziție, fără a schimba mesajul transmis - punerea în corespondență a unui cuvânt dintr-o propoziție cu imaginea potrivită/corespunzătoare 	<p>precum: număr de sunete, sunet inițial, sunet final etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea poziției și a ordinii cuvintelor din propoziții de 4-6 cuvinte - dezvoltarea sau simplificarea unei propoziții prin adăugare/eliminarea de cuvinte - schimbarea ordinii cuvintelor în propoziție, fără a schimba mesajul transmis - jocuri de tipul: „Continuă propoziția”, „Cuvinte dintr-un cuvânt”, „Cum poate fi?”, „Obiecte mari, obiecte mici”, „Propoziția crescătoare” etc.
<p>1.4. Exprimarea interesului pentru receptarea de mesaje orale, în contexte de comunicare cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocuri de rol de tipul vorbitor - ascultător, folosind păpuși pe deget, pe mână, marionete, măști etc. - audierea unor povești citite/înregistrate/povestite de adulți/copii - participarea la activități de tipul „Știrile zilei”, în care copiii ascultă întâmplări/ evenimente - vizionarea unor scurte secvențe din emisiuni pentru copii - rezolvarea unor probleme întâlnite în jocurile pe computer (unde instrucțiunile sunt oferite verbal) 	<p>1.4. Exprimarea interesului pentru receptarea de mesaje orale, în contexte de comunicare cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea orală a unor întrebări sau solicitări cu scopul înțelegerii unui mesaj oral - jocuri de rol de tipul vorbitor - ascultător, folosind păpuși pe deget, pe mână, marionete, măști etc. - formularea unor întrebări de lămurire în urma audierii unor povești și povestiri citite, înregistrate sau povestite de adulți sau de către copii - emiterea de predicții asupra derulării evenimentelor dintr-un text audiat - activități de tipul „Știrile zilei” („Ce am făcut ieri”), în care copiii ascultă întâmplări/evenimente povestite de copii sau adulți - vizionarea unor scurte secvențe din emisiuni și filme pentru copii și discutarea lor - conversații pe teme de interes pentru copii 	<p>1.4. Exprimarea interesului pentru receptarea de mesaje orale, în contexte de comunicare cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol/dramatizări ale unor lecturi cunoscute, folosind păpuși pe deget, pe mână, marionete, măști etc. - participarea la activități de tipul „ce e nou în lumea poveștilor”, în care copiii ascultă întâmplări/ evenimente/ secvențe din povești/basme povestite ori citite de copii sau adulți - conversații pe teme de interes pentru copii - formularea orală a unor întrebări sau solicitări cu scopul înțelegerii unui mesaj oral - vizionarea unor scurte secvențe din emisiuni sau a unor filme romaniști/ dublate în limba romani pentru copii și discutarea lor - aplicații interactive în jocurile pe computer cu tematică adecvată, în care instrucțiunile sunt

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
	<ul style="list-style-type: none"> - rezolvarea unor probleme la jocurile pe computer, în care instrucțiunile sunt oferite verbal - discuții pe marginea unor spectacole de teatru pentru copii, emisiuni radio-tv, filme etc. 	<p>oferite verbal</p> <ul style="list-style-type: none"> - folosirea dicționarului pentru înțelegerea unor termeni/expresii din mesaje orale în care contextul nu a oferit sensul noțiunilor - vizitarea unor librării/biblioteci și observarea organizării spațiului/standurilor de carte - participarea la activități dedicate unor scriitori, Zilei Mondiale a Cărții etc.

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<p>2.1. Pronunțarea clară a sunetelor și a cuvintelor în enunțuri simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare pentru exersarea corectă a actului respirator, cu accent pe pronunția corectă - exerciții-joc de dicție, cântece, numărători rimate - formulare de răspunsuri la ghicitori - participarea la activități de tipul „Tu ești ecoul meu” (reproducerea unor mesaje formulate de adult sau copii) - rostirea cuvintelor cu prelungirea unor sunete stabilite anterior - reglarea tonului, volumului și vitezei vorbirii, prin rostirea repetată a aceluiași enunț, cu schimbarea tonului, volumului sau vitezei vorbirii - asocierea unor imagini sau obiecte, cu onomatopeele corespunzătoare - jocuri de pronunțare a onomatopeelor, însoțite de mișcare - reproducerea unui mesaj scurt, cu schimbarea intonației în funcție de intenția de comunicare (asertiune, întrebare, exclamație, supărare, bucurie etc.) 	<p>2.1. Formularea unor enunțuri proprii în diverse situații de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea formulelor specifice în situații concrete de tipul: invitație, urare, solicitare, prezentarea unor scuze etc.; jocuri de rol - oferirea de informații despre sine, despre familie, colegi, despre activitățile preferate etc., folosind enunțuri simple; jocuri de rol - formularea de întrebări și răspunsuri prin care se solicită lămuriri sau informații referitoare la diverse teme din sfera de interes a copiilor - exersarea unor formule de adresare, de solicitare, de mulțumire, adaptate interlocutorului - relatarea unor evenimente semnificative din viața proprie sau din activitatea școlară/a clasei - enumerarea unor reguli de joc, a unor norme ale clasei - formularea de enunțuri pe baza unei imagini/-suite de imagini sau folosind cuvinte date - dialoguri în pereche sau în grupuri mici pe teme familiare reale sau imaginare - exersarea exprimării clare și corecte și 	<p>2.1. Formularea unor enunțuri proprii în situații concrete de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea de propoziții prin care se formulează o solicitare, o întrebare, o mulțumire, o rugămintă, un îndemn, un salut etc. - oferirea de informații despre sine, despre familie, colegi, despre activitățile preferate etc., folosind enunțuri; jocuri de rol - reformularea unor propoziții prin schimbarea intonației sau a accentului, în funcție de scopul comunicării - schimbarea topicii propoziției, cu accentuarea unor detalii ale mesajului transmis - transformarea/ completarea unor enunțuri după modele date - identificarea și corectarea greșelilor de exprimare - formularea de enunțuri după ilustrații sau folosind cuvinte date - dramatizări ale unor fragmente din texte narative cunoscute - recitări de poezii pe teme familiare

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - simularea unor situații care presupun verbalizarea unor trăiri diferite - jocuri de rol - repovestirea unor fragmente din povești audiate, cu reproducerea intonației interpretilor (cadru didactic, actori etc.) - dramatizări ale poveștilor/fragmentelor din basme audiate - sesizarea utilizării formulelor specifice în situații concrete de tipul: invitație, urare, prezentarea unor scuze etc. pentru a transmite intenții, gânduri, sentimente etc. <p>2.2. Transmiterea de informații referitoare la sine și la universul apropiat, prin mesaje scurte</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de mesaje despre sine (nume, vârstă, adresă), despre familie, colegi, animalul preferat, culoarea preferată, mâncarea preferată etc. - formularea de răspunsuri la întrebări adresate de colegi, pe teme de interes pentru copii - prezentarea unor evenimente semnificative din viața proprie - discuții privind comportamentul unor personaje; evidențierea unor modele de comportament - formularea/ completarea unor enunțuri orale care să conțină comparații între obiecte familiare - alegerea cuvintelor potrivite pentru numirea și descrierea unor lucruri și evenimente familiare - exprimarea îngrijorării sau aprecierii față de evenimente, persoane, lucruri cunoscute - identificarea a cel puțin două trăsături ale unor personaje de desene animate/ benzi desenate/ povești cunoscute - formularea de descrieri/prezentări elementare ale unor activități/jocuri preferate 	<p>conștientizarea importanței acesteia în reușita comunicării</p> <ul style="list-style-type: none"> - conștientizarea existenței unor reguli simple de desfășurare a schimburilor verbale (salutul, prezentarea scuzelor, transmiterea mulțumirilor, formularea unei cereri, formularea unor întrebări etc.) care pot determina reușita comunicării <p>2.2. Transmiterea de informații prin intermediul unor mesaje simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de enunțuri simple, corecte, coerente, referitoare la activități desfășurate - repovestirea clară și cu intonație a unui text audiat - exprimarea propriei păreri în legătură cu fapte sau situații familiare - discuții privind comportamentul personajelor; evidențierea unor modele de comportament, formularea unor judecăți de valoare față de faptele personajelor - discuții de grup, pe subiecte familiare - completarea de enunțuri care solicită realizarea acordului gramatical, menținerea timpului verbalului - formularea, completarea unor enunțuri orale care să conțină comparații între obiecte familiare - scurte descrieri (cel puțin trei trăsături) referitoare la personaje de desene animate/ benzi desenate/ persoane cunoscute (părinți, frați, surori, colegi) - descrieri/prezentări elementare ale unor activități, jocuri cunoscute - jocuri de tipul: „Ce s-ar întâmpla dacă...”, „Dacă aș fi...”, „Personajul preferat”, „Cine are dreptate?”, „Continuă povestea” etc. 	<ul style="list-style-type: none"> - combinarea unor propoziții simple pentru a observa ce se întâmplă - combinarea unor propoziții care au legătură între ele, pentru a explora formarea textului - povestirea unor vise, povești etc. <p>2.2 Transmiterea de informații printr-o suită de enunțuri înlănțuite logic</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri despre sine, despre familie, colegi, despre animalul preferat, activitățile preferate/desfășurate etc. - povestirea unor evenimente semnificative din viața proprie sau din activitatea școlară/a clasei, cu folosirea verbelor la timpurile potrivite - completarea unor mesaje orale scurte, în cadrul unor discuții în grup - construirea unor enunțuri pe baza unui set de cuvinte date și/sau a unui șir de imagini - dezvoltarea unor enunțuri simple prin folosirea de conectori elementari: și, atunci, însă, deoarece, dacă, atunci etc. - formularea de răspunsuri la întrebări printr-o suită de enunțuri - crearea unor scurte povestiri orale după o imagine/o suită de imagini și după un șir de întrebări - Identificarea trăsăturilor unui personaj, descrierea unui loc, a unui fruct, a unei flori etc. - realizarea acordului dintre subiect și predicat, dintre substantiv și adjectiv (fără menționarea

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<p>2.3. Participarea cu interes la dialoguri scurte, în situații de comunicare uzuală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare, adecvate contextului - dialoguri în diferite contexte, reale sau simulate, pe teme de interes - jocuri de exersare a unor reguli de comunicare eficiente, civilizată: vorbire pe rând, ascultarea interlocutorului, păstrarea ideii – Exemplu: „Spune și dă mai departe”, „Repetă și continuă”, „Stămile vorbitoare” etc. - jocuri de rol: „La doctor”, „La telefon”, „În parc”, „La cumpărături”, „O zi în familie”, „Aniversări” etc. - formularea de sarcini/ instrucțiuni adresate colegilor - jocuri de tipul: „Să ne imaginăm”; „Ce s-ar întâmpla dacă ...” - povestirea unor experiențe trecute sau prezente - planificări, preziceri și presupuneri realizate pe baza unor experiențe posibile sau a unor imaginare 	<p>2.3. Participarea cu interes la dialoguri simple, în diferite contexte de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri în contexte reale sau simulate, pe teme familiare - formularea unei opinii personale referitoare la un personaj/conduita unei persoane/ o întâmplare etc. - jocuri de rol în contexte familiare: „La telefon”, „Pregătim o serbare”, „În vizită” etc. - concentrarea atenției pe subiectul discuției și menținerea unei conversații pe diferite teme de interes - exerciții de primire sau de oferire a unor complimente - jocuri de tipul: „Să ne imaginăm”, „Ce s-ar întâmpla dacă ...” - formularea întrebărilor corespunzătoare în vederea obținerii unor informații sau pentru satisfacerea curiozității (Cine? Unde? Ce? Când? De ce? Cum? Ce s-ar fi întâmplat dacă...?) 	<p>terminologiei)</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol: „La secretariatul școlii”, „La casa de bilete”, „La bibliotecă” etc., cu respectarea normelor de adresare civilizată - prezentarea unor proiecte realizate individual sau în echipă <p>2.3. Participarea cu interes la dialoguri, în diferite contexte de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții în perechi/în grup pe teme de interes (timpul liber, animalul preferat, cartea preferată, prezentarea produselor activității școlare etc.) - formularea de întrebări referitoare la subiecte de interes - formularea de mesaje în care să-și exprime intenția de a primi informații/lămuriri în legătură cu un aspect/o problemă din spațiul familiar - formularea unor enunțuri scurte, clare prin care să solicite sprijin în condițiile neînțelegerii unui mesaj oral - utilizarea formulelor de adresare, de solicitare, de mulțumire corespunzătoare unui anumit context - jocuri de rol: întâlniri cu personaje fantastice, întâmplări petrecute în vis, călătorii în lumi imaginare - identificarea unor obiecte/ființe prin descoperirea caracteristicilor acestora pe baza unor întrebări și răspunsuri, în cadrul unor jocuri de grup - realizarea unor postere care să ilustreze reguli de comunicare eficiente (vorbirea pe rând, ascultarea, păstrarea ideii) - formularea unei opinii personale referitoare la un

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<p>2.4. Exprimarea propriilor idei în contexte cunoscute, manifestând interes pentru comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - combinarea unor propoziții simple prin folosirea unor cuvinte de legătură - folosirea unor cuvinte descriptive pentru a îmbogăți o descriere - utilizarea și interpretarea tonului folosit în vederea exprimării unor emoții variate - inițierea și menținerea unei discuții pe o temă de interes - recunoașterea unui obiect, prin formularea de întrebări despre caracteristicile acestuia - joc de tipul „Cutița fermecată” - conversații scurte în grup, pe baza unui text audiat sau a unei imagini - jocuri de modificare a poveștilor audiate: schimbarea succesiunii evenimentelor, modificarea finalului - crearea de povești orale pornind de la idei/imagini date sau desene create de copii - povești despre istoria scrisului de-a lungul timpului 	<p>2.4. Exprimarea propriilor idei referitoare la contexte familiare, manifestând interes și încredere în sine</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de recunoaștere a unor personaje, a unor povești după indicii date; concursuri de ghicitori - dramatizări ale unor povești cunoscute - improvisarea unor povești plecând de la cuvinte alese aleatoriu, de la teme familiare copiilor - formularea de ipoteze privind posibilitățile de continuare ale unei întâmplări, în vederea stimulării spontaneiității și a dezvoltării creativității - realizarea și prezentarea unei „colecții” de povești audiate (album cu desene realizate de copil în urma audierii textelor, însoțite sau nu de enunțuri scrise) - conversații în grup, pe baza unui text audiat sau a unei imagini - jocuri de modificare a poveștilor audiate: schimbarea succesiunii evenimentelor, modificarea finalului, introducerea unor personaje etc. - alcătuirea de enunțuri orale și/sau crearea de povești orale pornind de la idei/imagini date sau desene create de copii - jocuri de tipul: „Spune mai departe”, „Cine este personajul?”, „Continuă versul/strofa”, „Spune după mine” etc. - crearea de povești în grup, scrise apoi cu ajutorul adulțului și ilustrate de copii 	<p>personaj/ o întâmplare/ un mod de comportament etc. - dramatizări</p> <p>2.4. Exprimarea expresivă a ideilor în contexte familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - crearea propriilor povești, poezii, jocuri, cântece și prezentarea acestora - utilizarea limbajului verbal și nonverbal corespunzător, în vederea asigurării/menținerii atenției interlocutorului (contact vizual, expresie facială, claritate în exprimare, ton) - utilizarea unor gesturi și mișcări cu scopul de a-și susține afirmațiile - exprimarea prin mimare a diferitelor emoții și reacții - interpretarea emoțiilor și reacțiilor celorlalți - jocuri de recunoaștere a unor personaje, a unor povești după indicii date - prezentarea unor lucrări personale - repovestirea unor povești citite sau audiate - concursuri de ghicitori, povești, recitări, etc. - dramatizări ale unor povești cunoscute/texte citite - participarea la serbări școlare

3. Receperea unei varietăți de mesaje scrise, în contexte de comunicare cunoscute

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<p>3.1. Recunoașterea unor cuvinte uzuale, din universul apropiat, scrise cu litere mari și mici de tipar</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea și numirea literelor mari și mici de tipar pe diferite suporturi (tablouri, cuburi, truse de jucării, asocierea formei unui nor cu o literă) - asocierea unor litere și sunete - observarea etichetelor din clasă, plasate pe dulapuri, sertare, deasupra cuierelor, pe coșulețe de plastic, nișele sau carton (în care se depozitează diferite lucruri) etc.; etichetarea se realizează împreună cu copiii - citirea globală a numelui scris cu litere de tipar pe dulăpior, la cuier, la colțul de prezentare al clasei, la panoul „Responsabilități” etc. - jocuri care au cuvinte scrise sub imagine: „Loto”, „Domino”, „Bingo” - punerea în corespondență a unor cuvinte formate din 1-2 silabe cu imagini potrivite, reprezentând obiecte din universul apropiat - jocuri folosind carduri cu imagini ale unor obiecte și denumirea acestora - răsfoirea unor cărți care conțin doar imagini și „citirea” acestora în grup/cu ajutorul cadrului didactic 	<p>3.1. Citirea unor cuvinte și propoziții scurte, scrise cu litere de tipar sau de mână</p> <ul style="list-style-type: none"> - intuirea unor cuvinte însoțite de imagini corespușătoare - recunoașterea literelor mari și mici, de tipar și de mână - realizarea literelor mari de tipar din figuri tangram - compunerea, la alfabetarul mobil, a unor silabe, cuvinte, propoziții din 3-5 cuvinte - marcarea prin colorare, subliniere, decupare, încercuire, a unor cuvinte din propoziții solicitate de cadrul didactic sau de elevi - completarea unor silabe date pentru a obține cuvinte - ordonarea unor silabe dintr-o serie dată, pentru a obține cuvinte - citirea pe silabe/ integrală a cuvintelor scrise cu litere de tipar sau de mână - citirea în ritm propriu a unor enunțuri sau texte scurte care conțin cuvinte cu structură fonetică simplă, scrise cu litere de tipar sau de mână - marcarea cuvintelor care se repetă într-un text - citirea unor cărți de grup (Big-books) - citirea în perechi, citirea în lanț, citirea ștafetă, citirea ghidată și/ sau selectivă a unor cuvinte și propoziții - realizarea unor colaje, afișe publicitare utilizând cuvinte decupate din ziare și reviste - jocuri de tip „Loto”, „Domino”, „Bingo”, cu imagini, cuvinte sau simboluri 	<p>3.1. Citirea unor mesaje scrise, întâlnite în mediul cunoscut</p> <ul style="list-style-type: none"> - citirea în forme variate a enunțurilor și textelor scurte (citire cu voce tare/în șoaptă/ în gând; citire în lanț, pe roluri, citire ștafetă etc.) - citirea unor mesaje din mediul cunoscut: reclame, afișe, anunțuri, enunțuri, texte scurte etc. - citirea în ritm propriu a unui text scurt, cu adaptarea intonației impuse de semnele de punctuație - citirea selectivă în funcție de anumite repere (alineatul, linia de dialog) sau respectând un detaliu/ o idee din text (joc: „Găsește și citește”) - identificarea alineatelor, paragrafelor, titlului și autorului unui text - auto-corectarea greșelilor de citire atunci când cuvântul/ propoziția citit(ă) nu are sens - adaptarea stilului de a citi în funcție de scopul urmărit (de căutare a unui cuvânt, a unei idei) - exerciții de utilizare a cuprinsului unei cărți - citirea unor cărți, povești, poezii, reviste, articole din reviste electronice, enciclopedii etc. din inițiativa copilului - căutarea unei anumite cărți la colțul de lectură sau la bibliotecă - jocuri de tip „Loto”, „Domino”, „Bingo”, cu imagini, cuvinte sau simboluri

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<p>3.2. Identificarea semnificației unei/unor imagini care prezintă întâmplări, fenomene, evenimente familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de răspunsuri ce presupun alegere duală/multiplă – Exemplu: „În prima imagine este Cenușăreasa sau Frumoasa din pădurea adormită?” - lectură după una sau mai multe ilustrații/benzi desenate - prezentarea de albume personale cu fotografii sau imagini - „citirea”/povestirea creațiilor proprii sau de grup (desene, șir de imagini) - citirea orarului clasei (activitățile sunt reprezentate prin imagini corespunzătoare fiecărei discipline) - audierea unui fragment dintr-o poveste și selectarea imaginilor corespunzătoare acesteia; continuarea poveștii pe baza imaginilor selectate, cu sprijin din partea profesoarei sau a colegilor 	<p>3.2. Identificarea mesajului unui scurt text care prezintă întâmplări, fenomene, evenimente familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea personajelor, locului și timpului unei întâmplări prezentate în textul citit - citirea unor „cuvinte cheie” - recunoașterea în ilustrații a personajelor, locului, timpului și momentului evocat - formularea de răspunsuri orale la întrebări despre conținutul textului citit - asocierea unor cuvinte/enunțuri scrise cu litere de tipar și de mână, cu imaginile potrivite - citirea selectivă a unor cuvinte și enunțuri dintr-un text scurt - ilustrarea unor enunțuri/fragmente de text citite - analiza legăturii dintre text și imaginea care îl însoțește - identificarea titlurilor potrivite unui text scurt/unor fragmente de text - stabilirea valorii de adevăr a unor afirmații despre conținutul unor enunțuri sau al unui text scurt 	<p>3.2. Identificarea mesajului unui text în care se relatează întâmplări, fenomene din universul cunoscut</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea orală a mesajului/ învățăturii desprinse dintr-un text citit - discutarea textelor scurte, frază cu frază, relevând nume, cuvinte familiare și expresii elementare - formularea de întrebări și răspunsuri pe baza textului citit - stabilirea legăturii dintre ilustrațiile care însoțesc textul și textul propriu-zis - identificarea și analiza ilustrațiilor care însoțesc textul citit - redarea prin cuvinte proprii, cu sprijin, a unui fragment dintr-un text citit - formularea de răspunsuri la întrebări, în legătură cu un scurt text citit - aranjarea unei suite de propoziții după ordinea logică de desfășurare a evenimentelor în mesajul audiat - emiterea de predicții asupra firului narativ al unui text citit - identificarea unor informații previzibile în diverse materiale cotidiene (reclame, prospecte, orare, etc.)
<p>3.3. Identificarea semnificației unor simboluri care transmit mesaje de necesitate imediată, din universul familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea semnificației unor simboluri întâlnite în situații cotidiene: M – metrou, H – spital, I - informații, intrare, ieșire, farmacie, trecere de pietoni, semafor etc. - sortarea unor semne, simboluri grafice identice - „citirea” simbolurilor pentru vreme și a 	<p>3.3. Identificarea semnificației unor simboluri din universul familiar, care transmit mesaje simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea unor simboluri întâlnite în situații cotidiene: M – metrou, P- parcare, I - informații, intrare, ieșire, farmacie, trecere de pietoni, semafor etc. - punerea în corespondență a imaginilor cu mesaje orale/scrise indicate - plasarea în spațiul clasei a unor jetoane sau afișe 	<p>3.3. Identificarea semnificației unor simboluri, în contexte cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocierea unor fapte/evenimente/lucruri din universul apropiat cu fragmente de text/simboluri/desene/gesturi etc.), a simbolurilor întâlnite în manual (vintete, cuprins etc.), a simbolurilor întâlnite în drumul spre școală, în pliante/reclame/reviste pentru copii etc.

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<p>calendarului naturii, a orarului și/sau a jurnalului ilustrat</p> <ul style="list-style-type: none"> - punerea în corespondență a imaginilor cu mesaje orale indicate - codarea sau decodarea unor mesaje scrise – Exemplu: expunerea în clasă a unor panouri care prezintă reguli de comportament, aniversări ale copiilor, mesaje ale copiilor sau ale profesorului etc. 	<p>care transmit mesaje (reguli de conduită, aniversări ale copiilor, mesaje ale copiilor sau ale profesorului etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor mesaje, utilizând simboluri din mediul apropiat - exerciții de completare a unor rebusuri în care definițiile sunt date prin desene/simboluri - exerciții-joc de decodare a unor felicitări, invitații, scrisori în care sunt utilizate cuvinte și simboluri 	<ul style="list-style-type: none"> - parcurgerea unor trasee semnalizate cu ajutorul unor simboluri convenționale sau inventate („In căutarea comorii”, „Drumurile viitorului” etc.) - transmiterea de mesaje prin intermediul unor simboluri sau coduri date/proprii
<p>3.4. Exprimarea în cuvinte proprii a mesajelor redată pe suport vizual sau auditiv, manifestând interes pentru lucrul cu cartea</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea (intuitivă) a cărților de diverse forme, dimensiuni, grosimi, cu sau fără imagini etc. - răsfoirea de cărți în colțul amenajat cu o mini-biblioteca, în biblioteca școlii etc. - observarea și stabilirea de asemănări și diferențe între suporturi de lectură variate – Exemplu: carte de colorat, carte de povești cu ilustrații, carte ce conține doar text etc. - observarea amplasării imaginilor în raport cu textul - audierea unei povești, însoțită/urmată de răsfoirea cărții ce conține textul și observarea imaginilor - jocuri de rol: „La librărie”; „Toneta cu reviste” etc. 	<p>3.4. Exprimarea interesului pentru lectura unor texte simple, susținute de suport imagistic</p> <ul style="list-style-type: none"> - citirea unor cărți de grup (cărți urișe) - citirea individuală și din proprie inițiativă a unor povești, povestiri etc. - memorare de poezii și ghicitori din proprie inițiativă - confecționarea unor minicărți pe teme familiare (individual și în grup); realizarea „Abecedarului clasei” folosind planșe de colorat - exerciții de anticipare a evenimentelor sau a finalului unei povești din care a fost citit, cu voce tare, un fragment - activități în biblioteca școlii - completarea unui jurnal de lectură al clasei, folosind desene și enunțuri scurte - amenajarea și reactualizarea unui „colț al cărții” în sala de clasă - completarea unor grafice, panouri cu titluri, personaje ale textelor citite - observarea intuitivă a cărților de diverse forme, dimensiuni, grosimi, cu sau fără imagini - observarea și stabilirea de asemănări și diferențe între suporturi de lectură variate (carte de colorat, carte de povești cu ilustrații, carte ce conține doar 	<p>3.4. Exprimarea interesului pentru lectura unor cărți adecvate vârstei</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui jurnal personal de lectură în care să fie înregistrate titlul și personajele din basmele/poveștile/povestirile citite sau transcrieri/copieri de glume, ghicitori, poezii etc. - realizarea unei „Colecții de povești” individuală sau comună (album cu desene realizate de elevi în urma citirii/audierii textelor, însoțite de scurte prezentări scrise de mână sau la computer) - prezentarea orală a unor cărți/povești citite individual sau în grup - memorare, din proprie inițiativă, a unor poezii și ghicitori - autodicțări cu autoevaluare sau evaluare în pereche - realizarea de minicărți pe teme de interes comun sau personal - amenajarea unui „colț al cărții” în sala de clasă - completarea unor grafice/ panouri cu titluri/autori/ personaje ale textelor citite de elevi - recomandarea unor cărți/ povești/ povestiri colegilor - citirea unor texte în urma recomandărilor făcute de părinți, cadre didactice, bibliotecar, colegi

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
	<p>text, carte electronică etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol: „La librărie”; „Toneta cu reviste” etc. - citirea unor reviste pentru copii 	<ul style="list-style-type: none"> - repovestirea unui text citit, cu accent pe anumite evenimente și informații - vizite la muzee și case memoriale

4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<p>4.1. Trasarea elementelor grafice și a contururilor literelor folosind resurse variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea musculaturii fine a mâinii și a coordonării mișcărilor prin colorare, hașurare în interiorul unui contur, înșirare de măgele - coaserea unor puncte pe etamină, în vederea pregătirii copilului cu respectarea liniaturii - modelarea plastilinei, ruperea hârtiei după un contur etc. - poziționarea corectă a suportului de scriere, în raport cu propriul corp - orientarea în spațiul scrierii, prin joc: sus, jos, dreapta, stânga etc. - exersarea poziției corecte la scris - utilizarea corectă a instrumentelor de trasare/de scris - jocuri de tip labirint - observarea literelor din plastic/din alfabetarul magnetic sau tipărite în relief pe diferite suporturi - construirea literelor din plastilină, pastă de modelaj, „fir” de hârtie creponată sau hârtie reciclată răsucită etc. - scrierea pe diferite suporturi (pe etamină, pe tablă, pe nisip, pe geamuri aburite etc.) și cu diferite instrumente, a unor modele liniare, simboluri etc. 	<p>4.1. Scrierea literelor de mână</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a musculaturii fine a mâinii - modelarea din plastilină a contururilor unor litere; decorarea literelor de mână și de tipar; - trasarea în duct continuu a literelor de mână (începând prin unirea punctelor care le compun) - executarea conturului unor litere, silabe, cuvinte cu degetul pe blatul mesei, în aer, pe spatele colegului, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari - scrierea literelor de mână, folosind diverse instrumente de scris (creion, carioca, stilou, pensulă, cretă) pe variate suporturi (foaie velină, foaie liniată, tablă etc.) - copierea, transcrierea literelor, silabelor, cuvintelor, enunțurilor din 3-5 cuvinte menținând distanța dintre elementele grafice, dintre litere și dintre cuvinte - completarea după model, cu litere de mână a unor enunțuri din cuprinsul unor bilete, invitații, felicitări, scurte scrisori - exerciții de așezare în pagină a datei, a titlului, a alineatelor, de păstrare a distanței dintre cuvinte - scrierea după dictare a literelor, silabelor, cuvintelor, propozițiilor din 3-5 cuvinte; - selectarea unor silabe dintr-o serie de silabe date, scrise cu litere de tipar sau de mână, pentru a 	<p>4.1. Scrierea unor mesaje în diverse contexte de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - copieri și transcrieri de litere, silabe, cuvinte, propoziții - autocorectarea literelor, silabelor, cuvintelor scrise, prin compararea cu un model - copierea unor texte scurte, exersând încadrarea în spațiul paginii, respectarea proporției între litere și a spațiului între cuvinte - transcrieri selective de cuvinte și fraze dintr-un scurt text pe teme cunoscute - transcrierea sau copierea unor mesaje în cadrul unor activități individuale sau comune - scrierea corectă a unor propoziții/fraze/a unui text scurt pe foaie tip II, dictando, velină, respectând încadrarea în pagina de caiet (tip II, dictando sau cu foaie velină), aprecierea spațiilor dintre litere și cuvinte - realizarea unor planșe/etichete/postere/afișe pe teme familiare, după modele date - realizarea unor lucrări de tip proiect, cu sprijin din partea cadrului didactic

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - decorarea literelor mari și mici de tipar prin desene sau prin colare, folosind semințe, hârtie, fire etc. - scrierea elementelor grafice de dimensiuni și culori variate (mari/mici, groase/subțiri), pe foaie velină sau pe spații de 1-2 cm - realizarea unor lucrări plastice, decorative (folosind linia și punctul), utilizând instrumente diferite - realizarea unor desene cu litere personificate 	<p>obține cuvinte</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor afișe, etichete cuprinzând reguli de conduită, norme de lucru, îndemnuri, încurajări etc. - realizarea unor postere, pe diferite teme, în cadrul proiectelor, folosind imagini, cuvinte și propoziții preluate după modele 	
<p>4.2. Redactarea unor mesaje simple, în contexte uzuale de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - confecționarea de felicitări și bilețele cu litere de tipar rupte sau decupate din reviste, ziare etc. (învățătoarea va comunica/va arăta mesajul ce trebuie scris – Exemplu: „Pe felicitare vom scrie 1 Martie”) - decorarea unor obiecte/desene folosind semne grafice - „scrierea” unor bilețele folosind diferite semne, linii curbe, linii frânte și „citirea” mesajului 	<p>4.2. Redactarea de mesaje scurte, formate din cuvinte scrise cu litere de mână, folosind materiale diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea și scrierea unor enunțuri scurte, având suport vizual - adăugarea unor cuvinte/semne de punctuație în enunțuri eliptice - ordonarea cuvintelor care formează un enunț și scrierea acestuia - scrierea unor cuvinte, propoziții cu ajutorul computerului - confecționarea de etichete, afișe, materiale necesare în activitatea zilnică - organizarea în clasă a unui colț/panou, destinat transmiterii de mesaje și informații (prin desene, cuvinte/enunțuri simple și simboluri) pe o temă aleasă de copii sau referitoare la subiectul unui proiect - personalizarea unor modele predefinite de invitații, felicitări, scrisori (de exemplu, scrisoare către Moș Crăciun) - jocuri care solicită schimbul de mesaje scrise 	<p>4.2. Redactarea de mesaje simple, cu respectarea unor convenții de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea cuvintelor obșnuite prin completarea sau combinarea unor silabe - folosirea convențiilor limbajului scris (scrierea cu majusculă/cu dlineat, utilizarea corectă a semnelor de punctuație) - plasarea semnelor de punctuație într-un text - scrierea unor bilete de mulțumire, de informare, de solicitare, cu respectarea convențiilor - confecționarea unor felicitări cu diverse ocazii (Crăciun, Paște, 8 Martie) și scrierea unor mesaje folosind diverse instrumente (stilou, creioane cerate, carioca, marker etc.) - confecționarea de etichete, afișe, fișe, materiale necesare în activitatea zilnică - marcarea prin chenare sugestive/elemente grafice a unor definiții, motouri, formule, mesaje, anunțuri importante etc., cu scopul de a le pune în evidență - formularea în scris a răspunsurilor la întrebări pe teme familiare/care prezintă interes - compunerea unor texte scurte (3-7 enunțuri) pe teme din sfera de interes a copiilor, cu ajutorul

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<p>4.3. Exprimarea de idei, trăiri personale și informații prin intermediul limbajelor neconvenționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - „scrierea” de bilețele cu mesaje diverse folosind desene, simboluri (inventate spontan sau stabilite anterior) - exprimarea răspunsului la anumite întrebări cu ajutorul desenului sau prin simboluri – Exemplu: „Cum putem arăta prin „scris” ce frumoasă e primăvara?” - etichetarea originală a unor obiecte personale - confecționarea unor minicărți pe teme familiare, în care se vor folosi limbaje neconvenționale - organizarea în clasă a unui colț/panou intitulat „Peretele vorbitor”, în care copiii să-și poată lăsa mesaje și informații pe o temă aleasă de ei, în cadrul unui proiect (prin desene, cuvinte și simboluri) - organizarea de concursuri – Exemplu: „Cine realizează cel mai interesant colaj/puzzle/desen/poster din desene/cuvinte/alte simboluri?” - crearea de ecusoane personalizate (cu simboluri, 	<p>4.3. Exprimarea de idei și sentimente prin intermediul limbajelor convenționale și neconvenționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea propriei versiuni a unei povești spuse de cadrul didactic - scrierea de mesaje diverse, utilizând cuvinte (propoziții) și simboluri/desene - redactarea, din proprie inițiativă, a unor povești, jurnale, poezii etc., prin care copilul să își exprime bucuria, tristețea, încântarea, mândria etc. - realizarea unor scrisori desenate, jurnale, invitații la evenimente personale ori ale clasei, documente cu valoare utilitară în cadrul clasei (orar, traseul unor excursii, hărți simple care să marcheze obiective culturale din jurul școlii etc.) - confecționarea unor minicărți pe teme familiare, în care se vor folosi limbaje convenționale și neconvenționale - prezentarea în scris, a unor experiențe plăcute, amuzante, surprinzătoare, a unor fapte bune 	<p>unor imagini sau întrebări</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea unor dorințe, vise (de ex., „Aș dori să...”, „Visul meu este să...”), rime, povești etc. pe propriul caiet, pe un caiet al clasei sau într-un spațiu special amenajat (de ex.: Colțul de creație) - activități care implică folosirea calculatorului pentru redactarea unor enunțuri/texte scurte - confecționarea unei cărți a clasei cu povești, legende etc. scrise/transcrise și ilustrate de copii - realizarea unui ziar/a unei reviste a clasei - jocuri care solicită schimbul de mesaje scrise crearea și completarea unor rebusuri
	<p>4.3. Exprimarea de idei, sentimente, păreri prin intermediul limbajelor convenționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea unui colț în clasă/panou unde copiii pot lăsa mesaje, invitații, pot lansa dezbatere, își pot exprima în scris și cu ajutorul simbolurilor, păreri și impresii despre anumite evenimente, dar și informații pe o temă aleasă de ei (proiecte) - completarea unui jurnal personal sau al clasei, folosind desene, decupaje și enunțuri scurte - crearea unor liste de cuvinte/idei legate de o temă propusă - ascultarea unor experiențe ale colegilor de clasă și exprimarea, în scris, a părerilor și a reacțiilor personale - realizarea unor desene și a unor povești pornind de la experiențe senzoriale (ceva ce a văzut și i-a atras atenția, sunete, gusturi, mirosuri, atingerea unei suprafețe) - redactarea unor idei despre o melodie ascultată - realizarea portretelor anotimpurilor în cuvinte, formă și culoare 	

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<i>cuvinte sau imagini)</i> - crearea unui orar pe un cod de culori sau simboluri - completarea jurnalului clasei folosind desene, fotografii, simboluri		

CONȚINUTURI

Domenii	CP	CLASA I	CLASA a II-a
Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)	<p>Acte de vorbire: a saluta persoane cunoscute, a se prezenta, a identifica un obiect, o persoană, a formula o rugăminte</p> <p>Cuvântul. Propoziția/Enunțul Utilizarea cuvintelor noi în enunțuri adecvate</p> <p>Dialogul Formularea de întrebări și răspunsuri despre: jocuri și jucării, membrii familiei, prieteni, animale, reguli de igienă alimentară și personală</p> <p>Forme ale discursului oral Povestirea după imagini</p>	<p>Acte de vorbire: a saluta, a se prezenta, a formula o rugămintă, o idee/o părere, o cerere</p> <p>Cuvântul. Propoziția/Enunțul Utilizarea cuvintelor noi în contexte adecvate</p> <p>Intonarea propozițiilor enunțative și interogative</p> <p>Dialogul Oferirea unor informații despre: identitatea proprie, desene animate, filme pentru copii, viața de școlar, familie, prieteni, colegi de clasă, reguli de circulație, mediul social și natural apropiat, igiena personală</p> <p>Reguli de vorbire eficiente: vorbirea pe rând, ascultarea interlocutorului, păstrarea ideii</p> <p>Forme ale discursului oral Povestirea unor întâmplări trăite Repovestirea unor întâmplări auzite Descrierea unui obiect/unei persoane</p>	<p>Acte de vorbire: a se prezenta și a prezenta pe cineva, a identifica un obiect/o persoană/un loc, a cere și a da informații, a formula o idee/o părere/o opinie/o solicitare</p> <p>Cuvântul. Propoziția/Enunțul Introducerea cuvintelor noi în vocabularul propriu</p> <p>Intonarea propozițiilor exclamative</p> <p>Dialogul Inițierea, menținerea și încheierea unui dialog despre: școală, familie și locuință, prieteni, colegi, mediul înconjurător, igiena clasei și a locuinței, conduita în mijloacele de transport în comun, în sala de spectacol</p> <p>Reguli de vorbire eficiente: elemente de politețe verbală asociate actelor de limbaj utilizate (salutul, prezentarea, formularea unei cereri, ascultarea și respectarea opiniei celuilalt)</p> <p>Forme ale discursului oral Povestirea unor întâmplări trăite sau observate Repovestirea unor întâmplări citite Descrierea unui obiect, fenomen sau a unei persoane</p> <p>Reguli ale discursului oral Pronunție clară și corectă Acord de număr și gen, fără terminologie Intonație adecvată</p>
Citire/lectură	<p>Cartea Coperte, foaie, pagină, text, ilustrații</p> <p>Literele mari și mici de tipar Simboluri uzuale din universul apropiat: metrou, intrare, ieșire, spital, trecere de pietoni etc.</p>	<p>Cartea Numerotarea paginilor, direcții de orientare în pagină</p> <p>Literele mari și mici de tipar și de mână Alfabetul limbii rromani</p> <p>Citirea cuvintelor mono și plurisilabice (introduse progresiv)</p>	<p>Cartea Cuprinsul unei cărți</p> <p>Alfabetul limbii rromani Citirea cuvintelor, enunțurilor, textelor scurte</p> <p>Simburile limbii rromani. vocale și consoane; alfabetul.</p>

	<p>Citirea cuvintelor pe etichete asociate unor imagini sau obiecte</p> <p>Propoziția/enunțul (fără teoretizări) Formularea de propoziții cu suport intuitiv Ordonarea propozițiilor pe baza unui suport intuitiv</p>	<p><i>Litere cu grafie și valori fonetice comune în limbile rromani și română</i> <i>Litere cu grafie sau valori fonetice diferite în limbile rromani și română</i> <i>Grupurile de litere aspirate Litere postpoziționale Vocale preiotate</i></p> <p>• Citirea propozițiilor/enunțurilor Citirea textelor scurte (de maxim 75 de cuvinte, introduse progresiv) Așezarea textului în pagină Titlu. Autor. Alineate</p>	<p><i>Cuvinte care conțin litere cu grafie sau valori fonetice diferite în limbile rromani și română: ä, ë, ç, x, ı, j, k, rr, ș, 3, ž.</i> <i>Literele postpoziționale: q, θ, θ, ç.</i> <i>Diftongii: ä, ë, ı, ö, ü.</i> <i>Grupurile de litere aspirate: çh, kh, ph, th</i></p> <p>Propoziția/ enunțul (fără teoretizări) Textul (de maxim 120 de cuvinte) Titlu. Autor. Alineate Așezarea textului în pagină Textul literar Textul narativ Recunoașterea personajelor. Povestirea orală Textul liric Poezii despre universul copilăriei Textul nonliterar/informativ</p>
<p>Sciere/redactare</p>	<p>Elemente grafice care intră în componența literelor de mână: linii, puncte, bastonate, zale, bucle, semiovale, ovale, nodurile Desenarea literelor de tipar Simboluri neconvenționale folosite în exprimarea scrisă</p>	<p><i>Alfabetul limbii rromani:</i> <i>Litere cu grafie și valori fonetice comune în limbile rromani și română</i> <i>Litere cu grafie sau valori fonetice diferite în limbile rromani și română</i> <i>Grupurile de litere aspirate Litere postpoziționale Vocale preiotate</i> Ortografia Scierea ortografică a cuvintelor Scierea cu majusculă la începutul propoziției și al titlului Scierea cu majusculă a substantivelor proprii (fără terminologie) Scierea corectă a cuvintelor care conțin grupurile de litere é (ce, ci), 3 (ge, gi), ke (che), ki (chi), ge (ghe), gi (ghi)</p> <p>Punctuația Punctul Semnul întrebării Linia de dialog</p>	<p><i>Alfabetul limbii rromani</i> Ortografia <i>Scierea grupurilor de litere: ke, ki, ge, gi, çh, kh, ph, th, rr.</i> <i>Scierea cuvintelor care conțin literele i și j, h și x.</i> <i>Scierea ortogramelor anθ-o, anθ-i, anθ-c, k-o, k-i, k-e, p-o, p-i, p-c.</i> Ortografia Scierea corectă a cuvintelor care conțin consoana m înainte de b și p Scierea corectă a cuvintelor care conțin diftongii oa, ea, ia, ie, ua, uă (fără terminologie), Scierea corectă a cuvintelor care conțin literele sau i, x Scierea corectă a cuvintelor într-un/într-o, dintr-un/dintr-o, sau/s-au, sa/s-a</p> <p>Punctuația Semnul exclamării Virgula (în vocativ și enumerare) Două puncte</p>

	<p>Scrierea funcțională folosind desene, simboluri Felicitarea Biletul</p>	<p>Organizarea textului scris Scrierea caligrafică pe liniatură tip I Plasarea datei, a titlului, folosirea alineatelor</p> <p>Scrierea funcțională Copieri. Transcrieri (litere, silabe, cuvinte, propoziții, texte de maxim 30 de cuvinte). Dictări Biletul Invitația. Felicitarea Scrisoarea. Jurnalul (text și desene)</p> <p>Scrierea imaginativă (texte de 3-5 enunțuri), pornind de la experiențe trăite</p>	<p>Organizarea textului scris Scrierea pe liniatură tip II și dictando Așezarea textului în pagina caietului: plasarea titlului, a autorului, folosirea alineatelor, respectarea spațiului dintre cuvinte</p> <p>Scrierea funcțională Copieri (texte de maxim 50 de cuvinte) Transcrieri (texte de maxim 50 de cuvinte) Dictări (texte de maxim 40 de cuvinte)</p> <p>Biletul de mulțumire, de informare, de solicitare Felicitarea Afișul</p> <p>Scrierea imaginativă (texte de 3-7 enunțuri), pe baza unui suport vizual (imagini, benzi desenate) sau a unui șir de întrebări</p> <p>Cartea, ziarul sau revista clasei</p>
<p>Elemente de construcție a comunicării</p>	<p>Vocabular Cuvântul Cuvinte cu sens asemănător Cuvinte cu sens opus</p> <p>Fonetică Sunete specifice limbii romani Despărțirea cuvintelor în silabe Cuvinte alcătuite din una, două sau trei silabe, care nu conțin diftongi, trifongi sau consoane redatate în scris prin grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</p>	<p>Vocabular Cuvântul – grup de sunete asociat cu un înțeles Cuvinte cu sens asemănător Cuvinte cu sens opus Cuvinte care au aceeași formă și înțeles diferit</p> <p>Fonetică Sunetele limbii romani. Articulația vocalelor și consoanelor (fără denumire)</p> <p>Silaba Cuvântul Despărțirea cuvintelor în silabe intuitiv, fără cunoașterea regulilor</p> <p>Propoziția/enunțul (fără teoretizări)</p>	<p>Vocabular Cuvântul Cuvinte cu sens asemănător Cuvinte cu sens opus Cuvinte care au aceeași formă și înțeles diferit</p> <p>Fonetică Sunetele limbii romani. Vocale și consoane Despărțirea cuvintelor în silabe la capăt de rând Propoziția/enunțul (fără teoretizări)</p>

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Elevul va învăța, prin metode adecvate vârstei, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă în această etapă de vârstă și pentru a face față cu succes cerințelor școlare.

Cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a clasei respective, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală.

Strategii didactice

Această etapă de școlaritate reprezintă un moment important pentru stimularea flexibilității gândirii, precum și a creativității elevului.

În acest sens, cadrul didactic va pune accent pe stimularea interesului copilului pentru această disciplină și pe dezvoltarea încrederii în sine. Astfel, jocul didactic va predomina, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei și sentimente. Tot ceea ce se întâmplă la „ora” de comunicare în limba romani ar trebui să se deruleze sub forma unei suite de jocuri sau exerciții atractive, atât în cazul clasei pregătitoare, cât și în cazul claselor I și a II-a. Din spațiul clasei nu trebuie să lipsească jucăriile. De asemenea, accentul se va pune pe spontaneitatea și creativitatea răspunsurilor și nu pe rigurozitatea științifică a acestora. Prin reluări succesive și prin utilizarea obiectelor, copilul ajunge să se corecteze singur, pe măsură ce noțiunile devin înțelese și interiorizate. Scrierea se va consolida treptat, pe măsură ce se dezvoltă musculatura mâinii. În clasa pregătitoare, scrierea semnelor grafice va începe cu exerciții de desenare a unor elemente preluate din mediul înconjurător (bețișoare, cârcei de viță-de-vie, bastoane, buline etc.), continuându-se apoi cu scrierea lor pe foaie velină și pe liniatură tip I.

Activitatea didactică se va desfășura într-o interacțiune permanentă cu copiii, astfel încât să răspundă intereselor acestora. Copiii vor fi stimulați să întrebe, să intervină, să aibă inițiativă, să exprime idei și sentimente despre ceea ce învață.

O altă sugestie metodologică se referă la folosirea nonverbalului pentru intuirea conceptelor, fie că e vorba de nume de obiecte sau de acțiuni, fie că e vorba de filtre de comunicare de tipul funcțiilor limbii/actelor de vorbire. Dacă profesorul mimează acțiunea de a se ridica/sta jos atunci când enunță aceste activități, pentru elev va fi mult mai clar despre ce este vorba. În același context, învățarea va fi facilitată dacă elevii sunt stimulați să combine verbalul (ceea ce au receptat sau ceea ce exprimă) cu limbajul corporal, vizual sau muzical.

Foarte importantă este și învățarea în context. Dezvoltarea competențelor de comunicare are loc în contexte de comunicare și, bineînțeles, cu un scop inteligibil copiilor. În absența contextului, elevii ajung să recite doar cuvinte și fraze memorate fără să poată să le transfere apoi în alte situații. De altfel, oricine învață mult mai bine dacă înțelege de ce învață ceea ce învață.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățământ. Se recomandă cu prioritate metode moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini în contexte firești, sincretice, adaptate vârstei. Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între elevi. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Procesul de evaluare valorifică și experiențele de învățare / competențele dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale. Rezultatele elevilor vor fi înregistrate, comunicate și discutate cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Prezentăm în continuare un exemplu de abordare integrată, în cadrul căruia activitățile de învățare au fost structurate astfel încât să concure dezvoltarea de competențe specifice, rămânând totodată circumscrise unei teme accesibile școlarului mic.

Exemplu de abordare integrată la clasa pregătitoare

TEMA: Jucării

Ce urmărim? competențe specifice -	Cum procedăm?
Ordinea realizării activităților nu coincide cu ordinea prezentării competențelor. Activitățile se vor desfășura pe parcursul unei săptămâni. Se recomandă proiectarea în manieră integrată: comunicare în limba rromani + matematică și explorarea mediului + arte vizuale și abilități practice + muzică și mișcare.	
Comunicare în limba rromani	
1.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ selectarea unei imagini dintr-un set, pentru a indica despre ce este vorba în textul audiat – Exemplu: „Cum au fugit odată jucăriile de la un copil” ✓ realizarea unui desen pentru a indica despre ce este vorba în mesaj, oferirea de răspunsuri scurte la întrebarea: Despre ce este vorba în poveste? ✓ aprecierea cu adevărat/fals a unor enunțuri scurte care testează înțelegerea globa ✓ formularea de răspunsuri la întrebări despre conținutul textului audiat – Exemplu: „Ce jucării avea Petrișor?”; „Ce a făcut ele?”; „Din ce motiv au plecat?” ✓ repovestirea secvenței preferate din povestea audiată
1.2.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ numirea personajelor din poveste ✓ oferirea de răspunsuri la cererea elementară de informații – Exemplu: „Cum arătau jucăriile lui Petrișor?”; „Care sunt jucăriile tale preferate?”; „Cum le îngrijești?”
1.3.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ indicarea cuvintelor percepute prin diferite semne: bătaii din palme/jetoane puse pe bancă – Exemplu: Pune pe masă atâtea jetoane câte cuvinte ai auzit. “Jucăriile au fugit.” ✓ numărarea cuvintelor dintr-un enunț ✓ punerea în corespondență a unui cuvânt rostit cu imaginea potrivită – Exemplu: minge, ursuleț, jucării, mașină etc. ✓ despărțirea cuvintelor în silabe ✓ indicarea prin mimică a silabelor (prima silabă din cuvintele mașină, jucării, minge). ✓ indicarea sunetelor percepute prin diferite semne (ridicați un deget când auziți sunetul "j" – jucărie, jar, cenușă, curaj, jumătate, minge etc.) ✓ sortarea de jetoane reprezentând obiecte din mediul familiar, după criteriul: Încep cu sunetul "j" (se dau jetoane care reprezintă: jucării, jaluzele, minge, cojoc etc.) ✓ colorarea unor imagini care reprezintă obiecte/ființe a căror denumire începe cu sunetul "j" (jucării, jder, jardineră)
1.4.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ audierea unor povești citite, înregistrate sau povestite de adulți sau copii ✓ participarea la activități de tipul „Tu ești ecoul meu” (reproducerea unor mesaje formulate de adult sau copii)
2.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ jocuri de cuvinte – Exemplu: “Spuneți cuvinte în care sunetul "j" se aude la început.” (jumătate, jucărie, jumulit, japonez etc.) ✓ reproducerea unui mesaj scurt cu schimbarea intonației, în funcție de intenția de comunicare (aserțiune, întrebare, exclamație, supărare, bucurie etc.) ✓ ridicarea unui jeton-simbol, în funcție de intenția de comunicare – Exemplu: „Ridică jetonul roșu atunci când auzi o întrebare.”
2.2.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ prezentarea jucăriei preferate
1.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ repovestirea textului audiat, respectând succesiunea momentelor prezentate
1.2.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ participarea la jocuri de grup
3.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ punerea în corespondență a unor cuvinte formate din 1-2 silabe cu imaginile potrivite – Exemplu: minge, urs, copil, robot
3.2.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ lectură după una sau mai multe ilustrații
3.3.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ punerea în corespondență a imaginilor cu mesaje orale indicate
3.4.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ observarea unor pliante despre jucării ✓ observarea cutiilor jocurilor din sala de clasă (identificarea unor specificații referitoare la vârsta participanților la joc, la regulile jocului etc.)
3.4.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ observarea unor pliante despre jucării ✓ observarea cutiilor jocurilor din sala de clasă (identificarea unor specificații referitoare la vârsta participanților la joc, la regulile jocului etc.)

4.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ decorarea unor jucării realizate din hârtie sau carton ✓ construirea literei "J" din plastilină, pastă de modelaj, "fir" de hârtie creponată sau hârtie reciclată răsucită etc. ✓ trasarea literelor de tipar "J" și "j" după contur dat sau prin unirea punctelor, folosind instrumente diferite de scris (pensulă, carioca, creioane colorate, stilou etc.) ✓ colorarea conturului literei pe o fișă de dimensiuni A4 ✓ copierea unor cuvinte ce conțin litera "J" și/sau "j"
4.3.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ etichetarea originală a jucăriilor din clasă/din camera personală ✓ realizarea unor „prezentări” ale jucăriilor preferate, utilizând desene, simboluri și cuvinte, care vor fi afișate în spațiul denumit „Peretele/Panoul vorbitor”) ✓ completarea jurnalului clasei folosind desene, fotografii, simboluri (la finalul săptămânii)
2.4.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ crearea unei povestiri în grup despre jucăriile fericite ale unui copil; povestea va fi scrisă de către profesor și ilustrată de copii
Matematică și explorarea mediului	
1.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ numărarea jucăriilor și distribuirea lor ✓ construirea de mulțimi de jucării
1.2.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ compararea grupurilor de jucării
2.2.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ construcții cu ajutorul figurilor geometrice ✓ confecționarea de jucării utilizând cutii, cilindri, sfere ✓ jocuri de construcții cu cuburi
2.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ jocuri de orientare și de poziționare a jucăriilor în funcție de diferite repere
1.6.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ jocuri care presupun rezolvarea unor situații practice: „Ia din coș cu două jucării mai mult decât are colegul tău.”
3.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ crearea/completarea unor modele repetitive de cel mult 10 jucării ✓ recunoașterea efectelor unor tipuri de forțe în jocuri cu obiecte (lovirea/lansarea mingii; lansarea/împingerea mașinuțelor etc.) ✓ utilizarea jucăriilor muzicale pentru identificarea relației vibrație-sunet
4.2.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ jocuri cu jucării de tipul „Ce s-ar întâmpla dacă...”
5.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ organizarea și întreținerea colțului cu jucării ✓ gruparea jucăriilor după un anumit criteriu
5.2.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ jocuri care necesită rezolvarea de adunări și scăderi cu 1-5 unități în centrul 0-31
6.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ordonarea jucăriilor după înălțime; comparări succesive și exprimarea rezultatului
6.3.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ joc de rol: „La magazinul/raionul de jucării”
Arte vizuale și abilități practice	
1.3.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ vizionarea unui fragment din filmul pentru copii „Toy story/Povestea jucăriilor” și discutarea mesajului transmis
2.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ enumerarea unor caracteristici ale jucăriei/jucăriilor preferate
2.3.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ realizarea de construcții libere, spontane ✓ realizarea de construcții libere cu materiale puse la dispoziție ✓ confecționarea de jocuri și jucării simple
Muzică și mișcare	
2.1., 2.2.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ însușirea și interpretarea unor cântece în colectiv („Cutia cu jucării” – www.gradinitaonline.wordpress.com sau www.trilulilu.ro/muzica-diverse/cutia-cujucarii-melodii-gradinita)

Grupul de lucru

Gheorghe Sarău	Ministerul Educației Naționale
Ionel Cordovan	Școala Gimnazială „Puiu Sever”, Ineu
Noemi Cordovan	Școala Gimnazială „Puiu Sever”, Ineu

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

**Programa școlară
pentru disciplina**

**LIMBA ȘI LITERATURA MATERNĂ RROMANI
CLASELE a III-a - a IV-a**

București, 2014

Notă de prezentare

Conform planului cadru de învățământ aprobat cu numărul 3371/ 12.03.2013, disciplina *Limba și literatura maternă* se predă în clasele a III-a – a IV-a cu o alocare de 5 ore pe săptămână.

Programa de *Limba și literatura maternă rromani* pentru clasele a III-a – a IV-a a fost realizată pe baza Cadrului comun pentru dezvoltarea competențelor de comunicare în limba maternă, dezvoltat în perioada iunie-august 2014, pornind de la concluziile studiilor dezvoltate în cadrul proiectului POSDRU 35279 *Un învățământ performant bazat pe decizii fundamentate - Strategii de valorificare a evaluărilor internaționale privind rezultatele învățării*. Acest cadru a fost structurat pentru a accentua aspectul comunicativ-funcțional al învățării limbii și literaturii materne în contextul actual. Fără îndoială că limbile și literaturile cunosc o mare diversitate. Iar decupajele tradiționale de tipul „limbă” și „literatură” se raportează întotdeauna la elemente specifice în plan lingvistic sau în plan literar. Totuși, din perspectivă pragmatică, competențele de comunicare se focalizează pe operații cognitive identice. În acest sens, sunt relevante cadrele de referință ale studiilor internaționale (de exemplu PISA, PIRLS), care vizează un set de procese identice pentru măsurarea achiziției elevilor, indiferent de limba lor maternă.

În această perspectivă, programa valorifică următoarele documente:

- Key Competences for Lifelong Learning - a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006, (Recomandarea Parlamentului European vizând competențele cheie) in Official Journal of the EU, 30 dec. 2006. Din acest document au fost extrase elementele componente ale competenței de comunicare în limba maternă.
- Literary Framework for Teachers, LiFT (Cadrul de referință pentru literatură realizat cu sprijin european și pilotat în 6 țări membre, printre care și România), <http://www.literaryframework.eu/>. Acest document a fost utilizat pentru formularea competențelor și activităților de lectură.
- PIRLS Assessment Framework, <http://timssandpirls.bc.edu/pirls2011/framework.html> (Studiul internațional privind progresia competențelor de lectură la finalul învățământului primar, la care România participă din 2001 - cu teste în limbile română și maghiară). Acest document a facilitat dezvoltarea unor competențe, activități de lectură și structurarea conținuturilor.
- The European Language Portfolio (Portofoliul european al limbilor) http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Portfolio_EN.asp. Acest document a orientat reflecția asupra competențelor de comunicare.

Alături de racordarea fără echivoc la tendințele actuale în didactica maternei pe plan internațional, documentul de față își propune o consolidare a abordării educaționale centrate pe nevoile elevilor în societatea contemporană. Dincolo de retorici, propunem formulări ancorate în cotidian, care să ofere elevilor achiziții de calitate în domeniul comunicării, în contexte semnificative de învățare.

Din punct de vedere formal, programa de față continuă modelul curricular avansat de programele pentru clasa pregătitoare, clasele I și a II-a aprobate în 2013, fiind structurat astfel: notă de prezentare, competențe generale, competențe specifice și exemple de activități de învățare, conținuturi, sugestii metodologice.

- **competențele generale** sunt urmărite pe întreg parcursul învățământului primar (aceste competențe vizează receptarea și producerea de mesaje în contexte la îndemâna copiilor);
- **competențele specifice** sunt derivate din competențele generale și sunt vizate pe parcursul fiecărei clase; **activitățile de învățare** reprezintă exemple de sarcini de lucru prin care se dezvoltă competențele specifice;
- **conținuturile** sunt exprimate ca: funcții ale limbii/acte de vorbire (gramatică funcțională), tipologii ale textului și elemente intuitive privind regularitățile limbii;
- **sugestiile metodologice** au rolul de a orienta profesorul în organizarea demersului didactic pentru a reuși să faciliteze dezvoltarea competențelor.

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare**
- 2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare**
- 3. Receptarea de mesaje scrise în diverse contexte de comunicare**
- 4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare**

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>1.1. Identificarea semnificației globale a unui mesaj oral în contexte familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>răspuns la întrebarea „Despre ce e vorba în ...?”</i> - <i>selectarea variantei corecte dintr-un set prezentat (imagine semnificativă și imagini plauzibile/distractori)</i> - <i>alegerea variantei corecte în exerciții de tip adevărat/fals</i> - <i>realizarea unor desene, realizarea unei scheme</i> <p>1.2. Deducerea sensului unui cuvânt prin raportare la mesajul audiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>folosirea unei tehnici de încercare și eroare</i> - <i>explicarea sensului cuvântului prin mijloace verbale și nonverbale</i> <p>1.3. Sesizarea unor regularități ale limbii prin raportare la mesaje audiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>observarea unor mărci specifice (de exemplu, plural/gen etc.)</i> <p>1.4. Manifestarea atenției față de interlocutor</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>privirea interlocutorului</i> - <i>căutarea elementelor interesante, reprezentative ale mesajului audiat</i> <p>1.5. Manifestarea unei atitudini deschise față de comunicare în condițiile neînțelegerii mesajului audiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>solicitarea repetării unui mesaj (de exemplu, „Ce-ai spus?”/ „Mai spune o dată”)</i> - <i>solicitarea unei explicații (de exemplu, „adică .../ ce înseamnă că ...?”)</i> - <i>depășirea fricii de eșec</i> 	<p>1.1. Identificarea semnificației globale a unui mesaj oral în contexte previzibile</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>descifrarea semnificației unui anunț radio/ scurtă narațiune/ scurtă poezie („Este vorba despre ...”)</i> - <i>vizionarea de emisiuni pentru copii (online sau TV) pe teme de interes pentru clasa de elevi</i> - <i>vizionarea de scurtmetraje animate sau filme scurte pentru copii</i> <p>1.2. Identificarea unor modele intonatorii simple (aserțiune, ordin, întrebare)</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>sesizarea întrebărilor în cadrul mesajului audiat („Cine a întrebat?” , „Cea întrebat?”)</i> - <i>identificarea unei porunci</i> - <i>sesizarea aserțiunilor (enunțuri afirmative, negative)</i> <p>1.3. Sesizarea abaterilor din mesaje audiate în vederea corectării acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>observarea dezacordului sau a altor abateri</i> <p>1.4. Manifestarea toleranței față de interlocutor</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>așteptarea finalizării mesajului</i> - <i>luarea cuvântului, în ordine, în funcție de regulile anunțate</i> <p>1.5. Manifestarea interesului pentru receptarea mesajului oral indiferent de perturbările de canal</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>jocuri pentru sesizarea semnificației unor mesaje bruiate, trunchiate, articulate defectuos</i> - <i>activități de grup în care soluționarea temei necesită angajarea verbală a tuturor membrilor</i>

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>2.1. Descrierea unui obiect/ unei ființe din universul apropiat pe baza unui plan simplu</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și numirea unor trăsături ale obiectelor/ ființelor din universul apropiat - descrierea frontală, cu sprijin din partea profesorului, a obiectelor la îndemână - descrierea colegului de bancă, cu sprijin din partea profesorului sau a altui coleg - colaborarea pentru descoperirea ideilor care pot structura un plan simplu <p>2.2. Povestirea unei întâmplări cunoscute pe baza unui suport adecvat din partea profesorului</p> <ul style="list-style-type: none"> - relatarea după întrebările investigatorului perfect (Cine? Ce? Unde? Când? Cum? De ce? Cu cine? Cu ce?) - relatarea a ceea ce au văzut într-un film/ desen animat/ clip pentru care nu au subtitrare sau sonor 	<p>2.1. Descrierea unui personaj dintr-o carte/ dintr-un film /a unui personaj imaginat urmărind un set de repere</p> <ul style="list-style-type: none"> - discutarea aspectelor relevante descoperite în text/ carte referitoare la personaj - realizarea unui portret al personajului folosind mai multe coduri (desen/colaj, ritm/melodie, pantomimă etc.); verbalizarea și comentarea acestei descrieri de către cel care a realizat-o sau de un coleg - participarea la joc de rol pentru a intra în pielea personajului <p>2.2. Relatarea unei întâmplări imaginate pe baza unor întrebări de sprijin</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de imaginație (de exemplu, „Închide ochii – ești pe plajă și joci volei cu prietenii, s-a stărnit furtuna, ce faceți?”) - inventarea unui alt final la o poveste - imaginarea unei continuări a unei scene de poveste - relatarea unor întâmplări având ca suport banda desenată - ne imaginăm... (de exemplu, „Intrăm în podul unei case: ce auzim? ce mirosim? ce vedem?”)
<p>2.3. Prezentarea unei activități realizate individual sau în grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - răspuns la întrebări simple de control – „Ce ai făcut? Ce ai făcut mai întâi? Și apoi? Dar în cele din urmă?” - prezentare după plan a unei teme - prezentarea unor evenimente ale clasei (excursie, concurs, târg de marfisoare etc.) <p>2.4. Participarea la interacțiuni pentru găsirea de soluții la probleme</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea de proiecte interdisciplinare la clasă, în școală sau în comunitate în cadrul unui grup mic - organizarea unui eveniment (de exemplu: o serbare, o expoziție cu afișe 	<p>2.3. Prezentarea ordonată logic și cronologic a unui proiect/ a unei activități derulate în școală sau extrașcolare</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții referitoare la prezentarea proiectelor în faza inițială și la final - discutarea unor criterii pentru aprecierea prezentării unor proiecte/ teme - concurs de prezentări orale pe o temă anunțată (de exemplu, serbarea de Crăciun, vizita la muzeu, personajul ..., vizita la mall, vizionarea filmului 3D) cu juriu dintre elevii clasei - prezentarea în ordine logică, cronologică a unor imagini care corespund momentelor unei întâmplări <p>2.4. Inițierea unei interacțiuni în vederea rezolvării de probleme individuale sau de grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri care se bazează pe întrebări reciproce - proiecte în perechi/ grupuri mici

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
realizate în urma lecturilor)	- minidezbateri/ controversa creativă
2.5. Adaptarea vorbirii la diferite situații de comunicare în funcție de partenerul de dialog <ul style="list-style-type: none"> - dramatizarea unor scene de poveste - joc de rol în diverse situații de comunicare (de exemplu, „Ești cu bicicleta în parc și ai găsit un pui de porumbel căzut din cuib. Este un domn pe o bancă mai încolo. Jucați scena”) 	2.5. Manifestarea interesului pentru participarea la interacțiuni orale <ul style="list-style-type: none"> - organizarea unui eveniment în școală/ comunitate - promovarea unei idei/ a unor produse - participarea la campanii de susținere/ de atragere a atenției asupra unei probleme - exprimarea propriilor opinii în legătură cu un fapt cunoscut, o întâmplare trăită, un eveniment public etc.

3. Receptarea de mesaje scrise în diverse contexte de comunicare

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
3.1. Extragerea unor informații de detaliu din texte informative sau literare <ul style="list-style-type: none"> - lectura activă, cu creionul în mână - lucru în perechi cu scopul de a lămurii aspecte neînțelese - folosirea jurnalului cu dublă intrare - adresarea de întrebări reciproce - lectura unui text utilizând metoda SINELG 	3.1. Formularea de concluzii simple pe baza lecturii textelor informative sau literare <ul style="list-style-type: none"> - activități în perechi pe baza unor întrebări reciproce - realizarea, în perechi sau în grup, a unei diagrame Venn pornind de la aspectele comune și de la diferențele referitoare la anumite elemente din text
3.2. Formularea unui răspuns emoțional față de textul literar citit <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare a primelor reacții față de cele citite folosind coduri diverse - desen, mimă, schemă, ritm/ melodie etc. - exerciții de tipul „dacă aș fi (personajul) ... m-aș simți/ aș fi ...” 	3.2. Asocierea elementelor descoperite în textul citit cu experiențe proprii <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de proiecte integrate care vizează legăturile dintre lumea reală și cea imaginată prezentată în textele citite - realizarea de postere/ organizatori grafici pentru a indica relația dintre text (literar sau de informare) și experiențele proprii - exerciții de reformulare a unui mesaj, din perspectiva diferiților receptori/ emițători
3.3. Formularea unei păreri despre o povestire și personajele acesteia <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare personală pe baza elementelor din text - exprimarea acordului/ dezacordului față de acțiunile, atitudinile unor personaje 	3.3. Extragerea dintr-un text a unor elemente semnificative pentru a susține o opinie referitoare la mesajul citit <ul style="list-style-type: none"> - minidezbateri pornind de la aspecte interesante ale textului - realizarea de liste cu aspecte semnificative descoperite în texte și clasificarea acestora - rezolvarea unor controverse

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>3.4. Evaluarea conținutului unui text pentru a evidenția cuvinte-cheie și alte aspecte importante ale acestuia</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de diagrame, de organizatori grafici în perechi/ în echipe <p>3.5. Sesizarea unor regularități ale limbii pe baza textului citit</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea unor mărci specifice (de exemplu, plural/ genetc.) <p>3.6. Precierea valorii cărților</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități la bibliotecă - amenajarea unui colț de lectură în clasă - prezentarea unei cărți la intervale ritmice (o dată pe săptămână, o dată la două săptămâni etc.) 	<p>3.4. Evaluarea elementelor textuale care conduc la înțelegerea de profunzime în cadrul lecturii</p> <ul style="list-style-type: none"> - folosirea metodelor gândirii critice pentru explorarea textelor <p>3.5. Sesizarea abaterilor din textele citite în vederea corectării acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea dezacordului și a altor abateri <p>3.6. Manifestarea interesului pentru lectura literară și de informare</p> <ul style="list-style-type: none"> - proiecte de documentare la diverse discipline școlare sau în vederea unor activități extrașcolare (de exemplu, excursii, concursuri, serbări) - întâlniri cu scriitorii - concursuri legate de conținutul cărților citite

4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>4.1. Aplicarea regulilor de despărțire în silabe, de ortografie și de punctuație în redactarea de text</p> <ul style="list-style-type: none"> - interevaluarea textelor scrise - revizuirea textelor redactate - discutarea problemelor apărute la despărțirea în silabe - completarea semnelor de punctuație într-un text fără punctuație și discutarea rezultatelor <p>4.2. Redactarea unor texte funcționale simple care conțin limbaj vizual și verbal</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui afiș pentru promovarea unei serbări/ a unui concurs/ a unui proiect/ a unei tombole - elaborarea unui fluturaș pentru comunicarea rezultatelor unui proiect 	<p>4.1. Recunoașterea și remedierea greșelilor de ortografie și de punctuație în redactarea de text</p> <ul style="list-style-type: none"> - autoevaluarea și interevaluarea textelor redactate - discutarea greșelilor de ortografie - inventarea unor probe pentru a verifica scrierea corectă <p>4.2. Redactarea unor texte funcționale scurte pe suport de hârtie sau digital</p> <ul style="list-style-type: none"> - comunicarea între elevi sau cu profesorul pe o diversitate de subiecte prin email (întrebări legate de: teme, modul de rezolvare a unui exercițiu) - scrierea unei invitații la o zi de naștere, la un film, la un picnic etc. - completarea corectă a datelor destinatarului pe un plic/ o carte poștală; în format digital

<p>4.3. Realizarea unei scurte descrieri ale unor elemente din mediul apropiat pornind de la întrebări de sprijin</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea de instrucțiuni amuzante pentru obiecte la îndemână (de exemplu, „Cum este guma? La ce folosește? Găsește și o utilizare neobișnuită!”) <p>4.4. Relatarea pe scurt a unei întâmplări/ activități cu sprijin din partea profesorului</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea unui paragraf în care se folosesc conectori de tipul: mai întâi, apoi, în cele din urmă <p>4.5. Manifestarea disponibilității pentru transmiterea în scris a unor idei</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea alături de colegi și profesor la realizarea programului unei serbări, a scenariului unei dramatizări - expoziții de afișe/ alte produse scrise realizate în urma activităților - participarea la realizarea unui jurnal al clasei 	<p>4.3. Redactarea unei descrieri tip portret pe baza unui plan simplu</p> <ul style="list-style-type: none"> - expoziție de portrete (colaj/ foto/desen și descriere verbală) - proiect „Căutăm familie iubitoare – descrierea unor animale de companie fără stăpân” - prezentarea unui personaj de poveste/ film/ serial pentru copii - scrierea unui text scurt pentru a se prezenta cuiva necunoscut (unui prieten prin corespondență la primul mesaj, de exemplu) <p>4.4. Prezentarea pe scurt a unei întâmplări / secvențe dintr-o poveste/ dintr- un film/ desen animat / a unei activități pornind de la întrebările investigatorului perfect</p> <ul style="list-style-type: none"> - relatări în scris pe baza întrebărilor: „Cine, Ce, Cum, Unde, De ce a făcut...?” - realizarea unui jurnal de lectură care să conțină elementele cheie de prezentare a unei cărți citite și/ sau desene care să illustreze ceea ce își imaginează - realizarea unei benzi desenate, îmbinând desenul cu mesajele scrise <p>4.5. Manifestarea interesului pentru scrierea creativă și pentru redactarea de texte informative și funcționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unei cărți uriașe pentru colegii de la clasa pregătitoare pe o temă propusă de cei mici/ de profesori sau de clasă - realizarea de afișe pentru promovarea unor evenimente din școală; concurs de afișe
--	--

Conținuturi¹

Conținuturile din lista de mai jos constituie mijloace pentru dezvoltarea competențelor de comunicare, respectiv baza de operare prin care se structurează competențele; conținuturile nu se tratează în sine; se va evita metalimbajul

Domenii de conținut	Clasa a III-a	Clasa a IV-a
Funcții ale limbii (acte de vorbire)	<ul style="list-style-type: none"> - descrierea (de obiecte, ființe din universul imediat) - relatarea unei acțiuni/ întâmplări cunoscute (trăite, vizionate, citite) - oferirea de informații (referitoare la universul apropiat) - solicitarea de informații (referitoare la universul apropiat) - cererea simplă familiară, cerere politicoasă - prezentarea (de persoane, de cărți, a unor activități) - inițierea unui schimb verbal 	<ul style="list-style-type: none"> - descrierea (de personaje de film, carte, imagine) - relatarea unei întâmplări imaginate - oferirea de informații referitoare la universul școlii sau extrașcolar - formularea de informații referitoare la universul școlii sau extrașcolar - formularea de solicitări formale și informale - prezentarea (unor activități/ rezultate/ proiecte) - inițierea și menținerea unui schimb verbal
Textul	<ul style="list-style-type: none"> - textul pentru lectură are minim 450 cuvinte - textul literar: cu precădere narativ; fragmente descriptive scurte; poezii scurte adecvate nivelului de vârstă - text de informare și funcțional: afiș, fluturaș, tabel sau alt tip de organizator grafic; biletul, felicitarea; în funcție de dotări – email 	<ul style="list-style-type: none"> - textul pentru lectură are minim 800 cuvinte - text literar narativ; text descriptiv de tip portret; poezii scurte adecvate nivelului de vârstă - text de informare și funcțional: afiș, tabele, diagramă Venn sau orice alt tip de organizator grafic adecvat vârstei, hartă și plan simplu de oraș/ traseu turistic etc., carte poștală, invitație; în funcție de dotări – mesaj text și email
Variabilitatea și regularitățile limbii	<ul style="list-style-type: none"> - intuirea numărului și a genului - intuirea claselor morfologice: substantiv, adjectiv, pronume personal, verb 	<ul style="list-style-type: none"> - intuirea persoanei, a timpului - intuirea claselor morfologice: substantiv, adjectiv, pronume personal, numeral, verb - intuirea relațiilor simple dintre cuvinte: subiect - predicat

¹ Domeniile de conținut propuse sunt selectate din lista oferită în descriptivul de conținuturi ale competenței de comunicare în limba maternă din Recomandarea Parlamentului european privind cadrul de referință pentru competențe cheie pentru învățarea pe parcursul întregii vieți.

Sugestii metodologice

În clasele a III-a și a IV-a, este continuată construirea achizițiilor a căror structurare a început în ciclul anterior (clasa pregătitoare, clasele I și a II-a). Competențele generale rămân aceleași, acestea jalonând codarea și decodarea de mesaje orale și scrise.

Comunicarea elevilor are loc firesc în clasă și devine, în context școlar, obiect al reflecției și al învățării. Din acest motiv, competențele specifice reprezintă trepte în structurarea comunicării orale și scrise.

Receptarea mesajelor orale și scrise

Atât la clasa a III-a, cât și la a IV-a, sunt incluse enunțuri specifice pentru receptarea globală a unui mesaj oral, având în vedere că, în clasele anterioare, această operare nu a constituit un scop explicit al învățării.

Înțelegerea globală a mesajului sprijină ascultătorul să discearnă dacă este necesar să acorde atenție într-un anumit context de comunicare. Înțelegerea globală, odată consolidată, permite și alte operări necesare înțelegerii și participării în tranzacțiile verbale, care să conducă la interacțiuni responsabile social în spațiul școlii și în afara lui. Este esențial, din acest punct de vedere, ca elevii să comunice autentic cu cei din jur, pentru a înțelege, prin intuiție, apoi prin reflecție, importanța de a-l asculta cu adevărat pe celălalt, de a fi atent la nevoile lui, de a empatiza și de a nu judeca. Formarea unor deprinderi de ascultător activ este o componentă importantă a competenței de comunicare. Astfel, contextele create în spațiul școlii trebuie să fie autentice, adecvate vârstei și dorințelor grupului de elevi.

Tot în domeniul ascultării, evidențiem și importanța deschiderii unor căi spre reflecția asupra regularităților limbii. Competențele care vizează sesizarea unor regularități sau abateri în exprimarea unui vorbitor structurează, în mintea copilului, conștientizarea sistemului limbii și a semnificației componentelor sale. Această achiziție este întărită prin dezvoltarea unor competențe similare în receptarea mesajului scris.

În privința receptării mesajului scris, accentele formative sunt pe semnificații și pe explorarea acestora la nivelul textului scris (literar și nonliterar). Structurarea competențelor se raportează la procesele lecturii din cadrul de referință PIRLS și la receptarea literaturii din cadrul LiFT. Din perspectiva PIRLS, lectura, în scop informativ sau în scop estetic, înseamnă comprehensiune, care se construiește treptat, de la simplu la complex, prin antrenarea a patru procese cognitive esențiale: identificarea de informații explicit formulate, realizarea de deducții simple, integrarea și interpretarea ideilor și a informațiilor, evaluarea critică a conținutului și a elementelor textuale. În demersurile focalizate pe formarea competențelor de lectură, cadrul didactic trebuie să proiecteze activități coerente pentru antrenarea treptată a celor patru procese, care să ducă la o înțelegere profundă a textelor, la evaluări critice, la formulare de răspunsuri personale față de cele citite susținute cu elemente/ cu exemple din mesajele scrise.

LiFT valorifică experiențe didactice europene, valoroase în abordarea lecturii literare în context școlar și pledează pentru importanța trezirii interesului elevului, a motivației sale, ca prim pas pentru formarea unei atitudini pozitive față cunoașterea lumii prin lectură. Este necesar ca alegerea textelor literare ce urmează a fi abordate în clasă să corespundă nevoilor elevilor, intereselor acestora și reprezentărilor lor despre lume. De asemenea, investigarea lumilor ficționale, prin sarcini simple, dar relevante pentru elevi, îi ajută să extragă informația semnificativă dintr-un text, să o lege de propria viață, să compare lumea reală cu cea ficțională și să-și susțină punctele de vedere cu argumente valide.

Așadar, lectura este un scop explicit al învățării, de maximă importanță pentru cunoaștere și pentru dezvoltarea personală a elevului, nefiind un mijloc pentru practicarea vocabularului și a gramaticii.

Exprimarea orală și redactarea

În privința producerii de mesaje orale și scrise, accentele formative sunt puse pe valorizarea intereselor elevilor din perspectiva exprimării de idei, de păreri, de emoții pe tematici relevante pentru experiențele lor. Succesul unor activități de exprimare depinde de semnificația lor pentru elevul înțeles în individualitatea sa, cu un profil cognitiv și afectiv propriu. Totodată, sunt valorizate experiențele de

interacțiune care pun bazele nu doar pentru comunicarea eficientă, dar și pentru socializare.

Temele de redactare, precum și problematicile abordate în producerea orală trebuie să traducă intenții autentice din perspectiva elevului. Rezolvarea unor sarcini stereotipe, repetitive va conduce, așadar, la abordări superficiale, la lipsa motivației și a încrederii în sine, în propriile idei.

Din acest motiv, în prezentul document, producerea de texte orale sau scrise pune accent pe relevanța contextului de comunicare, pe interogare, pe explorarea universului copilului, inclusiv prin apelul la noile tehnologii. Sunt evidențiate, de asemenea, situații în care, pentru a se exprima, elevii pot folosi și alte coduri în afara codului lingvistic (de exemplu, desene, colaje, ritm).

Modelul comunicativ-funcțional și abordarea conținuturilor

În documentul de față, categoriile de conținut sunt preluate dintre cele stipulate în Recomandarea Parlamentului European pentru formarea competențelor cheie. Conținuturile sunt tratate ca bază de operare pentru structurarea competențelor, nu ca scopuri în sine.

În privința elementelor de construcție a comunicării, am optat pentru intuirea regularităților din mesaje vehiculate, pentru identificarea acestora în context. Propunem ca sesizarea semnificației categoriilor gramaticale și a claselor morfologice să se realizeze prin jocuri de imaginație și prin analogii reprezentative. De exemplu, *putem pleca să explorăm spațiul galactic și în cele din urmă vom ajunge pe o planetă unde vom poposi. Acolo nimic nu seamănă cu Terra. Va trebui să inventăm nume pentru tot ceea ce vedem. Vom constata că toate aceste nume au anumite caracteristici exact ca acelea din lumea noastră. Și pentru că toate acestea trebuie să aibă un nume le-am spus „substantive”.*

Exemplul de mai sus ilustrează că, în acest mod, modelul comunicativ-funcțional poate fi aplicat efectiv în clasă.

Demersul constructivist, adoptat în contemporaneitate, presupune, așadar, explorarea de către elevi a realității comunicării în același mod în care au făcut-o în trecut aceia care au scris gramaticile, nu cu scopul de a scrie ei – elevii - alte tratate, ci de a comunica eficient, responsabil.

Tematica textelor trebuie să reflecte universul copilăriei și valorile proprii acestuia. Autorii de manuale vor utiliza atât texte create de aceștia, cât și texte folclorice și ale scriitorilor rromi din România și din străinătate. Manualul se va încheia cu câte un vocabular rrom-român și român-rrom, structurate pe baza cuvintelor întâlnite în manualul respectiv.

Listă orientativă de autori și texte

Lista este orientativă – autorii de manuale/ profesorii vor selecta autorii și textele considerate adecvate demersului propus.

AUTORI RROMI:

Andre Barthelemy: *Kajsan.*

Borcoi Jupter: *I zor thaj i godi; Sar si o nasulipen; Duj amala; I doș; O lacho amal; Duj chave.*

Costică Bățalan: *O Phuro Krăcuno.*

Eslam Drudak: *E chona.*

Gheorghe Sarău: *O zukel o rikono vaj i mûca?; O ivend; O manuș thaj le duj pesqe chaja; I Svûnta Sara; O pašmilaj; O Uštăvipen le Isusosqo; So ingeren e kanzürke pumare dumesœe?; I rromani chib.*

Karszàli Ervin și Rosztàs Farkas: *O rrom thaj i balval; Sa mança!.*

Lèksa Manuș: *Dade, kin manqe grastorres!; Phen tu manqe, chavorro!.*

Mateom Maximoff: *Bitînav tumenqe mirre asva.*

Nina Vinkova: *O brişind.*

Octavian Bonculescu: *Rodipen.*

Rosztas György: *O kermuso.*

Rajko Djurić: *E dajaqe jakha; So zanav?; So kerel o lav?; I sazangli chib.*

Romka Demeter: *Te avelas man grastorro parno!; Murre dadesqe.*

TRADUCERI ȘI ADAPTĂRI DIN LITERATURA UNIVERSALĂ realizate de:

Gheorghe Sarău: *O pučhipen k-e duj droma; I paramiçi la molăqi, poveste grecească; I buzni thaj le*

trin buznorre, Anton Pann: *Anθar e svàturà le godàver phuresqe; Dade!a, amare!a*; Petre Petcuț: *O Ștefan Răzvàn, o baro raj la Moldoviaqo; O zidàri*; Umberto Eco: *Jekh șoșoj... aver șoșoj...*; Mokcsay Gyulane: *O rrom thaj i astarni le ruvenqi, O bicajlo rrom*.

Marcel Courthiade: Esop: *O Lăchipei thaj o Nasulipen; Sar o șoșoj mudardàs le ruves*; A.A. Milnesqo: *O ričhinorro Vini zal k-o șoșoj; I kakaràška thaj o kalo sap; Jekh godàver rromni*.

Mantu Stoica: *K-o Betleèmo tele, Adès Biandilo o Xristos, Thaj so șukar nevipen, E ivendesqe luludă, O phuro parne balença*.

Sorin Aurel Sandu: Anton Pann: *Anθa' o siklipe'*.

Octavian Bonculescu: *O gonorro duje lovença*, dramatizarea în versuri realizată de Elena Nuică.

Isabela Bănică: Katarina Taikon: *I Kăitzi*.

Alte traduceri și adaptări: *Sar i čik kerdili manro*, culeasă de la rromii căldărari din Franța; *O bakro*, adaptare după o poveste culeasă de la rromii căldărari din Franța; *O rrom, o phuro thaj le duj piră*, poveste veche din Balcani; *Lil Indiaθar*, adaptare după J.S. Pathania.

Listă orientativă de autori și texte – traducere în limba română

Lista este orientativă – autorii de manuale/ profesorii vor selecta autorii și textele considerate adecvate demersului propus.

AUTORI RROMI:

Andre Barthelemy: *Unde ești*.

Borcoi Jupter: *Puterea și mintea; Cum este răutatea; Doi prieteni; Vina; Prietenul cel bun; Doi*

Costică Bățalan: *Moș Crăciun*.

Eslam Drudak: *Lunile*.

Gheorghe Sarău: *Căinele, cățelul sau pisica?; Iarna; Omul și cele două fiice; Sfânta Sara; Primăvara; Învierea lui Isus; Ce poartă aricii pe spatele lor?; Limba rromani*.

Karszali Ervin și Rosztàs Farkas: *Rromul și vântul; Tot cu mine!*

Lèksa Manuș: *Tată, cumpără-mi căluț!; Spune-mi, copilașule!*

Mateom Maximoff: *Vă vând lacrimile mele*.

Nina Vinkova: *Ploaia*.

Octavian Bonculescu: *Căutare*.

Rosztas György: *Șoarecele*.

Rajko Djurić: *Ochii mamei; Ce știu?; Ce face cuvântul?; Limba de toți știută*.

Romka Demeter: *Dacă aș avea un căluț alb!; Tatălui meu*.

TRADUCERI ȘI ADAPTĂRI DIN LITERATURA UNIVERSALĂ realizate de:

Gheorghe Sarău: *Întrebarea la răscruce de drumuri; Povestea vinului, poveste grecească; Capra cu trei iezi*; Anton Pann: *Din sfaturile bătrânului înțelept; Tatăl nostru*; Petre Petcuț: *Ștefan Răzvan, domnitorul Moldovei; Zidarul*; Umberto Eco: *Un iepure ... alt iepure ...*; Mokcsay Gyulane: *Rromul și capcana pentru lupi, Rromul nesătul*.

Marcel Courthiade: Esop: *Bunătatea și Răutatea; Cum iepurele l-a omorât pe lup*; A.A. Milnesqo: *Ursulețul Vini merge la iepure; Coțofana și șarpele negru; O femeie înțeleaptă*.

Mantu Stoica: *Jos la Betleem, Astăzi s-a născut Hristos, O ce veste minunată, Florile dalbe, Moș Crăciun cu plete dalbe*.

Sorin Aurel Sandu: Anton Pann: *Despre învățători*.

Octavian Bonculescu: *Punguța cu doi bani*, dramatizarea în versuri realizată de Elena Nuică.

Isabela Bănică: Katarina Taikon: *Kăitzi*.

Alte traduceri și adaptări: *Cum noroiul a devenit pâine*, culeasă de la rromii căldărari din Franța; *Berbecul*, adaptare după o poveste culeasă de la rromii căldărari din Franța; *Rromul, bătrânul și cele două oale*, poveste veche din Balcani; *Carte din India*, adaptare după J.S. Pathania.

Grupul de lucru

Gheorghe Sarău	Ministerul Educației Naționale
Ionel Cordovan	Școala Gimnazială „Puiu Sever”, Ineu
Noemi Cordovan	Școala Gimnazială „Puiu Sever”, Ineu

Anexa nr. 3 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 / 28.02.2017

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

**Programa școlară
pentru disciplina**

**LIMBA ȘI LITERATURA MATERNĂ
RROMANI
Clasa a V-a**

București, 2017

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maternă rromani* reprezintă oferta curriculară pentru clasa a V-a. Conform *planului-cadru de învățământ*, aprobat prin OMENCS nr. 3590/05.04.2016, limba și literatura maternă rromani are alocate 4 ore pe săptămână.

Concepția acestei programe are în vedere *Documentul de fundamentare a noului plan-cadru pentru gimnaziu (2016), Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC)* – document european de referință, instrument care susține necesitatea unui set de competențe-cheie care să îi permită viitorului cetățean să se adapteze în mod flexibil la o lume caracterizată prin schimbare rapidă și profundă interconectare, precum: comunicare în limba maternă, comunicare în limbi străine, competență digitală, a învăța să înveți, competențe sociale și civice, spirit de inițiativă și antreprenoriat, sensibilizare și exprimare culturală.

Programa de limba și literatura maternă rromani favorizează abordarea învățării din perspectivă inter- și transdisciplinară, conform prevederilor din *Legea educației naționale*, urmărind:

- înțelegerea faptelor de limbă și a coerenței lor structurale, pornind de la mecanismele esențiale de generare a mesajului în comunicare orală și scrisă;
- asigurarea controlului asupra uzului comunicării lingvistice în activități de ascultare, vorbire, lectură și scriere, în raport cu norma limbii rromani în vigoare;
- cunoașterea și înțelegerea elementelor fundamentale de ordin lexical și gramatical, comune limbii rromani și altor limbi de contact, într-o viziune sincronică;
- dobândirea unor competențe de lectură pe care elevii să le poată folosi în contexte diverse de viață în școală și în afara ei;
- asumarea valorilor etice și a idealurilor umaniste naționale și europene, definatorii pentru omul modern, necesare propriei dezvoltări afective și morale, având ca reper modelul sociocultural contemporan.

Limba și literatura maternă rromani reprezintă o disciplină complexă, care cuprinde, în manieră integrată, trei componente:

- componenta lingvistică, aparținând științelor limbii, care asigură uzul corect și eficient al limbii;
- componenta interrelațională, aparținând științelor comunicării;
- componenta estetică și culturală, aparținând literaturii ca artă a cuvântului.

Componenta lingvistică asigură baza dezvoltării la elevi a competenței de comunicare, prin înțelegerea importanței codului lingvistic, esențial pentru comunicarea eficientă. Învățarea corectă și dirijată a normei limbii literare are un rol reglator pentru comunicarea corectă și nuanțată în limba rromani, având în vedere experiența de învățare a elevului, anterioară perioadei de școlaritate, când contactul copilului cu limba rromani este preponderant la nivel dialectal. Astfel, se dezvoltă componenta tranzitivă a comunicării, în raport de complementaritate cu cea reflexivă, fapt care fundamentează conștientizarea identității de către fiecare elev și contribuie la dezvoltarea psihosocială și culturală armonioasă a acestuia. Totodată, raportarea continuă la normă, precum și înțelegerea variațiilor admise de aceasta asigură succesul în activitatea de învățare formală, nonformală și informală reflectată în complexitatea universului cognitiv al elevului.

Componenta interrelațională vizează dobândirea competenței de comunicare, în sens larg, bazată pe comunicarea orală sprijinită pe elemente de retorică, în corelare directă cu deprinderile de comportament comunicativ, dar și pe comunicarea scrisă, prin aplicarea, în manieră complementară, a procedurilor tradiționale și moderne de comunicare. Prin valorificarea acestei componente, disciplina *Limba și literatura maternă rromani* asigură conștientizarea de către elev a faptului că orice act de comunicare se bazează pe punerea în comun a informațiilor transmise prin mesaje de către toți participanții la procesul de comunicare și are ca efect imediat sporirea experienței cognitive individuale. Totodată, comunicarea impune și respectarea unor norme comportamentale care asigură starea de confort social și cultural, cu manifestare dincolo de mediul școlar și cu efect pe tot parcursul vieții.

Componenta estetică și culturală vizează sensibilizarea elevului, prin apelul la dimensiunea afectivă a personalității. Literatura deschide perspectiva unor alternative ficționale la modelul social, fiind, pentru elev, un spațiu al jocului de rol, care îi poate facilita inserția socială în viața de adult. Studiul literaturii vizează și modelarea universului cultural, respectând particularitățile fiecărui elev, tocmai prin posibilitatea pe care acesta o are de a selecta, prin lectură, modelele care i se potrivesc personalității și structurii sale temperamentale. Astfel, studiul fenomenului literar dezvoltă și stimulează creativitatea, contribuind substanțial la definirea individualității, ca expresie a libertății de receptare, și la conectarea acesteia la modelul social în care trăiește elevul.

Limba, ca instrument principal de organizare a gândirii, reunește sisteme interdependente de semne și simboluri a căror menire este crearea de sens, prin transmiterea de mesaje. Prin limbă, se construiește identitatea personală, dar și cea națională, a culturii de origine, precum și relațiile interpersonale, care favorizează participarea

la viața social sub multiplele ei fațete. Învățarea limbii rromani ca idiom matern începe de la naștere și continuă pe tot parcursul vieții, inclusiv în forma elevate, literară, fiind mijlocul de exprimare a gândurilor, a sentimentelor și a experienței personale.

Comunicarea lingvistică, într-o primă fază, în idiomul rrom matern, apoi în limba rromani comună – în cadrul instituționalizat, școlar - este esențială în definirea mediului familial și afectiv, dând sens existenței socioculturale a fiecărui individ și asigurând conștiința identității rrome. Fiecare copil care vine la școală are abilități de comunicare în limba maternă sau și într-o altă limbă, dar esențial este ca, în cadrul instituționalizat, acesta să dobândească, în primul rând, achiziții fundamentale corecte privind comunicarea în limba rromani comună, care constituie cheia spre comunicarea cu vorbitorii rromi ai diverselor dialecte din aria de răspândire românească și internațională, dar constituie și bază pentru achizițiile vizând alte limbi.

Prezentă programă asigură promovarea dezvoltării personale a elevului care studiază limba/ în limba rromani într-un cadru sociocultural largit. A dobândi competențe generale, precum *a ști, a pune în aplicare, a avea atitudini și reacții adecvate* reprezintă o dimensiune semnificativă a demersului didactic prin care programa va fi aplicată în școală.

La nivel gimnazial, în cadrul învățământului obligatoriu, disciplina *Limba și literatura maternă rromani* oferă spațiul de construire corectă, complexă și armonioasă a personalității umane inserate diacronic în paradigma postmodernității, vizând - deopotrivă - perspectivele istorică, estetică și culturală prin care se redefinește relația dintre persoană și universul exterior acesteia. Această disciplină de studiu construiește coerent relația dintre cultură, ca artefact și școală – ca instrument de transmitere a culturii, prin punerea la dispoziție a unei programe de gimnaziu caracterizate prin bogăție, recursivitate, interconexiuni și rigoare, valorificând teoria inteligențelor multiple și învățarea prin cooperare, într-o abordare interculturală și integrată a curriculumului.

Programa elaborată în contextul noii paradigme educaționale vizează:

- *împlinirea idealului educațional al școlii românești derivat din idealul european al educației;*
- *adecvarea programei la arhetipul sociocultural național coroborat cu cel universal, prin corelarea tradiției cu viziunile novatoare;*
- *corelarea cu programele pentru limba și literatura maternă din România și din alte țări.*

Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maternă rromani* are următoarea structură:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Programa, bazată pe *modelul comunicativ-funcțional*, recomandă valorificarea tuturor experiențelor de învățare ale elevilor, integrând cele trei dimensiuni ale educației (formală, nonformală și informală), ale căror interferențe favorizează dezvoltarea la elev a competențelor generale, prin intermediul celor specifice, asociate cu activități de învățare adecvate și aplicate la conținuturile propuse.

În concluzie, prin complexitatea structurală și de conținut, disciplina *Limba și literatura maternă rromani* contribuie la construirea și la dezvoltarea tuturor competențelor cheie, fiind fundamentul în definirea idealului educațional de tip european – *învățarea pe toată durata vieții*.

Competențe generale

- 1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, prin receptarea și producerea textului oral**
- 2. Receptarea textului scris de diverse tipuri**
- 3. Redactarea textului scris de diverse tipuri**
- 4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise**
- 5. Manifestarea unui comportament empatic cultural și intercultural**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare prin receptarea și producerea textului oral

Clasa a V-a
<p style="text-align: center;">Formularea ideilor principale și a temei din texte narative simple, monologate și dialogate</p> <ul style="list-style-type: none"> - transcrierea unor cuvinte/ grupuri de cuvinte ilustrative pentru tema textului oral - extragerea ideilor principale din diferite texte
<p style="text-align: center;">Identificarea unor informații esențiale și de detaliu, a intențiilor de comunicare explicite și/sau a comportamentelor care exprimă emoții din texte narative, monologate sau dialogate</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea stărilor/ emoțiilor/ sentimentelor emițătorului din diferite texte - completarea unor enunțuri date, referitoare la diferite aspecte, folosind cuvinte din textele ascultate - identificarea elementelor nonverbale/ paraverbale care facilitează comunicarea, transferându-le în alte situații de comunicare
<p style="text-align: center;">Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei, exprimând opinii, emoții și sentimente prin participarea la discuții pe teme familiare, de interes sau pornind de la textele ascultate/ citite</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ordonare cronologică a unor informații și idei dintr-un set de texte cu aceeași temă - reluarea unei idei/ informații audiate
<p style="text-align: center;">Selectarea unor elemente paraverbale și nonverbale, în funcție de situația de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - mimarea unei situații de comunicare - completarea unei fișe de evaluare a comportamentului nonverbal pentru participanții la un dialog pe o temă familiară
<p style="text-align: center;">Realizarea unei interacțiuni verbale cu doi interlocutori, prin inițierea, menținerea, încheierea conversației/ discuției, folosind strategii simple de ascultare activă</p> <ul style="list-style-type: none"> - construirea unei comunicări dialogate folosind formule specifice date - continuarea unui dialog pe o temă dată
<p style="text-align: center;">Manifestarea unui comportament comunicativ politicos față de interlocutor(i) în interacțiunea față-în-față sau în cea mediată, prin gestionarea emoțiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare orală a ideilor, pornind de la texte citite/auzite - completarea unor enunțuri cu elemente care să exprime manifestarea atenției și a empatiei față de interlocutori (de exemplu: formule de adresare, formule de politețe)
<p style="text-align: center;">Observarea comportamentelor și a atitudinilor comunicative, identificând aspectele pozitive și pe cele care necesită îmbunătățire, pe baza unor criterii simple oferite de profesor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de discriminare a mesajului unei comunicări în funcție de comportamentul diferit al interlocutorilor - compararea comportamentelor interlocutorilor dintr-o secvență de film sau dintr-o imagine

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a V-a
<p style="text-align: center;">Identificarea informațiilor importante din texte continue, discontinue și multimodale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de lectură predictivă - extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text continuu/discontinuu/multimodal - imaginarea unei continuări a întâmplărilor narate - exerciții ghidate de lectură a imaginii - exerciții de identificare a elementelor importante din text, pe baza achiziționării și a ordonării noilor informații

<p align="center">Identificarea informațiilor importante din texte continue, discontinue și multimodale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de lectură predictivă - extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text continuu/discontinuu/multimodal - imaginarea unei continuări a întâmplărilor narate - exerciții ghidate de lectură a imaginii - exerciții de identificare a elementelor importante din text, pe baza achiziționării și a ordonării noilor informații
<p align="center">Identificarea temei și a ideilor principale din texte diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea reperelor spațiale și temporale din texte diverse - alcătuirea planului simplu de idei în funcție de tematica textului și de tipul acestuia - exerciții de completare și de interpretare a unei grile de autoevaluare în vederea înțelegerii mesajului scris - exerciții de ordonare cronologică a unor idei dintr-un text dat - exerciții de lectură selectivă pentru desprinderea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit pe baza unui organizator grafic - exerciții de selectare și de ierarhizare a informațiilor relevante din textele literare sau nonliterare în vederea înțelegerii mesajului scris
<p align="center">Formularea unui răspuns personal și/ sau a unui răspuns creativ pe marginea unor texte de diferite tipuri, pe teme familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - reformularea unui mesaj din perspectiva emițător-receptor - completarea spațiilor libere dintr-un dialog pe teme familiare
<p align="center">Manifestarea interesului și a puterii de concentrare în timpul lecturii unor texte pe teme familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - reluarea lecturii după criterii date - extragerea dintr-un text a elementelor specifice, pentru a susține o opinie referitoare la informația asimilată - observarea valorii expresive a părților de vorbire din textele abordate
<p align="center">Observarea comportamentelor și a atitudinilor de lectură, identificând aspectele care necesită îmbunătățire</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire fluentă și expresivă a textului scris - antrenare în dialoguri simple, pe teme de interes, de tipul „întrebare – răspuns”, pentru a verifica dacă mesajul textului a fost înțeles

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

<p>Clasa a V-a</p>
<p align="center">Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea planului unei compuneri, urmând un model dat - prezentarea unei scene narative dintr-o creație literară - descrierea unui personaj/ persoană/ animal/ peisaj, folosind categorii gramaticale și semantice diferite - exerciții de redactare a unei compuneri
<p align="center">Redactarea, individual și/ sau în echipă, a unui text simplu, pe o temă familiară, cu integrarea unor imagini, desene</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere corespunzătoare text-imagine/ desen - elaborarea, în echipă/ individual, a unei prezentări cu ajutorul noilor tehnologii - exerciții de ilustrare a atitudinii/ emoției prin folosirea de emoticoane
<p align="center">Analizarea constantă a propriului scris/a unor texte diverse din punctul de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de transcriere a unor scurte texte/ fragmente exerciții de dictare de scurte texte/ de fragmente/ autodictare, urmărind utilizarea semnelor de punctuație și de ortografie, în funcție de intenția de comunicare și de mesajul transmis

3.4. Observarea atitudinilor manifestate în procesul redactării unui text, identificând aspectele care necesită îmbunătățire

- identificarea atitudinii manifestate de un personaj în procesul redactării unui text, urmărind compararea cu propria atitudine

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

Clasa a V-a

Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii rromani standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă a intențiilor comunicative

- exerciții de completare a cuvintelor într-un text lacunar, pe baza regulilor de acces la cuvânt (întreruperi, suprapuneri, așteptarea rândului la cuvânt)
- exerciții de folosire a elementelor verbale, nonverbale și paraverbale adecvate contextului și scopului vizat (mesaje orale diverse, ficționale și nonficționale)

Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative

- povestirea unei întâmplări reale/ imaginare
- exerciții de precizare a sinonimelor, a antonimelor unor cuvinte date
- exerciții de identificare a sensurilor cuvintelor în funcție de context
- exerciții de utilizare corectă a normelor gramaticale, fonetice și lexicale în mesaje pe teme de interes în contexte familiare și nonfamiliare
- traduceri ale unor unități frazeologice date

Monitorizarea propriei pronunții și scrieri și a pronunției și scrierii celorlalți, valorificând achizițiile fonetice de bază

- exerciții de relaționare a sunetului cu litera și de identificare a rolului semnelor diacritice în rostirea sunetelor specifice limbii rromani
- exerciții de scriere, de transcriere și de rescriere corectă a unor texte
- recitarea unor poezii cu/ fără fundal sonor

Respectarea convențiilor ortografice și ortoepice în utilizarea structurilor fonetice, lexicale și sintactico-morfologice în interacțiunea verbală

- exerciții de utilizare a semnelor de punctuație și de ortografie, în funcție de intenția de comunicare și de mesajul transmis
- exerciții de identificare a formei corecte a unor fapte de limbă
- jocuri de cuvinte/ fraze bazate pe confuzii fonetice/ lexicale/ sintactico-morfologice

Utilizarea competenței lingvistice în corelație cu gândirea logică/ analogică, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții

- exerciții de modificare/ transformare a unor enunțuri în funcție de deprinderile dobândite
- exerciții de comparare a scrierii, cu norma limbii rromani standard

5. Manifestarea unui comportament empatic cultural și intercultural

Clasa a V-a

Asocierea unor experiențe proprii de viață și de lectură cu acelea provenind din alte culturi

- prezentarea unor experiențe similare sau diferite privitoare la viața de familie, la valorile promovate în școală etc., pornind de la tradiții întâlnite în textele orale sau scrise studiate
- realizarea unor proiecte tematice de promovare a unor elemente de cultură locală, regională, națională
- exerciții de identificare a unor similitudini între culturi diferite, identificate în texte studiate și în experiențele proprii de viață și ale altor copii

5.2. Identificarea unor tipare privitoare la cultura proprie și la cultura altor popoare

- exerciții de identificare a unor valori culturale specifice țării noastre promovate în textele unor autori rromi
- exerciții de identificare a unui set de convenții și valori recunoscute social și cultural

Conținuturi

Tema generală: EU ȘI UNIVERSUL MEU FAMILIAR

Domenii de conținut	Conținuturi
Comunicare orală	<ul style="list-style-type: none"> - Roluri în comunicare: vorbitor, ascultător - Elemente paraverbale (intensitate vocală, intonație, tempoul vorbirii) și nonverbale (mimică, poziții corporale, contact vizual). Elementele nonverbale și paraverbale ca mărci ale personalității individului - Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: cuvinte-cheie, idei principale, temă, informații generale și de detaliu - Strategii de ascultare activă: ascultarea atentă a interlocutorului fără a-l întrerupe, reținerea corectă a informațiilor, întrebări de clarificare, reformularea unui pasaj, confirmarea prin mijloace nonverbale sau paraverbale a atenției acordate interlocutorului - Atitudini comunicative: atenție, empatie - Exprimarea adecvată a emoțiilor
<p>➤ Texte orale propuse pentru ascultare: <i>anunțuri, cântece pentru copii, povești și poezii (pot fi folosite audiobook-uri, înregistrări ale unor emisiuni sau lecturi orale realizate de profesor/ actor și/ sau elevi). Tipuri de interacțiune propuse: prezentări simple pe teme date, povestiri, dialoguri între doi participanți</i></p>	
Lectură	<ul style="list-style-type: none"> - Tipare textuale de structurare a ideilor: narativ, descriptiv <ul style="list-style-type: none"> • Cuvinte-cheie, idee principală, temă • Planul simplu de idei • Textul narativ <ul style="list-style-type: none"> ○ Textul narativ literar. Acțiune, personaj, timp, spațiu ○ Textul narativ nonliterar ○ Textul narativ în texte multimodale (text și imagine – banda desenată) • Textul descriptiv (literar/nonliterar) • Textul explicativ (aplicativ) - Strategii de comprehensiune: inferențe simple, predicții, reprezentări mentale, răspuns afectiv, integrarea informațiilor textului în propriul sistem de cunoștințe; împărtășirea impresiilor de lectură - Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat (personificarea, comparația) - Interese și atitudini față de lectură
<p>➤ Texte recomandate (fără definirea conceptelor, text integral sau fragment):</p> <p>a) <i>texte continue (alcătuite din enunțuri organizate în paragrafe), ficționale și nonficționale/ texte literare și nonliterare: poezii, texte epice pentru copii, postări online</i></p> <p>b) <i>texte discontinue: tablă de materii/ cuprins, liste, tabele, calendare, articole etc.</i></p> <p>c) <i>texte multimodale: manualul, benzile desenate</i></p>	
Redactare	<ul style="list-style-type: none"> - Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere: <ul style="list-style-type: none"> (a) descoperirea unor subiecte din universul familiar (b) restrângerea unor teme la aspecte particulare (c) încadrarea în subiect - Prezentarea textului: scrisul de mână, așezarea în pagină inserarea unor desene, grafice, fotografii - Planul simplu de idei - Părțile textului: introducere, cuprins, încheiere, paragrafe - Stil: corectitudine gramaticală, respectarea convențiilor ortografice și de punctuație

<p>➤ Tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare:</p> <p>a) <i>texte narative: relatarea unor experiențe personale, narațiuni ficționale</i></p> <p>b) <i>texte descriptive: autoportretul, descrierea unui loc, a unei ființe reale, a unui obiect</i></p>	
<p>Elemente de construcție a comunicării</p>	<p>Gramatică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Enunțul. Punctuația - Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată - Predicatul - Subiectul exprimat . Acordul subiectului cu predicatul - Atributul - Verbul (flexiunea verbului în raport cu numărul, persoana, modul și timpul) - Substantivul: genul, numărul. Tipuri de substantive: comun, propriu, însuflețit, neînsuflețit - Categoria determinării: articolul (hotărât, nehotărât) - Pronumele. Tipuri de pronume: pronumele personal - (Flexiunea pronumelui personal în raport cu persoana, numărul, genul) - Adjectivul - Clasificare, topică în limba rromani <p>Ortoepie și ortografie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alfabetul limbii rromani. Ordonarea cuvintelor după criteriul alfabetic. Dicționarul. Articolul de dicționar - Tipuri de sunete: Vocală. Consoană - Semivocală. Accentul. Silaba <p>Vocabular</p> <ul style="list-style-type: none"> - Structura cuvântului: Cuvântul, unitate de bază a vocabularului; Cuvântul și contextul; forma și sensul cuvintelor - Categorii semantice: sinonime, antonime <p>Variație stilistică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Limba standard. Normă și abatere - Istoria cuvintelor – variații ale formei și ale sensului în timp
<p>Elemente de interculturalitate</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Limba maternă – sursă esențială pentru dezvoltarea personală și pentru îmbogățirea bagajului cultural - Identitate personală – identitate națională – diversitate culturală și lingvistică

În studierea conținuturilor se vor urmări permanent aspectele normative ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație.

Sugestii metodologice

Prezenta programă de limba și literatura maternă rromani își propune să asigure dezvoltarea competențelor de utilizare a limbii rromani de către elevii din gimnaziu, pornind de la satutul de limbă maternă și de disciplină de studiu. În acest sens, competențele dobândite în cadrul acestei discipline au un caracter instrumental, pe de-o parte, sprijinind procesul de înțelegere și de învățare formală, informală și nonformală, iar, pe de altă parte, pe termen lung, acestea asigură dezvoltarea competenței cheie „a învăța să înveți”. Ca limbă maternă, limba rromani se va studia pornind de la practica rațională și funcțională, raportarea la normă fiind mijlocul de corecție a erorilor, în scopul asigurării unei comunicări eficiente. Uzul rațional și structurat al limbii rromani reprezintă, deopotrivă, un instrument necesar codării/ decodării mesajului din texte de diverse tipuri (orale și/ sau scrise; continue/ discontinue/ mixte; ficționale/ nonficționale), dar și una dintre finalitățile disciplinei, ceea ce conferă limbii materne rolul de instrument principal de acces la cunoaștere și de învățare pe tot parcursul vieții. De asemenea, în calitate de disciplină de studiu, *Limba și literatura maternă rromani* se află în centrul construcției identitare, prin apelul la valorile culturale naționale și, prin studiul acestora, la modelul rrom al ființei, corelat însă cu valorile europene, interculturale și multiculturale. Tot în cadrul gimnaziului, se formează gustul pentru lectură, pentru artă, limba și literatura maternă rromani contribuind la formarea gustului estetic.

Finalitatea urmărită de programă este formarea unui individ capabil să utilizeze limba rromani comună în scopul învățării, atât în cursul școlarității, cât și pe tot parcursul vieții; formarea, așadar, a unui individ capabil să utilizeze limba rromani în scopul inserției sociale, ca limbă a schimburilor comerciale, sociale etc.; formarea unei persoane care își asumă propria identitate lingvistică și culturală, fiind, în același timp, sensibilă la valorile interculturale și multiculturale, în contextul (auto)descoperirii și al (auto)construirii.

În procesul de predare-învățare-evaluare, se face trecerea progresivă de la nivelul elementar de deținere a competențelor cheie (de la ciclul primar) la nivelul intermediar în gimnaziu, asigurându-se construirea nivelului funcțional din ciclul secundar inferior/ superior, respectându-se principiul gradualității achizițiilor.

Situarea elevului în centrul activităților destinate formării sale favorizează dobândirea de cunoștințe și abilități de operare cu acestea, cultivând atitudini care asigură adaptarea, controlul asupra propriei formări, respectiv, monitorizarea acesteia. Competențele specifice reprezintă trepte în structurarea comunicării orale și scrise/a redactării, astfel încât absolventul de gimnaziu să facă din limba maternă instrumentul principal de:

- căutare, colectare, procesare de informații și receptare de opinii, idei, sentimente într-o varietate de mesaje/ texte ascultate/ texte citite;
- exprimare a unor informații, opinii, idei, sentimente, în mesaje orale sau scrise, prin adaptarea la situația de comunicare;
- participare la interacțiuni verbale în diverse contexte școlare și extrașcolare, în cadrul unui dialog proactiv;
- integrare a valorilor identitare, comunitare și estetice.

Principii didactice

Principiile didactice care trebuie să ghideze procesul de predare-învățare-evaluare sunt:

1. abordarea comunicativ-funcțională a conținutului lingvistic, pornind de la faptele de limbă, de la actele de vorbire și dobândind aplicație în utilizarea contextuală a cunoștințelor;
2. accentuarea caracterului interactiv al însușirii limbii, având în vedere impunerea abordării limbii nu ca sistem abstract de semne, ci ca „limbă în funcțiune”, în variantele ei orale și scrise, ca instrument al exprimării și al autoexprimării;
3. implementarea demersurilor didactice de însușire și exersare activă, implicativă, ludică a limbii;
4. susținerea perspectivei holistice asupra achiziției limbilor, prin proiectarea activităților didactice centrate pe dezvoltarea/ exersarea integrată a competențelor de bază (receptare de mesaj oral, producere de mesaj oral, receptare de mesaj scris, producere de mesaj scris), într-o manieră complementară;
5. conceptele de gramatică, reprezentând noțiuni-ancoră, cu rol orientativ în exersarea contextuală a limbii, clarificarea lor având rolul de a susține gândirea metalingvistică, de a orienta mecanismele de autocorectare și de a motiva preocuparea pentru exprimarea controlată, pretențioasă, eficientă, racordată la specificul situației de comunicare;
6. stimularea gândirii creative prin limbă, în vederea formării unei personalități autonome, capabile să-și prezinte propriile păreri, să accepte diversitatea de idei și opinii;

7. implementarea în conținut a viziunii identitare și interculturale, în vederea asimilării limbii prin conținuturi culturale reprezentative; transpunerea activităților școlare în medii sociolingvistice reale, extrașcolare (de exemplu: organizarea activităților în medii extrașcolare de tip muzeu, cinematograf, structurat de principiile metodei proiectului) și implementarea „realității exterioare” în clasă (de exemplu: valorificarea în activitățile școlare a emisiunilor tv, a instruirii asistate de calculator etc.).

Prezentarea conținuturilor în liste distincte pentru domeniile Comunicare, Lectură, Redactare, Elemente de construcție a comunicării s-a făcut din rațiuni metodologice, deoarece în actul comunicării acestea fuzionează, fapt care face necesară predarea integrată și, în același timp, li se indic/ propun elevilor sarcini de învățare cu un accentuat caracter utilitar, relevante pentru inserția socială de succes în viitoarea perioadă a vieții lor de adult.

Programa propune conținuturi structurate pe teme care reflectă, la nivel de maximă generalitate, vârsta școlară a fiecărei clase. Astfel, se construiește treptat și concentric universul cognitiv al elevului de gimnaziu, valorificând orizontul specific fiecărei vârste.

În lectura programei se propune să se țină cont de faptul că la nivelul fiecărei clase se indică numai conținuturile noi și modul lor de abordare (intuitiv, aplicativ și/ sau prin teoretizare). Reactualizările conținuturilor anterior însușite se subînțeleg.

Conținutul prevăzut în această programă propune un demers achizițional progresiv, „în spirală”, ceea ce presupune permanenta corelare pragmatică și funcțională dintre vechi și nou. Structurarea tematică a conținutului permite exersarea unui vocabular și a unor acte de vorbire indispensabile dintr-o cultură comunicatională cotidiană, eficientă.

În prelucrare metodică a propunerilor de conținut centrate pe această competență se propune raportarea la următoarele criterii:

Clasa a V-a	Clasa a VI-a	Clasa a VII-a	Clasa a VIII-a
<p>Se vor selecta 8 texte de bază, destinate studiului aprofundat. Textele literare și nonliterare originale grupate în jurul unei tematici comune vor fi alese din literatura rromani și universală, prin raportare la cerințele și la nevoile de instruire ale elevilor.</p> <p>Profesorii vor avea obligația de a studia un număr minim de 8 texte de bază (5 literare/ folclorice și 3 nonliterare). Se recomandă ca fragmentele selectate să conțină între 900- 1000 de cuvinte.</p> <p>Autorii de manuale și profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să abordeze aplicativ noțiunile de teorie literară.</p> <p>La cele 8 texte de bază se vor adăuga 5 texte suplimentare.</p>	<p>Se vor selecta 8 texte de bază, destinate studiului aprofundat. Textele vor fi originale, grupate în jurul unei tematici comune, vor fi alese din literatura rromani și universală, prin raportare la cerințele și la nevoile de instruire ale elevilor.</p> <p>Profesorii vor avea obligația de a studia un număr minim de 8 texte de bază (5 literare/ folclorice și 3 nonliterare).</p> <p>Se recomandă ca fragmentele selectate să conțină între 1200-1300 de cuvinte.</p> <p>Autorii de manuale și profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să abordeze aplicativ noțiunile de teorie literară.</p> <p>La cele 8 texte de bază se vor adăuga 5 texte suplimentare.</p>	<p>Se vor selecta 10 texte de bază, destinate studiului aprofundat.</p> <p>Textele vor fi originale, grupate în jurul unei tematici comune, vor fi alese din literatura rromani și universală, prin raportare la cerințele și la nevoile de instruire ale elevilor.</p> <p>Profesorii vor avea obligația de a studia un număr minim de 10 texte de bază (6 literare/ folclorice și 4 nonliterare).</p> <p>Se recomandă ca fragmentele selectate să conțină între 1500-1700 de cuvinte.</p> <p>Autorii de manuale și profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să abordeze aplicativ noțiunile de teorie literară.</p> <p>Se recomandă o variantă de asociere în funcție de temele propuse.</p> <p>La cele 10 texte de bază se vor adăuga 5 texte suplimentare.</p>	<p>Se vor selecta 10 texte de bază, destinate studiului aprofundat.</p> <p>Textele vor fi originale, grupate în jurul unei tematici comune. Textele de bază vor fi preluate din literatura rromani și universală, prin raportare la nevoile de instruire ale elevilor.</p> <p>Profesorii vor avea obligația de a studia un număr minim de 6 texte literare/ folclorice de bază, respectiv 4 texte nonliterare. Se recomandă ca fragmentele selectate să conțină între 1800-2000 de cuvinte. Autorii de manuale și profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să evidențieze noțiunile de teorie literară studiate.</p> <p>Se recomandă o variantă de asociere a tipurilor de discurs cu temele propuse.</p> <p>La cele 10 texte de bază se vor adăuga 5 texte suplimentare.</p>

Programa prevede abordarea conținuturilor în progresie tematică (*Eu și universul meu familial, Eu și lumea din jurul meu, Orizonturile lumii și ale cunoașterii, Reflecții asupra lumii*). Din fiecare temă se vor propune minimum 4 – maximum 6 subteme, fiecare dintre ele constituind centrul proiectării pe unități de învățare tematică, fiecare unitate abordând toate domeniile de conținut (Comunicare orală/ Lectură/ Redactare/ Elemente de construcție a comunicării) și vor fi vizate toate competențele generale.

Alături de competențele vizate, programa propune conținuturi și activități de învățare, prin care elevii vor aplica și monitoriza propria învățare. Programa este deschisă, flexibilă și permite profesorului manifestarea creativității și a vocației sale culturale, eliminându-se abordările excesiv teoretizante și asigurând flexibilitatea și eficiența în procesul de formare a competențelor cheie.

Formarea și dezvoltarea competențelor lingvistice se va realiza prin raportare permanentă la elementele reprezentative ale culturii române.

În noua viziune – așa cum aceasta este introdusă în programa ciclului primar – se acordă o atenție specială receptării modelelor lingvistice variate și exersării producerii orale și scrise de mesaje. Noțiunile de gramatică vor constitui elemente structurante ale comunicării, ca atare, în prelucrarea didactică a acestui conținut, profesorul trebuie să se raporteze la pragmatica comunicării funcționale.

Competența 1.

Formarea la elev a unor deprinderi de ascultare activă reprezintă o componentă importantă a competenței de comunicare. Se va urmări educarea/ dezvoltarea atenției și a concentrării în procesul ascultării active, utilizându-se atât elementele verbale, nonverbale (mimică, gesturi, postură, proxemică), cât și cele paraverbale (intonatie, ritm al vorbirii, fluentă, pauzele în vorbire etc.), cât și conștientizarea faptului că acestea sunt purtătoare de intenționalitate comunicativă. Pentru deprinderile de producere de texte orale se conștientizează importanța publicului, intenționalitatea comunicativă și efectele pe care le produce actul în sine.

Competența 2.

Receptarea textelor scrise se poate face pornind de la fragmente dintr-o operă literară audiată (scenariu radiofonic) sau vizionată (scenariu de film) și compararea acestora cu textul scris, din punctul de vedere al structurii actelor de limbaj implicate. Compararea textelor scrise cu texte orale (sau mixte, pe aceeași temă), prin audiere, apoi audiere și vizionare, respectiv audiere, vizionare și apoi citire, va evidenția efectele cumulării tipurilor de limbaje implicate în receptare și accesul la sens/ construirea sensurilor plurale.

În privința receptării textelor scrise, accentele formative vizează semnificații și implică explorarea acestora la nivelul textului scris (literar și nonliterar). Structurarea competențelor se raportează la procesul lecturii din cadrul de referință al evaluărilor internaționale (1), la cadrul european de formare a competenței de lectură LiFT (2). Din perspectiva PIRLS și PISA, lectura, în scop informativ sau în scop estetic, înseamnă comprehensiune și interpretare, competențe care se construiesc treptat, de la simplu la complex, prin antrenarea a patru procese cognitive esențiale: identificarea de informații explicit formulate, realizarea de deducții simple, integrarea și interpretarea ideilor și a informațiilor, evaluarea critică a conținutului și a elementelor textuale. În demersurile focalizate pe formarea competențelor de lectură, cadrul didactic va proiecta activități coerente pentru antrenarea treptată a celor patru procese, care să ducă la o înțelegere aprofundată a textelor, la evaluări critice, la formulare de răspunsuri personale cu privire la sens/ sensuri, susținute cu elemente/ cu exemple din textele scrise. LiFT pledează pentru importanța trezirii interesului elevului, ca prim pas pentru formarea unei atitudini pozitive față de cunoașterea lumii prin lectură. Investigarea lumilor ficționale, prin sarcini simple, dar relevante pentru elevi, îi ajută să extragă informația semnificativă dintr-un text, să o identifice în universul său, să compare lumea reală cu cea ficțională și să-și susțină punctele de vedere cu argumente valide.

Competența 3.

Ca și în cazul celorlalte competențe, conținuturile se studiază gradual, de la simplu la complex, de la redactarea unui bilet la alcătuirea unei compuneri; se va urmări atât redactarea de texte nonliterare, utilitare, jurnalistice, administrative, cât și literare. Se pornește de la însușirea unor deprinderi de scriere pe baza unui subiect și a unui format, urmărind o anumită intenționalitate, continuându-se cu argumentarea, utilizarea tehnologiei informației, până la dezvoltarea preocupării pentru scrierea corectă, adecvată situației de comunicare și scopului, originalitatea și etica redactării, a interesului pentru obținerea feedback-ului, respectiv, monitorizarea și îmbunătățirea propriului comportament și a propriei atitudini privitoare la scris.

Alături de exercițiile individuale, se pot valoriza experiențele de interacțiune/ scriere în grup, care pun bazele comunicării eficiente și ale socializării. Se poate utiliza o gamă variată de coduri, pe lângă cel lingvistic (muzical – ritm, melodie, iconic – desen, pictură, colaj etc), dar și o gamă variată de instrumente de redactare: tradiționale (pix, stilou, creion), moderne (computer – competența TIC, telefon – redactare SMS, tabletă – redactare de e-mailuri, mesaje chat, redactare de texte pentru rețele de socializare).

Competența de redactare și inserarea acesteia și în rândul competențelor transcurriculare, va viza, de asemenea, scrierea de texte despre texte literare, cât și texte despre texte nonliterare (recenzii, prezentări de carte, de spectacole etc.), pornind de la modelul unor texte continue și noncontinue/ mixte (interpretarea unei diagrame, a unei reclame, a unui afiș etc.).

Competența 4.

Formarea și dezvoltarea acestei competențe generale se realizează printr-un demers care subordonează conceptele lingvistice performării unor acte de limbaj, unor situații comunicative de complexitate diferită, gradată în raport cu vârsta elevilor. Se urmărește astfel limba în funcțiune (limbajul) și nu limba abstractă, reevaluându-se rolul limbii în formarea și în buna funcționare a gândirii.

Dezvoltarea competențelor aferente se reflectă în structuri sintactice în uz, favorizându-se sensul și nu forma, pornind de la conceptul de structură, tipar propozițional, frastic, pentru ca, în final, să se ajungă la construcții sintactice/ text. Cunoștințele lingvistice îi vor folosi elevului să-și dezvolte deprinderile de exprimare și de receptare corectă și eficientă a unor texte de dimensiuni și tipuri diferite, să exerseze cu succes toate funcțiile limbajului, în viața personală, școlară, socială, în contexte formale/ informale variate.

Competența 5.

În vederea formării competenței 5, *Manifestarea unui comportament empatic cultural și intercultural*, în cadrul temelor propuse spre dezbateri cu elevii de gimnaziu, învățarea-predarea- evaluarea se vor face integrat, pornindu-se de la conținuturile de literatură, spre cele de utilizare a limbii, pentru a se completa cu valori identitare specifice. Astfel, competența va urmări descoperirea propriei identități în cadrul unei teme de tipul *Identitate personală*, exprimarea propriilor emoții și trăiri față de valorile naționale și universale etc. Se va utiliza cel puțin un text cu conținut identitar, aparținând unui autor canonic, la fiecare clasă. Oferta ideatică a textelor va viza atât complexul identitar (identitate și toleranță, valori identitare), cultivarea sentimentului de apartenență la cultura și valorile rrome, cât și dezvoltarea gustului estetic, prin lectura unor opere a căror valoare este recunoscută de către exegeza literară.

	Competența generală	Competențe Specifice	Sugestii metodologice
V	Manifestarea unui comportament empatic cultural și intercultural	5.1. Asocierea unor experiențe proprii de viață și de lectură cu acelea provenind din alte culturi	<p>Se poate proiecta o temă cu genericul <i>Locul natal/ Comunitatea în care m-am format</i>, utilizându-se un text cu conținut identitar, aparținând unui scriitor canonic.</p> <p>Se pot utiliza texte care prezintă credințe și mituri, texte folclorice esențiale rrome, cât și cele ce țin de cutumele, obiceiurile și tradițiile rrome pentru a se evidenția modul în care aceste credințe și mituri se regăsesc în literatura cultă contemporană. De asemenea, se pot alege texte din literatura cultă și/ sau texte din folclorul copiilor din diferite zone culturale care ilustrează tema copilăriei, a călătoriei inițiatice, a cunoașterii etc.</p> <p>Se pot utiliza jocuri de identificare a trăsăturilor unor tradiții și obiceiuri locale și/ sau de raportare la tradițiile naționale.</p> <p>Exercițiile vor avea un caracter aplicativ, care să valorifice experiența personală a elevului și specificul zonei în care trăiește.</p>
		5.2. Identificarea unor tipare privitoare la cultura proprie și la cultura altor popoare	<p>Se recomandă vizionarea de spectacole de teatru, de film.</p> <p>Pornind de la teme de tipul: <i>Identitate personală</i>, se pot asocia teme ca <i>Prieteni din lumea animalelor</i>, <i>Prieteni imaginari</i>, <i>Valorile mele</i>.</p> <p>Se va analiza, cu elevii, sistemul propriu de valori, ideea de prietenie/ colaborare interetnică, de protejare a mediului înconjurător etc.</p>

Metode didactice recomandate:

Activități de evocare și de motivare: brainstorming (asalt de idei), hârtia de un minut, lanțul ideilor, copacul ideilor.

Activități de studiu individual și de redactare: tehnica SINELG; scaunul autorului; creativitatea ghidată – printr-o imagine, prin întrebări, prin opera literară; maratonul de scriere.

Activități de învățare prin cooperare: lectura în perechi – rezumatul în perechi; interviu în direct; Am văzut, am citit; recapitularea prin rotație; comerțul cu probleme; cubul.

Activități bazate pe argumentare: tabelul T, argumente – contraargumente. Activități bazate pe dezbateri: linia valorilor, dezbateri de tip panel.

Activități de rezolvare a situațiilor-problemă: brainstormingul, piramide sau bulgărele de zăpadă. Activități bazate pe investigație: metoda pălăriilor gânditoare; tehnica Lotus; Ce se întâmplă dacă?; Cum folosim ... ?; explozia stelară; cadranele.

Activități de organizare grafică a informațiilor: ciorchinele; diagrama Venn; rețeaua personajelor; tehnica blazonului; posterul.

Activități de reflecție: întrebări factuale, conceptuale, controversale, cvintetul; eseul de cinci minute; anunțul de mică publicitate; turul galeriei; portofoliul.

Activități bazate pe jocuri: jocul de rol; procesul literar; puzzle; locuri celebre; benzi desenate.

Metode centrate pe receptarea mesajului oral (ascultarea)

Metode de pre-ascultare: potrivire cuvânt-imagine, perechi minimale de cuvinte în enunțuri, exerciții de completare, serii de sinonime-antonime, sarcini pentru mișcare corporală, sarcini de selectare de informație etc.

Metode de ascultare propriu-zisă: exerciții de reformulare, tabele de completat, scheme, exerciții de rearanjare a textului etc.

Metode de post-ascultare: joc de rol, exerciții de tip povestire, descriere, posterul, afișul etc.

Metode centrate pe receptarea mesajului scris (lectura)

Metode de pre-lectură: jocuri didactice, joc de asocieri etc.

Metode de lectură propriu-zisă: ordonarea de paragrafe, alegerea unor subtitluri pentru paragrafe prin tehnica potrivirii, exerciții pentru lectura imediată, rezumarea, exerciții cu itemi dihotomici (de tip adevărat-fals), exerciții de completare, exerciții cu alegere multiplă, de transfer al informației, exerciții de editare (corectarea greșelilor) etc.

Metode de post-lectură (interpretare și producere): povestirea dramatizată, cutiuța cu povești, jurnalul de lectură, cartea de vizită a personajului etc.

Metode centrate pe producere de mesaje orale (vorbirea): harta întâmplărilor, reacții la situații date (cu material suport), exerciții tip descriere de imagine, povestire cu/sau material suport vizual, exerciții tip comparație, exerciții de tip argumentativ, jurnalistul-cameleon, răspuns personal, critic și creativ etc.

Metode centrate pe producere de mesaje scrise (scrierea): monolog, harta întâmplărilor, tehnica ziarului, exerciții pentru scrierea reflexivă, autobiografia imaginată, jurnal de impresii, scriere de texte pe baza textelor date (scrierea după texte multiple), scrierea individuală, scrierea în colaborare etc.

Metodele, tehnicile didactice propuse au caracter orientativ. Se recomandă ca profesorul să-și structureze demersul didactic în funcție de specificul individual și colectiv al clasei de elevi, însă în proiectarea scenariului

didactic să se țină cont de necesitatea exersării integrate a celor patru competențe de bază (receptare și producere de mesaj oral, receptare și producere de mesaj scris). De asemenea, se poate opta pentru o sporire a gradului de dificultate a aplicațiilor și a exercițiilor propuse, în funcție de nivelul clasei, prin tratare diferențiată a elevilor capabili de performanțe înalte.

Evaluarea nivelului de dezvoltare a competențelor se raportează la elementele de noutate ale programei. Astfel, evaluarea va depăși nivelul primar al conținuturilor însușite și va urmări, în același timp, deprinderi și atitudini. Astfel, pentru evaluarea unei competențe de tipul Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica ideii și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate, se va evalua 1) cunoașterea etapelor procesului de scriere (conținuturi); 2) aplicarea cunoștințelor în procesul de scriere (deprinderi); 3) calitatea scrierii (preocuparea pentru o scriere de calitate – atitudini);

În evaluarea nivelului de dezvoltare a competențelor și a subcompetențelor de comunicare se recomandă îmbinarea metodelor tradiționale de evaluare cu cele ale evaluării formative, prin utilizarea unor tehnici și metode moderne care vizează atât procesul, cât și produsul învățării (de exemplu: autoevaluarea, interevaluarea, posterul, afișul, portofoliul, proiectul, studiul de caz etc).

Date fiind noutățile propuse de programă, se recomandă atât evaluarea de proces (evoluția de la un nivel de competență la altul, efortul făcut de elev în vederea dobândirii competenței), cât și cea de produs (calitatea compunerii, a prezentării, a afișului etc).

În evaluare se va avea în vedere calitatea competențelor și a subcompetențelor specifice, după cum urmează:

- a) în cazul competenței de receptare și de producere a unor texte orale în diverse situații de comunicare se va avea în vedere raportarea la actele de limbaj;
- b) la receptarea textelor de diverse tipuri se va pune accent pe comprehensiune, pe interpretare
- c) și pe atitudine comunicativă, urmărindu-se progresia competenței de lectură prin racordare la cadrele internaționale de referință;
- d) la redactarea unor texte de diverse tipuri se va avea în vedere diversificarea tipurilor de texte prin adaptare la situații cotidiene de viață și la diferite tipuri de texte, în cazul scrierilor despre textul literar/nonliterar;
- e) în cazul evaluării competenței de folosire corectă, adecvată și eficientă a limbii în comunicarea orală și scrisă se propune raportarea la viziunea integrală asupra limbii, punându-se accent pe limba în funcțiune, pe gramatica în uz (cu folosirea orientativă a conceptelor de metalimbaj);
- f) competența generală 5 – Manifestarea unui comportament empatic cultural și intercultural – vizează atât cultivarea dimensiunii identitare, cât și formarea de abilități de mediere și de înțelegere interculturală.

Notă

Mai jos prezentăm, pentru fiecare clasă în parte, câteva texte pe care le sugerăm a fi incluse în abordările metodico-didactice (în învățare-predare-evaluare, în elaborarea fișelor de lucru, la alcătuirea testelor etc.). Ele nu sunt obligatorii, putând fi completate și cu altele asemenea acestora, care tratează și alte aspecte, de exemplu, dezrobirea, deportările, discriminările etc.

Texte sugerate: Clasa a-V-a

Gelem, Gelem, o rromano himno

Palem ka-i rromani škòla!, **Gheorghe Sarău**

AnΘ-i bar e školaqi, **Gheorghe Sarău**

O manuș thaj pesqe korposqe riga, **Gheorghe Sarău**

Kon žanel maj but?, **Gheorghe Sarău**

O suno e kakosqo Angel, **Anghel Năstase, Noemi Năsturaș**

E meripnaça anΘ-e jakha, **Valerică Stănescu**

So žanas anΘar amaro folkłòro?. *Poveste ursărească*, **C.S. Nicolaescu-Ploșor**

I civiko aj i maškarkulturalikani edukàcia, Gheorghe Sarău
O Baro Svùnto Geòrge, traducere Gheorghe Sarău
O Matèò Maximòff (1917-1999), traducere, Gheorghe Sarău
O khandino éhavo, Jupter Borcoi
I žàmba, Olga Mărcuș
I duti, Jupter Borcoi
O Krăcùno, o phuro, Costică Bățălan
O sumnakutno lil vaš o kisorro, Olga Mărcuș
I profèsia, Cristina Barna, traducere, Olga Mărcuș
O rrom mardo, după, Andre Barthélémy
E kermusesqi pori, adaptare, Estera Markus
O Žuvalo, o Pišomalo thaj o Xer, Andre Barthélémy
O šagar, Jupter Borcoi
I balval, Marinela Lăcătuș
Traden le rrom, Gheorghe
Sarău I familia, Gheorghe
Sarău
O biamalipen, Jupter Borcoi
Koncèrto vaš violina vi štar mulenqe moxtona, Geòrge Păun Ialomiteanu
E rroma e RumuniaŌar, Gheorghe Sarău
Me xramosarav jekh lil, Gheorghe Sarău
E càle le rromenqe, Gheorghe Sarău
O raj Quijote vi o Sancho, traducere, Gheorghe Sarău

Grup de lucru

Marius Căldăraru	Inspectoratul Școlar Județean Olt
Corina Ceamă	Ministerul Educației Naționale
Lavinia Pencea	Școala nr.1 București
Elena Răducanu	Școala nr.136 București
Gheorghe Sarău	Ministerul Educației Naționale
Angelica Mihăilescu	Institutul de Științe ale Educației

Anexa nr. 1 la ordinul ministrului educației, cercetării și inovării nr. 5097 / 09.09.2009

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

PROGRAME ȘCOLARE

LIMBA ȘI LITERATURA RROMANI MATERNĂ

CLASA a VI-a – a VIII-a

*Aprobate prin ordinul ministrului
Nr. 5097 / 09.09.2009*

București, 2009

NOTĂ DE PREZENTARE

Actualele programe școlare au fost elaborate din perspectiva trecerii de la modelul de proiectare curriculară centrat pe obiective – elaborat și implementat în sistemul românesc de învățământ la mijlocul anilor '90 – la modelul centrat pe competențe. Adoptarea noului model de proiectare curriculară este determinată, pe de o parte, de nevoia de a se realiza actualizarea formatului și unitatea concepției programelor școlare la nivelul ciclurilor de învățământ primar, gimnazial și liceal și, pe de altă parte, acest demers asigură racordarea la dezvoltările curriculare actuale, centrate pe rezultate explicite și evaluabile ale învățării.

Studiul *Limbei și literaturii rromani* la **clasele gimnaziale** se continuă cu achiziții progresive din partea elevilor privind lexicul modern al limbii rromani, dar și cu activități ce țin de conștientizarea, cunoașterea și însușirea diferențelor lexicale și fonetice dintre un dialect sau altul (ursăresc, căldărăresc, carpatic și spoitoresc), cu raportare continuă la limba rromani comună și la grafia oficială a acesteia. Aprofundarea cunoștințelor ce țin de spiritualitatea rromă, cunoașterea zestrei folclorice literare reprezentative, de scrierile literare culte adecvate vârstei elevilor constituie, totodată, deziderate esențiale ale studierii *Limbei și literaturii rromani* la nivelul ciclului **gimnazial**.

Studiul *Limbei și literaturii rromani* în învățământul gimnazial își propune formarea unei personalități cu o cultură comunicatională și literară de bază, capabilă să comunice cu semenii, să înțeleagă lumea, să-și utilizeze în mod eficient și creativ capacitățile, să fie sensibil la frumosul creat de natură și la cel creat de om.

Pornind de la importanța competențelor pentru viața activă într-o societate, a cunoașterii specifice secolului XXI, prezentul document prezintă programele școlare de *Limba și literatură rromani* pentru clasele a V-a - a VIII-a, pe baza modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe, care vizează înzestrarea elevului cu un ansamblu structurat de competențe de tip funcțional.

Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC) conturează, pentru absolvenții învățământului obligatoriu, un „profil de formare european” structurat pe opt domenii de competențe-cheie: Competențe sociale și civice, Comunicare în limba maternă, Comunicare în limbi străine, Competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii, Competența digitală, A învăța să înveți, Spirit de inițiativă și antreprenariat, Sensibilizare și exprimare culturală.

Astfel, programele școlare de *Limba și literatura rromani* din învățământul gimnazial propun un model comunicativ-funcțional, la nivelul studierii *Limbei și literaturii rromani*. Acest model presupune dezvoltarea progresivă a competențelor de receptare și exprimare orală, respectiv de receptare a mesajului scris și exprimare scrisă.

Competențele sunt definite ca ansambluri de cunoștințe, deprinderi și atitudini care urmează să fie formate până la finele școlarității obligatorii, de care are nevoie fiecare tânăr pentru împlinirea și dezvoltarea personală, pentru cetățenia activă, pentru incluziune socială și pentru angajare pe piața muncii. Structurarea acestor competențe-cheie se realizează la intersecția mai multor paradigme educaționale și vizează atât unele domenii „academice”, cât și aspecte inter- și transdisciplinare, metacognitive, realizabile prin efortul mai multor arii curriculare.

Opțiunea pentru un curriculum centrat pe competențe, atitudini și valori are în vedere accentuarea dimensiunii acționale în formarea personalității elevului și focalizarea pe achizițiile finale ale învățării. Contribuția disciplinei *Limbei și literaturii rromani* la formarea și dezvoltarea competențelor-cheie europene este nuanțată și diversificată, incluzând atât contribuția directă, prin susținerea formării și dezvoltării anumitor competențe-cheie, cât și contribuția indirectă/sensibilizarea cu privire la alte competențe-cheie. Disciplina *Limba și literatura rromani* contribuie la formarea progresivă a competențelor-cheie pentru educația pe parcursul întregii vieți, recomandate de Parlamentul și Consiliul Uniunii Europene, îndeosebi în ceea ce privește următoarele domenii de competențe-cheie:

- Comunicare în limba maternă
- A învăța să înveți
- Competențe sociale și civice
- Sensibilizare și exprimare culturală

În construirea modelului didactic s-au avut în vedere:

- contribuția ***Limbii și literaturii rromani*** la finalitățile sistemului de învățământ din România;
- contribuția ***Limbii și literaturii rromani*** la formarea competențelor-cheie europene;
- identificarea acelor competențe care pot fi evaluate în perioada finalizării învățământului obligatoriu;
- identificarea unui număr relevant de situații în care este cerută demonstrarea fiecărei competențe;
- selectarea unui anumit decupaj de conținuturi organizat în jurul unor domenii relevante pentru elev și reprezentative din perspectiva ***Limbii și literaturii rromani*** și a cerințelor societății contemporane;
- contribuția competențelor - cheie din aria curriculară de referință la profilul de formare al absolventului învățământului obligatoriu, în mod deosebit la competențe care vizează: comunicarea în viață, participarea la rezolvarea problemelor comunității, învățarea eficientă, adaptarea învățării la cerințele vieții și ale pieței muncii ș.a.

Principiile de bază a elaborării programei școlare de limbă și literatură rromani:

- relevarea competențelor (receptarea mesajului oral, exprimare orală, receptarea mesajului scris și exprimare scrisă);
- formarea de abilități proprii pentru folosirea limbii materne în contexte concrete de comunicare;
- prezentarea comunicării în calitate sa de competență umană fundamentală;
- reechilibrarea ponderii acordate exprimării orale față de cea scrisă;
- propunerea unor conținuturi care țin seama de particularitățile de vârstă ale elevilor.

Programa școlară are următoarea structură:

- nota de prezentare;
- competențe generale;
- valori și atitudini;
- competențe specifice asociate cu conținuturi;
- sugestii metodologice.

Competențele generale reprezintă ansambluri structurate de cunoștințe și deprinderi dobândite prin studierea ***Limbii și literaturii rromani*** la nivelul învățământului **gimnazial**.

Pentru fiecare an de studiu, programa propune **competențe specifice**, deduse din competențele generale, ele reprezentând achiziții-cheie ale învățării.

Conținuturile sunt organizate tematic. Ele surprind varietatea de situații lingvistice, dar și unitatea acestora, prin raportare continuă la limba rromani comună, la grafia oficială internațională a limbii rromani. Totodată, se face o trecere echilibrată de la literatura orală la cea cultă, prin inserarea unor valori literare adecvate vârstei, atât din spațiul geografic românesc, dar și din întreaga aria de răspândire a rromilor, din literatura cultă rromani internațională. Nu sunt neglijate, de asemenea, aspectele ce țin de exprimarea corectă și îngrijit stilistică în limba rromani, de situațiile de comunicare elementară, eficientă, concisă, în existența diurnă a elevilor și cheile prin care aceste competențe vor însoți viitorul tânăr și adult

în societate pe întreaga durată a vieții. Ca o permanență, conținuturile sunt însoțite de conexiuni subtile cu alte discipline, arii curriculare sau deziderate educaționale, ce privesc istoria, cultura și tradițiile rromilor, diversitatea, schimburile culturale în trecerea lor firească de la conștientizarea și acceptarea *multiculturalității* la pasul final *interculturalitatea*, prin demers pro-activ.

Conținuturile programei sunt structurate pe următoarele patru componente: termeni-cheie, concepte, probleme de atins; secvențe tematice; studii de caz; lecții de sinteză. Conținuturile programei au grade diferite de complexitate. Profesorii vor acorda fiecărei teme, numărul de ore pe care îl consideră necesar, astfel încât să trateze în mod adecvat toate acele probleme, pe care le au în vedere în construirea lecțiilor. Un conținut poate fi tratat în una sau mai multe lecții, conform deciziei profesorului. Ordinea temelor poate fi schimbată în funcție de nevoile concrete ale activității didactice, în măsura în care nu se modifică sensul programei.

Elaborarea programei de *Limba și literatura rromani* a pornit de la următoarele premise:

- introducerea noului plan-cadru și, implicit, menținerea obiectului *Limba și literatura rromani* la clasele a VI-a - a VIII-a, cu 3-4 ore de trunchi comun și **nu** în regim opțional (CDS etc.) - pentru predarea limbilor materne la clasele la care procesul de învățământ nu decurge integral în propria limbă maternă;
- dezvoltarea unei strategii didactice pornind de la obiective care favorizează formarea de competențe și atitudini specifice unui domeniu de cunoaștere;
- abordarea *Limbei și literaturii rromani* dintr-o perspectivă interetnică și interculturală (este fundamentală în acest sens folosirea noțiunii de civilizație în diversitatea sa spațio-temporală și ca realitate complexă la nivelul unor comunități diferite);
- asigurarea coerenței la nivelul ariei curriculare, dar și între arii curriculare;
- proiectarea unui set unitar de competențe generale și specifice pentru *Limba și literatura rromani*, în corelație cu competențele-cheie ale programei generale de *Limba și literatura rromani*.

În acest context, structura programei de față cuprinde: competențe generale, urmărite pe parcursul celor patru ani de studiu/ciclu; competențe specifice și conținuturi proiectate pentru fiecare clasă.

Pentru clasele a VI-a - a VIII-a unde predarea se face integral în limba maternă rromani (cu cele 4 ore săptămânale obligatorii de limba și literatura română), se va avea în vedere ca, la cl. a VI-a se va lucra după programa de clasa a VII-a, la cl. a VII-a se va lua în calcul programa de clasa a VIII-a, iar la cl. a VIII-a se va urmări programa pentru clasa a IX-a.

În actuala prezentare, programa de *Limba și literatura rromani* apare ca un instrument util de lucru nu numai pentru profesorii care predau această disciplină, dar și pentru colegii lor din aria curriculară de referință, care intră, astfel, în contact cu realități mai puțin abordate și interesante prin încărcătura lor culturală.

Programele școlare se adresează atât profesorilor cât și autorilor de manuale. Lectura integrală și personalizată a programei școlare și înțelegerea logicii interne a acesteia reprezintă condiții indispensabile, atât în vederea proiectării activității didactice, cât și în procesul de elaborare a manualelor școlare alternative. Programele școlare sunt în așa fel concepute încât să încurajeze creativitatea didactică și adecvarea demersurilor didactice la particularitățile elevilor. Profesorii și autorii de manuale își pot concentra atenția în mod diferit asupra activităților de învățare și asupra practicilor didactice. Diversitatea situațiilor concrete face posibilă și necesară producerea unei diversități de soluții didactice. Din această perspectivă, propunerile programei nu trebuie privite ca "rețetare" inflexibile. Echilibrul între diferite abordări și soluții trebuie să fie rezultatul proiectării didactice personale și al cooperării cu elevii fiecărei clase în parte. Programa încurajează, în același timp, creativitatea didactică și adecvarea demersurilor

didactice la particularitățile elevilor.

Particularizat, curriculumul actual propune reluarea unor teme și elemente de construcție gramaticală din clasele anterioare, dezvoltându-le în contexte noi, precum și includerea unor conținuturi noi, de o mare importanță pentru elevii care au asimilat numeroase cunoștințe și și-au dezvoltat deprinderi intelectuale.

Structura curriculumului de limba rromani a avut ca premise:

- situația actuală a limbii materne și ponderea ei în comunicare;
- necesitatea organizării conținuturilor predării în funcție de nevoile de limbă ale celui care învață;
- asigurarea continuității competențelor și conținuturilor aferente de la o clasă la alta, de la un ciclul la altul;
- formarea și stimularea capacităților mentale, ținând cont de particularitățile de vârstă;
- dezvoltarea competenței de comunicare de către elev;
- cunoașterea de către copii a valorilor spirituale rrome;
- oferirea unor deschideri spre interculturalitate.

Curriculum-ul de *Limba și literatura rromani* pentru anii VI-VIII de studiu cuprinde:

- Competențe-generale - definite în corelație cu competențele celorlalte discipline din aria curriculară "Limbă și comunicare" și urmărite pe parcursul întregii școlarități obligatorii;
- Valori și atitudini
- Competențe specifice - deduse din competențele generale și definite în progresie pentru fiecare an de studiu;
- Conținuturi - temele de abordat pentru realizarea competențelor; acestea sunt adaptate vârstei elevilor.

În curriculum sunt marcate cu asterisc (*) competențele și conținuturile pentru extinderi. Acestea pot fi utilizate în cazul în care la o anumită clasă s-a optat pentru 4 ore pe săptămână la limba rromani.

Curriculumul de limba rromani prezentat va constitui punctul de plecare atât pentru elaborarea noilor manuale pe an de studiu, cât și un instrument care să ghideze activitatea cadrelor didactice care predau limba rromani la diferite trepte ale învățământului preuniversitar. Actuala formă în care se prezintă programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura rromani* constituie o etapă tranzitorie către un demers viitor de proiectare unitară și coerentă pe parcursul întregului învățământ preuniversitar, care are la bază definirea profilului de formare al absolventului și elaborarea unui nou cadru de referință unitar al curriculum-ului școlar românesc.

COMPETENȚE GENERALE

1. Receptarea mesajului oral
2. Exprimare orală
3. Receptare a mesajului scris (citirea / lectura)
4. Exprimare scrisă
5. Reprezentări culturale și a interesului, pentru studiul limbii rromani și al tradiției rrome

VALORI ȘI ATITUDINI

- Cultivarea interesului pentru lectură și a plăcerii de a citi, a gustului estetic în domeniul literaturii
- Formarea unor reprezentări culturale privind evoluția și valorile literaturii rromani
- Cultivarea unei atitudini pozitive față de comunicare și a încrederii în propriile abilități de comunicare
- Cultivarea unei atitudini pozitive față de limba maternă rromani și recunoașterea rolului acesteia pentru dezvoltarea personală și la îmbogățirea orizontului cultural
- Dezvoltarea interesului față de comunicarea interculturală

CLASA A VI-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Receptarea mesajului oral

Competențe specifice

- selectarea informațiilor particulare dintr-un mesaj rostit cu viteză normală
- * *identificarea elementelor-cheie dintr-un mesaj rostit cu viteză normală pe subiecte familiare*
- orientarea în spațiu pe baza unor instrucțiuni rostite clar și rar

Conținuturi

- **EXPRIMAREA OREI**
- **VREMEA:** lunile clasei a, anotimpurile
- *activități de confirmare a răspunsului corect (bifare, completare de tabel);*
- marcarea unui traseu pe o hartă, plan, desenarea unui plan, marcarea unei rute pe un desen;

2. Exprimare orală

competențe specifice

- manifestarea inițiativei într-o interacțiune verbală

- * *participarea spontană în interacțiuni pe subiecte familiare*
- exprimarea părerilor în legătură cu teme familiare

Conținuturi

- Realizarea unui plan simplu și de dezvoltare a acestuia prin adăugarea ideilor secundare; exerciții de transfer comunicativ dinspre planul dezvoltat spre rezumat și spre povestirea orală;
- *activități de grup, activități de proiect;*

ACTE DE VORBIRE

- a angaja și a încheia un schimb verbal
- a iniția și a susține și a încheia o convorbire telefonică
- a cere și a da informații
- a exprima gusturi
- a face o urare, a felicita
- a scuza, a răspunde la scuze
- a propune, a accepta
- a exprima sentimente (bucurie, teamă)
- a exprima acordul / dezacordul
- a descrie un obiect și o persoană

- formularea de explicații referitoare la păreri exprimate, idei sau lecturi, mesaje ale textelor citite

- **LUMEA FANTASTICĂ:** personaje de basm, desen animat, film

3. Receptarea mesajului scris

Competențe specifice

- citirea expresivă a unui text cunoscut

- identificarea informațiilor dintr-un tabel / desen / schemă
- identificarea formelor flexionare pe text

Conținuturi

- **COPIUL DESPRE SINE:** însușiri fizice și morale, *(reluare și îmbogățire).*

- completare de text lacunar;
- răspunsuri la scurte întrebări;

MORFOLOGIE

- **SUBSTANTIVUL**
- clasificarea substantivelor de sex masculin
- pluralul substantivelor masculine
- substantive feminine provenite din substantive masculine nume de ființe

- clasificarea substantivelor de gen feminin
 - pluralul substantivelor feminine la nominativ
 - substantive feminine din diminutive
 - cazurile: Nominativ. Acuzativ. Genitiv. Sociativ Instrumental
 - **ARTICOLUL**
 - articolul hotărât și nehotărât pentru substantivele masculine la nominativ
 - articolul hotărât și nehotărât pentru substantivele feminine
 - articolul hotărât pentru substantivele feminine și masculine la cazul acuzativ
 - **PRONUMELE**
 - pronumele personal la cazurile: Nominativ. Acuzativ. Dativ.
 - exprimarea posesiunii
 - pronumele personal la cazul vocativ
 - declinarea pronumelui interogativ-relativ “kon” și “so”
 - **ADJECTIVUL**
 - adjective tipic rrome
 - adjective rezultate din împrumuturi relativ recente
 - adjective de gen masculin și feminin la cazul acuzativ
 - adjective provenite din substantive
 - **VERBUL**
 - modul indicativ. Timpurile: prezent, viitor, imperfect și perfect.
 - modul conjunctiv
 - **EXPRIMAREA POSESIUNII**
 - **NUMERALUL**
 - actualizarea și completarea categoriei numeralului în situații de comunicare
- SINTAXA**
- noțiuni generale
 - propoziții afirmative, negative, interogative, imperative (*reactualizare*)
 - fraze: raporturi de coordonare
- Sinonimele. Asocierea cuvintelor cu explicații
 - Antonimele

deducerea sensului cuvintelor necunoscute din context

4. Exprimare scrisă

Competențe specifice

relatarea în scris a unor evenimente trecute și experiențe personale

Conținuturi

- *Organizarea textului scris.* Scopul redactării. Documentarea în vederea realizării unei lucrări. Părțile componente ale unei compuneri (introducerea, cuprinsul, încheierea).
- *Scrierea de mână și prezentarea textului.* Scrierea caligrafică. Așezarea corectă în pagina de caiet. Elemente auxiliare în scriere (sublinieri, paranteze etc.)

<p><i>Contextele de realizare</i></p> <p>Relatarea unor fapte și întâmplări personale. Scrisoarea familială. Scrisoarea de felicitare.</p> <p>Descrierea. <i>Scrierea despre textul literar sau nonliterar</i>. Transformarea textului dialogat în text narativ.</p> <p>Rezumatul. Povestirea. Aprecieri sumare referitoare la textele lirice și epice.</p> <p>caracterizarea în scris a unei persoane (un personaj pe baza unui plan dat)</p> <p>* <i>transferarea într-un text scurt a unor informații desprinse din scheme / diagrame / tabele</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Punctuația</i>. Semnele de punctuație: punctul, virgula, două puncte, semnul întrebării, semnul exclamării, ghilimelele. - <i>Scrierea funcțională</i> (pentru un scop practic, informativ). Notițele. Temele. Extemporalul. Lucrarea semestrială. - <i>Scrierea reflexivă</i> (inspirată din experiența personală). - <i>Scrierea imaginativă</i> (compuneri libere). Povestirea. <p>- <i>Texte literare</i> - populare și culte - aparținând diverselor genuri și specii. Caracteristicile operei folclorice (orală, colectivă, anonimă, sincretică). Portretul.</p> <p>- <i>redactare de paragraf folosind caracteristici identificate în scheme.</i></p>
---	--

5. Reprezentanți culturale și a interesului, pentru studiul limbii române și al tradiției române

Competențe specifice

demonstrarea interesului pentru cunoașterea unor locuri / zone de importanță turistică / culturală

* *manifestarea curiozității în descoperirea unor aspecte caracteristice vieții cotidiene*

Conținuturi

- vizionări de diapozitive și casete, utilizarea hârtii și a albumelor, realizarea în grup a unor seturi de materiale ilustrative;
- **COPILUL ȘI LUMEA ÎNCONJURĂTOARE**: orașul satul; obiective socio-culturale; convorbiri telefonice, mijloace de transport în comun; cumpărături
- **FAMILIA**: locuința, activități cotidiene, hrana / mesele zilnice, sărbători în familie (ziua de naștere, Anul Nou, Crăciunul)
- alcătuirea unor seturi de documentare privind preocupările tinerilor, raporturi dintre generații, viața școlară;
- activități de proiect.

CLASA A VII-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Receptarea mesajului oral

Competențe specifice

sesizarea ordinii evenimentelor dintr-un mesaj articulat cu viteză normală

* *stabilirea legăturilor între mesajul audiat și propria experiență*

* *desprinderea laturii afectiv-emoțională dintr-un mesaj audiat*

Conținuturi

- **ADOLESCENTUL DESPRE SINE:** (prezentare), identitate, personalitate, însușiri fizice și morale, vârstă, etnie, adresă

- *Povestea vorbii* (Anton Pann)

- *informația verbală în mass media audio-vizuale (știri radio, știri TV)*

2. Exprimare orală

Competențe specifice

participarea la interacțiuni verbale pe teme de interes folosind adecvat formele conversaționale

confirmarea partenerului informația primită în cadrul unui schimb verbal

* *evidențierea semnificației personale a unor evenimente și experiențe trăite*

formularea opiniilor și susținerea cu exemple (din lecturi, din experiențe personale)

Conținuturi

ACTE DE VORBIRE

- a saluta și a răspunde la salut
- a se prezenta și a prezenta pe cineva
- a cere și a da informații
- a angaja și a încheia un schimb verbal
- a mulțumi, a răspunde la mulțumiri
- a face o urare, a felicita
- a identifica elemente din universul familiar
- a exprima posesia
- a relata acțiuni la timpul prezent, trecut
- a descrie o imagine
- a face aprecieri
- a exprima opinia, sentimentele

- susținerea unei conversații (direct sau telefonic);
- **Dialogul formal și informal***. (Adaptarea la vârsta și la statutul interlocutorilor).

- *Structurarea textului oral. Textul dialogat și cel monologat.*
- *Adecvarea elementelor nonverbale la mesaj. Modalități de exprimare a gusturilor și a opiniilor.*

- Se recomandă ca elevii să poată realiza următoarele **acte de vorbire:**

- prezentarea unor lucrări / materiale / activități realizate individual sau în echipă;
- construirea de texte de tip descriptiv, narativ, dialogat;
- formularea de argumente sau contraargumente într-o discuție;
- stabilirea de comparații sau de analogii;
- caracterizarea unui personaj;
- formularea unei opinii.

3. Receptare a mesajului scris

Competențe specifice

extragerea informațiilor relevante dintr-un text pentru rezolvarea unei sarcini

recunoașterea succesiunii secvențelor unui text citit

identificarea elementelor constitutive ale propoziției și ale frazei

Conținuturi

- exerciții de căutare de cuvinte-cheie, idei principale;

- exerciții de ordonare a unui set de propoziții conform unui text citit;

SUBSTANTIVUL

- *reactualizare anul VI*
- substantivele de gen masculin și feminin la cazurile: Nominativ. Acuzativ. Genitiv. Dativ. Sociativ Instrumental. Vocativ (singular și plural)

ARTICOLUL

- articolul hotărât și nehotărât pentru substantivele masculine și feminine la nominativ
- articolul hotărât pentru substantivele masculine și feminine la cazul acuzativ

VERBUL

- modurile personale (imperativ, indicativ)
- diateza (diateza activă, pasivă, reflexivă)
- clasificarea verbelor (verbe tematice și atematice)

PRONUMELE

- pronumele personal la cazul sociativ/instrumental
- pronumele reflexiv *pes* și *pen*
- forma negativă de posesiune
- pronumele posesiv
- pronumele interogativ relativ

ADJECTIVUL

- gradele de comparație
- adjective de tip buxle (cu forme extinse) adjective de tip tang (cu formă restrânsă)

NUMERALUL

- reactualizare anul VI
- numeralul: colectiv, distributiv, adverbial

ADVERBUL

- clasificarea și forma adverbilor
- adverbe provenite din prepoziții

CONJUNCȚIA

- clasificarea conjuncțiilor

INTERJECȚIA

PREPOZIȚIA

SINTAXA

- Propoziția. Fraza (*reactualizare*)
- sintaxa propozițiilor (clasificarea propozițiilor enunțiative / interogative)
- părțile principale ale propoziției: Subiectul. Predicatul verbal și nominal
- părțile secundare ale propoziției: Atributul. Complementul

identificarea atitudinii autorului dintr-un text citit

- exerciții de marcare pe text

4. Exprimare scrisă

Competențe specifice

elaborarea de texte structurate în secvențe temporale

descrierea sentimentelor și reacțiilor în texte simple
redactarea textelor funcționale de uz personal (agenda săptămânii, plan de activitate, jurnal)
revestirea unui text citit / ascultat într-un număr dat de cuvinte

- Conținuturi

- Structuri în textele epice (**procedee de legare a secvențelor**, timp, spațiu) și lirice (concordanța dintre forma fonetică și grafică a poeziei și ideea transmisă de aceasta).
- *Genuri și specii*. Genurile epic și liric.
- **Imnul (IMNUL RROMILOR)**, , **proverbele***, **zicătorile***, **strigăturile***, **nuvela**.
- scrisori;
- *Texte nonliterare „utilitare”* (mersul trenurilor, telegrama, programul de spectacol)
- *Cui îi este adresat mesajul?*
- *Structura operei literare*. Structuri în textele epice (**procedee de legare a secvențelor**, timp, spațiu) și lirice (concordanța dintre forma fonetică și grafică a poeziei și ideea transmisă de aceasta).

5. Reprezentări culturale și a interesului, pentru studiul limbii rromani și al tradiției rrome

Competențe specifice

demonstrarea interesului pentru cunoașterea unor aspecte semnificative în organizarea vieții cotidiene

manifestarea interesului pentru descoperirea unor aspecte legate de organizarea vieții cotidiene

Conținuturi

- **UNIVERSUL PERSONAL**: prietenia, jocuri și activități în grup, la școală, în timpul liber
- **PRIETENI**: relații de prietenie
- **CULTURĂ ȘI CIVILIZAȚIE**: aspecte geografice, de cultură și civilizație, cântece, poezii, opere literare
- **OBICEIURI ȘI TRADIȚII**: activități specifice din perioada sărbătorilor tradiționale, mâncăruri specifice sărbătorilor tradiționale

* manifestarea curiozității în a se informa asupra unor personalități marcante ale culturii rromilor

- *vizionări de casete video, utilizarea unor surse bibliografice;*
- *activități de proiect.*
- *personalități din literatura roma din România și literatura universala*

CLASA A VIII-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Receptarea mesajului oral

Competențe specifice

identificarea componentelor logice ale unui mesaj audiat, rostit cu viteză normală

deducerea atitudinii vorbitorului în cadrul mesajului audiat

* *recunoașterea punctelor de vedere / pozițiile exprimate de vorbitori într-un text audiat*

Conținuturi

- Înțelegerea textului integral sau fragmentar, studiat sau la prima vedere. Comentarea unor secvențe din operele studiate.
- **MIJLOACE DE COMUNICARE ÎN SOCIETATEA MODERNĂ:** publicitate și anunțuri în presă, radioul și televiziunea
- **Organizarea formală a mesajului dialogat: elemente verbale și nonverbale, regulile dialogului.**
- Se recomandă ca elevii, folosindu-și deprinderile de exprimare orală, să poată realiza următoarele acte de vorbire:
 - susținerea argumentată a unui schimb verbal direct;
 - exprimarea sau acceptarea de opinii diferite;
 - exprimarea și motivarea unei atitudini / reacții;
 - formularea unei opinii;
 - prezentarea unor proiecte, lucrări, materiale / activități realizate individual sau în echipă
- *Practicarea rațională a limbii: tipuri de comunicare.*
- *Comunicarea orală.*

2. Exprimarea orală

Competențe specifice

explicarea activității, a întâmplărilor și evenimentelor din universul imediat

adaptarea formei mesajului intenției de comunicare

* *exprimarea în mod clar argumentat a unui punct de vedere*

Conținuturi

- **ADOLESCENTUL DESPRE SINE:** identitate, personalitate, vârstă, naționalitate, însușiri fizice și psihice, părțile corpului și îmbrăcămintea

ACTE DE VORBIRE

- a saluta și a răspunde la salut
- a exprima sentimente
- a se prezenta și a prezenta pe cineva
- a descrie un obiect, o persoană, un personaj
- a exprima intenții
- a angaja și a încheia un schimb verbal
- a descrie personaje, locuri; a compara
- a face o urare, a felicita
- a mulțumi, a răspunde la mulțumiri
- a exprima o dorință, o rugămintă, o propunere
- a relata acțiuni la prezent, trecut
- a face aprecieri, judecăți comparații
- a cere și a da informații
- a relata o suită de evenimente

și **ȘCOALA:** *clasa, activități în cadrul școlii, relația elev-profesor*

pe teme familiare

3. Receptarea mesajului scris

Competențe specifice

recunoașterea legăturii logice între secvențele unui text citit

identificarea relațiilor dintre diferitele elemente constitutive ale propoziției și ale frazei

extragerea informațiilor relevante din diferite surse pentru o anumită cerință

Conținuturi

- exerciții de formulare de întrebări și răspunsuri;

- *Noțiuni de sintaxă. Discursul* (actualizare). Fraza. Relațiile sintactice în propoziție și frază (interdependență, coordonare și subordonare).

- **SUBSTANTIVUL** (*reactualizare anul VII de studiu*)
- substantivele masculine în cazul dativ
- declinarea substantivelor masculine și feminine la cazul dativ

- declinarea substantivelor la cazul ablativ
- declinarea substantivelor masculine, abstracte cu desinența - *mos*

- **VERBUL**
- modurile verbale personale
- modurile verbale nepersonale

- **PRONUMELE**
- pronumele demonstrative
- declinarea pronomelor demonstrative
- pronumele personal la cazurile genitiv și ablativ
- pronumele nehotărât
- pronumele negativ

- **ADJECTIVUL**
- *reactualizarea noțiunilor din anul VII de studiu*
- gradul de comparație superlativ
- adjectivele pronominale

- **NUMERALUL**
- numeralul ordinal
- declinarea numeralelor ordinale

- **ADVERBUL**
- *reactualizarea noțiunilor din anul VII de studiu*

- **CONJUNCȚIA**
- *reactualizarea noțiunilor din anul VII de studiu*

- **INTERJECȚIA**
- *reactualizarea noțiunilor din anul VII de studiu*

- **PREPOZIȚIA** *reactualizarea noțiunilor din anul VII de studiu.*

SINTAXA

- Propoziția. Fraza (*reactualizare*)
- sintaxa propozițiilor (clasificarea propozițiilor enunțiative / interogative)

- părțile principale ale propoziției: Subiectul. Predicatul verbal și nominal

- părțile secundare ale propoziției: Atributul. Complementul

- desprinderea informațiilor relevante dintr-un text

- * *identificarea concluziei , într-un text argumentativ* - *exerciții de reperare și de analiză argumentativă a structurii unei relatări.*

4. Exprimarea scrisă

Competențe specifice

exprimarea în scris a opiniilor asupra unor teme din universul apropiat
realizarea de redactări variate pe diverse teme de interes

Conținuturi

- **OAMENI ȘI LOCURI:** aspecte ale vieții cotidiene, personalități, relații între tineri
- *Lexicul* (actualizare)
- **Cuvintele moștenite și cuvintele împrumutate* . Limba literară, limba populară, limba vorbită, limba scrisă*.**
- Mijloacele de îmbogățire a vocabularului (actualizare). Familia de cuvinte (actualizare).
- Mijloacele externe de îmbogățire a vocabularului. Împrumuturile lexicale (vechi și noi).
- Prefixoidele*. Sufixoidele* (ambele pe bază de aplicații).
- Neologismele. **Evitarea greșelilor în întrebuințarea neologismelor.**
- Cuvântul și contextul. Sensul propriu (de bază și secundar) și sensul figurat (actualizare).
- Categoriile semantice. Sinonimele. Antonimele. Omonimele

- * *redactarea unui text funcțional mai amplu (cerere, raport) după un model oferit în formulă* - *completare de text lacunar;*
- *dezvoltarea unui plan de activitate;*
- construirea planului unei compuneri* - *activitate de redactare pornind de la un model, imagine;*
- * *verificarea validității planului compunerii redactat prin alcătuirea compunerii respective* - *exerciții de analiză a compunerilor.*

5. Reprezentări culturale și a interesului, pentru studiul limbii rromani și al tradiției rrome

Competențe specifice

manifestarea de interes pentru descoperirea unor realizări în domeniul artei

Conținuturi

- vizionări de casete video;
- * *raportarea la elementele de cultură și civilizație descoperite prin studiul limbii rromani, sesizând asemănări și deosebiri între civilizația tradițională și cea actuală* - *stabilirea de corelații, rezolvarea punctelor comune / și/sau a diferențelor, discuții în grup.*

SUGESTII METODOLOGICE

Maniera în care este concepută prezenta programă răspunde unei duble exigențe: de a fi un punct de plecare comun pentru toți profesorii și, pe de altă parte, de a-i stimula la interpretarea și adecvarea acesteia la condițiile specifice în care își desfășoară activitatea.

În vederea valorizării competențelor - cheie și în scopul asigurării transferabilității la nivelul activității educaționale, se recomandă ca *strategiile didactice* utilizate în predarea disciplinei *Limba și literatura rromani* să pună accent pe: construcția progresivă a cunoașterii, flexibilitatea abordărilor și parcursul diferențiat, coerență și abordări inter- și transdisciplinare.

Actuala programă școlară valorifică exemplele de activități de învățare din programele anterioare (elaborate după modelul centrat pe obiective), oferind, astfel, cadrelor didactice un sprijin concret în elaborarea strategiilor de predare, care să permită trecerea reală de la centrarea pe conținuturi, la centrarea pe experiențe de învățare.

În multitudinea de strategii didactice, în procesul de învățare – predare se vor avea în vedere și următoarele abordări:

Gândirea critică este considerată un factor-cheie în învățarea eficientă. Antrenarea acestui tip de gândire poate avea ca punct de plecare strategii bazate pe lectura activă, elaborarea raționamentelor, formulare de întrebări, elaborare de texte diverse (fișe de lectură, comentarii, recenzii, referate, compuneri), folosirea de metode grafice.

Utilizarea investigației ca demers didactic favorizează exersarea tehnicilor de muncă intelectuală, metoda învățării prin descoperire etc.

Integrarea noilor tehnologii informatice în procesul de predare-învățare (inclusiv Internetul) devine esențială în condițiile multiplicării surselor de informare și de comunicare ș.a.m.d.

În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a *evaluării continue, formative*. Procesul de evaluare va îmbina formele tradiționale cu cele alternative (proiectul, portofoliul, autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și comportamentului elevului) și va pune accent pe:

- corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;
- valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev,
- utilizarea unor metode variate de comunicare a rezultatelor școlare;
- recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte non-formale sau informale.

Cât privește configurația conținuturilor învățării, acestea sunt grupate în două compartimente:

I. Literatură, II. Limbă și comunicare.

În domeniul **Literatură**, în clasele VI-VIII, se urmărește familiarizarea elevilor cu: principalele tipuri de texte literare; noțiunile și tehnicile de analiză și de interpretare menite să înlesnească înțelegerea textelor epice și lirice, în proză sau în versuri; repere de ordin istoric care să ajute la formarea unei viziuni de ansamblu asupra literaturii rrome.

Maniera de prezentare a conținuturilor permite profesorilor și autorilor de manuale să caute soluțiile optime pentru organizarea parcursului didactic (modalitatea de corelare a conținuturilor, ordinea abordării acestora, structurarea unităților didactice).

Manualul școlar este unul dintre instrumentele didactice utilizate în procesul de predare- învățare-evaluare. În consecință, conținutul acestuia este valorificat în funcție de cerințele formulate în programa școlară și este adaptat de către profesor nevoilor clasei/grupului de elevi.

În proiectarea didactică (realizarea planificărilor calendaristice, selectarea și detalierea unităților de învățare, elaborarea probelor de evaluare formativă și sumativă) cadrele didactice au ca reper principal prevederile programei școlare, atât în ceea ce privește competențele specifice, cât și conținuturile învățării

Planificările calendaristice trebuie structurate pe unități de învățare și elaborate pentru întregul an școlar, pentru a se avea o imagine de ansamblu asupra realizării curriculumului pe întreg anul.

Stabilirea competențelor specifice vizate și a conținuturilor care vor fi parcurse în fiecare semestru este la latitudinea profesorului, care va urmări constant atingerea de către elevi, până la finele anului școlar, a tuturor competențelor specifice prevăzute de programă, la un nivel satisfăcător.

Corelarea competențelor specifice cu conținuturile învățării recomandate în programa școlară va fi

realizată de către profesor, în procesul de proiectare didactică.

Pentru organizarea eficientă a timpului alocat învățării în clasă și pentru evitarea suprasolicitării elevilor:

- în activitatea de învățare-predare se folosesc metode comunicative, tehnici interactive și activități centrate pe elev;
- temele pentru acasă se stabilesc astfel încât timpul necesar elevului pentru rezolvarea lor să nu depășească timpul de lucru efectiv consumat de elevi pe parcursul orei de curs (se va avea în vedere timpul necesar elevilor pentru rezolvarea a diverse sarcini de învățare/ de lucru pe parcursul orei).

Instrumentele și probele de evaluare se elaborează în strictă corelare cu competențele specifice și conținuturile din programa școlară.

În situația în care nivelul clasei de elevi și interesele de învățare ale acestora permit și abordarea unor conținuturi și aplicații din manual care nu se regăsesc în programa școlară ca fiind obligatorii, profesorul evidențiază în planificare caracterul lor facultativ și nu le include în probele de evaluare sumativă.

În clasele VI-VIII se vor studia **minimum 8-10 texte literare**.

În alegerea textelor se va ține seama, de următoarele criterii generale: **accesibilitate** în raport cu nivelul dezvoltării intelectuale și de cultură generală a elevilor; **atractivitate**; **valoare**; **varietatea** autorilor selectați; **volumul de lecturi** propuse pe parcursul întregului ciclu de școlaritate în raport cu timpul disponibil.

Programa oferă sugestii, cu titlu de exemplificare, menite să ajute opțiunile profesorilor.

Listele de exemple sunt deschise. Profesorii (autorii de manuale) pot alege alți autori sau texte care nu figurează în aceste liste.

Cel puțin jumătate dintre textele selectate vor aparține autorilor: Rajko Djurić, Delia Grigore, Isabela Bănică, C.S. Nicolaescu-Ploșor, Petre Copoiu, Costică Bățalan, Marius Lakatos, Gheorghe Sarău, Marcel Courthiade, Vasile Ionescu, Katarina Taikon, Mateo Maximoff, Ivan Nikolić, Santino Spinelli, Luminița Mihai-Cioabă, Mariela Mehr, Bronisława Wejs ș.a.

Este bine să se acorde atenție, în măsura posibilităților, studiului unor texte **integrale**. Evident, lucrul acesta nu exclude recursul la texte fragmentare, mai ales în cazul speciilor literare de mari dimensiuni (nuvelă, basm etc.).

Profesorii pot să lărgescă numărul de texte propuse pentru studiu sau să recurgă la lecturi suplimentare în corelație cu tipurile de texte studiate. Pentru ilustrare pot fi recomandate și scrieri din literatura universală, literatura română în traducere română.

Grupul de lucru

Gheorghe Sarău	Ministerul Educației Naționale
Ionel Cordovan	Școala Gimnazială „Puiu Sever”, Ineu
Chircu-Cristil Daniela	Școala Gimnazială nr. 3 Zimnicea
Markus Olga	UBB Cluj-Napoca
Motaș Elena	ISJ Iași
Pencea Lavinia	Școala Gimnazială nr. 1 București

Lista oficială a manualelor școlare alternative de limba rromani aflate în uz

i I-to klăsa

- Gheorghe Sarău 2005, *Limba și literatura rromani. Manual pentru clasa I. I rromani čhib thaj i literatūra vaš i jekhto klăsa*, București: Editura Sigma, 64 p.
- Gheorghe Sarău, Ionel Cordovan, Camelia Stănescu, 2015, *Comunicare în limba maternă rromani. Manual pentru clasa I. Vakăripen anθ-i rromani čhib vaš i jekhto klăsa*, București: Editura Sigma, 72 p. (vol. I) + 72 p. (vol. II)¹⁵.

i II-to klăsa

- Gheorghe Sarău 2005, Camelia Stănescu, *Limba și literatura rromani: manual pentru clasa a II-a. I rromani čhib thaj i literatūra vaš i dujto klăsa*, București: Editura Sigma, 64 p.
- Olga Mărcuș 2005, *Limba și literatura rromani. Manual clasa a II-a. I rromani čhib vaš o duijto berš*, București: Editura Es Print '98, 64 p. [Redactor și referent pentru limba rromani: Gheorghe Sarău]
- Olga Mărcuș 2005, *Limba și literatura rromani. Caietul elevului clasa a II-a. I rromani čhib vaš o duijto berš*, București: Editura Es Print '98, 72 p. [Redactor și referent pentru limba rromani: Gheorghe Sarău]

i III-to klăsa

- Gheorghe Sarău 2005, *Limba și literatura rromani. Manual pentru clasa a III-a. I rromani čhib thaj i literatūra vaš i trinto klăsa*, București: Editura Sigma, 104 p.

i IV-to klăsa

- Gheorghe Sarău 2006, *Limba și literatura rromani. Manual pentru clasa a IV-a. I rromani čhib thaj i literatūra (vaš i štarto klăsa)*, București: Editura Sigma, 104 p.
- Elena Nuică, Ionica Duroi, Mantu Stoica 2006, *I rromani čhib thaj literatūra vaš i IV-to klăsa. Manual de limba și literatura rromani pentru clasa a IV-a*, București: Editura Didactică și Pedagogică, R.A., 160 p. [Redactor și referent pentru limba rromani: Gheorghe Sarău]

i V-to klăsa

- Gheorghe Sarău 2007, *Limba și literatura rromani pentru anul V de studiu. I rromani čhib thaj i literatūra vaš o panzto siklövipnasqo berš*, București: Editura Alpha MDN, 118 p.

i VI-to klăsa

- Ionel Cordovan și Palfi Noemi 2008, *Manual de limba și literatura rromani*, clasa a VI-a, București: Editura Vanemonde, 104 p. [referent și redactor pentru limba rromani: Gheorghe Sarău].
- Petre Petcuș, Delia Grigore, Mariana Sandu 2005, *Istoria și tradițiile minorității rromani: manual pentru clasele aVI-a – aVII-a*, București: Editura Sigma, 104 p.

i VII-to klăsa

- Moise Gabriela, Marius Căldăraru, Gheorghe Sarău 2008, *Manual de limba și literatura rromani, clasa a VII-a*, București: Editura Vanemonde, 104 p.

i VIII-to klăsa

- Jupiter Borcoi, Gheorghe Sarău, Nicolae Pandelică, 2009, *Manual de limba și literatura rromani, clasa a VIII-a*, București: Editura Vanemonde, 114 p.

i IX-to klăsa

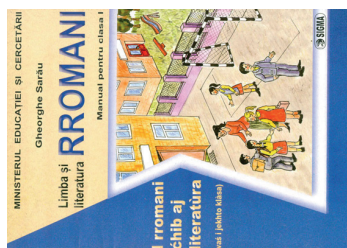
- Gheorghe Sarău 2006, *Limba și literatura rromani. Manual pentru clasa a IX-a. I rromani čhib thaj i literatūra (vaš i enăto klăsa)*, București: Editura Sigma, 200 p.

i X-to klăsa

- 2011 Sarău, Gheorghe; Cordova, Ionel, *I rromani čhib thaj i literatūra vaš o dešto siklövipnasqo berš. Limba și literatura rromani. Manual pentru anul X de studiu*, București: Vanemonde, 116 p. [în parteneriatul UNICEF–MECTS].

¹⁵ La clasele cu predare în limba română, acest manual va fi utilizat la anul II de studiu.

Planificări calendaristice
pentru învățământul primar

Unitatea de învățământ:

Profesor:

Disciplina: Limba rromani/ I rromani čhib

Clasa pregătitoare

An de studiu: I

Nr. ore/ săptămână: 3 ore

An școlar: 2017-2018

Manual : Gheorghe Sarău, Ed. Sigma

PLANIFICARE CALENDARISTICĂ

Nr.crt.	Competențe specifice	Capitol/ Temă	Nr. de ore	Titlul lecției	Perioada
SEMESTRUL I: 17 săptămâni x 3 ore = 51 de ore					
I.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5	Me thaj mirri familia	34	1. Kon sem me? 2. So plaçal man te kerav? 3. Murro kôrpo 4. Save si e korposqe trebajmata? 5. Klasađe bută 6. E mursenqo xurăvipen 7. Sar xurăvas amen čăces? 8. E zuvlënqo xurăvipen 9. Mirri familia 10. Klasađe bută 11. Khejpen: Te vakăras palal amari familia 12. Amare dadenqe profësie 13. Aktivimata anθ-i familia thaj pašal o kher 14. So buti kerav pašal o kher? 15. Klasađe bută 16. E bijandipnasqo vaj e anavesqo dıves 17. Sar nakhav o vesto vaxt? 18. Klasađe bută 19. Amare amala aven amenθe	Săptămâna - Săptămâna

				<p>20. Sar khelav man mirre amalença? 21. Klasađe bută 22. Sar phiravas amen e averença 23. Sar prezentisaras amen 24. Klasađe bută 25. Sar prezentisaras e averen? 26. Sar das lačo đives? 27. Klasađe bută 28. So aver baxtăripnasqe formule žanas? 29. Sar mangas amenqe žertisaripen 30. Rolosqo khelipen 31. Klasađe bută 32. Vakăripnasqe formule 33. Palemdikhipen 34. Evaluácia 35. O gav 36. Sar si mirro gav? 37. Klasađe bută 38. Jekhe gavutne kheresqi bar 39. Sar si mirre kheresqi bar? 40. Klasađe bută 41. Kheresqe živutre 42. Kheresqe ćiriklă 43. Klasađe bută 44. Rolosqo khelipen 45. I maketa amare gavesqi 46. Palemdikhipen 47. Evaluácia</p>	
II.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 5.1	O gav thaj lesqe pašutnimata	14		<p>Săptămăna – Săptămăna</p>

III.					48. So kerava anθ-e ivendesq̄i vakānca Dacă <i>Săptămâna „Școala altfel”</i> a fost programată pe parcursul semestrului al II-lea, cele 3 ore aferente acestei săptămâni vor fi redistribuite în semestrul I pentru activități de ameliorare și dezvoltare.	Săptămâna	
SEMESTRUL AL II-LEA: 17 săpt. x 3 ore = 51 de ore							
I.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 5.1				18	O gav thaj lesqe paśutnimata	
						1. Vesēsqe zivutre thaj ćiriklā 2. E luludā anθar i bar 3. Klasaqe butā 4. E zelenimata thaj e legūme anθar i bar 5. Sar barāras e legūme 6. Klasaqe butā 7. Rolosqo khelipen 8. E frūkturā thaj e fruktenge rukha anθar i bar 9. E rukha 10. Klasaqe butā 11. Rolosqo khelipen 12. Save rukha si paśal mirro kher 13. Avri, p-i vāzi/ kīmpo 14. Klasaqe butā 15. Jekh phiravipen p-o kīmpo 16. Rolosqo khelipen 17. Palemdikhipen 18. Evaluācia	Săptămâna – Săptămâna
II.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 2.1 C 2.2				30	Amaro kher	
						19. O gavutno kher amare dadenqo 20. Mirre dadenqo / papurenqo kher 21. Klasaqe butā	Săptămâna – Săptămâna

¹⁶ Programul național „Școala altfel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

C 2.3 C 2.4 C 2.5		<p>22. I bar jekhe forutne kheresqi</p> <p>23. Klasaqe butä</p> <p>24. Rolosqo khelipen</p> <p>25. Si man forutno kher? Sar si lesqi bar?</p> <p>26. Amaro apartamënto</p> <p>27. Klasaqe butä</p> <p>28. Savo si o ververipen maškar jekh kher thaj jekh apartamënto?</p> <p>29. Mirri livni</p> <p>30. Klasaqe butä</p> <p>31. Te kerav uzo anθ-i mirri livnni!</p> <p>32. O 8- to dïves e Aprilosqo</p> <p>33. Klasaqe butä</p> <p>34. Rolosqo khelipen</p> <p>35. Sar baredivesaras ame o 8 Aprilo</p> <p>36. Jekh barodïves 8-tone Aprilosqo</p> <p>37. Klasaqe butä</p> <p>38. Rolosqo khelipen</p> <p>39. Sar nakhas o vesto vaxt</p> <p>40. O vesto vaxt mirre amalënça</p> <p>41. Klasaqe butä</p> <p>42. K-e zivutretrenqi bar</p> <p>43. Sar khelava man mirre amalënça</p> <p>44. Rolosqo khelipen</p> <p>45. Klasaqe butä</p> <p>46. Palemdikhipen</p> <p>47. Evaluácia</p>	
-------------------------	--	--	--

III.		48. So kerava anθ-e milajesqi vakānca	
	Săptămâna „Școala altel”¹⁷	Dacă <i>Săptămâna „Școala altfel”</i> a fost programată pe parcursul semestrului I, cele 3 ore aferente acestei săptămâni vor fi redistribuite în semestrul al II-lea pentru activități de ameliorare și dezvoltare.	Săptămâna

¹⁷ Programul național „Școala altfel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

Unitatea de învățământ:

Profesor:

Disciplina: Limba rromani/ I rromani éhib

Clasa I¹⁸

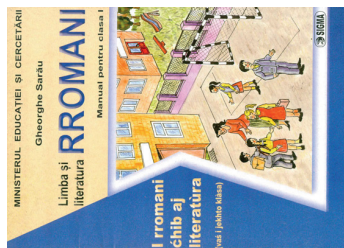
Anul de studiu: I

Nr. ore/ săptămână: 4 ore

An școlar: 2017-2018

Manual : Gheorghe Sarău, Ed. Sigma

PLANIFICARE CALENDARISTICĂ

Nr.crt.	Competențe specifice	Capitol/ Temă	Nr. de ore	Titlul lecției	Perioada
SEMESTRUL I: 17 săptămâni x 4 ore = 68 de ore					
I.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 2.1. C 2.2 C 2.3	Sar xas	17	1. Sar sas anθ-e milajesqi vakānca (2 òre) 2. I tazi. E xamata thaj e pimata (2 òre) 3. K-èl kinimata (2 òre) 4. Khelipnasqo ròlo 5. Klasaqe bută 6. Sar te sikavel i mesèli / sinia(2 òre) 7. I rătăqi mesèli / sinia (2 òre) 8. Khelipnasqo ròlo 9. Klasaqe bută 10. Praktikani aktiviteta 11. Palemdikhipen 12. Evaluacia 13. E forosqi străda(2 òre) 14. E gavesqi šerutni străda(2 òre) 15. Khelipnasqo ròlo 16. Klasaqe bută 17. Čitrisarav i šerutni străda	Săptămâna - Săptămâna
II.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5	I străda thaj i cirkulacia	22		Săptămâna - Săptămâna

¹⁸ Planificare valabilă la clasele de elevi care au studiat limba rromani și în clasa pregătitoare.

				18. Praktikani aktiviteti 19. Jekh phiripen anθar o pàrko(2 òre) 20. Klasaqe butà 21. Khelipnasqo ròlo 22. E transportosqe màskara (2 òre) 23. Te cítisaras e transportosqe màskara 24. Klasaqe butà 25. Khelipnasqo ròlo 26. E cirkulaciaqe sikavimata thaj règele(2 òre) 27. Khelipnasqo ròlo 28. Klasaqe butà 29. Palemdikhipen 30. Evaluacia 31. I siklärmi / o siklärnob(2 òre) 32. Sar si mirri siklärmi / mirro siklärno (2 òre) 33. Khelipnasqo ròlo 34. Klasaqe butà 35. E siklärpnasqe butà (2 òre) 36. So plàcal manqe te siklövav maj but? (2 òre) 37. E škòlaqi bar (2 òre) 38. Khelipnasqo ròlo 39. Klasaqe butà 40. I pàuza (2 òre) 41. Praktikani aktiviteti 42. Sar phiravav man anθ-i pàuza? 43. Sar nakhas o Kreçüno anθ-i familia (2 òre) 44. Sar nakhas e ivendesqi vakànca 45. Khelipnasqo ròlo 46. Klasaqe butà 47. Palemdikhipen 48. Evaluacia	
III.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5	I škòla	25	Sàptàmàna - Sàptàmàna	

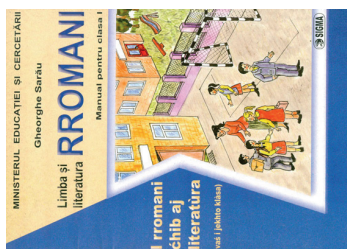
IV.	Săptămâna „Școala altfel” ¹⁹	Dacă Săptămâna „Școala altfel” a fost programată pe parcursul semestrului al II-lea, cele 4 ore aferente acestei săptămâni vor fi redistribuite în semestrul I pentru activități de ameliorare și dezvoltare.	Săptămâna
SEMESTRUL AL II-LEA: 17 săpt. x 4 ore = 68 de ore			
I.	<p style="text-align: center;">I škola</p> <p>C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5</p>	12	<p style="text-align: center;">Săptămâna – Săptămâna</p>
II.	<p style="text-align: center;">E bersivaxta</p> <p>C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 5.1</p>	21	<p style="text-align: center;">Săptămâna – Săptămâna</p>
<p>1. E kolëgură 2. I bibliotëka 3. Klasaçe bută 4. Rolosqo khelipen 5. E sportosqj livni 6. O gonorro 7. Klasaçe bută 8. O divesutno programo 9. Rolosqo khelipen 10. Klasaçe bută 11. Palemdikhipen 12. Evaluacia 13. O anglo milaj 14. O milaj 15. Klasaçe bută 16. Rolosqo khelipen 17. O durardomilaj 18. O ivend 19. Klasaçe bută 20. Rolosqo khelipen 21. Gilä vaš e bersivaxta 22. E bersivaxtenqe khelimata</p>			

¹⁹ Programul național „Școala altfel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

				<p>23. Klasaqe butå</p> <p>24. Rolosqo khelipen</p> <p>25. E berësqe çhona</p> <p>26. Gilå thaj khelimata palal e berësqe çhona</p> <p>27. Klasaqe butå</p> <p>28. E kurkesqe dësqa</p> <p>29. Te phenas sode si o çaso!</p> <p>30. Rolosqo khelipen</p> <p>31. Klasaqe butå</p> <p>32. Palem dikhipen</p> <p>33. Evaluacia</p> <p>34. E kheresqe zivutire</p> <p>35. Baråqe zivutire</p> <p>36. Rolosqo khelipen</p> <p>37. Klasaqe butå</p> <p>38. Praktikani aktivitea</p> <p>39. Veësqe zivutire</p> <p>40. E zivutrenqi bar</p> <p>41. Rolosqo khelipen</p> <p>42. Palem dikhipen</p> <p>43. Evaluacia</p> <p>44. O rromano himno: "Gelem, gelem"</p> <p>45. Kaðar aven e rroma?</p> <p>46. Rromane serutne zenimata</p> <p>47. Rromane butå</p> <p>48. Rromane gilå</p> <p>49. I kethani rromani çhib</p> <p>50. Rrom san</p> <p>51. Didaktikane khelimata</p> <p>52. Palem dikhipen</p>	
III.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 2.1 C 2.2 C 2.3	E zivutire thaj e çiriklå	10	<p>Såptåmåna</p> <p>–</p> <p>Såptåmåna</p>	
IV.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 2.1 C 2.2 C 2.3 O 5.1	Amaro rromano nåmo	10	<p>Såptåmåna</p> <p>–</p> <p>Såptåmåna</p>	

V.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5	Rromane paramića thaj gilă	11	53. Evaluăcia 54. Paramići: <i>O manus thaj le duj pesqe čhajja</i> 55. Rolosqo khelipen 56. Paramići: <i>I buzni thaj le trin buznorre</i> 57. Rolosqo khelipen 58. Paramići: <i>Duj amala</i> 59. Rolosqo khelipen 60. Rromane gilă 61. Phen vi tu jekh paramići! 62. Didaktikane khelimata 63. Palemdikhipen 64. Evaluăcia	Săptămăna – Săptămăna
V.	Săptămăna „Școala altfel”²⁰			Dacă <i>Săptămăna „Școala altfel”</i> a fost programată pe parcursul semestrului I, cele 4 ore aferente acestei săptămăni vor fi redistribuite în semestrul al II-lea pentru activități de ameliorare și dezvoltare.	Săptămăna

²⁰ Programul național „Școala altfel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

Unitatea de învățământ:

Profesor:

Disciplina: Limba rromani/ I rromani éhib

Clasa: I / a II-a/ a III-a / a IV-a²¹

Anul de studiu: I

Nr. ore/ săptămână: 4 ore

An școlar: 2017-2018

Manual : Gheorghe Sarău, Ed. Sigma

PLANIFICARE CALENDARISTICĂ

Nr.crt.	Competențe specifice	Capitol/ Temă	Nr. de ore	Titlul lecției	Perioada
SEMESTRUL I: 17 săptămâni x 4 ore = 68 de ore					
II.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5	Me thaj mirri familia	16	1. Te prezentisaras amen 2. Murro kôrpo 3. E mursenqo xurăvîpen 4. E zuvlênqo xurăvîpen 5. Mirri familia 6. Amare dadenqe profêsie 7. Aktivimata anθ-i familia thaj paşal o kher 8. E bijandipnasqo vaj e anavesqo dîves 9. Amare amala aven amenθe 10. Sar phiravas amen e averenqa 11. Sar prezentisaras amen 12. Sar das laçho dîves 13. Sar mangas amenqe jertisaripen 14. Klasaqe bută 15. Palemdikhipen 16. Evaluacia 17. O gav 18. Jekhe gavutne kheresqi bar 19. Kheresqe zivutre	Săptămâna – Săptămâna
III.	C 1.1 O 1.2 C 1.3 O 1.4 C 2.1 O 2.2	O gav thaj lesqe paşutnimata	13		Săptămâna – Săptămâna

²¹ Planificare valabilă la clasele de elevi care nu au studiat limba rromani și în clasa pregătitoare.

	C 2.3 O 2.4 C 5.1		20. Kheresqe çiriklâ 21. Vesesqe zivutre thaj çiriklâ 22. E luludâ anðar i bar 23. E zelenimata thaj e legûme anðar i bar 24. E frukturâ thaj e fruktênqe rukha anðar i bar 25. E rukha 26. Avri, p-i vâzi/ kimpo 27. Klasaqe butâ 28. Palemdikhipen 29. Evaluacia 30. O gavutno kher amare dadenqo 31. I bar jekhe forutne kheresqi 32. Amaro apartamênto 33. Mirri livni 34. O 8- to dîves e Aprilosqo 35. Jekh barodîves 8-tone Aprilosqo 36. Sar nakhas o vesto vaxt 37. K-e zivutretrenqi bar 38. Klasaqe butâ 39. Palemdikhipen 40. Evaluacia 41. I tazi. E xamata thaj e pimata 42. K-ël kinimata 43. Sar te sikavel i mesêli / sinia 44. I râtâqi mesêli / sinia 45. Klasaqe butâ 46. Palemdikhipen 47. Evaluacia 48. E forosqi strâda 49. E gavesqi ðerutni strâda 50. Jekh phiripen anðar o pârko	
IV.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5	Amaro kher 11		Săptămâna – Săptămâna
V.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 2.1. C 2.2 C 2.3	Sar xas 7		Săptămâna – Săptămâna
VI.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 2.1 C 2.2	I strâda thaj i cirkulacia 7		Săptămâna – Săptămâna

C 2.3 C 2.4 C 2.5				51. E transportosqe maskara	
				52. E cirkulaciaqe sikavimata thaj rëgule	
				53. Palem dokhipen	
				54. Evaluacia	
VII.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5	I škola	10	55. I siklarmi	Săptămâna – Săptămâna
				56. E siklăripnasqe bută	
				57. E školaqi bar	
				58. I pazu	
				59. E kolëgură	
				60. I bibliotëka	
				61. E sportosqi livni	
				62. Klasaqe bută	
				63. Palem dikhipen	
				64. Evaluacia	
VIII.		Săptămâna „Școala altfel” ²²		Dacă Săptămâna „Școala altfel” a fost programată pe parcursul semestrului al II-lea, cele 4 ore aferente acestei săptămâni vor fi redistribuite în semestrul I pentru activități de ameliorare și dezvoltare.	Săptămâna
SEMESTRUL AL II-LEA: 17 săpt. x 4 ore = 68 de ore					
I.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5	I škola	6	1. O gonorro	Săptămâna – Săptămâna
				2. O divesutno progrămo	
				3. Rolosqo khelipen: „K-i škola”	
				4. Te vakăras palal sosθar phiras k-i škola	
				5. Klasaqe bută	
II.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 2.1 C 2.2	E bersivaxta	16	6. Palem dikhipen	Săptămâna – Săptămâna
				7. O anglomilaj	
				8. O milaj	
				9. O durărdomilaj	

²² Programul național „Școala altfel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

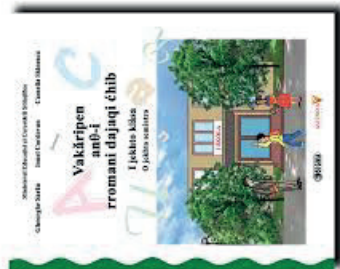
	C 2.3 C 2.4 C 5.1			<p>10. O ivend</p> <p>11. Gilã vaş e bersivaxta</p> <p>12. E bersivaxtenqe khelimata</p> <p>13. E bersesqe çhona</p> <p>14. Te vakãras palal o maj şukar bersivaxt</p> <p>15. Klasaqe butã</p> <p>16. Gilã thaj khelimata palal e bersesqe çhona</p> <p>17. E kurkesqe dësa</p> <p>18. Te phenas sode si o çãso!</p> <p>19. Rolosqo khelipen: „E bersivaxta”</p> <p>20. Klasaqe butã</p> <p>21. Palemdikhipen</p> <p>22. Evaluacia</p> <p>23. E kheresqe zivutre</p> <p>24. Barãqe zivutre</p> <p>25. Vesesqe zivutre</p> <p>26. E zivutrenqi bar</p> <p>27. Te vakãras palal o maj kamlo zivutro</p> <p>28. Klasaqe butã</p> <p>29. Palemdikhipen</p> <p>30. Evaluacia</p> <p>31. Rolosqo khelipen: „K-e zivutrenqi bar”</p> <p>32. O rromano himno: “Gelem, gelem”</p> <p>33. Kaðar aven e rroma?</p> <p>34. Rromane şerutne zenimata</p> <p>35. Rromane butã</p> <p>36. Rromane gilã</p> <p>37. I kethani rromani çhib</p> <p>38. Rrom san</p> <p>39. Didaktikane khelimata</p> <p>40. Klasaqe butã</p>	
III.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 2.1 C 2.2 C 2.3	E zivutre thaj e çirikliã	9		Sãptãmãna – Sãptãmãna
IV.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 5.1	Amaro rromano nãmo	11		Sãptãmãna – Sãptãmãna

			<p>41. Palemdikhipen 42. Evaluăcia 43. Paramici: <i>O manus thaj le duj pesqe čhaja</i> 44. Rolosqo khelipen 45. Paramici: <i>I buzni thaj le trin buznorre</i> 46. Rolosqo khelipen 47. Paramici: <i>Duj amala</i> 48. Rolosqo khelipen 49. Paramici: <i>O khandino čhavo</i> 50. Rolosqo khelipen 51. Paramici: <i>Duj čhave</i> 52. Rolosqo khelipen 53. Paramici: <i>I Zor thaj i Godt</i> 54. Rolosqo khelipen 55. Paramici: <i>O lačo amal</i> 56. Rolosqo khelipen 57. Rromane gilă 58. Rromane gilă 59. Artistikano progrămo 60. Phen vi tu jekh paramici! 61. Didaktikane khelimata 62. Klasaqe bută 63. Palemdikhipen 64. Evaluăcia</p>	
V.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5	<p>Rromane paramiča thaj gilă</p> <p style="text-align: center;">22</p>	<p style="text-align: center;">Săptămăna – Săptămăna</p>	
VI.	<p style="text-align: center;">Săptămăna „Școala altel”²³</p>	<p>Dacă <i>Săptămăna „Școala altel”</i> a fost programată pe parcursul semestrului I, cele 4 ore aferente acestei săptămăni vor fi redistribuite în semestrul al II-lea pentru activități de ameliorare și dezvoltare.</p>	<p style="text-align: center;">Săptămăna</p>	

²³ Programul național „Școala altfel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

Unitatea de învățământ:.....
 Profesor:
 Disciplina: Limba rromani/ I rromani éhib
 Clasa: a II-a/ a III-a / a IV-a
 Anul de studiu: II
 Nr. ore/ săptămână: 4
 An școlar: 2017-2018
 Manual: Gheorghe Sarău, Ionel Cordovan, Camelia Stănescu, Ed. Sigma

PLANIFICARE CALENDARISTICĂ

SEMESTRUL I: 17 săpt. x 4 ore = 68 de ore

Nr. crt.	Competențe specifice	Capitol	Nr. de ore	Conținuturi / Titlul lecției	Obser vații	Săptămâna / perioada
I.	C 1.1. C 1.3 C 2.1. C 2.2. C 2.3. C 2.4 C 3.4.	Sem siklövno	21	1. Te prinzaras amen! 2. Phen so si man anθ-o gonorro? 3. O lil 4. I propozicia thaj o pünkto 5. I propozicia kerdí anθar trin alava 6. I propozicia kerdí anθar star alava 7. E alava kerde anθar duj silàbe 8. E alava kerde anθar trin silàbe 9. E alava kerde anθar jekh silàba 10. O drabaripen palal e dikhimata 11. Klasaqe butà 12. Evaluàcia 13. O ašunipen <i>a</i> 14. O ašunipen <i>e</i> 15. O ašunipen <i>i</i> 16. O ašunipen <i>o</i> 17. O ašunipen <i>u</i>	1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră	Săptămâna - Săptămâna

Unitatea de învățământ:

Profesor:

Disciplina: Limba rromani/ I rromani čhib

Clasa: a III-a / a IV-a

Anul de studiu: III

Nr. ore/ săptămână: 4 ore

An școlar: 2017-2018

Manual: Gheorghe Sarău, Ed. Sigma

PLANIFICARE CALENDARISTICĂ

Nr.crt.	Competențe specifice	Capitol/ Temă	Nr. de ore	Titlul lecției	Perioada
SEMESTRUL I: 17 săpt. x 4 ore = 68 de ore					
I.	C 1.3 C 1.4 C 1.5 C 2.1 C 2.2 C 3.1	Palemndikhipen	5	1. Gelem, gelem 2. O rromano alfabëto anθ-e purane godăver lava I 3. O rromano alfabëto anθ-e purane godăver lava II 4. Te siklōvas khethanes te xramosaras mišto 5. Aver klasaqe bută 6. I zor thaj i godi – Lava mașkar e lava... 7. I zor thaj i godi – Pučhimata aj magimata ka-o tēksto 8. Klasaqe bută 9. I navni 10. Te avelas man grastorro parno! 11. Klasaqe bută 12. I navni 13. I navni; aver klasaqe bută 14. O Lačhipen thaj o Nasulipen – Lava mașkar e lava... 15. O Lačhipen thaj o Nasulipen – Pučhimata aj magimata ka-o tēksto 16. E zivdisarde thaj e bizivdisarde navnă 17. O zukej, o rikono vaj i mūca? 18. O gin le navnānqo 19. I pašnavni	Săptămâna – Săptămâna
II.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 1.5 C 1.6 C 2.1 C 2.2 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.5 C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4	O tēksto I komunikăcia I navni O alavari	15		Săptămâna – Săptămâna

III.				<p>20. Evaluàcia</p> <p>21. Dade, kin manqe grastorres!</p> <p>22. Jekh biçhaldò bilèto</p> <p>23. O pùçhipen k-e duj droma</p> <p>24. Klasaqe butà</p> <p>25. I ginavni</p> <p>26. O kermuso</p> <p>27. I sarnavni</p> <p>28. Klasaqe butà</p> <p>29. I paramiçi ia molàqi</p> <p>30. O titulo;o anav e autorosqo; i òpera</p> <p>31. Palemdikhipen</p> <p>32. Evaluàcia</p> <p>33. O rrom thaj i balval – Lava maškar e lava...</p> <p>34. O rrom thaj i balval – Puçhimata aj magimata ka-o tèksto</p> <p>35. Klasaqe butà</p> <p>36. O dialògo</p> <p>37. E phiravipnasqe règule</p> <p>38. Sar si o nasulipen – Lava maškar e lava...</p> <p>39. Sar si o nasulipen– Puçhimata aj magimata ka-o tèksto</p> <p>40. Klasaqe butà</p> <p>41. O narativo tèksto; le tekstosqe kotora</p> <p>42. E dajaqe jakha</p> <p>43. O gin: jekhipen/butipen</p> <p>44. I kernavni</p> <p>45. Palemdikhipen</p> <p>46. O ivend</p> <p>47. E alava savenqo sènso si amboldino / e antonimurà</p>	<p>Sàptàmàna – Sàptàmàna</p>
IV.	<p>C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 1.6 C 2.1 C 2.2 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.5 C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4</p>	<p>O tèksto I ginavni O bilèto I poezia O alavàri</p>	<p>12</p>		
V.	<p>C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 1.5 C 1.6 C 2.1 C 2.2 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.5 C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4</p>	<p>O tèksto I komunikàcia I poezia O tèksiko</p>	<p>14</p>		<p>Sàptàmàna – Sàptàmàna</p>
		<p>O tèksto O tèksiko</p>	<p>8</p>		

	C 2.1 C 2.2 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.5 C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4 C 5.1	I poezia I komunikàcia		48. E alava save si len sajekh xatàripen / e sinonimurà 49. Ivendesqe kolinde 50. E ivesqe luludà 51. I poezia: i stròfa; o vèrso 52. Palemdikhipen 53. Duj amala 54. Klasaqe butà 55. Aver klasaqe butà 56. E ideenqo plàno 57. I dos 58. I kernavni 59. Klasaqe butà 60. Evaluàcia 61. O laço amal – Lava maškar e lava... 62. Klasaqe butà 63. O laço amal – Puchimata aj magimata ka-o tèksto 64. Evaluàcia	
VI.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 1.5 C 1.6 C 2.1 C 2.2 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.5 C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4 C 5.1	O tèksto O lèksiko I kernavni I komunikàcia	8		Sàptàmàna – Sàptàmàna
VII.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 1.6 C 2.1 C 2.2 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.5 C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4	O tèksto I sintàksa O lèksiko	4		Sàptàmàna – Sàptàmàna
VIII.	Sàptàmàna „Școala altfel”²⁶			Dacà <i>Sàptàmàna „Școala altfel”</i> a fost programatà pe parcursul semestrului I, cele 4 ore aferente acestei sàptàmàni vor fi redistribuite în semestrul al II-lea pentru activitãți de ameliorare și dezvoltare.	Sàptàmàna
SEMESTRUL AL II-LEA: 17 sàpt. x 4 ore = 68 de ore					
I.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 1.6 C 2.1 C 2.2 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.5 C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3	O tèksto I sintàksa O lèksiko	15	1. O subijèkto 2. O predikàto 3. Klasaqe butà 4. Duj çhave – Lava maškar e lava... 5. Duj çhave – Puchimata aj mangimata ka-o tèksto	Sàptàmàna – Sàptàmàna

²⁶ Programul național „Școala altfel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

	C 4.4			<p>6. Klasađe bută</p> <p>7. I propozicia</p> <p>8. Klasađe bută</p> <p>9. O manuš thaj le duj pesqe čhaja – Lava maškar e lava...</p> <p>10. O manuš thaj le duj pesqe čhaja – Pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>11. Klasađe bută</p> <p>12. So zanav, so na zanav?</p> <p>13. Klasađe bută</p> <p>14. Palemdikhipen</p> <p>15. Evaluacia</p>	
II.	<p>C 1.1 C 1.2 C 1.3</p> <p>C 1.4 C 1.5 C 1.6</p> <p>C 2.1 C 2.2 C 3.1</p> <p>C 3.2 C 3.3 C 3.5</p> <p>C 3.6 C 4.1 C 4.2</p> <p>C 4.3 C 4.4 C 5.1.</p>	<p>O təksto</p> <p>O lėksiko</p> <p>I poezia</p> <p>I navni</p>	<p>13</p>	<p>16. Sar i čik kerdili manro – Lava maškar e lava...</p> <p>17. Sar i čik kerdili manro – Pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>18. Klasađe bută</p> <p>19. Alava xramorsade bare grafemenča</p> <p>20. Murre dadesqe</p> <p>21. Te siklėvas khethanes!</p> <p>22. O bakro – Lava maškar e lava...</p> <p>23. O bakro – Pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>24. Klasađe bută</p> <p>25. O brišind – Lava maškar e lava...</p> <p>26. O brišind – Pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>27. Palemdikhipen</p> <p>28. Evaluacia</p>	<p>Săptămăna –</p> <p>Săptămăna</p>
III.	<p>C 1.1 C 1.2 C 1.3</p> <p>C 1.4 C 1.5 C 1.6</p> <p>C 2.1 C 2.2 C 3.1</p> <p>C 3.2 C 3.3 C 3.5</p>	<p>O təksto</p> <p>O lėksiko</p> <p>I poezia</p> <p>I navni</p>	<p>36</p>	<p>29. Bitinav tumenqe mirre asva</p> <p>30. 3anes ke...?</p> <p>31. Klasađe bută</p> <p>32. I buzni thaj le trin buznorre – Lava maškar e lava...</p>	<p>Săptămăna –</p> <p>Săptămăna</p>

	<p>C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4 C 5.1.</p>		<p>33. I buzni thaj le trin buznorre – Puchimata aj mangimata ka-o teksto</p> <p>34. 3anesas ke...?</p> <p>35. Palemdikhipen</p> <p>36. Klasaqe buta</p> <p>37. O gonorro duje lovenca</p> <p>38. So zanav, so na zanav?</p> <p>39. I Svunta Sara – Lava maskar e lava...</p> <p>40. Klasaqe buta</p> <p>41. I Svunta Sara – Puchimata aj mangimata ka-o teksto</p> <p>42. Gramatikane klasaqe buta</p> <p>43. 3anesas ke...?</p> <p>44. Klasaqe buta</p> <p>45. Palemdikhipen</p> <p>46. Gramatikane klasaqe buta</p> <p>47. Evaluacia</p> <p>48. O pasmilaj – Lava maskar e lava...</p> <p>49. O pasmilaj – Puchimata aj mangimata ka-o teksto</p> <p>50. O ustavipen le Isusosqo</p> <p>51. O ustavipen le Isusosqo II</p> <p>52. Klasaqe buta</p> <p>53. O ustavipen le Isusosqo - Puchimata aj mangimata ka-o teksto</p> <p>54. Gramatikane klasaqe buta</p> <p>55. Klasaqe buta</p> <p>56. I Katitzi – Lava maskar e lava...</p> <p>57. I Katitzi – Puchimata aj mangimata ka-o teksto</p> <p>58. Khelipen</p> <p>59. Rodipen</p> <p>60. Klasaqe buta</p> <p>61. Palemdikhipen: o vortaxramosaripen</p>
--	---	--	---

				62. Palemdikhipen: o substantivo, ovérbo	
				63. Klasađe butá	
				64. Evaluácia	
IV.		Săptămâna „Școala altel” ²⁷		Dacă Săptămâna „Școala altel” a fost programată pe parcursul semestrului I, cele 4 ore aferente acestei săptămâni vor fi redistribuite în semestrul al II-lea pentru activități de ameliorare și dezvoltare.	Săptămâna

²⁷ Programul național „Școala altel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

Unitatea de învățământ:

Profesor:

Disciplina: Limba rromani/ I rromani éhib

Clasa: a IV-a

Anul de studiu: IV

Nr. ore/ săptămână: 4 ore

An școlar: 2017-2018

Manual: Gheorghe Sarău, Ed. Sigma

PLANIFICARE CALENDARISTICĂ

Nr.crt	Competențe specifice	Capitol/ Temă	Nr. de ore	Titlul lecției	Perioada
SEMESTRUL I: 17 săpt. x 4 ore = 68 de ore					
I.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 1.5 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.5 C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4 C 4.5	O alavari I ortografia O narativo tèksto	17	1. Gelem, gelem 2. O rrom thaj i astarni le ruvenqi – lava mașkar e lava 3. O rrom thaj i astarni le ruvenqi – pučhimata aj mangimata ka-o tèksto 4. Sar xramosaras šukar vi lačhes. Vortogrăme. 5. E xramosaripnasqe sikavimata. I krătima 6. So zanav, so na zanav? - Klasađe bută 7. So zanav? – lava mașkar e lava 8. So zanav? – pučhimata aj mangimata ka-o tèksto 9. O lil. Le oprutne kòme. O lav 10. So zanav, so na zanav? - Klasađe bută 11. O rrom, o phuro thaj le duj piră – lava mașkar e lava 12. O rrom, o phuro thaj le duj piră – pučhimata aj mangimata ka-o tèksto 13. E sinonimură. E mamujutne lava 14. E lava sajekhe formača, tha` avere sensoča 15. So zanav, so na zanav? - Klasađe bută 16. Palemdikhipen	Săptămâna – Săptămâna

II.				17. Evaluácia 18. So ingeren e kanzurke pumare dumesõe – lava maškar e lava 19. So ingeren e kanzurke pumare dumesõe - pučhimata aj mangimata ka-o tæksto 20. I ginavni 21. So zanav, so na zanav? - Klasađe butä 22. Lil Indiaðar - lava maškar e lava 23. Lil Indiaðar - pučhimata aj mangimata ka-o tæksto 24. O afišo 25. Te keras vi ame jekh afišo! 26. Phen tu manđe, čavorro! - lava maškar e lava 27. Phen tu manđe, čavorro! - pučhimata aj mangimata ka-o tæksto 28. O vakäripen dujenõe I 29. Anðar o folkloro le čavorrenqo. I strøfa 30. So zanav, so na zanav? - Klasađe butä 31. Sar o šošoj mudardäs le ruves - lava maškar e lava 32. Sar o šošoj mudardäs le ruves - pučhimata aj mangimata ka-o tæksto 33. O vakäripen dujenõe II 34. I rekläma 35. E ideenqo pläno 36. Te xramosaras jekh esévo / paramisi palal jekh dino pläno 37. So zanav, so na zanav? - Klasađe butä 38. Evaluácia 39. Dadea, amarea! - lava maškar e lava 40. Dadea, amarea! - pučhimata aj mangimata ka-o tæksto 41. Le deš zorale mangimata le Devlesqe	
III.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.4 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4	I poezia O naratïvo tæksto I ginavni	21		Säptämäna – Säptämäna
	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 3.1 C 3.2 C 3.4 C 3.5. C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4 C 4.5	I poezia O naratïvo tæksto I navni	14		Säptämäna – Säptämäna

		I sarnavni I pašnavni	42. I navni / O substantivo 43. So zanav, so na zanav? - Klasaŋe bută 44. Evaluăcia 45. O ričinorro Vini zal k-o soşoj - lava maşkar e lava 46. O ričinorro Vini zal k-o soşoj - pučhimata aj mangimata ka-o təksto 47. O artikulo. I sarnavni 48. E ivendesŋe baredivesa - lava maşkar e lava 49. O ričinorro Vini zal k-o soşoj - pučhimata aj mangimata ka-o təksto 50. O adžektivo / I pašnavni 51. So zanav, so na zanav? - Klasaŋe bută 52. Evaluăcia	
IV.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.5 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.4. C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4	O narativo təksto I kernavni	53. O zidari - lava maşkar e lava 54. O zidari - pučhimata aj mangimata ka-o təksto 55. O vërbo. O gin thaj o zeno 56. O vaxt e verbosŋo 57. So zanav, so na zanav? - Klasaŋe bută 58. I kakaraška thaj o kalo sap - lava maşkar e lava 59. I kakaraška thaj o kalo sap - pučhimata aj mangimata ka-o təksto 60. I sadi propozicia 61. O narativo təksto 62. So zanav, so na zanav? - Klasaŋe bută 63. Palemdikhipen 64. Evaluăcia	Săptămăna – Săptămăna
V.	Săptămăna „Şcoala altfel”²⁸		Dacă <i>Săptămăna „Şcoala altfel”</i> a fost programată pe parcursul trimestrului I, cele 4 ore aferente acestei săptămăni vor fi redistribuite în semestrul al II-lea	Săptămăna

²⁸ Programul național „Şcoala altfel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

		pentru activități de ameliorare și dezvoltare.	
SEMESTRUL AL II-LEA: 17 săpt. x 4 ore = 68 de ore			
I.	<p>C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 1.5 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.4 C 3.5 C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4</p> <p>I poezia O narativ têksto O subijêkto O predikâto</p>	15	<p>1. O berš, e čhona, o kurko, e divesa 2. E čhona - lava maškar e lava 3. E čhona - pučhimata aj mangimata ka-o têtsto 4. I buxli propozicia I. O mujutno mothovipen palal varesave šunde têtsturã 5. So zanav, so na zanav? - Klasaŋe butã 6. Jekh godãver rromni - lava maškar e lava 7. Jekh godãver rromni - pučhimata aj mangimata ka-o têtsto 8. O subijêkto 9. O literãro personãžo 10. So kerel o lav? - lava maškar e lava 11. So kerel o lav? - pučhimata aj mangimata ka-o têtsto 12. O predikãto. Sar phanden pen o subijêkto thaj o predikãto 13. So zanav, so na zanav? - Klasaŋe butã 14. Palemdikhipen 15. Evaluãcia 16. I rromani čhib 17. I sazangli čhib - lava maškar e lava 18. I sazangli čhib - pučhimata aj mangimata ka-o têtsto 19. O atribùto 20. So zanav, so na zanav? - Klasaŋe butã 21. Kajsan - lava maškar e lava 22. Kajsan - pučhimata aj mangimata ka-o têtsto 23. O komplemento 24. E rolosqo khelipen</p> <p>Sãptãmãna – Sãptãmãna</p>
II.	<p>C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.4 C 3.5 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4</p> <p>I poezia O narativ têksto O atribùto O komplemento</p>	17	<p>Sãptãmãna – Sãptãmãna</p>

III.				<p>25. Aver klasaŝe bută</p> <p>26. O Ștefan Răzvân, o baro raj la Moldoviao - lava mașkar e lava</p> <p>27. O Ștefan Răzvân, o baro raj la Moldoviao - pučhimata aj mangimata ka-o tēksto</p> <p>28. I buxli propozicia II</p> <p>29. Jekh mothovipen palal jekh plāno</p> <p>30. So zanav, so na zanav? - Klasaŝe bută</p> <p>31. Palemdikhipen</p> <p>32. Evaluacia</p> <p>33. O bičajlo rrom - lava mașkar e lava</p> <p>34. O bičajlo rrom - pučhimata aj mangimata ka-o tēksto</p> <p>35. O artikulo. Te siklōvas klasaŝe</p> <p>36. So zanav, so na zanav? - Klasaŝe bută</p> <p>37. I Svūnta Sāra - lava mașkar e lava</p> <p>38. I Svūnta Sāra - pučhimata aj mangimata ka-o tēksto</p> <p>39. E poștaŝo lil</p> <p>40. Jekh xramosardo mothovipen palal jekh dini rig le tekstosqi</p> <p>41. So zanav, so na zanav? - Klasaŝe bută</p> <p>42. Zanesas ke ... ?</p> <p>43. Klasaŝe bută</p> <p>44. Palemdikhipen</p> <p>45. Evaluacia</p> <p>46. Jekh ŝoșoj ... aver ŝoșoj ... - lava mașkar e lava</p> <p>47. Jekh ŝoșoj ... aver ŝoșoj ... - pučhimata aj mangimata ka-o tēksto</p> <p>48. O akharipen</p> <p>49. Jekh xramosardo mothovipen le dine lavença, le lavençe kidimatença vaj le xarne propoziciencia</p>		<p>Săptămâna –</p> <p>Săptămâna</p>
	<p>C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 1.5</p> <p>C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5</p> <p>C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.4 C 3.5</p> <p>C 3.6</p> <p>C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4 C 4.5</p>	<p>O narativo</p> <p>tēksto</p> <p>Palemdikhipen</p>	<p>32</p>			

IV.	Săptămâna „Școala altfel” ²⁹	<p>50. So zanav, so na zanav? - Klasașe bută</p> <p>51. Zanesas ke ... ?</p> <p>52. Anθar e svătură le godăvere phuresqe - lava mașkar e lava</p> <p>53. Anθar e svătură le godăvere phuresqe - pučhimata aj mangimata ka-o tēksto</p> <p>54. So zanav, so na zanav? - Klasașe bută</p> <p>55. Anθa` o siklipe`</p> <p>56. So zanav, so na zanav? - Klasașe bută</p> <p>57. Zanesas ke ... ?</p> <p>58. Klasașe bută</p> <p>59. Palemdikhipnasqe klasașe bută 1 – 6</p> <p>60. Palemdikhipnasqe klasașe bută 7 – 15</p> <p>61. Palemdikhipnasqe klasașe bută 16 – 26</p> <p>62. Agorutno palemdikhipen</p> <p>63. Klasașe bută</p> <p>64. Evaluacia</p>	<p>Săptămâna</p> <p>Dacă <i>Săptămâna „Școala altfel”</i> a fost programată pe parcursul semestrului I, cele 4 ore aferente acestei săptămâni vor fi redistribuite în semestrul al II-lea pentru activități de ameliorare și dezvoltare.</p>
-----	---	---	--

²⁹ Programul național „Școala altfel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

Planificări calendaristice
pentru învățământul gimnazial

Unitatea de învățământ:.....

Profesor:

Disciplina: Limba rromani/ I rromani čhib

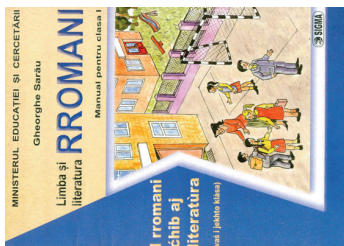
Clasa:

Anul de studiu: I

Nr. ore/ săptămână: 4 ore

An școlar: 2017-2018

Manual : Gheorghe Sarău, Ed. Sigma

PLANIFICARE CALENDARISTICĂ

Nr.crt.	Competențe specifice	Capitol/ Temă	Nr. de ore	Titlul lecției	Perioada
SEMESTRUL I: 18 săptămâni x 4 ore = 72 de ore					
I.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5	Me thaj mirri familia	17	1. Te prezentisaras amen 2. Murro kôrpo 3. E mursenqo xurăvîpen 4. E zurlenqo xurăvîpen 5. Mirri familia 6. Amare dadenqe profêsie 7. Aktivimata anθ-i familia thaj pasal o kher 8. Klasaqe bută 9. E bijandipnasqo vaj e anavesqo dîves 10. Amare amala aven amenθe 11. Sar phiravas amen e averença 12. Sar prezentisaras amen 13. Sar das lačo dîves 14. Sar mangas amenqe jertisaripen 15. Klasaqe bută 16. Palemdikhipen 17. Evaluacia 18. O gav 19. Jekhe gavutne kheresqj bar	Săptămâna – Săptămâna
II.	C 1.1 O 1.2 C 1.3 O 1.4	O gav thaj lesqe pașutnimata	14		Săptămâna – Săptămâna

	C 2.1 O 2.2 C 2.3 O 2.4 C 5.1			<p>20. Kheresqe zivuttre</p> <p>21. Kheresqe çiriklâ</p> <p>22. Vesësqe zivuttre thaj çiriklâ</p> <p>23. Klasaqe butâ</p> <p>24. E luludâ anðar i bar</p> <p>25. E zelenimata thaj e legûme anðar i bar</p> <p>26. E frûkturâ thaj e fruktenqe rukha anðar i bar</p> <p>27. E rukha</p> <p>28. Avri, p-i vâzi/ kîmpo</p> <p>29. Klasaqe butâ</p> <p>30. Palemdikhipen</p> <p>31. Evaluacia</p>	
III.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5	Amaro kher	12	<p>32. O gavutno kher amare dadenqo</p> <p>33. I bar jekhe forutne kheresqi</p> <p>34. Amaro apartamènto</p> <p>35. Klasaqe butâ</p> <p>36. Mirri livni</p> <p>37. O 8- to ðives e Aprilosqo</p> <p>38. Jekh baroðives 8-tone Aprilosqo</p> <p>39. Sar nakhas o vesto vaxt</p> <p>40. K-e zivutretrenqi bar</p> <p>41. Klasaqe butâ</p> <p>42. Palemdikhipen</p> <p>43. Evaluacia</p>	Săptămâna – Săptămâna
IV.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 2.1. C 2.2 C 2.3	Sar xas	7	<p>44. I tazi. E xamata thaj e pimata</p> <p>45. K-ël kinimata</p> <p>46. Sar te sikavel i mesëli / sinia</p> <p>47. I rătăqi mesëli / sinia</p> <p>48. Klasaqe butâ</p> <p>49. Palemdikhipen</p> <p>50. Evaluacia</p>	Săptămâna – Săptămâna

V.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5	I strâda thaj i cirkulàcia	8	51. E forosqi strâda 52. E gavesqi šerutni strâda 53. Jekh phiripen anθar o pârko 54. E transportosqe maškara 55. E cirkulaciaqe sikavimata thaj rëgule 56. Klasaqe butâ 57. Palemdokhipen 58. Evaluàcia 59. I siklârni 60. E siklâripnasqe butâ 61. E školaqi bar 62. I pâuza 63. E kolëgurâ 64. I bibliotëka 65. E sportosqi livni 66. Klasaqe butâ 67. Palemdokhipen 68. Evaluàcia	Săptămâna – Săptămâna
VI.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5	I škola	10	Dacă <i>Săptămâna „Școala altfel”</i> a fost programată pe parcursul semestrului al II-lea, cele 4 ore aferente acestei săptămâni vor fi redistribuite în semestrul I pentru activități de ameliorare și dezvoltare..	Săptămâna – Săptămâna
VII.		Săptămâna „Școala altfel” ³⁰			Săptămâna
SEMESTRUL AL II-LEA: 17 săpt. x 4 ore = 68 de ore					
I.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5	I škola	6	1. O gonorro 2. O divesutno progrâmo 3. Rolosqo khelipen: „K-i škola” 4. Te vakâras palal sosθar phiras k-i škola 5. Klasaqe butâ	Săptămâna – Săptămâna

³⁰ Programul național „Școala altfel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

				<p>6. Palemdikhipen</p> <p>7. O anglomilaj</p> <p>8. O milaj</p> <p>9. O durårdomilaj</p> <p>10. O ivend</p> <p>11. Gilä vas e bersivaxta</p> <p>12. E bersivaxtengen khelimata</p> <p>13. E beršesqe čhona</p> <p>14. Te vakāras palal o maj šukar bersivaxt</p> <p>15. Klasaqe butä</p> <p>16. Gilä thaj khelimata palal e beršesqe čhona</p> <p>17. E kurkesqe dësa</p> <p>18. Te phenas sode si o časo!</p> <p>19. Rolosqo khelipen: „E bersivaxta”</p> <p>20. Klasaqe butä</p> <p>21. Palemdikhipen</p> <p>22. Evaluacia</p> <p>23. E kheresqe zivutre</p> <p>24. Baräqe zivutre</p> <p>25. Vesesqe zivutre</p> <p>26. E zivutrenqi bar</p> <p>27. Te vakāras palal o maj kamlo zivutro</p> <p>28. Klasaqe butä</p> <p>29. Palemdikhipen</p> <p>30. Evaluacia</p> <p>31. Rolosqo khelipen: „K-e zivutrenqi bar”</p> <p>32. O rromano himno: “Gelem, gelem”</p> <p>33. Kašar aven e rroma?</p> <p>34. Rromane šerutne zenimata</p> <p>35. Rromane butä</p> <p>36. Rromane gilä</p>	<p>Säptämâna – Säptämâna</p>
<p>II.</p> <p>C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 5.1</p>	<p>E bersivaxta</p>	<p>16</p>			
<p>III.</p> <p>C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 2.1 C 2.2 C 2.3</p>	<p>E zivutre thaj e čiriklä</p>	<p>9</p>			<p>Säptämâna – Säptämâna</p>
<p>IV.</p> <p>C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 5.1</p>	<p>Amaro rromano nâmo</p>	<p>11</p>			<p>Säptämâna – Säptämâna</p>

				<p>37. I kethani rromani çhib</p> <p>38. Rrom san</p> <p>39. Didaktikane khelimata</p> <p>40. Klasaqe butã</p> <p>41. Palemdikhipen</p> <p>42. Evaluacia</p> <p>43. Paramiçi: <i>O manus thaj le duj pesqe çhaja</i></p> <p>44. Rolosqo khelipen</p> <p>45. Paramiçi: <i>I buzni thaj le trin buznorre</i></p> <p>46. Rolosqo khelipen</p> <p>47. Paramiçi: <i>Duj amala</i></p> <p>48. Rolosqo khelipen</p> <p>49. Paramiçi: <i>O khandino çhavo</i></p> <p>50. Rolosqo khelipen</p> <p>51. Paramiçi: <i>Duj çhave</i></p> <p>52. Rolosqo khelipen</p> <p>53. Paramiçi: <i>I Zor thaj i Godi</i></p> <p>54. Rolosqo khelipen</p> <p>55. Paramiçi: <i>O laçho amal</i></p> <p>56. Rolosqo khelipen</p> <p>57. Rromane gila</p> <p>58. Rromane gila</p> <p>59. Artistikano progrãmo</p> <p>60. Phen vi tu jekh paramiçi!</p> <p>61. Didaktikane khelimata</p> <p>62. Klasaqe butã</p> <p>63. Palemdikhipen</p>			
V.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5	Rromane paramiça thaj gila	22			<p>Sãptãmãna – Sãptãmãna</p>	

VI.	Săptămâna „Școala altel” ³¹	64. Evaluăcia	Săptămâna
		Dacă Săptămâna „Școala altel” a fost programată pe parcursul semestrului I, cele 4 ore aferente acestei săptămâni vor fi redistribuite în semestrul al II-lea pentru activități de ameliorare și dezvoltare.	

³¹ Programul național „Școala altel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

Unitatea de învățământ:
 Profesor:
 Disciplina: Limba rromani/ I rromani éhib
 Clasa:
 Anul de studiu: II
 Nr. ore/ săptămână: 4
 An școlar: 2017-2018
 Manual: Gheorghe Sarău, Ionel Cordovan, Camelia Stănescu, Ed. Sigma

PLANIFICARE CALENDARISTICĂ

SEMESTRUL I: 18 săpt. x 4 ore = 72 de ore						
Nr. crt.	Competențe specifice	Capitol	Nr. de ore	Conținuturi / Titlul lecției	Obserevații	Săptămâna / perioada
I.	C 1.1. C 1.3 C 2.1. C 2.2. C 2.3. C 2.4 C 3.4.	Sem silclövno	21	1. Te prinsaras amen! 2. Phen so si man anθ-o gonorro? 3. O lil 4. I propozicia thaj o pünkto 5. I propozicia kerdī anθar trin alava 6. I propozicia kerdī anθar star alava 7. E alava kerde anθar duj siläbe 8. E alava kerde anθar trin siläbe 9. E alava kerde anθar jekh siläba 10. O drabaripen palal e dikhimata 11. Klasađe butä 12. Evaluäcia 13. O ašunipen <i>a</i> 14. O ašunipen <i>e</i> 15. O ašunipen <i>i</i> 16. O ašunipen <i>o</i> 17. O ašunipen <i>u</i> 18. O ašunipen <i>n</i>	1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră 1 oră	Săptămâna - Săptămâna

				47. Klasaqe bută	1 oră	
				48. O ašunipen thaj i grafëma <i>d D</i>	1 oră	
				49. O ašunipen thaj i grafëma <i>b B</i>	1 oră	
				50. Klasaqe bută	1 oră	
				51. O ašunipen thaj i grafëma <i>v V</i>	1 oră	
				52. O ašunipen thaj i grafëma <i>ă Ą</i>	1 oră	
				53. O ašunipen thaj i grafëma <i>t T</i>	1 oră	
				54. O ašunipen thaj i grafëma <i>x X</i>	1 oră	
				55. O ašunipen thaj e grafëmenqo grūpo <i>kh, Kh</i>	1 oră	
				56. O organizisaripen e tekstosqo	1 oră	
				57. O ašunipen thaj i grafëma <i>j J</i>	1 oră	
				58. O ašunipen thaj i grafëma <i>ś Ś</i>	1 oră	
				59. Rekapituacia	1 oră	
				60. Evaluacia	1 oră	
				61. So sikililām zi akana? 1	1 oră	
				62. So sikililām zi akana? 2	1 oră	
				63. So sikililām zi akana? 3	1 oră	
				64. So sikililām zi akana? 4	1 oră	
				65. So zanas zi akana? 1	1 oră	
				66. So zanas zi akana? 2	1 oră	
				67. E grafëme save sikililām len zi akana	1 oră	
				68. E grafëmenqo khelipen	1 oră	
IV.			Săptămâna „Școala altfel”³²	Dacă <i>Săptămâna „Școala altfel”</i> a fost programată pe parcursul semestrului I, cele 4 ore aferente acestei săptămâni vor fi redistribuite în semestrul al II-lea pentru activități de ameliorare și dezvoltare.		Săptămâna

³² Programul național „Școala altfel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

SEMESTRUL AL II-LEA: 17 săpt. x 4 ore = 68 de ore						
Nr. crt.	Competențe specifice	Capitol	Nr. de ore	Conținuturi / Titlul lecției	Observ vații	Săptămâna / perioada
I.	C 1.1. C 1.2. C 1.3. C 1.4 C 2.1. C 2.2. C 2.3. C 2.4 C 3.1. C 3.2. C 3.3. C 3.4 C 4.1. C 4.2	Anglomilaja, mișto avilân!	30	1. Klasaqe bută 2. O așunipen thaj i grafëma <i>p P</i> 3. O așunipen thaj e grafemengo grüpo <i>ph, Ph</i> 4. O așunipen thaj e grafemengo grüpo <i>th, Th</i> 5. O așunipen thaj i grafëma <i>z Z</i> 6. O așunipen thaj i grafëma <i>c C</i> 7. Klasaqe bută 8. O așunipen thaj i grafëma <i>ć Ć</i> 9. Klasaqe bută 10. O așunipen thaj e grafemengo grüpo <i>čh Čh</i> 11. O așunipen thaj i grafëma <i>ž Ž</i> 12. Klasaqe bută 13. O așunipen thaj i grafëma <i>ž Ž</i> 14. Klasaqe bută 15. O așunipen thaj i grafëma <i>f F</i> 16. O așunipen thaj i grafëma <i>h H</i> 17. Klasaqe bută 18. Rekapitulácia 19. Evaluácia 20. O așunipen thaj e grafëme <i>ě ě ő ů</i> 21. Klasaqe bută 22. O așunipen thaj i grafëma <i>q, Q</i> 23. Klasaqe bută 24. O așunipen thaj i grafëma <i>θ</i> 25. Klasaqe bută 26. O așunipen thaj i grafëma <i>ç, Ç</i> 27. Klasaqe bută 28. E așunimata thaj e grafëme <i>ä, Ä, ë, È, ï, İ</i>	2 ore 2 ore 2 ore 2 ore 2 ore 2 ore 1 oră 2 ore 1 oră 2 ore 2 ore 1 oră 1 oră 1 oră 2 ore 2 ore 1 oră 1 oră 1 oră 2 ore 2 ore 1 oră 1 oră 2 ore 1 oră 2 ore 1 oră 2 ore 1 oră 2 ore 1 oră 2 ore 1 oră 1 oră	Săptămâna - Săptămâna
II.	C 1.1. C 1.2. C 1.3. C 1.4. C 2.1. C 2.2. C 2.3. C 2.4. C 3.1. C 3.2. C 3.3. C 3.4. C 4.1. C 4.2.	Milaj, kham, tatipen...	34			Săptămâna - Săptămâna

Unitatea de învățământ:
 Profesor:
 Disciplina: Limba rromani/ I rromani čhib
 Clasa:
 Anul de studiu: III
 Nr. ore/ săptămână: 4 ore
 An școlar: 2017-2018
 Manual: Gheorghe Sarău, Ed. Sigma

PLANIFICARE CALENDARISTICĂ

Nr.crt.	Competențe specifice	Capitol/ Temă	Nr. de ore	Titlul lecției	Perioada
SEMESTRUL I: 18 săpt. x 4 ore = 72 de ore					
I.	C 1.3 C 1.4 C 1.5 C 2.1 C 2.2 C 3.1	Palemdikhipen	5	1. Gelem, gelem 2. O rromano alfabeto anθ-e purane godăver lava I 3. O rromano alfabeto anθ-e purane godăver lava II 4. Te siklōvas khethanes te xramosaras mišto 5. Aver klasaqe bută 6. I zor thaj i godi – Lava mașkar e lava... 7. I zor thaj i godi – Pučhimata aj magimata ka-o tēksto 8. Klasaqe bută 9. I navni 10. Te avelas man grastorro parno! 11. Klasaqe bută 12. I navni 13. I navni; aver klasaqe bută 14. O Lačhipen thaj o Nasulipen – Lava mașkar e lava... 15. O Lačhipen thaj o Nasulipen – Pučhimata aj magimata ka-o tēksto 16. E zivdisarde thaj e bizivdisarde navnă 17. O zukej, o rikono vaj i mūca? 18. O gin le navnānqo 19. I pašnavni	Săptămâna – Săptămâna
II.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 1.5 C 1.6 C 2.1 C 2.2 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.5 C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4	O tēksto I komunikăcia I navni O alavari	15		Săptămâna – Săptămâna

III.				<p>20. Evaluàcia</p> <p>21. Dade, kin manqe grastorres!</p> <p>22. Jekh biçhaldo bilèto</p> <p>23. O pùçhipen k-e duj droma</p> <p>24. Klasaqe butà</p> <p>25. I ginavni</p> <p>26. O kermuso</p> <p>27. I sarnavni</p> <p>28. Klasaqe butà</p> <p>29. I paramiçi ia molàqi</p> <p>30. O titulo;o anav e autorosqo; i òpera</p> <p>31. Palemdikhipen</p> <p>32. Evaluàcia</p> <p>33. O rrom thaj i balval – Lava maškar e lava...</p> <p>34. O rrom thaj i balval – Puçhimata aj magimata ka-o tèksto</p> <p>35. Klasaqe butà</p> <p>36. O dialògo</p> <p>37. E phiravipnasqe règule</p> <p>38. Sar si o nasulipen – Lava maškar e lava...</p> <p>39. Sar si o nasulipen– Puçhimata aj magimata ka-o tèksto</p> <p>40. Klasaqe butà</p> <p>41. O narativo tèksto; le tekstosqe kotora</p> <p>42. E dajaqe jakha</p> <p>43. O gin: jekhipen/butipen</p> <p>44. I kernavni</p> <p>45. Palemdikhipen</p> <p>46. Evaluàcia</p> <p>47. O ivend</p> <p>48. E alava savenqo sènso si amboldino / e antonimurà</p>	<p>Sàptàmàna</p> <p>–</p> <p>Sàptàmàna</p>
IV.	<p>C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4</p> <p>C 1.6</p> <p>C 2.1 C 2.2</p> <p>C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.5</p> <p>C 3.6</p> <p>C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4</p>	<p>O tèksto</p> <p>I ginavni</p> <p>O bilèto</p> <p>I poezia</p> <p>O alavàri</p>	<p>12</p>	<p>20. Evaluàcia</p> <p>21. Dade, kin manqe grastorres!</p> <p>22. Jekh biçhaldo bilèto</p> <p>23. O pùçhipen k-e duj droma</p> <p>24. Klasaqe butà</p> <p>25. I ginavni</p> <p>26. O kermuso</p> <p>27. I sarnavni</p> <p>28. Klasaqe butà</p> <p>29. I paramiçi ia molàqi</p> <p>30. O titulo;o anav e autorosqo; i òpera</p> <p>31. Palemdikhipen</p> <p>32. Evaluàcia</p> <p>33. O rrom thaj i balval – Lava maškar e lava...</p> <p>34. O rrom thaj i balval – Puçhimata aj magimata ka-o tèksto</p> <p>35. Klasaqe butà</p> <p>36. O dialògo</p> <p>37. E phiravipnasqe règule</p> <p>38. Sar si o nasulipen – Lava maškar e lava...</p> <p>39. Sar si o nasulipen– Puçhimata aj magimata ka-o tèksto</p> <p>40. Klasaqe butà</p> <p>41. O narativo tèksto; le tekstosqe kotora</p> <p>42. E dajaqe jakha</p> <p>43. O gin: jekhipen/butipen</p> <p>44. I kernavni</p> <p>45. Palemdikhipen</p> <p>46. Evaluàcia</p> <p>47. O ivend</p> <p>48. E alava savenqo sènso si amboldino / e antonimurà</p>	<p>Sàptàmàna</p> <p>–</p> <p>Sàptàmàna</p>
V.	<p>C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4</p> <p>C 1.5 C 1.6</p>	<p>O tèksto</p> <p>O tèksiko</p>	<p>8</p>	<p>20. Evaluàcia</p> <p>21. Dade, kin manqe grastorres!</p> <p>22. Jekh biçhaldo bilèto</p> <p>23. O pùçhipen k-e duj droma</p> <p>24. Klasaqe butà</p> <p>25. I ginavni</p> <p>26. O kermuso</p> <p>27. I sarnavni</p> <p>28. Klasaqe butà</p> <p>29. I paramiçi ia molàqi</p> <p>30. O titulo;o anav e autorosqo; i òpera</p> <p>31. Palemdikhipen</p> <p>32. Evaluàcia</p> <p>33. O rrom thaj i balval – Lava maškar e lava...</p> <p>34. O rrom thaj i balval – Puçhimata aj magimata ka-o tèksto</p> <p>35. Klasaqe butà</p> <p>36. O dialògo</p> <p>37. E phiravipnasqe règule</p> <p>38. Sar si o nasulipen – Lava maškar e lava...</p> <p>39. Sar si o nasulipen– Puçhimata aj magimata ka-o tèksto</p> <p>40. Klasaqe butà</p> <p>41. O narativo tèksto; le tekstosqe kotora</p> <p>42. E dajaqe jakha</p> <p>43. O gin: jekhipen/butipen</p> <p>44. I kernavni</p> <p>45. Palemdikhipen</p> <p>46. Evaluàcia</p> <p>47. O ivend</p> <p>48. E alava savenqo sènso si amboldino / e antonimurà</p>	<p>Sàptàmàna</p> <p>–</p> <p>Sàptàmàna</p>

	C 2.1 C 2.2 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.5 C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4 C 5.1	I poezia I komunikàcia		49. E alava save si len sajekh xatàripen / e sinonimurà 50. Ivendesqe kolinde 51. E ivesqe luludà 52. I poezia: i stròfa; o vèrso 53. Palemdikhipen 54. Evaluàcia 55. Duj amala 56. Klasaqs butà 57. Aver klasaqs butà 58. E ideenqo plàno 59. I dos 60. I kernavni 61. Klasaqs butà 62. Palemdikhipen 63. Evaluàcia		
VI.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 1.5 C 1.6 C 2.1 C 2.2 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.5 C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4 C 5.1	O tèksto O lèksiko I kernavni I komunikàcia	9			Sàptàmàna – Sàptàmàna
VII.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 1.6 C 2.1 C 2.2 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.5 C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4	O tèksto I sintàksa O lèksiko	5	64. O lachò amal – Lava maškar e lava... 65. Klasaqs butà 66. O lachò amal – Puchimata aj magimata ka-o tèksto 67. Palemdikhipen 68. Evaluàcia		Sàptàmàna – Sàptàmàna
VIII.		Sàptàmàna „Școala altel”³⁴		Dacà <i>Sàptàmàna „Școala altel”</i> a fost programatà pe parcursul semestrului I, cele 4 ore aferente acestei sàptàmàni vor fi redistribuite în semestrul al II-lea pentru activitãți de ameliorare și dezvoltare.		Sàptàmàna
SEMESTRUL AL II-LEA: 17 sàpt. x 4 ore = 68 de ore						
I.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 1.6 C 2.1 C 2.2 C 3.1 C 3.2	O tèksto I sintàksa O lèksiko	15	1. O subijèkto 2. O predikàto 3. Klasaqs butà		Sàptàmàna – Sàptàmàna

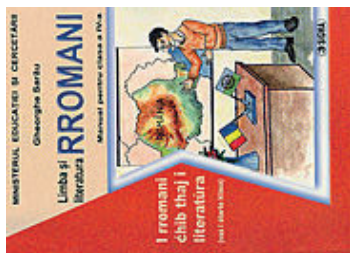
³⁴ Programul național „Școala altfel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

	C 3.3 C 3.5 C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4		<p>4. Duj çhave – Lava maşkar e lava...</p> <p>5. Duj çhave – Puchimata aj mangimata ka-o tæksto</p> <p>6. Klasaqe butä</p> <p>7. I propozicia</p> <p>8. Klasaqe butä</p> <p>9. O manuş thaj le duj pesqe çhaja – Lava maşkar e lava...</p> <p>10. O manuş thaj le duj pesqe çhaja – Puchimata aj mangimata ka-o tæksto</p> <p>11. Klasaqe butä</p> <p>12. So zanav, so na zanav?</p> <p>13. Klasaqe butä</p> <p>14. Palemdikhipen</p> <p>15. Evaluacia</p>	
II.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 1.5 C 1.6 C 2.1 C 2.2 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.5 C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4 C 5.1.	<p style="text-align: center;">13</p> <p>O tæksto O lëksiko I poezia I navni</p>	<p>16. Sar i çik kerdili manro – Lava maşkar e lava...</p> <p>17. Sar i çik kerdili manro – Puchimata aj mangimata ka-o tæksto</p> <p>18. Klasaqe butä</p> <p>19. Alava xramorsade bare grafemença</p> <p>20. Murre dadesqe</p> <p>21. Te siklôvas khethanes!</p> <p>22. O bakro – Lava maşkar e lava...</p> <p>23. O bakro – Puchimata aj mangimata ka-o tæksto</p> <p>24. Klasaqe butä</p> <p>25. O brisind – Lava maşkar e lava...</p> <p>26. O brisind – Puchimata aj mangimata ka-o tæksto</p> <p>27. Palemdikhipen</p> <p>28. Evaluacia</p>	<p style="text-align: center;">Säptämâna – Säptämâna</p>
III.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 1.5 C 1.6	<p style="text-align: center;">36</p> <p>O tæksto O lëksiko</p>	<p>29. Bitinav tumenqe mirre asva</p> <p>30. 3anes ke...?</p>	<p style="text-align: center;">Säptämâna – Säptämâna</p>

C 2.1 C 2.2 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.5 C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4 C 5.1.	I poezia I navni	<p>31. Klasađe butä</p> <p>32. I buzni thaj le trin buznorre – Lava maškar e lava...</p> <p>33. I buzni thaj le trin buznorre – Pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>34. Žanesas ke...?</p> <p>35. Palemdikhipen</p> <p>36. Klasađe butä</p> <p>37. O gonorro duje lovenča</p> <p>38. So žanav, so na žanav?</p> <p>39. I Svūnta Sara – Lava maškar e lava...</p> <p>40. Klasađe butä</p> <p>41. I Svūnta Sara – Pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>42. Gramatikane klasađe butä</p> <p>43. Žanesas ke...?</p> <p>44. Klasađe butä</p> <p>45. Palemdikhipen</p> <p>46. Gramatikane klasađe butä</p> <p>47. Evaluācia</p> <p>48. O pašmilaj – Lava maškar e lava...</p> <p>49. O pašmilaj – Pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>50. O uštavipen le Isusosqo</p> <p>51. O uštavipen le Isusosqo II</p> <p>52. Klasađe butä</p> <p>53. O uštavipen le Isusosqo - Pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>54. Gramatikane klasađe butä</p> <p>55. Klasađe butä</p> <p>56. I Katitzi – Lava maškar e lava...</p> <p>57. I Katitzi – Pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>58. Khelipen</p> <p>59. Rodipen</p>
---	-----------------------------------	--

IV.			60. Klasașe bună 61. Palemdikhipen: o vòtaxramosaripen 62. Palemdikhipen: o substantivo, ovérbo 63. Klasașe bună 64. Evaluácia	
	Săptămâna „Școala altfel” ³⁵		Dacă <i>Săptămâna „Școala altfel”</i> a fost programată pe parcursul semestrului I, cele 4 ore aferente acestei săptămâni vor fi redistribuite în semestrul al II-lea pentru activități de ameliorare și dezvoltare.	Săptămâna

³⁵ Programul național „Școala altfel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

Unitatea de învățământ:.....

Profesor:

Disciplina: Limba rromani/ I rromani čhib

Clasa:

Anul de studiu: IV

Nr. ore/ săptămână: 4 ore

An școlar: 2017-2018

Manual: Gheorghe Sarău, Ed. Sigma

PLANIFICARE CALENDARISTICĂ

Nr.crt	Competențe specifice	Capitol/ Temă	Nr. de ore	Titlul lecției	Perioada
SEMESTRUL I: 18 săpt. x 4 ore = 72 de ore					
I.	C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 1.5 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.5 C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4 C 4.5	O alavari I ortografia O narativo tèksto	18	1. Gelem, gelem 2. Klasađe bută 3. O rrom thaj i astarni le ruvenqi – lava maškar e lava 4. O rrom thaj i astarni le ruvenqi – pučhimata aj mangimata ka-o tèksto 5. Sar xramosaras šukar vi lačhes. Vortogrăme. 6. E xramosaripnasqe sikavimata. I krătima 7. So zanav, so na zanav? - Klasađe bută 8. So zanav? – lava maškar e lava 9. So zanav? – pučhimata aj mangimata ka-o tèksto 10. O lil. Le oprutne kòme. O lav 11. So zanav, so na zanav? - Klasađe bută 12. O rrom, o phuro thaj le duj piră – lava maškar e lava 13. O rrom, o phuro thaj le duj piră – pučhimata aj mangimata ka-o tèksto 14. E sinonimură. E mamujutne lava 15. E lava sajekhe formača, tha` avere sensoča	Săptămâna – Săptămâna

II.				<p>16. So zanav, so na zanav? - Klasaŋe butä</p> <p>17. Palemdikhipen</p> <p>18. Evaluácia</p> <p>19. So ingeren e kanzurke pumare dumesöe – lava maškar e lava</p> <p>20. So ingeren e kanzurke pumare dumesöe - pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>21. I ginavni</p> <p>22. So zanav, so na zanav? - Klasaŋe butä</p> <p>23. Lil Indiaθar - lava maškar e lava</p> <p>24. Lil Indiaθar - pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>25. O afišo</p> <p>26. Te keras vi ame jekh afišo!</p> <p>27. Phen tu maŋe, čavorro! - lava maškar e lava</p> <p>28. Phen tu maŋe, čavorro! - pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>29. O vakäripen dujenθe I</p> <p>30. Anθar o folkloro le čavorrenqo. I ströfa</p> <p>31. So zanav, so na zanav? - Klasaŋe butä</p> <p>32. Sar o šošoj mudardäs le ruves - lava maškar e lava</p> <p>33. Sar o šošoj mudardäs le ruves - pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>34. O vakäripen dujenθe II</p> <p>35. I rekläma</p> <p>36. Te keras vi ame jekh rekläma!</p> <p>37. E ideenqo pläno</p> <p>38. Te xramosaras jekh esévo / paramisi palal jekh dino pläno</p> <p>39. So zanav, so na zanav? - Klasaŋe butä</p> <p>40. Palemdikhipen</p> <p>41. Evaluácia</p>	
	<p>C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.4 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4</p>	<p>I poezia O narativo təksto I ginavni</p>	<p>23</p>	<p>Säptämäna – Säptämäna</p>	

III.	<p>C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5 C 3.1 C 3.2 C 3.4 C 3.5. C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4 C 4.5</p>	<p>I poezia O narativo tèksto I navni I sarnavni I pašnavni</p>	<p>15</p>	<p>42. Dadea, amarea! - lava maškar e lava 43. Dadea, amarea! - puçhimata aj mangimata ka-o tèksto 44. Le deş zorale mangimata le Devlesqe 45. I navni / O substantivo 46. So zanav, so na zanav? - Klasaqe bută 47. Evaluacia 48. O riçhinorro Vini 3al k-o şoşoj - lava maškar e lava 49. O riçhinorro Vini 3al k-o şoşoj - puçhimata aj mangimata ka-o tèksto 50. O artikulo. I sarnavni 51. E. ivendesqe baredivesa - lava maškar e lava 52. O riçhinorro Vini 3al k-o şoşoj - puçhimata aj mangimata ka-o tèksto 53. O adžektivo / I pašnavni 54. So zanav, so na zanav? - Klasaqe bută 55. Palemdikhipen 56. Evaluacia 57. O zidari - lava maškar e lava 58. O zidari - puçhimata aj mangimata ka-o tèksto 59. O vërbo. O gin thaj o zeno 60. O vaxt e verbosqo 61. So zanav, so na zanav? - Klasaqe bută 62. I kakaraška thaj o kalo sap - lava maškar e lava 63. I kakaraška thaj o kalo sap - puçhimata aj mangimata ka-o tèksto 64. I sadi propozicia 65. O narativo tèksto 66. So zanav, so na zanav? - Klasaqe bută 67. Palemdikhipen 68. Evaluacia</p>	<p>Săptămâna – Săptămâna</p>
IV.	<p>C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.5 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.4. C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4</p>	<p>O narativo tèksto I kernavni</p>	<p>12</p>	<p>62. I kakaraška thaj o kalo sap - lava maškar e lava 63. I kakaraška thaj o kalo sap - puçhimata aj mangimata ka-o tèksto 64. I sadi propozicia 65. O narativo tèksto 66. So zanav, so na zanav? - Klasaqe bută 67. Palemdikhipen 68. Evaluacia</p>	<p>Săptămâna – Săptămâna</p>

V.	Săptămâna „Școala altfel” ³⁶	Dacă Săptămâna „Școala altfel” a fost programată pe parcursul semestrului I, cele 4 ore aferente acestei săptămâni vor fi redistribuite în semestrul al II-lea pentru activități de ameliorare și dezvoltare.	Săptămâna
SEMESTRUL AL II-LEA: 17 săpt. x 4 ore = 68 de ore			
I.	<p style="text-align: center;">15</p> <p>I poezia O narativă têksto O subijêkto O predikâto</p> <p>C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 1.5 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.4 C 3.5 C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4</p>	<p>1. O berś, e čhona, o kurko, e dīvesa</p> <p>2. E čhona - lava mașkar e lava</p> <p>3. E čhona - pučhimata aj mangimata ka-o tēksto</p> <p>4. I buxli propozicia I. O mujutno mothovipen palal varesave šunde tēkstură</p> <p>5. So zanav, so na zanav? - Klasaŋe bută</p> <p>6. Jekh godăver rromni - lava mașkar e lava</p> <p>7. Jekh godăver rromni - pučhimata aj mangimata ka-o tēksto</p> <p>8. O subijêkto</p> <p>9. O literâto personăžo</p> <p>10. So kerel o lav? - lava mașkar e lava</p> <p>11. So kerel o lav? - pučhimata aj mangimata ka-o tēksto</p> <p>12. O predikâto. Sar phanden pen o subijêkto thaj o predikâto</p> <p>13. So zanav, so na zanav? - Klasaŋe bută</p> <p>14. Palemdikhipen</p> <p>15. Evaluacia</p> <p>16. I rromani čhib</p> <p>17. I sasangli čhib - lava mașkar e lava</p> <p>18. I sasangli čhib - pučhimata aj mangimata ka-o tēksto</p> <p>19. O atribûto</p> <p>20. So zanav, so na zanav? - Klasaŋe bută</p> <p>21. Kajsan - lava mașkar e lava</p>	<p style="text-align: center;">Săptămâna – Săptămâna</p>
II.	<p style="text-align: center;">17</p> <p>I poezia O narativă têksto O atribûto O komplemêto</p> <p>C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.4 C 3.5 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4</p>		<p style="text-align: center;">Săptămâna – Săptămâna</p>

³⁶ Programul național „Școala altfel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

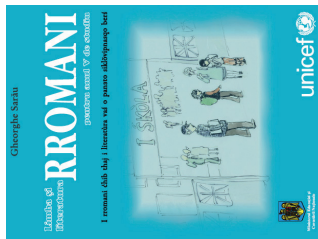
				<p>22. Kajsan - pućhimata aj mangimata ka-o t�ksto</p> <p>23. O komplemento</p> <p>24. E rolosqo khelipen</p> <p>25. Aver klasaqe but�</p> <p>26. O �tefan R�zv�n, o baro raj la Moldoviago - lava ma�kar e lava</p> <p>27. O �tefan R�zv�n, o baro raj la Moldoviago - pućhimata aj mangimata ka-o t�ksto</p> <p>28. I buxli propozicia II</p> <p>29. Jekh mothovipen palal jekh pl�no</p> <p>30. So zanav, so na zanav? - Klasaqe but�</p> <p>31. Palemdikhipen</p> <p>32. Evalu�cia</p>	
<p>III.</p>	<p>C 1.1 C 1.2 C 1.3 C 1.4 C 1.5 C 2.1 C 2.2 C 2.3 C 2.4 C 2.5 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.4 C 3.5 C 3.6 C 4.1 C 4.2 C 4.3 C 4.4 C 4.5</p>	<p>O narativo t�ksto Palemdikhipen</p>	<p>32</p>	<p>33. O bicajlo rrom - lava ma�kar e lava</p> <p>34. O bicajlo rrom - pućhimata aj mangimata ka-o t�ksto</p> <p>35. O artikulo. Te sikl�vas klasa�e</p> <p>36. So zanav, so na zanav? - Klasaqe but�</p> <p>37. I Sv�nta S�ra - lava ma�kar e lava</p> <p>38. I Sv�nta S�ra - pućhimata aj mangimata ka-o t�ksto</p> <p>39. E po�taqo lil</p> <p>40. Jekh xramosardo mothovipen palal jekh dini rig le tekstosqi</p> <p>41. So zanav, so na zanav? - Klasaqe but�</p> <p>42. Zanesas ke ... ?</p> <p>43. Klasaqe but�</p> <p>44. Palemdikhipen</p> <p>45. Evalu�cia</p> <p>46. Jekh so�oj ... aver so�oj ... - lava ma�kar e lava</p> <p>47. Jekh so�oj ... aver so�oj ... - pućhimata aj mangimata ka-o t�ksto</p> <p>48. O akharipen</p>	<p>S�pt�m�na – S�pt�m�na</p>

		<p>49. Jekh xramosardo mothovipen le dine lavença, le lavençe kidimatença vaj le xarne propoziciença</p> <p>50. So zanav, so na zanav? - Klasaçe bută</p> <p>51. 3anesas ke ... ?</p> <p>52. Anθar e svătură le godăvere phuresqe - lava maşkar e lava</p> <p>53. Anθar e svătură le godăvere phuresqe - puçhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>54. So zanav, so na zanav? - Klasaçe bută</p> <p>55. Anθa` o siklipe`</p> <p>56. So zanav, so na zanav? - Klasaçe bută</p> <p>57. 3anesas ke ... ?</p> <p>58. Klasaçe bută</p> <p>59. Palemdikhipnasqe klasaçe bută 1 – 6</p> <p>60. Palemdikhipnasqe klasaçe bută 7 – 15</p> <p>61. Palemdikhipnasqe klasaçe bută 16 – 26</p> <p>62. Agorutno palemdikhipen</p> <p>63. Klasaçe bută</p> <p>64. Evaluăcia</p>	
IV.	Săptămâna „Școala altel” ³⁷	<p>Dacă <i>Săptămâna „Școala altfel”</i> a fost programată pe parcursul semestrului I, cele 4 ore aferente acestei săptămâni vor fi redistribuite în semestrul al II-lea pentru activități de ameliorare și dezvoltare.</p>	Săptămâna

³⁷ Programul național „Școala altfel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

Unitatea de învățământ:.....
 Profesor:
 Disciplina: Limba rromani/ I rromani éhib
 Clasa:
 Anul de studiu: V
 Nr. ore/ săptămână: 4 ore
 An școlar: 2017-2018
 Manual: Gheorghe Sarău, Ed. ALPHA MDN

PLANIFICARE CALENDARISTICĂ

Nr.crt.	Competențe specifice	Capitol/ Temă	Nr. de ore	Titlul lecției	Perioada
SEMESTRUL I: 18 săpt. x 4 ore = 72 de ore					
I.	C 1.1 1.2 C 2.1 2.2 2.3 2.4 C 3.1 3.2 3.4 C 4.1 4.2 4.3 4.4 C 5.1	O alavări I vortografia O narativo téksto I ginavni	30	1. Gelem, gelem... 2. Palem ka-i škòla - lava maşkar e lava; puçhimata aj mangimata ka-o téksto 3. Te siklòvas khethanes. 4. I ginavni 5. Klasaçe bută 6. Anθ-i bar e školaçi - lava maşkar e lava; puçhimata aj mangimata ka-o téksto 7. O pesqo prezentisaripen vi o prezentisaripen e varekasqo 8. E beşipnasqi adrèsa 9. Klasaçe bută 10. O manus thaj pesqe korposqe riga - lava maşkar e lava; puçhimata aj mangimata ka-o téksto 11. Sar me sikavav? Sar dikhen man e aver manusa?Aver xarakteristike e zenesqe 12. So zanav, so na zanav? - Klasaçe bută 13. Anθ-e klasaçi sàla - lava maşkar e lava; puçhimata aj mangimata ka-o téksto 14. So zanav jekh palal averesøe? 15. O Sorin prezentisarel pes tumenqe	Săptămâna – Săptămâna

				<p>16. So zanav, so na zanav? 17. Klasaĝe bută 18. O suno e kakosqo Angel - lava maŝkar e lava; puĥimata aj mangimata ka-o tĕksto 19. Te palemdikhas o vortoxramosaripen 20. So zanav, so na zanav? 21. Klasaĝe bută 22. E meripnaĝa anθ-e jakha (I) - lava maŝkar e lava; puĥimata aj mangimata ka-o tĕksto 23. O Valerikă Stănĕsku 24. So zanav, so na zanav? 25. Klasaĝe bută 26. E meripnaĝa anθ-e jakha (III) - lava maŝkar e lava; puĥimata aj mangimata ka-o tĕksto 27. So zanav, so na zanav? 28. Klasaĝe bută 29. Palemdikhipen 30. Evaluăcia 31. So zanas anθar amaro folkloro? - lava maŝkar e lava; puĥimata aj mangimata ka-o tĕksto 32. I navni (I) 33. I navni (II) 34. So zanav, so na zanav? 35. Klasaĝe bută 36. I civiko aj i maŝkarkulturalikani edukăcia 37. E bare irromane odĕesqe / spirituălo valore 38. Klasaĝe bută 39. So zanav, so na zanav? 40. O Baro Svũnto Georĝe - lava maŝkar e lava; puĥimata aj mangimata ka-o tĕksto 41. O akcĕnto. I intonăcia</p>	
II.	C 1.1 1.2 C 2.1 2.2 2.3 2.4 C 3.1 3.2 3.4 C 4.1 4.2 4.3 4.4 C 5.1 5.2	I poezia O narativo tĕksto I navni I sarnavni	21	Săptămăna - Săptămăna	

III.	C 1.1 1.2 C 2.1 2.3 2.4 C 3.1 3.2 3.4 C 4.1 4.2 4.4 C 5.1	O narativo tèksto I navni O artíkulo O lèksiko	17	42. Rromane personalitèturà 43. So zanav, so na zanav? 44. Klasaqe butà 45. O Matèo Maximoff 46. Pè-I droma - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o tèksto 47. O muršikano substantivo (e agorimata). O definito artikulo 48. So zanav, so na zanav? 49. Klasaqe butà 50. Palemdikhipen 51. Evaluàcia 52. O khandino çhavo - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o tèksto 53. O muršikano substantivo (o butipen). O definito artikulo 54. I zàmba - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o tèksto 55. O zuvlikano substantivo (e agorimata thaj o butipen). O definito artikulo 56. So zanav, so na zanav? 57. Klasaqe butà 58. I duti - lava maškar e lava 59. O kèzo Akuzativo e muršikane substantivurànqo 60. So zanav, so na zanav? - Klasaqe butà 61. O Kràçuno, o phuro 62. O sumnaktno lil vaš o kisorro - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o tèksto 63. So zanav, so na zanav? - Klasaqe butà 64. I profèsia - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o tèksto	
					Sàptàmàna – Sàptàmàna

II.				17. Klasađe butä 18. Palemdikhipen 19. Evaluacia 20. I balval - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto 21. I sarnavni / o pronombro 22. So žanav, so na žanav? 23. Klasađe butä 24. Traden le rrom - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto 25. O vërbo / I kernavni “SI” 26. So žanav, so na žanav? 27. Klasađe butä 28. I familia - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto 29. O adžektivo / I pašnavni 30. So žanav, so na žanav? 31. Klasađe butä 32. Te siklõvas maj but! – E čhona; e bersivaxta 33. O biamalipen - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto 34. O vaxt e verbosqo. O indikativo. O akanutno vaxt 35. So žanav, so na žanav? 36. Klasađe butä 37. Palemdikhipen 38. Evaluacia 39. Koncërto vaš violina vi štar mulenqe moxtona 40. O Geõege Pãun Ialomičãnu 41. O vërbo. O konzuntivo 42. I Sintãksa. I propozicia. O subjijekto 43. So žanav, so na žanav?	Sãptãmãna – Sãptãmãna
III.	C 1.1 1.2 C 2.1 2.3 2.4 C 3.1 3.2 3.4 C 4.1 4.2 4.3 C 5.1 5.2	O narativo təksto I kernavni I pašnavni	19	17. Klasađe butä 18. Palemdikhipen 19. Evaluacia 20. I balval - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto 21. I sarnavni / o pronombro 22. So žanav, so na žanav? 23. Klasađe butä 24. Traden le rrom - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto 25. O vërbo / I kernavni “SI” 26. So žanav, so na žanav? 27. Klasađe butä 28. I familia - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto 29. O adžektivo / I pašnavni 30. So žanav, so na žanav? 31. Klasađe butä 32. Te siklõvas maj but! – E čhona; e bersivaxta 33. O biamalipen - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto 34. O vaxt e verbosqo. O indikativo. O akanutno vaxt 35. So žanav, so na žanav? 36. Klasađe butä 37. Palemdikhipen 38. Evaluacia 39. Koncërto vaš violina vi štar mulenqe moxtona 40. O Geõege Pãun Ialomičãnu 41. O vërbo. O konzuntivo 42. I Sintãksa. I propozicia. O subjijekto 43. So žanav, so na žanav?	Sãptãmãna – Sãptãmãna

IV.	Săptămâna „Școala altfel” ³⁹	<p>44. Klasașe bută</p> <p>45. E rroma e Rumuniaθar - lava mașkar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>46. O predikato</p> <p>47. Sar phanden pen o subijəkto thaj o predikato</p> <p>48. So zanav, so na zanav?</p> <p>49. Klasașe bută</p> <p>50. Me xramosarav jekh lil - lava mașkar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>51. E poštaqo lil</p> <p>52. O atributo</p> <p>53. So zanav, so na zanav?</p> <p>54. Klasașe bută</p> <p>55. E căle le rromençe - lava mașkar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>56. O komplemento</p> <p>57. So zanav, so na zanav?</p> <p>58. Klasașe bută</p> <p>59. O raj Quijote vi o Sancho - lava mașkar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>60. I buxli propozicia</p> <p>61. So zanav, so na zanav?</p> <p>62. Klasașe bută</p> <p>63. Palemdikhipen</p> <p>64. Evaluacia</p> <p>Dacă <i>Săptămâna „Școala altfel”</i> a fost programată pe parcursul semestrului I, cele 4 ore aferente acestei săptămâni vor fi redistribuite în semestrul al II-lea pentru activități de ameliorare și dezvoltare.</p>	Săptămâna
-----	---	---	----------------

³⁹ Programul național „Școala altfel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

Unitatea de învățământ:

Profesor:

Disciplina: Limba rromani/ I rromani čhib

Clasa:

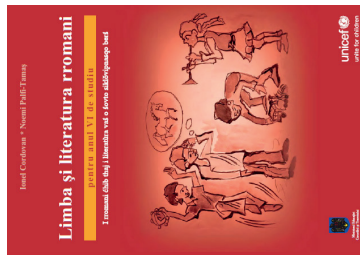
Anul de studiu: VI

Nr. ore/ săptămână: 4 ore

An școlar: 2017-2018

Manual: Ionel Cordovan, Noemi Palfi-Tamaș, Ed. VANEMONDE

PLANIFICARE CALENDARISTICĂ

Nr.crt.	Competențe specifice	Capitol/ Temă	Nr. de ore	Titlul lecției	Perioada
SEMESTRUL I: 18 săpt. x 4 ore = 72 de ore					
I.	C 1.1 C 1.3 C 2.1 C 2.3 C 2.4 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.4 C 4.1 C 4.2	O narativo têksto O vakăripen O lèksiko I ginavni I navni O artikulo	16	1. Gelem, gelem ... 2. O durărdo milaj - lava mașkar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o têksto 3. Te siklôvas kethanes – e vortogrâme 4. I ginavni 5. Klasaçe bută 6. I rromani thaj i rumunikani čhib - lava mașkar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o têksto 7. Te siklôvas kethanes – o vakăripen 8. I mursikani navni 9. So žanav, so na žanav? 10. Kamav te aresav siklărno - lava mașkar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o têksto 11. E manușesqi deskripcia. I navni 12. O artikulo. O sufikso –ni 13. So žanav, so na žanav? 14. Klasaçe bută 15. Palemdikhpen	Săptămâna – Săptămâna

II.				<p>16. Evaluacia</p> <p>17. I buzni thaj e trin buznorre - lava maskar e lava; puchimata aj mangimata ka-o teksto</p> <p>18. I žuvlikani navni</p> <p>19. O artikulo. E diminutivura</p> <p>20. So žanav, so na žanav?</p> <p>21. Klasaqe buta</p> <p>22. I čhib rromani - lava maskar e lava; puchimata aj mangimata ka-o teksto</p> <p>23. I fonetika thaj o vortxramosaripen</p> <p>24. I pašnavni / O adžektivo</p> <p>25. So žanav, so na žanav?</p> <p>26. Klasaqe buta</p> <p>27. Palemdikhipen</p> <p>28. O čorro rrom thaj o barvalo gažo - lava maskar e lava; puchimata aj mangimata ka-o teksto</p> <p>29. O nominativo thaj o akuzativo e mursikane navnanqe (I)</p> <p>30. O nominativo thaj o akuzativo e mursikane navnanqe (II)</p> <p>31. So žanav, so na žanav? - Klasaqe buta</p> <p>32. O Župiter Borkoj</p> <p>33. O bašavno - lava maskar e lava; puchimata aj mangimata ka-o teksto</p> <p>34. O nominativo thaj o akuzativo žuvlikane navnanqe (I)</p> <p>35. O nominativo thaj o akuzativo žuvlikane navnanqe (II)</p> <p>36. So žanav, so na žanav?</p> <p>37. Klasaqe buta</p> <p>38. Palemdikhipen</p>	
	<p>C 1.1 C 1.3</p> <p>C 2.1 C 2.3 C 2.4</p> <p>C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.4</p> <p>C 4.1 C 4.2</p> <p>C 5.1</p>	<p>I poezia</p> <p>O narativo</p> <p>teksto</p> <p>O vakaripen</p> <p>O leksiko</p> <p>I navni</p> <p>I pašnavni</p>	<p>23</p>	<p>Saptamana</p> <p>–</p> <p>Saptamana</p>	

III.				<p>39. Evaluácia</p> <p>40. E ruvesqo dromorro - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>41. O kəzo genitivo e mursikane navnənqo (I)</p> <p>42. O kəzo genitivo e mursikane navnənqo (II)</p> <p>43. So žanav, so na žanav?</p> <p>44. Klasaqe butä</p> <p>45. O phakivažvalo thaj i kurung - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>46. O žuvlikano substantivo (e agorimata thaj o butipen). O definito artikulo</p> <p>47. O kəzo genitivo e žuvlikane navnənqo (I)</p> <p>48. O kəzo genitivo e žuvlikane navnənqo (II)</p> <p>49. So žanav, so na žanav?</p> <p>50. Klasaqe butä</p> <p>51. Palemdikihipen</p> <p>52. Evaluácia</p>	<p>Səptəmána</p> <p>– Səptəmána</p>
IV.	<p>C 1.1 C 2.1 C 2.3 C 2.4 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.4 C 4.1 C 4.2</p>	<p>I poezia O narativo təksto I navni O artikulo</p>	<p>13</p>	<p>53. O kurko – lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>54. I pašnavni / O adžektivo k-əl nominativo thaj akuzativo (I)</p> <p>55. I pašnavni / O adžektivo k-əl nominativo thaj akuzativo (II)</p> <p>56. O Kostikä Băcälän</p> <p>57. Kolinda – lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>58. E pašnavnă avile anđar e navnă</p> <p>59. So žanav, so na žanav?</p> <p>60. Klasaqe butä</p> <p>61. Mirri čerxen – lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p>	<p>Səptəmána</p> <p>– Səptəmána</p>

				62. I ʒenutni sarnavni / pronòmbro ka-o nominativo 63. I ʒenutni sarnavni / pronòmbro ka-o akuzativo 64. E éhavesqe xakaja – lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o tèksto 65. I ʒenutni sarnavni / pronòmbro ka-o dativo 66. So ʒanav, so na ʒanav? – Klasaŕe bută 67. Palemdikhipen 68. Evaluacia			
V.	Săptămâna „Școala altel” ⁴⁰			Dacă Săptămâna „Școala altel” a fost programată pe parcursul semestrului I, cele 4 ore aferente acestei săptămâni vor fi redistribuite în semestrul al II-lea pentru activități de ameliorare și dezvoltare.			Săptămâna
SEMESTRUL AL II-LEA: 17 săpt. x 4 ore = 68 de ore							
I.	C 1.1 C 1.3 C 2.3 C 2.4 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.4 C 4.1 C 4.2 C 5.1	I poezia O vakăripen O lèksiko I sarnavni	9	1. Klasaŕe bută 2. Mirri daj - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o tèksto 3. I ʒenutni sarnavni ka-e kolaver kèzură (I) 4. I ʒenutni sarnavni ka-e kolaver kèzură (II) 5. So ʒanav, so na ʒanav? 6. Klasaŕe bută 7. Xramosaripen: „Sar si mirri daj?” 8. Palemdikhipen – I ʒenutni sarnavni 9. Evaluacia 10. I maj gudli pherr - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o tèksto 11. I kernavni / o vèrbo. Generălo dikhipen (I) 12. I kernavni / o vèrbo. Generălo dikhipen (II)			Săptămâna – Săptămâna
II.	C 1.1 C 1.3 C 2.1 C 2.3 C 2.4 C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.4 C 4.1 C 4.2	O narativo tèksto O vakăripen O lèksiko	28				Săptămâna – Săptămâna

⁴⁰ Programul național „Școala altel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

C 5.1		<p>I poezia I kernavni</p>	<p>13. So žanav, so na žanav? 14. Klasađe butä 15. E rroma - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto 16. I kernavni / o vërbo. O indikativo mòdo: o akanutno vaxt 17. So žanav, so na žanav? 18. Klasađe butä 19. Evalüacia 20. O Geörge Saräu (I) 21. O Geörge Saräu (II) 22. Nane còxa. Loli phabaj - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto 23. Aver romane gilä 24. I kernavni / o vërbo. O indikativo mòdo: o avutno vaxt 25. So žanav, so na žanav? 26. Klasađe butä 27. O phuro siklòvno savo gelo školæe - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto 28. I kernavni / o vërbo. O konzunktivo 29. I kernavni / o vërbo. O indikativo mòdo: o imperfèkto vaxt 30. So žanav, so na žanav? 31. Klasađe butä 32. O gonorro duje lovença - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto 33. I kernavni / o vërbo. O indikativo mòdo: o nakhlo vaxt 34. So žanav, so na žanav? 35. Klasađe butä</p>
-------	--	--	--

				<p>36. Klasaġe butà: i kernavni</p> <p>37. Evaluàcia</p> <p>38. O kampipen - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>39. I intonàcia</p> <p>40. I pučhutni – relativo sarnavni</p> <p>41. So žanav, so na žanav?</p> <p>42. Klasaġe butà</p> <p>43. Palemdikhipen</p> <p>44. Evaluàcia</p> <p>45. Le muleča p-o grast (I) - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>46. O kəzo sociativ-instrumentàlo e mursikane navnāngo</p> <p>47. O kəzo sociativ-instrumentàlo e žuvlikane navnāngo</p> <p>48. So žanav, so na žanav?</p> <p>49. Klasaġe butà</p> <p>50. Klasaġe butà: i navni</p> <p>51. Le muleča p-o grast (I) - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o təksto</p> <p>52. I sintàksa. E propoziciaġe riga</p> <p>53. I sintàksa. I propozicia</p> <p>54. So žanav, so na žanav?</p> <p>55. Klasaġe butà</p> <p>56. Palemdikhipen: o alavàri</p> <p>57. Palemdikhipen: o vòrtaxamosaripen</p> <p>58. Palemdikhipen: i komunikàcia</p> <p>59. Palemdikhipen: i navni</p>	
III.	<p>C 1.1 C 1.3</p> <p>C 2.1 C 2.3 C 2.4</p> <p>C 3.1 C 3.2 C 3.3 C 3.4</p> <p>C 4.1 C 4.2</p>	<p>O narativo təksto</p> <p>O vakāripen</p> <p>O lèksiko</p> <p>I sarnavni</p> <p>I navni</p> <p>I sintàksa</p>	18	<p>Sāptāmāna</p> <p>–</p> <p>Sāptāmāna</p>	
IV.		<p>Palutno palemdikhipen</p>	9		

				60. Palemdikhipen: i pašnavni 61. Palemdikhipen: i sarnavni 62. Palemdikhipen: i kernavni 63. Palutni evaluacia 64. Xramosaripen: „So keras anθ-e milajesqi vakanca?”	
V.	Săptămâna „Școala altfel”⁴¹			Dacă <i>Săptămâna „Școala altfel”</i> a fost programată pe parcursul semestrului I, cele 4 ore aferente acestei săptămâni vor fi redistribuite în semestrul al II-lea pentru activități de ameliorare și dezvoltare.	Săptămâna

⁴¹ Programul național „Școala altfel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

				<p>17. E xuxurra- lava maşkar e lava</p> <p>18. E xuxurra - puçhimata aj mangimata ka-o tæksto</p> <p>19. O artikulo</p> <p>20. O vokativo (e akharipnasqi föрма)</p> <p>21. Klasaçe butä 1 - 3</p> <p>22. Klasaçe butä 4 - 10</p> <p>23. Žanglän ke...?</p> <p>24. O xanzvalipen - lava maşkar e lava</p> <p>25. O xanzvalipen - puçhimata aj mangimata ka-o tæksto</p> <p>26. O genitivo e murşikane substantivuränço</p> <p>27. O genitivo e zuvlikane substantivuränço</p> <p>28. Klasaçe butä</p> <p>29. Žanglän ke...?</p> <p>30. O Ćenuşotka - lava maşkar e lava</p> <p>31. O Ćenuşotka - puçhimata aj mangimata ka-o tæksto</p> <p>32. O dativo</p> <p>33. Klasaçe butä</p> <p>34. Žanglän ke...?</p> <p>35. Palemdikhipen</p> <p>36. Evaluácia</p> <p>37. O nevo rrom - lava maşkar e lava; puçhimata aj mangimata ka-o tæksto</p> <p>38. O instrumentälo</p> <p>39. I paşnavni / O adžektivo</p> <p>40. E tipurä le adžektivurenge</p> <p>41. E komparaciaçe grädurä le adžektivurenge</p> <p>42. Klasaçe butä 1 - 3</p> <p>43. Klasaçe butä 4 - 9</p> <p>44. Žanglän ke...?</p> <p>45. O rrom thaj o çhavo sikavdo - lava maşkar e lava</p> <p>46. O rrom thaj o çhavo sikavdo - puçhimata aj mangimata ka-o</p>
II.	<p>C 1.1 1.2 1.3</p> <p>C 2.1 2.2 2.3 2.4</p> <p>C 3.1 3.2 3.3 3.4</p> <p>C 4.1 4.2 4.4</p> <p>C 5.1 5.3</p>	<p>O vakäripen</p> <p>O lëksiko</p> <p>I poezia</p> <p>O narativo tæksto</p> <p>I navni</p> <p>I paşnavni</p> <p>I kernavni</p>	16	<p>Säptämâna</p> <p>-</p> <p>Säptämâna</p>

				téksto 47. O vërbo. O mòdo indikativo. 48. O mòdo imperativo. Temàtiko vi bitemàtiko vèrburà 49. Klasađe butà 1- 3 50. Klasađe butà 4- 6 51. Palemdikhipen 52. Evaluàcia			
III.	C 1.1 1.2 1.3 C 2.1 2.3 2.4 C 3.1 3.2 3.3 3.4 C 4.1 4.2 4.3 4.4 C 5.1 5.2 5.3	O lèksiko O narativo téksto O vërbo I paškernavni I pašnavni	16	53. E ivendesqe baređivesa - lava maškar e lava 54. O ivend - lava maškar e lava 55. E ivendesqe baređivesa. O ivend - pučhimata aj mangimata ka-o téksto 56. O vërbo. I diatèza 57. O advërbo 58. Klasađe butà 59. Žanglàn ke...? 60. Kuć Krečuno - lava maškar e lava 61. Kuć Krečuno - pučhimata aj mangimata ka-o téksto 62. I konžunkcia 63. Klasađe butà 64. I nominàlo flèksia: artikulo + adžektivo + substantivo 65. Klasađe butà 66. Žanglàn ke...? 67. Palemdikhipen 68. Evaluàcia			Săptămăna – Săptămăna
IV.		Săptămăna „Școala altfel”⁴²		Dacă <i>Săptămăna „Școala altfel”</i> a fost programată pe parcursul semestrului I, cele 4 ore aferente acestei săptămâni vor fi redistribuite în semestrul al II-lea pentru activități de ameliorare și dezvoltare.			Săptămăna

⁴² Programul național „Școala altfel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

SEMESTRUL AL II-LEA: 17 săpt. x 4 ore = 68 de ore

I.	<p>C 1.1 1.2 1.3 C 2.1 2.3 2.4 C 3.1 3.2 3.3 3.4 C 4.1 4.2 4.3 4.4 C 5.1 5.2 5.3</p>	<p>O lèksiko O narativo tèksto O vèrbo I sarnavni</p>	<p align="center">11</p>	<p>1. O rrom, e ambrola thaj o riçhino - lava maşkar e lava 2. O rrom, e ambrola thaj o riçhino - puçhimata aj mangimata ka-o tèksto 3. I zenutni sarnavni 4. I relativo sarnavni 5. I posesivo sarnavni 6. I refleksivo sarnavni 7. Klasaçe bută 1-2 8. Klasaçe bută 3-6 9. Ŷanglăn ke...? 10. Palemdikhipen 11. Evaluacia</p>	<p align="center">Săptămăna – Săptămăna</p>
II.	<p>C 1.1 1.2 1.3 C 2.1 2.2 2.4 C 3.1 3.2 3.3 3.4 C 4.1 4.2 4.3 4.4 C 5.2 5.3</p>	<p>O lèksiko I poezia O narativo tèksto O vèrbo I ginavni I prepozicia I sintăksa</p>	<p align="center">25</p>	<p>12. Duj zămbe - lava maşkar e lava 13. Duj zămbe - puçhimata aj mangimata ka-o tèksto 14. O theripen 15. I ginavni. Le kardinălo ginavnă 16. Aver ginavnă 17. Klasaçe bută 1 18. Klasaçe bută 3 - 4 19. Ŷanglăn ke...? 20. Kidipen - lava maşkar e lava 21. Kidipen - puçhimata aj mangimata ka-o tèksto 22. I prepozicia 23. Klasaçe bută 24. I interzėkia 25. Klasaçe bută 1 26. Klasaçe bută 2-4 27. Ŷanglăn ke...? 28. Palemdikhipen 29. I dlii xastrajlăs man - lava maşkar e lava</p>	<p align="center">Săptămăna – Săptămăna</p>

III.				<p>30. I dñli xastrajlās man - pučhimata aj mangimata ka-o tēksto</p> <p>31. O subijēkto</p> <p>32. Klasađe butā 1</p> <p>33. Klasađe butā 2-3</p> <p>34. Ņanglān ke...?</p> <p>35. Palemdikhipen</p> <p>36. Evaluatoria</p> <p>37. Me sem rrom - lava maškar e lava; pučhimata aj mangimata ka-o tēksto</p> <p>38. O predikato</p> <p>39. Sar phanden pen o subijēkto thaj o predikato</p> <p>40. Klasađe butā 1</p> <p>41. Klasađe butā 2 - 5</p> <p>42. Klasađe butā 6 - 9</p> <p>43. Ņanglān ke...?</p> <p>44. E lelekako čhavo - lava maškar e lava</p> <p>45. E lelekako čhavo - pučhimata aj mangimata ka-o tēksto</p> <p>46. O atributo</p> <p>47. Klasađe butā 1</p> <p>48. Klasađe butā 2 - 3</p> <p>49. Ņanglān ke...?</p> <p>50. E mamādo dīves - lava maškar e lava</p> <p>51. E mamādo dīves - pučhimata aj mangimata ka-o tēksto</p> <p>52. O komplemento</p> <p>53. I sadi thaj i buxli propozicia</p> <p>54. Klasađe butā 1</p> <p>55. Klasađe butā 2- 3</p> <p>56. Ņanglān ke...?</p> <p>57. Murro o maj lačo amal - lava maškar e lava</p> <p>58. Murro o maj lačo amal - pučhimata aj mangimata ka-o tēksto</p> <p>59. I fraza I</p>	<p style="text-align: center;">28</p> <p>O lēksiko I poezia O narativo tēksto I sarnavni I sintaksa I propozicia</p>	<p>C 1.1 1.2 1.3 C 2.1 2.2 2.3 2.4 C 3.1 3.2 3.3 3.4 C 4.1 4.2 4.3 4.4 C 5.1 5.3</p> <p style="text-align: right;">Sāptāmāna – Sāptāmāna</p>
------	--	--	--	--	--	---

IV.		Săptămâna „Școala altel” ⁴³		<p>60. I fraza II</p> <p>61. 3anglän ke...?</p> <p>62. Agorutno palemkikhpen I</p> <p>63. Agorutno palemkikhpen II</p> <p>64. Evaluácia</p> <p>Dacă <i>Săptămâna „Școala altfel”</i> a fost programată pe parcursul semestrului I, cele 4 ore aferente acestei săptămâni vor fi redistribuite în semestrul al II-lea pentru activități de ameliorare și dezvoltare.</p>	
					Săptămâna

⁴³ Programul național „Școala altfel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

Unitatea de învățământ:

Profesor:

Disciplina: Limba rromani/ I rromani čhib

Clasa:

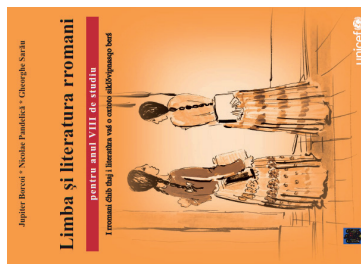
An de studiu: VIII

Nr. ore/ săptămână: 4

An școlar: 2017-2018

Manual : Jupiter Borcoi, Nicolae Pandelică, Gheorghe Sarău, Ed. VANEMONDE

PLANIFICARE CALENDARISTICĂ

Nr. crt.	Competențe specifice	Capitolo/ Temă	Nr. de ore	Titlul lecției	Perioada
I.		SEMESTRUL I: 18 săpt. x 4 ore = 72 de ore			
				1. Gelem, gelem - o rromano himno 2. O jekhto školaço dīves - Lava maškar e lava 3. O jekhto školaço dīves - Pučhimata aj mangimata ka-o təksto! 4. Te anas amenqe godăŋe i rromani alfabeta! 5. Te anas amenqe godăŋe i rromani čhibăqi morfologia! 6. Šar vakăras lačhes? 7. Šanesas ke...? 8. O rromano them - Lava maškar e lava ... 9. O rromano them - Pučhimata aj mangimata ka-o təksto! 10. I navni. O artikulo 11. O dativo kəzo 12. Te palemdikhas le aver kəzură! 13. So zanav, so na zanav? 14. Klasaqe bută 15. O vešorro - Lava maškar e lava ... 16. O vešorro - Pučhimata aj mangimata ka-o təksto! 17. O ablativo kəzo 18. So zanav, so na zanav? 19. Šanesas ke...? 20. O godăver čhavorro - Lava maškar e lava ...	Săptămâna - Săptămâna

II.				<p>21. O godäver çhavorro - Puçhimata aj mangimata ka-o tèksto! 22. E diminutivurã 23. O vokativo 24. So zanav, so na zanav? 25. Žanesas ke...? 26. Palemdikhipen 27. Evaluácia</p> <p>28. O bašavno - Lava maškar e lava ...; Puçhimata aj mangimata ka-o tèksto! 29. O verbo. O indikativo mòdo: o akanutno vaxt, o imperfèkto, o perfèkto 30. Klasaçe butã 1 - 4 31. Klasaçe butã 5 32. Suno falã man – Lava maškar e lava ...; Puçhimata aj mangimata ka-o tèksto! 33. O verbo. O indikativo mòdo: o avutno vaxt, o po but sar perfèkto 34. So zanav, so na zanav? 35. O kaštãri thaj pesqo suno - Lava maškar e lava ... 36. O kaštãri thaj pesqo suno - Puçhimata aj mangimata ka-o tèksto! 37. O konzunktivo mòdo; O mangipnasqo mòdo; O imperativo 38. O Kalo, murro amal - Lava maškar e lava ... 39. O Kalo, murro amal - Puçhimata aj mangimata ka-o tèksto! 40. O vërbo. O infinitivo mòdo; O gerundivo; O participio; O supino 41. Klasaçe butã 42. I Delia Grigore - Lava maškar e lava ... 43. I Delia Grigore - Puçhimata aj mangimata ka-o tèksto! 44. Te siklõvas khethanes! So zanav, so na zanav? 45. K-o abãv - Lava maškar e lava ...</p>	
	<p>C 1.1 1.2 1.3 C 2.1 2.2 2.3 C 3.1 3.2 3.3 3.4 C 4.1 4.2 4.3 4.4 4.5 C 5.1 5.2</p>	<p>I poezia O narativo tèksto O vakãripen O lèksiko O vërbo I ginavni I sarnavni</p>	26	<p>Sãptãmãna – Sãptãmãna</p>	

				<p>46. K-o abäv - Pučhimata aj mangimata ka-o tæksto!</p> <p>47. I kardinälo thaj i ordinälo ginavni</p> <p>48. Klasaçe butä</p> <p>49. O sasträri - Lava maškar e lava ...; Pučhimata aj mangimata ka-o tæksto!</p> <p>50. I ženutni sarnavni ka-o genitivo thaj ablativo; E sikavale sarnavnä</p> <p>51. Klasaçe butä</p> <p>52. Palemdikhipen</p> <p>53. Evaluäcia</p> <p>54. O gilavno - Lava maškar e lava ...</p> <p>55. O gilavno - Pučhimata aj mangimata ka-o tæksto!</p> <p>56. I nisavutni sarnavni</p> <p>57. So zanav, so na zanav?</p> <p>58. I baxt thaj i godi - Lava maškar e lava ...</p> <p>59. I baxt thaj i godi - Pučhimata aj mangimata ka-o tæksto!</p> <p>60. I nanajutni sarnavni; I sikavutni sarnavni</p> <p>61. Pherdile sune! (O Angel Nästase) - Lava maškar e lava ...</p> <p>62. Pherdile sune! - Pučhimata aj mangimata ka-o tæksto!</p> <p>63. I pašnavni</p> <p>64. O phuro thaj le draba - Lava maškar e lava ...</p> <p>65. O phuro thaj le draba - Pučhimata aj mangimata ka-o tæksto!</p> <p>66. Klasaçe butä</p> <p>67. Palemdikhipen</p> <p>68. Evaluäcia</p>			
III.	<p>C 1.1 1.2 1.3</p> <p>C 2.1 2.2</p> <p>C 3.1 3.2 3.3</p> <p>C 4.1 4.2 4.3 4.4 4.5</p> <p>C 5.1</p>	<p>I poezia</p> <p>O narativo tæksto</p> <p>O vakäripen</p> <p>O lëksiko</p> <p>I sarnavni</p> <p>I pašnavni</p>			<p>15</p>	<p>Säptämâna</p> <p>–</p> <p>Säptämâna</p>	
IV.		<p>Säptämâna „Școala altel”⁴⁴</p>			<p>Dacă <i>Säptämâna</i> „Școala altfel” a fost programată pe parcursul semestrului I, cele 4 ore aferente acestei săptămâni vor fi redistribuite în semestrul al II-lea pentru activități de ameliorare și dezvoltare.</p>	<p>Säptämâna</p>	

⁴⁴ Programul național „Școala altfel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

SEMESTRUL AL II-LEA: 17 săpt. x 4 ore = 68 de ore

<p>I.</p>	<p>C 1.1 1.2 1.3 C 2.1 2.2 C 3.1 3.2 3.3 C 4.1 4.2 4.3 4.4 4.5 C 5.1</p>	<p>I poezia O narativo têksto O vakârîpen O lêksiko I sarnavni I pašnavni I paškernavni</p>	<p align="center">22</p>	<p>1. O dimîpen - Lava maşkar e lava ... 2. O dimîpen - Puçhimata aj mangimata ka-o têksto! 3. I pašnavni - e komparaciaqe grâdurâ 4. So zanav, so na zanav? 5. Ŷanesas ke...? 6. E doşale love - Lava maşkar e lava ... 7. E doşale love - Puçhimata aj mangimata ka-o têksto! 8. I pronominâlo pašnavni 9. So zanav, so na zanav? 10. Ŷanesas ke...? 11. Sar keres, kadâ arakhes - Lava maşkar e lava 12. Sar keres, kadâ arakhes - Puçhimata aj mangimata ka-o têksto! 13. E rromengo folklore. E purane godîmata 14. So zanav, so na zanav? 15. Ŷanesas ke...? 16. E çhajaqi kris - Lava maşkar e lava ... 17. E çhajaqi kris - Puçhimata aj mangimata ka-o têksto! 18. I paškernavni 19. So zanav, so na zanav? 20. Ŷanesas ke...? 21. Palemdikhîpen 22. Evaluâcia 23. Lilorre k-êl amala. Lava maşkar e lava... 24. Lilorre k-êl amala. Puçhimata aj mangimata ka-o têksto! 25. Le biparuvale vakârîpnasqe riga. I prepozîcia 26. So zanav, so na zanav? 27. Ŷanesas ke...? 28. O lûrdo - Lava maşkar e lava ... 29. O lûrdo - Puçhimata aj mangimata ka-o têksto!</p>
<p>II.</p>	<p>C 1.1 1.2 C 2.1 2.2 C 3.1 3.2 3.3 C 4.1 4.2 4.4</p>	<p>I poezia O narativo têksto O vakârîpen O lêksiko I prepozîcia I konzûnkcia</p>	<p align="center">23</p>	<p>Săptămâna - Săptămâna</p>

		I interzèkcia		<p>30. I konzùnkcia. I interzèkcia</p> <p>31. So zanav, so na zanav?</p> <p>32. Žanesas ke...?</p> <p>33. O terno, le love thaj o phuro - Lava maškar e lava ...</p> <p>34. O terno, le love thaj o phuro - Pučhimata aj mangimata ka-o tæksto!</p> <p>35. O atribùto</p> <p>36. O mesàžo</p> <p>37. So zanav, so na zanav?</p> <p>38. Žanesas ke...?</p> <p>39. Žav vi me školaθe! - Lava maškar e lava ...</p> <p>40. Žav vi me školaθe! - Pučhimata aj mangimata ka-o tæksto!</p> <p>41. O komplemènto</p> <p>42. So zanav, so na zanav?</p> <p>43. Žanesas ke...?</p> <p>44. Palemdikhipen</p> <p>45. Evaluàcia</p>	
III.	<p>C 1.1 1.2 1.3</p> <p>C 2.1 2.2 2.3</p> <p>C 3.1 3.2 3.3 3.4</p> <p>C 4.1 4.2 4.3 4.4 4.5</p> <p>C 5.1 5.2</p>	<p>I poezia</p> <p>O narativo tæksto</p> <p>O vakàripen</p> <p>O lèksiko</p> <p>I sintàksa</p> <p>I propozìcia</p> <p>I fràza</p>	19	<p>46. Mirri mami, i drabarni! - Lava maškar e lava</p> <p>47. Mirri mami, i drabarni! Pučhimata aj mangimata ka-o tæksto!</p> <p>48. I sintàksa. I propozìcia. I fràza</p> <p>49. So zanav, so na zanav?</p> <p>50. Žanesas ke...?</p> <p>51. O drabarno - Lava maškar e lava ... Pučhimata aj mangimata ka-o tæksto!</p> <p>52. E rroma Rumuniaθar</p> <p>53. So zanav, so na zanav?</p> <p>54. Žanesas ke...?</p> <p>55. I admisia e rromane siklòvnenqi anθ-e licèvurà vaj anθ-e special thana le rromenqe I</p> <p>56. I admisia e rromane siklòvnenqi anθ-e licèvurà vaj anθ-e special thana le rromenqe II</p>	<p>Sàptàmàna ...</p> <p>–</p> <p>Sàptàmàna ...</p>

IV.	Săptămâna „Școala altfel” ⁴⁵	<p>57. Lil kaθar o Rajko Djuić e Loredanaçe le Mihaly-osqi. O Slobodan Berberski</p> <p>58. Lil kaθar o Rajko Djurić le rajosqe le Sarau-esqe</p> <p>59. O Bajram Haliti, rromano xramosarno anθar i Sërbia. Xoli</p> <p>60. O Constantin Strobescu. O Mårko</p> <p>61. Marcel Kurtiade (Courthiade). Nakhle 990 Bers! Biandili jekh nàcia I</p> <p>62. Marcel Kurtiade (Courthiade). Nakhle 990 Bers! Biandili jekh nàcia II</p> <p>63. Palemdikhipen</p> <p>64. Agorutni evaluàcia</p>	
		<p>Dacă <i>Săptămâna „Școala altfel”</i> a fost programată pe parcursul semestrului I, cele 4 ore aferente acestei săptămâni vor fi redistribuite în semestrul al II-lea pentru activități de ameliorare și dezvoltare.</p>	Săptămâna

⁴⁵ Programul național „Școala altfel” se va desfășura în perioada 2 octombrie 2017 – 31 mai 2018, pe o perioadă de 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ.

Proiectarea didactică

Proiect didactic

UNITATEA DE ÎNVĂȚĂMÂNT:

DATA:

CLASA:

ANUL DE STUDIU: II

PROFESOR:

ARIA CURRICULARA: Limba și comunicare

DISCIPLINA: Limba rromani

TEMA: *I grafema n/N*

TIPUL LECTIEI: mixtă

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

Pe parcursul și la sfârșitul activității, elevii vor deveni capabili:

O 1 – să identifice *sunetul și litera n*, aflat în cuvinte;

O 2 – să citească cuvinte care conțin *sunetul și litera n*, pronunțând corect sunetele corespunzătoare;

O 3 – să despartă corect în silabe cuvinte care conțin *litera n/ N*;

O 4 – să ordoneze cuvintele date formând propoziții;

O 5 – să formeze plurarul substantiilor indicate;

O 6 – să perceapă mesajul oral formulat de învățător / mesajul textului scris în manual.

METODE ȘI PROCEDEE: conversația, explicația, observația, exercițiul, jocul didactic, citirea selectivă, munca independentă, problematizarea, metode active de învățare.

MIJLOACE DE ÎNVĂȚĂMÂNT: planșa cu litera *n/N*, fișe de recunoaștere, fișe de citire, manualul.

BIBLOGRAFIE:

- Ministerul Educației Naționale, Programa școlară pentru clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a
- SARĂU, Gh.; CORDOVAN, I. STĂNESCU, C., *Comunicare în limba maternă rromani – manual pentru clasa I*, Editura Sigma, București, 2015

TIMP: 50 minute

SCENARIU DIDACTIC

Etapele lecției	Obiective operaționale	Activitatea profesorului	Activitatea elevilor	Metode și procedee	Forme de activitate
1. Moment organizatoric		Asigur liniștea necesară unei bune desfășurări a orei; pregătesc materialul didactic.	Se pregătesc pentru lecție.	Conversația	
2. Captarea atenției		Prezintă elevilor regulile jocului „Eu spun una, tu spui multe”.	Elevii sunt atenți la explicații, pentru a participa activ la jocul didactic propus. La arătarea unui jeton cu un cuvânt, elevii vor citi cuvântul și vor spune pluralul acestuia.	Jocul didactic Exercițiul	Frontal Individual
3. Reactualizarea cunoștințelor		Se verifică lecția anterioară. Solicit elevilor să dea exemple de cuvinte care conțin <i>sunetul g</i> .	Elevii vor da exemple de cuvinte care conțin <i>sunetul g</i> .	Citirea selectivă	Frontal Individual
4. Anunțarea temei și a obiectivelor		Anunț elevii despre învățarea unei noi litere și obiectivele pe care le urmăresc pe parcursul lecției.	Elevii sunt atenți.		Frontal
5. Dirijarea învățării	O 1 O 2 O 6	Solicit elevilor să citească cuvintele de la litera <i>n</i> , identificând litera respectivă. Împart elevilor fișe cu exercițiile ce urmează a fi rezolvate pe parcursul orei INDIVIDUAL: vor rezolva cerința 1. <i>Xramosaren e prinzarde grafême anθ-e trebutne thana. Rangâren i grafêma n!</i>	Elevii citesc cuvintele arătând locul <i>literei n</i> . Individual completează spațiile colorând litera <i>N</i> .	Munca independentă	Frontal Individual

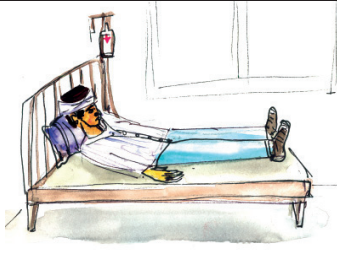

	<p>O 3</p> <p>O 6</p> <p>O 5</p> <p>O 6</p> <p>O 4</p> <p>O 6</p>	<p>ÎN PERECHI: vor despărți în silabe cuvintele date.</p> <p>2. Phagen e alava anθ-e silabe!</p> <ul style="list-style-type: none"> • gono: • nasvalo: • manro: • Ninu: • Noemi: <p>ÎN PERECHI: vor forma pluralul cuvintelor date.</p> <p>3. Thon e dine alava ka-o butipen!</p> <ul style="list-style-type: none"> • gono - • manro - • anro - • dand - <p>ÎN GRUPURI de câte 4 elevi vor alcătui propoziții prin numerotarea corectă a cuvintelor, scriind propozițiile obținute.</p>	<p>Lucrează în perechi despărțind în silabe cuvintele date</p> <p>Lucrează în perechi formând pluralul cuvintelor date</p> <p>Se lucrează pe grupe. Se întrecea dacă au nelemuriri. Elevii verifică și evaluează rezultatul colegilor. Se discută rezultatele obținute și corectitudinea evaluărilor.</p>	<p>Munca în perechi Exercițiul</p> <p>Conversația</p> <p>Problematizarea Conversația Observația</p>	<p>Frontal Individual</p> <p>Frontal Individual</p> <p>Frontal</p>
--	---	--	---	---	--

			<p>4. Keren propozicie thovindoj e alava anə-i őrđina.</p> <p>O si baro gono</p> <p>.....</p> <p>gono anel I Nana</p> <p>.....</p> <p>sovel Aron sovel</p> <p>.....</p>			
6. Asigurarea feed-back-ului	O 1 O 2 O 3 O 4 O 5 O 6	Solicit elevilor să alcătuiască propoziții cu ajutorul cuvintelor de la ex. 1. Se va continua cu identificarea și scrierea numelor care încep cu litera N.	Alcătuiesc propoziții cu ajutorul cuvintelor de la ex. 1. Elevii identifică și scriu nume care încep cu <i>litera N</i> .	Problematizarea Conversația Observația	Frontal Individual	
7. Concluzii și aprecieri		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Se va reaminti litera învățată. ➤ Se va preciza tema pentru acasă. ➤ Se fac aprecieri generale. ➤ Evidențierea elevilor care au fost activi. 		Conversația	Frontal	

Butăqi fiša

I grafëma „n/N”

1. Xramosaren e prinzarde grafëme anθ-e trebutne thana. Rangären i grafëma n!

2. Phagen e alava anθ-e silàbe!

- gono:
- nasvalo:
- manro:
- Ninu:
- Noemi:

3. Thon e dine alava ka-o butipen!

- gono -
- manro -
- anro -
- dand -

4. Keren propozície thovindoj e alava anθ-i òrdina.

O si baro gono

.....

gono anel I Nana

.....

sovel Aron O

.....

Proiect didactic

UNITATEA DE ÎNVĂȚĂMÂNT:

DATA:

CLASA:

ANUL DE STUDIU: III

PROFESOR:

ARIA CURRICULARA: Limba și comunicare

DISCIPLINA: Limba rromani

TEMA: *O kermuso*

TIPUL LECTIEI: mixtă

OBIECTIVE GENERALE:

Consolidarea deprinderilor de citire corectă, conștientă, fluentă și expresivă a unui text literar

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

a. Cognitive:

- O1 - să citească corect, cursiv și expresiv respectând semnele de punctuație;
- O2 - să identifice și să explice cuvintele și expresiile necunoscute;
- O3 - să folosească cuvintele și expresiile noi în alte contexte lingvistice;
- O4 – să formuleze răspunsuri corecte și complete referitoare la conținutul textului;
- O5– să identifice sinonime, antonime.

b. Afective:

- O6 – să trăiască bucuria reușitei personale și a clasei;
- O7 – să manifeste interes pentru participarea la lecție și dorință de afirmare.

STRATEGII DIDACTICE:

a) **METODE ȘI PROCEDEE:** tradiționale: conversația, explicația, exercițiul, observația, jocul didactic.

b) **MATERIAL DIDACTIC:** fișă de lucru, planșă reprezentând animale prezentate în poezie.

c) **FORME DE ORGANIZARE:** frontal, individual, perechi și pe grupe a câte 4 elevi.

RESURSE:

a) **BIBLIOGRAFICE:**

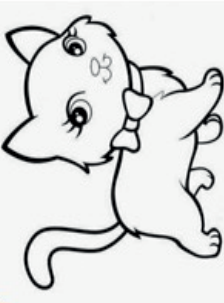

- Ministerul Educației Naționale, Programa școlară pentru clasa a III-a
- Limba și literatura rromani, Gheorghe Sarău, Editura Sigma, București, 2005

b) **TEMPORALE:** 50 min

c) **UMANE:** elevi

SCENARIU DIDACTIC

Secvențele lecției	Ob. Op.	Conținuturile învățării	Strategii didactice			Evaluare
			Metode și procedee	Mijl. și materiale didactice	Forme de organizare	
1. Moment organizatoric		- organizarea colectivului de elevi în vederea bunei desfășurări a lecției;			frontală	
2. (Re)actualizarea cunoștințelor asimilate anterior		Se verifică lecția anterioară „ I ginavni / O numer-alo ”. Elevii scriu la tablă numerale de la 1-20 și alcătuiesc oral propoziții.	conversația explicația exercițiul		individual frontală	- modul cum au formulat răspunsurile
3. Captarea atenției		- prezintă elevilor o planșă cu Tom și Jerry . Solicită elevilor să recunoască animalele de pe planșă și să spună ce alte animale mai trăiesc lângă casa omului.	conversația	imagini	frontal	
4. Anunțarea subiectului și a obiectivelor operaționale		- voi anunța lecția care urmează să fie studiată: O kernuso! - anunț elevii că până la sfârșitul orei trebuie să fie capabili să citească corect, să formuleze propoziții cu noile cuvinte și să descopere mesajul textului;	conversația		frontală	
5. Dirijarea învățării		- voi scrie pe tablă data, titlul , autorul; - apoi se face citirea model ; - câteva întrebări adresate elevilor despre conținut; - elevii vor citi poezia și vor identifica cuvintele /expresiile necunoscute ; - se citește fiecare strofă și se are în vedere explicarea cuvintelor noi; - explicarea cuvintelor și expresiilor noi se realizează cu ajutorul elevilor; - sarcină: alcătuirea de propoziții cu noile cuvinte (oral) ; - se face o citire selectivă a poeziei; - comentarea versurilor poeziei; - se traduce poezia în limba română.	conversația lectura lucrul cu manualul lectura explicativă explicația conversația exercițiul explicația problematică.	manual	frontală frontal individual frontală individual frontal	- deprinderea de a citi coerent și expresiv - capacitatea de a explica semnele de punctuație - capacitatea de a identifica cuvintele noi -priceperea de a scrie propoziții cu noile cuvinte
	O1					
	O2					
	O3					
	O4					

6. Fixarea cunoștințelor	O5 O6	<p>- Se solicită elevilor să rezolve în perechi sarcinile dintr-o fișă de lucru.</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 10px;"> <p style="text-align: center;">Butăți fixa</p> <p>1. Kas mudarel i mûca? (Pe cine bate pistica?)</p> <p>☐ le kermuses (pe soarecă)</p> <p>☐ le zukeles (pe câine)</p> <p>☐ le šošojes (pe ispure)</p> <p>2. O kermuso si? (Șoarecele este?)</p> <p>☐ baro (mare)</p> <p>☐ tikno (mic)</p> <p>☐ phuro (bătrân)</p> <p>3. Arakhen e alava save si len opûso sêuso (Găsiți cuvintele cu sens opus):</p> <ul style="list-style-type: none"> • baro (mare) ≠ • zurales (tare) ≠ • či (nu) ≠ • jungalo (urât) ≠ <p>4. Rangăr o ăvutro kaj si anŭ-o titulo e poeziaŭo! (Colorează animalul denumit de titlu.</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> </div> </div>	Exercițiul Conversația Explicația	fișă de lucru	În perechi frontală	- capacitatea de a identifica sensul cuvintele noi
7. Realizarea feed-back-ului		- Se verifică modul în care elevii au rezolvat sarcinile din cadrul fișei de lucru și se lămuresc eventualele probleme apărute.	conversația	frontală		
8. Asigurarea retenției și a transferului		- Voi face aprecieri verbale pozitive la toată clasa, dar și aprecieri individuale. - Se prezintă elevilor tema pentru acasă și se dau unele explicații. - temă pentru acasă: • <i>memorarea poeziei</i>	conversația problematică	frontal individual		

I dāta.....

O anav.....

Butāqi fisa

1. Kas mudarel i mùca?

le kermuses

le zukeles

le šošojes

2. O kermuso si?

baro

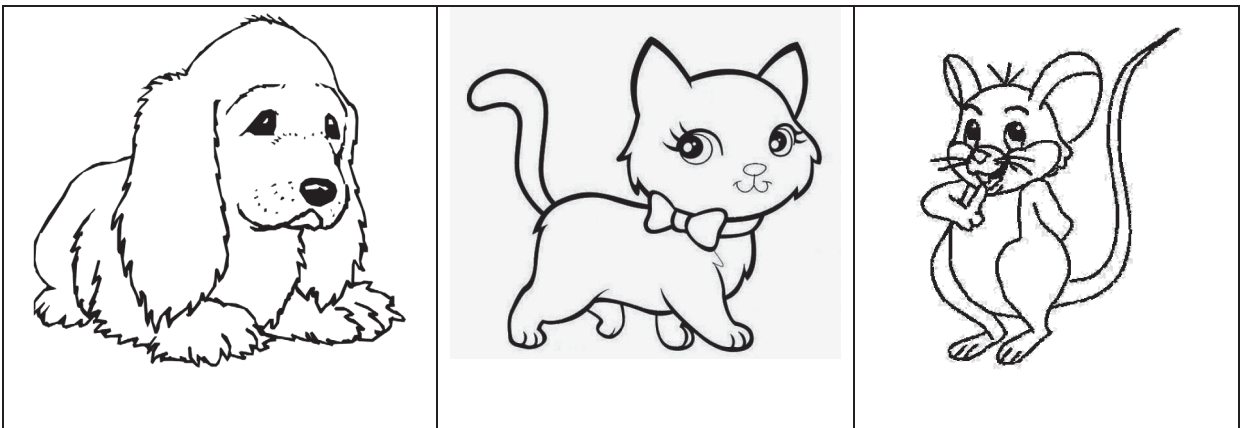
tikno

phuro

3. Arakhen e alava save si len opùso sènso.

- baro ≠
- zurales ≠
- ċi ≠
- zungalo ≠

4. Rangären o zivutro kaj si anθ-o tìtulo e poeziaqo!

Proiect didactic

UNITATEA DE ÎNVĂȚĂMÂNT:

DATA:

CLASA:

ANUL DE STUDIU: IV

PROFESOR:

ARIA CURRICULARA: Limba și comunicare

DISCIPLINA: Limba rromani

TEMA: *Numărul substantivelor*

TIPUL LECTIEI: consolidarea și sistematizarea cunoștințelor

SCOPUL:

Dezvoltarea capacității de exprimare orală și scrisă, consolidarea deprinderilor de recunoaștere și utilizare a substantivelor în contexte diferite.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

- O 1 – să identifice corect substantivele din enunțurile sau textele date;
- O 2 – să schimbe numărul substantivelor în funcție de context;
- O 3 – să găsească opusul unor substantive date;
- O 4 – să clasifice substantivele după criteriile învățate;
- O 5 – să trăiască bucuria reușitei personale și a clasei;
- O 6 – să manifeste interes pentru participarea la lecție și dorință de afirmare.

STRATEGII DIDACTICE:

Metode și procedee: conversația, explicația, exercițiul, ciorchinele, jocul didactic.

Mijloace de învățământ: fișe de lucru, panouri suport.

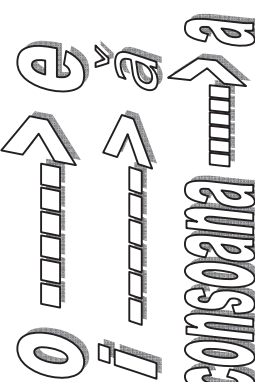
Forme de organizare: frontal, individual, pe grupe.

BIBLOGRAFIE:

- Ministerul Educației Naționale, Programa școlară pentru clasa a IV-a
- SARĂU, Gh., *Limba și literatura maternă rromani – manual pentru clasa a IV-a*, Editura Sigma, București, 2006

SCENARIUL DIDACTIC

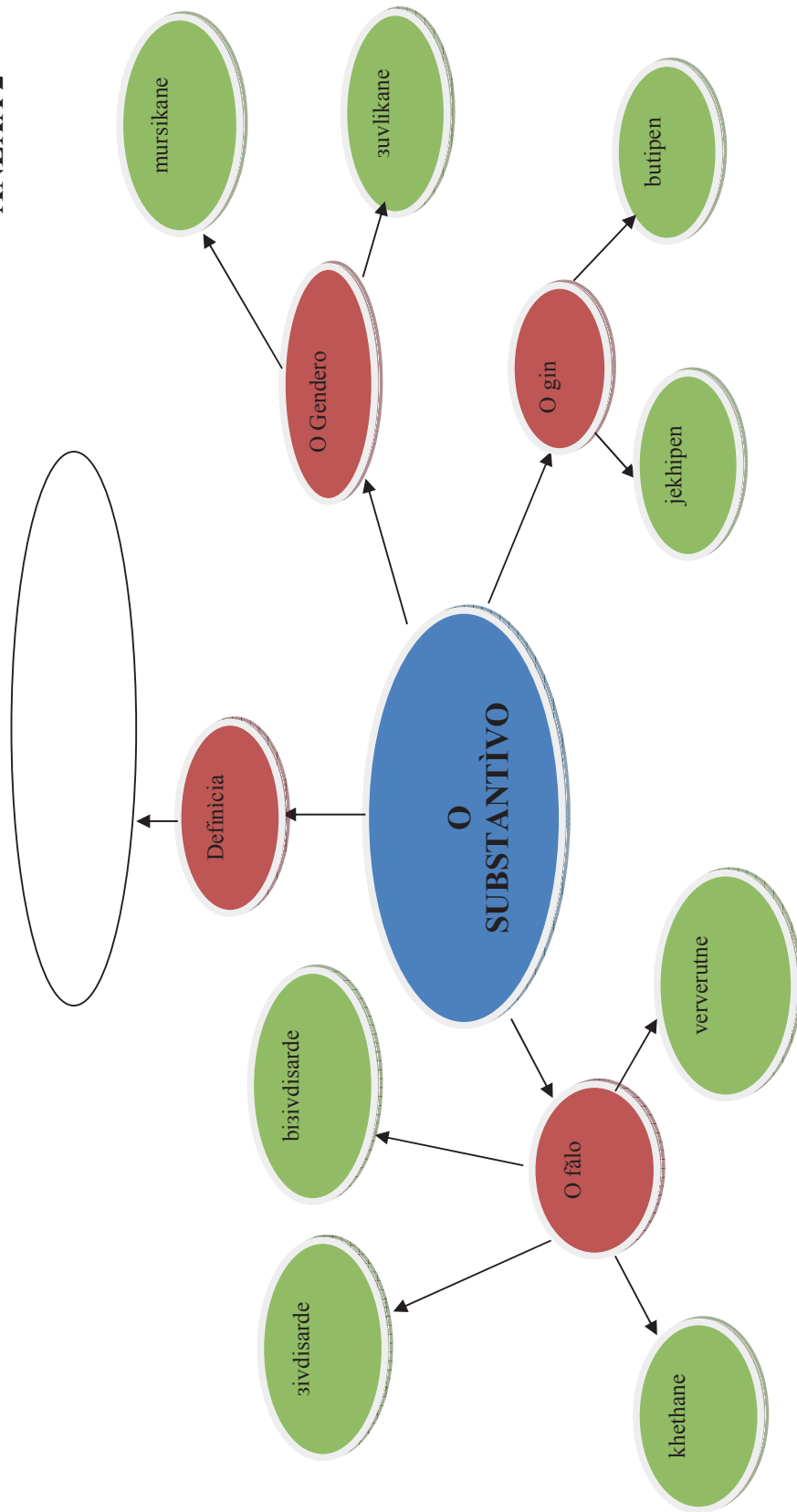
Secvențele lecției	Ob. Op.	Conținuturile învățării	Strategii didactice				Evaluare
			Metode și procedee	Mijl. și materiale didactice	Forme de organizare		
1. Moment organizatoric		- organizarea colectivului de elevi în vederea bunei desfășurări a lecției;			frontal		
2. (Re)actualizarea cunoștințelor asimilate anterior		Se verifică lecția anterioară. Solicite elevilor să răspundă la întrebări și să spună ce învățătură tragem din textul „O Richinoiro Vini 3al k-o șoșoj”.	Conversația Explicația Exercițiul		individual frontal		- modul cum au formulat răspunsurile
3. Captarea atenției	O3	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Se completează cu ajutorul elevilor rebusul „Cuvinte cu înțeles opus”, obținându-se pe verticală cuvântul „SUBSTANTIVO”. (ANEXA 1) ▫ Voi anunța tema lecției și voi face câteva precizări privind activitățile ce urmează a se desfășura precum și obiectivele urmărite pe parcursul lecției. Se notează pe tablă, iar elevii în caiete titlul lecției. 	Conversația	fișe de lucru flipchart carioci	frontal		- capacitatea de a găsi antonimele unor cuvinte date
4. Anunțarea temei și obiectivelor		<ul style="list-style-type: none"> ▫ Simultan cu verificarea orală a cunoștințelor dobândite despre substantiv se va realiza un ciorchine (ANEXA 2) care va cuprinde definiția, categoriile gramaticale: fel, număr și exemple corespunzătoare fiecărui caz. ▫ Se propune elevilor spre rezolvare trei exerciții de grupare a substantivelor date după: gen, fel (comun-propriu), fel (însuflețit-neînsuflețit). (Elevii lucrează în trei grupe.) (ANEXA 3) ▫ Se va prezenta activitatea fiecărei grupe, notându-se pe flipchart clasificare corectă a substantivelor 	Conversația				
5. Dirijarea învățării	O1 O4 O5 O6		Explicația Metoda ciorchinului Exercițiul	panou suport fișe de lucru	frontal pe grupe pe grupe		- capacitatea de structurare și organizare a noțiunilor învățate; - capacitatea de a recunoaște substantivele în

	O2 O5	<p>date.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▫ Voi propune elevilor jocul „Plicul călător”. Într-un plic se vor afla etichete pe care vor fi scrise substantive. (ANEXA 4) Fiecare elev va extrage din plic o etichetă, va preciza forma de plural a substantivului, apoi va da plicul colegului următor. ▫ Aceste cuvinte vor fi scrise pe tablă, evidențindu-se modalitatea de formare a pluralului. 	Conversația Jocul didactic	plic etichete	frontal individual	diferite contexte date; - capacitatea de a identifica forma corectă de plural a unor substantive date;
6. Obținerea performanței	O2 O5 O6	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Lucrând în perechi, elevii vor rezolva 3 exerciții de formare a pluralului după care se va stabili genul fiecărui substantiv 	Exercițiul	panou suport	pe grupe	- capacitatea de a colabora în cadrul grupului în vederea finalizării unei sarcini colective;
7. Încheierea activității		<ul style="list-style-type: none"> ▫ Se apreciază activitatea desfășurată de elevi. ▫ Se precizează tema pentru acasă: exercițiul 1, pag. 35. 				

1	D	Ě	S							
2	P	H	U	R	O					
3			B	I	K	I	N	E	L	
4	S	A	S	T	O					
5	T	A	T	O						
6		B	A	R	O					
7		A	N	D	R	E				
8	T	A	T	Ā	R	E	L			
9		M	I	L	A	J				
10			V	O	R	T	A			
11	Č	O	R	R	O					

1. ratĭ ≠
2. terno ≠
3. kinel ≠
4. nasvalo ≠
5. šudro ≠
6. tikno ≠
7. avri ≠
8. šudrărel ≠
9. ivend ≠
10. bango ≠
11. barvalo ≠

ANEXA 2

Butăqi fiša

1. Xulaven e lava dine maj tele anθ-e duj grupe palal o gendero!

amal, čhaj, dori, vurdon, piri, rrom, daj, grast, manro, roj.

Muršikane substantivură	Žuvlikane substantivură

2. Xulaven e lava dine maj tele anθ-e duj grupe palal o živdisardipen vaj o biživdisardipen!

phral, baj, dudum, raklo, mas, grast, lil, rromni, kher, sap.

Živdisarde substantivură	Biživdisarde substantivură

3. Xulaven e lava dine maj tele anθ-e khethane vaj ververutne!

gad, Adrian, Āndia, dand, pani, Rumūnia, Bukurēšti, rašaj, muj, Fabiān.

Khethane substantivură	Ververutne substantivură

ILO

GAV

BAŚNO

VEŚ

PHURO

KAŚT

GONO

RRROM

BIBI

MUJ

PANI

DAJ

SASTRI

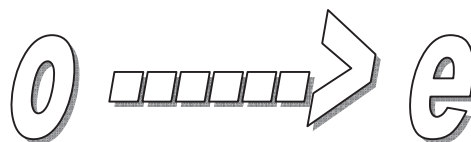
BAJ

MOMELI

Jekhipen – Butipen

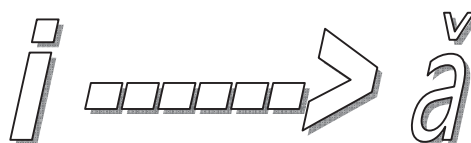
1. Keren e alavenqo butipen o → e

- balo: _____
- gono: _____
- manro: _____
- anro _____
- raklo: _____

2. Keren e alavenqo butipen: i → ä

- rakli: _____
- bori: _____
- guruvni: _____
- rromni _____
- bakri: _____

3. Keren e alavenqo butipen: konsonànta → a

- vast: _____
- drom: _____
- mas: _____
- dand _____
- ambrol: _____

Evaluarea inițială

TEST DE EVALUARE ÎNȚIALĂ
Limba și literatura maternă rromani
Anul IV de studiu

Numele și prenumele elevului:.....

Data susținerii testului:

Drabar bare dikhipnaça o telutno təksto kaj te šaj te amboldes k-e mangimata:

Me kamav te vazdav jekh kher thaj kamav te anav niște rukha anθar o veš. Dikhav ke si tumen grasta thaj vurdona. Kana anen mançe lače rukha anθar o veš, me dav tumen po jekh gälbeno panze rukhenθe.
(I zor thaj i godi, palal o Jupter Borcoi)

1. Xramosar anθar o dino təksto po jekh alav kerdo anθar jekh, duj thaj trin silàbe. Xulav len anθ-e silàbe.

.....
.....
.....

2. Ker e alavenço butipen: **veš, daj, pani**.

.....
.....
.....

3. Ker jekh propozìcia anθ-e savi te utilizisares e alava **dikhav** thaj **grasten**.

.....

4. Xramosar anθar o dino təksto po jekh alav savo sikavel:

o gin:

jekh buti:

i àkcia

5. Ambolde o dino təksto anθ-i gazikani čhib.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

TEST DE EVALUARE ÎNȚĂLĂ
Limba și literatura maternă rromani
Anul IV de studiu

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Descriptori de performanță:

ITEMUL	CALIFICATIVE			
	FOARTE BINE	BINE	SUFICIENT	INSUFICIENT
1	- Răspuns corect și complet: identifică și desparte corect în silabe toate cele trei solicitate.	- Răspuns parțial corect: identifică și desparte corect în silabe două solicitate.	- Răspuns parțial corect: identifică și desparte corect în silabe un cuvânt solicitat.	- Răspuns incorect: nu identifică niciun cuvânt sau desparte în silabe alte cuvinte.
2	- Răspuns corect și complet: realizează corect pluralul pentru toate cele trei cuvinte.	- Răspuns parțial corect: realizează corect pluralul pentru două cuvinte.	- Răspuns parțial corect: realizează corect pluralul pentru un cuvânt.	- Răspuns incorect: nu corect pluralul pentru niciun cuvânt.
3	- Răspuns corect și complet: formează o propoziție utilizând ambele cuvinte.	- Răspuns parțial corect: formează o propoziție cu cele două cuvinte având 1-2 greșeli de ortografie sau punctuație.	- Răspuns parțial corect: formează o propoziție cu cele două cuvinte având 3-4 greșeli de ortografie sau punctuație.	- Răspuns incorect: nu formează o propoziție cu cele două cuvinte sau face mai mult de 4 greșeli de ortografie sau punctuație.
4	- Răspuns corect și complet: scrie corect toate cele trei cuvinte solicitate.	- Răspuns parțial corect: scrie corect două cuvinte solicitate.	- Răspuns parțial corect: scrie corect un cuvânt solicitat.	- Răspuns incorect: nu scrie niciun cuvânt sau scrie alte cuvinte.
5	- Răspuns corect și complet: traduce corect textul dat.	- Răspuns parțial corect: traduce corect textul dat având 2-3 greșeli de ortografie sau punctuație.	- Răspuns parțial corect: traduce corect textul dat având 4-5 greșeli de ortografie sau punctuație.	- Răspuns incorect: nu traduce textul dat sau comite mai mult de 5 greșeli de ortografie sau punctuație.

Evaluare finală:

ITEMI	CALIFICATIVUL FINAL
Rezolvă integral și corect 5 itemi.	FOARTE BINE
Rezolvă integral și corect 4 itemi; incorect 1 item/ parțial 1 item.	BINE
Rezolvă integral și corect 2-3 itemi; parțial 1 item/ incorect 2 itemi.	SUFICIENT
Rezolvă integral și corect 0-1 item; incorect 4-5 itemi.	INSUFICIENT

TEST DE EVALUARE INIȚIALĂ
Limba și literatura maternă rromani
Anul VI de studiu

Numele și prenumele elevului:.....

Data susținerii testului:

- Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerințelor din Partea I și din Partea a II-a se acordă 90 de puncte. Din oficiu se acordă 10 puncte.
- Timpul efectiv de lucru este de 45 de minute.

Del pes o təksto:

Sas jekh thagar thaj sasas les jekh slūznika anθ-i avlin. I thagarni kerdă e thagaresqe duj raklorre. I servànta lilă le raklen kaθar i thagarni, čhivdă le duje zuklorren k-i thagarni te pien ćuci thaj e thagaresqere raklorren čhivdă len anθ-o balegari. Othe, kaj sas e raklorre, inkle duj phabalină. I servànta so te kerel? Kana avilo o thagar kaθar o veś, kaj gelo te del, kàrie haj arakhlă le duje zuklorren k-i thagarni, phendă so del la drom, so na-i lači so kerdă zuklorren.

(Ursarėnqi paramiçi, - i rromani redăcia O Gheorghe Sarău)

PARTEA I

(50 pùntură)

E avutne mangimata si kerde palal o dino təksto. Trujar i grafema kaj si o lačo amboldipen vaj xramosar anθ-o ćuco than so mangel pes:

1. E tekstosqo titulo si: **7 pùntură**

2. I thagarni kerdă: **7 pùntură**
 - a. duj zuklorre
 - b. duj raklorre
 - c. jekh čhavorro
3. O sinonimo vaś o alav *servànta* si: _____ **7 pùntură**
4. Anθ-i propozicia: „I thagarni kerdă e thagaresqe duj raklorre.” si: **7 pùntură**
 - a. 1 substantivo
 - b. 2 substantivură
 - c. 3 substantivură
5. Xramosar jekh ginavni anθar o dino təksto: _____ **7 pùntură**
6. Nakhav o vërbo *kamel* ka-o akanutno, o avutno thaj ka-o nakhlo vaxt: **15 pùntură**

<i>nakhel</i>			
O zeno	O akanutno vaxt	O avutno vaxt	O nakhlo vaxt
<i>Me</i>	nakhav	nakhava	nakhlòm
<i>Tu</i>			
<i>Vov/voj</i>			
<i>Ame</i>			
<i>Tume</i>			
<i>Von</i>			

TEST DE EVALUARE INIȚIALĂ
Limba și literatura maternă rromani
Anul VI de studiu

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

- Se punctează oricare alte formulări/ modalități de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit prin barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.
- Se acordă 10 puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea punctajului total acordat pentru test la 10.

PARTEA I

(50 pùnttură)

Na dena pen pùnttură vaș aver amboldipen savo na si anθ-o barèmo. Dela pes po 10 pùnttură vaș sarkon lačo amboldipen.

1. *Ursarënqi paramiči* 7 pùnttură
2. b 7 pùnttură
3. *slùžnika* 7 pùnttură
4. c 7 pùnttură
5. Orsavo mașkar e ginavnă: *jekh, duj*. 7 pùnttură
6. Dela pes po 5 pùnttură vaș sarkon vaxt, 1 pùntko vaș sarkon zeno. 15 pùnttură

<i>nakhel</i>			
O zeno	O akanutno vaxt	O avutno vaxt	O nakhlo vaxt
<i>Me</i>	nakhav	nakhava	nakhlem/nakhlòm
<i>Tu</i>	nakhes	nakhesa	nakhlăn
<i>Vov/voj</i>	nakhel	nakhela	nakhlăs
<i>Ame</i>	nakhas	nakhasa	nakhlăm
<i>Tume</i>	nakhen	nakhena	nakhle(n)
<i>Von</i>	nakhen	nakhena	nakhle(n)

PARTEA a II-a

(40 pùnttură)

1. Dela pes po 2 pùnttură vaș sarkon lačo xramosardo substantivo. 20 pùnttură
2. Dikhela pes sar si kerdo o amboldipen gazikanes. E pùnttură si dine palal sar si çačas amboldino o tøksto, dikhindoj te na aven kerde gramatikane, leksikàlo vi puntuaciaqe doša. 20 pùnttură

TEST DE EVALUARE INIȚIALĂ
Limba și literatura maternă rromani
Anul VIII de studiu

Numele și prenumele elevului:

Data susținerii testului:

- Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerințelor din Partea I și din Partea a II-a se acordă 90 de puncte. Din oficiu se acordă 10 puncte.
- Timpul efectiv de lucru este de 45 de minute.

Del pes o təksto:

Sasas jekhvar jekh ćorro rrom, savo kerelas butĩ e dĕseća. Anθ-jekh dĕs, pelās lesqe te kerel butĩ jekhe kidine vi xanǵvale gazedθe. Ka-o agor e dĕsesqo, o gazo na zanelas soća te pokinel e rromes vaś i kerdi butĩ. Kana inklistās anθar o kher, dikhlās anθ-i bar ke mulās lesqe o baśno. Avilās lesqe anθ-i godĩ: “So te maj kerav leća, na maj si laćho o mulo baśno, kadava avela e rromesqo pokinipen”. Phendo thaj kerdo.

(Kidipen - Kidini kaθar i Mariana Cozma thaj amboldini kaθar i Gabriela Moise)

PARTEA I

(50 pùnturǵ)

E avutne mangimata si kerde palal o dino təksto. Trujar i grafĕma kaj si o laćho amboldipen vaj xramosar anθ-o ćućo than so mangel pes:

1. O dino təksto si anθar o: **7 pùnturǵ**
 - a. dramtikano ćhand
 - b. lirikano ćhand
 - c. epikano ćhand
2. E personǵzurǵ anθar o təksto si: **7 pùnturǵ**
 - a. o barvalo rrom thaj o kidino vi xanǵvalo gazo
 - b. o ćorro rrom thaj o kidino vi xanǵvalo gazo
 - c. o xanǵvalo rrom thaj o ćorro gazo
3. O mamujutno alav vaś o alav **mulo** si: _____ **7 pùnturǵ**
4. O alav **rrom** si anθ-o kĕzo: **7 pùnturǵ**
 - a. nominatìvo
 - b. akuzatìvo
 - c. datìvo
5. Xramosar duj adźektivurǵ anθar o dino təksto: **7 pùnturǵ**

.....

.....

TEST DE EVALUARE ÎNȚIALĂ
Limba și literatura maternă rromani
Anul VIII de studiu

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

- Se punctează oricare alte formulări/ modalități de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit prin barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.
- Se acordă 10 puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea punctajului total acordat pentru test la 10.

PARTEA I **(50 pùntură)**

Na dena pen pùntură vaș aver amboldipen savo na si anθ-o barèmo. Dela pes po 10 pùntură vaș sarkon lačo amboldipen.

1. c 7 pùntură
2. b 7 pùntură
3. zivdo 7 pùntură
4. a 7 pùntură
5. Orsave duj adžektivură anθar: *corro, kidine, xanzvale, lačo, mulo.* (2 X 3.5 p). 7 pùntură
6. Dela pes po 3 pùntură vaș sarkon vèrbo: 1,5 pùntură vaș o mòdo thaj 1,5 pùntură vaș o vaxt. 15 pùntură

O vèrbo	O mòdo	O vaxt
<i>kerelas</i>	indikativo	imperfèkto
<i>pelăs</i>	indikativo	nakhlo vaxt
<i>te kerel</i>	konzunktivo	akanutno vaxt
<i>dikhłăs</i>	indikativo	nakhlo vaxt
<i>si</i>	indikativo	akanutno vaxt

PARTEA a II-a **(40 pùntură)**

1. Dikhela pes sar si nakhavdi i dini sintagma anθar savorre siklile kèzură, ka-o jekhipen vi ka-o butipen, dikhindoj kana si kerde vaj na gramatikane doša. 20 pùntură
2. Dikhela pes sar si kerdo o amboldipen gazikanes. E pùntură si dine palal sar si çačas amboldino o tèksto, dikhindoj te na aven kerde gramatikane, leksikàlo vi puntuaciaqe doša. 20 pùntură

Evaluarea finală

TEST DE EVALUARE FINALĂ
Limba și literatura maternă rromani
Anul II de studiu

Numele și prenumele elevului:.....
Data susținerii testului:

Drabar bare dikhipnaça o telutno tøksto kaj te šaj te amboldes k-e mangimata:

Anθ-o amaro kher, e čhave thaj e čhaja den vast kana i daj kerel xaben. E čhaja lien e čhură thaj čhinen o šax, o mas, o manro thaj i purum. E čhave anen pani anθ-o kher kaθar i xaning.
(E phrala, palal o Gheorghe Sarău)

1. Xulav anθ-e silåbe e alava: **amaro, manro, vast**.

.....
.....
.....

2. Ker e alavenço butipen: **kher, čhuri, manro**.

.....
.....
.....

3. Ker jekh propozicia anθ-e savi te utilizisares e alava **anθ-i** thaj **bar**.

.....

4. Keren jekh propozicia savi te agorisarel pes anθ-e pučhipnasqo sëmno (?):

.....

5. Ambolde o dino tøksto anθ-i gazikani čhib.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

TEST DE EVALUARE FINALĂ
Limba și literatura maternă rromani

Anul II de studiu

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Descriptori de performanță:

ITEMUL	CALIFICATIVE			
	FOARTE BINE	BINE	SUFICIENT	INSUFICIENT
1	- Răspuns corect și complet: desparte corect în silabe toate cele trei cuvinte.	- Răspuns parțial corect: desparte corect în silabe două cuvinte.	- Răspuns parțial corect: desparte corect în silabe un cuvânt.	- Răspuns incorrect: nu desparte corect în silabe niciun cuvânt.
2	- Răspuns corect și complet: realizează corect pluralul pentru toate cele trei cuvinte.	- Răspuns parțial corect: realizează corect pluralul pentru două cuvinte.	- Răspuns parțial corect: realizează corect pluralul pentru un cuvânt.	- Răspuns incorrect: nu corect pluralul pentru niciun cuvânt.
3	- Răspuns corect și complet: formează o propoziție utilizând ambele cuvinte.	- Răspuns parțial corect: formează o propoziție cu cele două cuvinte având 1-2 greșeli de ortografie sau punctuație.	- Răspuns parțial corect: formează o propoziție cu cele două cuvinte având 3-4 greșeli de ortografie sau punctuație.	- Răspuns incorrect: nu formează o propoziție cu cele două cuvinte sau face mai mult de 4 greșeli de ortografie sau punctuație.
4	- Răspuns corect și complet: formează o propoziție utilizând semnul întrebării.	- Răspuns parțial corect: formează o propoziție utilizând semnul întrebării având 1-2 greșeli de ortografie.	- Răspuns parțial corect: formează o propoziție utilizând semnul întrebării având 3-4 greșeli de ortografie.	- Răspuns incorrect: nu formează o propoziție cu semnul întrebării sau face mai mult de 4 greșeli de ortografie sau punctuație.
5	- Răspuns corect și complet: traduce corect textul dat.	- Răspuns parțial corect: traduce corect textul dat având 2-3 greșeli de ortografie sau punctuație.	- Răspuns parțial corect: traduce corect textul dat având 4-5 greșeli de ortografie sau punctuație.	- Răspuns incorrect: nu traduce textul dat sau comite mai mult de 5 greșeli de ortografie sau punctuație.

Evaluare finală:

ITEMI	CALIFICATIVUL FINAL
Rezolvă integral și corect 5 itemi.	FOARTE BINE
Rezolvă integral și corect 4 itemi; incorrect 1 item/ parțial 1 item.	BINE
Rezolvă integral și corect 2-3 itemi; parțial 1 item/ incorrect 2 itemi.	SUFICIENT
Rezolvă integral și corect 0-1 itemi; incorrect 4-5 itemi.	INSUFICIENT

TEST DE EVALUARE FINALĂ
Limba și literatura maternă rromani
Anul III de studiu

Numele și prenumele elevului:.....

Drabar bare dikhipnaça o telutno tèksto kaj te šaj te amboldes k-e mangimata:

O zukel kana si baro, vaj o rikono, kana si tikno, si o maj laçho amal e manușesqo. Vov zivel pašal e manușesqo kher thaj si but pativalo lesqe. I mùca, misalãqe, na-i odobor laçi amalin e manușesqi. Voj si but šukar, nùmaj kě voj si amalin le manușeça kana la si la jekh konkret intereso.
(O zukel, o rikono vaj i mùca?, palal o Gheorghe Sarău)

1. Ambolde k-e puçhimata:

a) Kon si o maj laçho amal e manușesqo?

.....

b) Kaj zivel o zukel?

.....

c) Sosθar i mùca na si laçi amalin e manușeça?

.....

2. Xulav anθ-e silãbe e alava: **zukel, pativalo, jekh**.

.....
.....
.....

3. Xramosar alava kaj si len amboldino sënso e alavença **baro, zivel, laçho**.

.....
.....
.....

4. Xramosar grafemença e ginavnã kaθar o 1 k-o 10.

.....
.....
.....
.....
.....

5. Xramosar anθar o dino t ksto po jekh alav savo sikavel:

o gin:

i  kcia

6. Ambolde o dino t ksto anθ-i gazikani  hib.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

TEST DE EVALUARE FINALĂ
Anul III de studiu
Limba și literatura maternă rromani

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Descriptori de performanță:

ITEMUL	CALIFICATIVE			
	FOARTE BINE	BINE	SUFICIENT	INSUFICIENT
1	Răspuns corect și complet: răspunde corect la toate cele trei întrebări, fără greșeli de ortografie sau de punctuație.	Răspuns parțial corect: răspunde corect la două întrebări, fără greșeli de ortografie sau de punctuație/ răspunde corect la toate cele trei întrebări, cu 1-2 greșeli de ortografie sau de punctuație.	Răspuns parțial corect: răspunde corect la o singură întrebare, fără greșeli de ortografie sau de punctuație/ răspunde corect la două întrebări, cu 2-3 greșeli de ortografie sau de punctuație.	Răspuns incorect: răspunde la întrebări, fără a respecta textul/ nu răspunde la întrebări.
2	Răspuns corect și complet: desparte corect în silabe toate cele trei cuvinte date.	Răspuns parțial corect: desparte corect în silabe două cuvinte.	Răspuns parțial corect: desparte corect în silabe un singur cuvânt.	Răspuns incorect: nu desparte corect în silabe nici un cuvânt/ le greșește pe toate.
3	Răspuns corect și complet: scrie câte un cuvânt cu sens opus pentru toate cele trei cuvinte	Răspuns parțial corect: scrie câte un cuvânt cu sens opus pentru două dintre cuvintele date.	Răspuns parțial corect: scrie un cuvânt cu sens opus pentru un singur cuvânt dat.	Răspuns incorect: nu scrie nici un cuvânt cu sens opus pentru cele date/ le greșește pe toate.
4	Răspuns corect și complet: scrie corect cu litere toate cele 10 numerale.	Răspuns parțial corect: scrie corect cu litere 6-9 numerale.	Răspuns parțial corect: scrie corect cu litere 2-5 numerale.	Răspuns incorect: scrie corect cu litere 0-1 numerale/ le greșește pe toate.
5	Răspuns corect și complet: scrie cele două cuvinte cerute.	Răspuns parțial corect: scrie un singur cuvânt cerut.	Răspuns parțial corect: scrie o structură echivalentă unui singur cuvânt cerut.	Răspuns incorect: nu scrie nici un cuvânt/ le greșește pe amândouă.
6	Textul dat este tradus corect respectând așezarea în pagină, regulile de ortografie și de punctuație.	Textul dat este tradus corect respectând așezarea în pagină, având 1-2 greșeli de ortografie/ punctuație.	Textul dat este tradus corect, având 3-4 greșeli de ortografie/ punctuație.	Textul dat este tradus parțial, având 5-6 greșeli de ortografie/ punctuație.

Evaluare finală:

ITEMI	CALIFICATIVUL FINAL
Rezolvă integral și corect 6 itemi.	FOARTE BINE
Rezolvă integral și corect 4-5 itemi; incorect 1 item/ parțial 1 item.	BINE
Rezolvă integral și corect 2-3 itemi; parțial 1 item/ incorect 2 itemi.	SUFICIENT
Rezolvă integral și corect 0-1 itemi; incorect 3-4 itemi.	INSUFICIENT

TEST DE EVALUARE FINALĂ
Limba și literatura maternă rromani
Anul IV de studiu

Numele și prenumele elevului:.....

Drabar bare dikhipnaça o telutno təksto kaj te šaj te amboldes k-e mangimata:

Sasas jekh rrom deše čhavorrença. Anθ-jekh dīves maškar e dīvesa, pesqi rromni phendās lesqe:

- Dikh, barōn amare tikne, na maj resel i tikni piri, trebal amenqe jekh bareder piri. 3a, kin jekh piri maj bari!

Te zal te kinel, šukar, nūmaj na-i len love! Sar ka keren?

(O rrom, o phuro thaj le duj piră - purani paramiči anθar o Balkàni)

1. Xramosar anθar o dino təksto jekh alav kerdo anθar jekh silàba, jekh kerdo anθar duj silàbe thaj jekh kerdo anθar trin silàbe.

.....
.....

2. Xramosar anθar o təksto duj navnă/ substantivură save si ka-o jekhipen.

.....
.....

3. Ker po jekh propozicia anθ-i savi te utilizisares e alava **anθ-o, anθ-i, anθ-jekh, na-i**.

.....
.....
.....
.....

4. Xramosar palal sarkon alav lesqo mamujutno/ amboldino alav:

dīves

barōn

kinel

5. Ker jekh propozìcia e verboça anθar i jekh to propozìcia anθar o dino tèksto.

.....

6. Ambolde o dino tèksto anθ-i gazikani çhib.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

TEST DE EVALUARE FINALĂ
Limba și literatura maternă rromani
Anul IV de studiu

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Descriptori de performanță:

ITEMUL	CALIFICATIVE			
	FOARTE BINE	BINE	SUFICIENT	INSUFICIENT
1	Răspuns corect și complet: identifică în textul dat cele trei cuvinte solicitate.	Răspuns parțial corect: identifică în textul dat două cuvinte solicitate.	Răspuns parțial corect: identifică în textul dat un cuvânt solicitat.	Răspuns incorect: nu identifică în textul niciunul din cele 3 cuvinte solicitate.
2	Răspuns corect și complet: scrie cele 2 părți de vorbire solicitate.	Răspuns corect, dar incomplet: scrie doar una din cele două părți de vorbire solicitate.	Răspuns incorect: alte 2 părți de vorbire inexistente în textul dat.	Răspuns incorect: nu scrie nici o parte de vorbire.
3	Răspuns corect și complet: alcătuieste corect propoziții cu toate cele patru ortograme date, fără greșeli de ortografie sau de punctuație.	Răspuns parțial corect: alcătuieste corect propoziții cu trei dintre ortogramele date, fără greșeli de ortografie sau de punctuație/ alcătuieste propoziții cu toate cele patru ortograme și cuvinte date, cu 1-2 greșeli de ortografie sau de punctuație	Răspuns parțial corect: alcătuieste corect propoziții cu două dintre ortogramele date, fără greșeli de ortografie sau de punctuație/ alcătuieste propoziții cu trei dintre ortogramele și cuvintele date, cu 2-3 greșeli de ortografie sau de punctuație.	Răspuns incorect: alcătuieste propoziții cu o singură ortogramă/ alcătuieste propoziții cu 3-4 greșeli de ortografie sau de punctuație/ nu alcătuieste nicio propoziție.
4	Răspuns corect și complet: scrie câte un cuvânt cu sens opus pentru fiecare dintre cele trei cuvinte date.	Răspuns parțial corect: scrie două cuvinte cu sens opus.	Răspuns parțial corect: scrie un cuvânt cu sens opus.	Răspuns incorect: nu scrie nici un cuvânt cu sens opus.
5	Răspuns corect și complet: alcătuieste corect o propoziție în care folosește verbul din prima	Răspuns parțial corect: alcătuieste o propoziție cu verbul solicitat având 1-2 greșeli de ortografie sau de punctuație.	Răspuns parțial corect: alcătuieste o propoziție cu verbul solicitat având 3-4 greșeli de ortografie sau de punctuație.	Răspuns incorect: alcătuieste o propoziție în care nu folosește cuvântul dat.
6	Textul dat este tradus corect respectând așezarea în pagină, regulile de ortografie și de punctuație.	Textul dat este tradus corect respectând așezarea în pagină, având 1-2 greșeli de ortografie/ punctuație.	Textul dat este tradus corect, având 3-4 greșeli de ortografie/ punctuație.	Textul dat este tradus parțial, având 5-6 greșeli de ortografie/ punctuație.

Evaluare finală:

ITEMI	CALIFICATIVUL FINAL
Rezolvă integral și corect 6 itemi.	FOARTE BINE
Rezolvă integral și corect 4-5 itemi; incorect 1 item/ parțial 1 item.	BINE
Rezolvă integral și corect 2-3 itemi; parțial 1 item/ incorect 2 itemi.	SUFICIENT
Rezolvă integral și corect 0-1 itemi; incorect 3-4 itemi.	INSUFICIENT

TEST DE EVALUARE FINALĂ
Limba și literatura maternă rromani
Anul V de studiu

Numele și prenumele elevului:.....

Data susținerii testului:

- Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerințelor din Partea I și din Partea a II-a se acordă 90 de puncte. Din oficiu se acordă 10 puncte.
- Timpul efectiv de lucru este de 45 de minute.

Del pes o təksto:

Jekh čhajorri, i Pika, thaj jekh raklörri, i Piroška, den duma:

- O manuś si jekh oprutno zivutro, kaj del godi, butikerel thaj vakarel. Sar vi tu zanes, e aver zivutro na aştin te keren buti, te godisaren, te den duma.

- E manuśes si les godi thaj, anθar kodova, o manuś aşti te manarel, te godisarel, te ginel, te vakarel.

- Tu zanes te phenes manqe so si p-e manuśesqo sero?

- Si les p-o sero bal, kaj šaj te avel lūngo (dilgo) vaj xarno. Le rromnān, misalaqe, si len šukar čhungrā. Anθ-əl čhungrā si len purane love.

(O manuś thaj pesqe korposqe riga, palal o Gèorge Saräu)

PARTEA I

(50 pùntură)

E avutne mangimata si kerde palal o dino təksto. Trujar i grafema kaj si o lačo amboldipen vaj xramosar anθ-o čučo than so mangel pes:

6. E tekstosqo titulo thaj o autòro si: **7 pùntură**
.....
7. O manuś si jekh oprutno zivutro sosθar: **7 pùntură**
a. *del godi, butikerel thaj xal*
b. *del godi, butikerel thaj vakarel*
c. *sovel, butikerel thaj vakarel*
8. O sinonimo vaś o alav **vakarel** si: _____ **7 pùntură**
9. Anθ-i frāza: „*E manuśes si les godi thaj, anθar kodova, o manuś aşti te manarel, te godisarel, te ginel, te vakarel.*” si: **7 pùntură**
a. 1 substantivo
b. 2 substantivură
c. 3 substantivură
10. Xramosar jekh adžektivo anθar o dino təksto: _____ **7 pùntură**

6. Nakhav o vërbo *kamel* ka-o akanutno vaxt e indikativo modosqo thaj ka-o konzuntivo mòdo:

15 pùnturǎ

<i>kamel</i>		
O zeno	O akanutno vaxt	O konzunktivo mòdo
<i>Me</i>	Kamav	
<i>Tu</i>		
<i>Vov/voj</i>		te kamel
<i>Ame</i>		
<i>Tume</i>		
<i>Von</i>		

PARTEA a II-a

(40 pùnturǎ)

3. Xramosar e trebutne fòrme vaś o zenutno pronòmbro:

20 pùnturǎ

Puçhipen	O zeno		
	I-to	II-to	III-to m.l.
Kon?	me		vov
Kas?		tut	
Kasqo?			lesqo
Kasqi?	mirri		
Kasqe?			lesqe
Kasqe?		tire	
Kasqe?	manqe		
Kasθe?		tuθe	
Kasθar?			lesθar
Kaça?			

4. Ambolde gazikanes o dino tèksto:

20 pùnturǎ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

TEST DE EVALUARE FINALĂ
Limba și literatura maternă rromani
Anul V de studiu

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

- Se punctează oricare alte formulări/ modalități de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit prin barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.
- Se acordă 10 puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea punctajului total acordat pentru test la 10.

PARTEA I

(50 pùntură)

Na dena pen pùntură vaș aver amboldipen savo na si anθ-o barèmo. Dela pes po 10 pùntură vaș sarkon lacho amboldipen.

1. **O manuș thaj pesqe korposqe riga, palal o Gèorge Saräu** **7 pùntură**
2. b **7 pùntură**
3. orsavo mașkar e alava: *del duma, mothovel, phenel, sborizel.* **7 pùntură**
4. c **7 pùntură**
5. Orsavo mașkar e adžektivură: *oprutno, lùngo, dilgo, xarno, šukar, purane, zinzardo, kirno, pašxarno.* **7 pùntură**
6. Dela pes po 7.5 pùntură vaș sarkon vaxt, 1,5 pùntură vaș sarkon zeno. **15 pùntură**

<i>kamel</i>		
O zeno	O akanutno vaxt	O konzunktivo mòdo
<i>Me</i>	kamav	te kamav
<i>Tu</i>	kames	te kames
<i>Vov/voj</i>	kamel	te kamel
<i>Ame</i>	kamas	te kamas
<i>Tume</i>	kamen	te kamen
<i>Von</i>	kamen	te kamen

PARTEA a II-a

(40 pùntură)

1. Dikhela pes te si xramosarde e pronombrurànqe lache fòrme. Dela pes po pùnto vaș sarkon lachi xramosardi fòrma. **20 pùntură**

Pučhipen	O zeno		
	I-to	II-to	III-to m.l.
Kon?	me	tu	vov
Kas?	man	tut	les
Kasqo?	mirro	tiro	lesqo
Kasqi?	mirri	tiri	lesqi
Kasqe?	mirre	tire	lesqe
Kasqe?	mirre	tire	lesqe
Kasqe?	manqe	tuqe	lesqe
Kasθe?	manθe	tuθe	lesθe
Kasθar?	manθar	tuθar	lesθar
Kaça?	mança	tuça	leça

2. Dikhela pes sar si kerdo o amboldipen gazikanes. E pùnturǎ si dine palal sar si éaçes amboldino o tøksto, dikhindoj te na aven kerde gramatikane, leksikàlo vi puntuaciaqe doša.

20 pùnturǎ

TEST DE EVALUARE FINALĂ
Limba și literatura maternă rromani
Anul VI de studiu

Numele și prenumele elevului:

Data susținerii testului:

Del pes o təksto:

Sas jekhvar jekh čhavo eŧta beršenqo. Les sas les kale bala, bare thaj kale jakha, thule phovă. Les sas les jekh kovlo vak thaj jekh šukar asajpen. Na kamelas te phenel khanć; vakărelas nùmaj atunć kana sas pućhlo. Vov sas kanutno, godăver thaj amalikano. Sas les duj vasta, duj punre, duj jakha, duj kana, panz naja jekhe vastesŧe, sas jekh čhavo sar orsavo čhavo.

(Kamav te aresav siklărno!, palal i Noemi Palfi-Tamaș)

PARTEA I

(50 pùntură)

E avutne mangimata si kerde palal o dino təksto. Trujar i grafèma kaj si o laćho amboldipen vaj xramosar anŧ-o ćućo than so mangel pes:

1. E tekstosqo título thaj o autòro si: **7 pùntură**

2. Xramosar anŧar o dino təksto o kotor kaj sikavel e fiziko karakteristike e čhavesqe. **7 pùntură**

3. O amboldino alav vaš o alav **thulo** si: **7 pùntură**

4. Xramosar jekh zenutno pronòmbro anŧar o dino təksto: **7 pùntură**

5. Anŧ-i propozicia *Les sas les jekh kovlo vak thaj jekh šukar asajpen. si:* **7 pùntură**
 - a. 1 adžektivo
 - b. 2 adžektivură
 - c. 3 adžektivură
6. Xramosar po jekh substantivo vaš sarkon agoripen: **15 pùntură**

O agoripen	O vokativo	
	Muršikano substantivo	Žuvlikano substantivo
<i>jekh konsonànta</i>		
<i>i paškonsonànta j</i>		
<i>i vokàla i</i>		
<i>o sufikso orro/orri</i>		
<i>o sufikso no/ni</i>		

1. Xramosar grafemença e kardinàlo thaj e ordinàlo ginavnǎ:

20 pùnturǎ

I ginavni	I kardinàlo ginavni	I ordinàlo ginavni
1	jekh	jekhto
5		
9		
10		
13		
40		

2. Ambolde gazikanes o dino tèksto:

20 pùnturǎ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

TEST DE EVALUARE FINALĂ
Limba și literatura maternă rromani
Anul VI de studiu

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

- Se punctează oricare alte formulări/ modalități de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit prin barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.
- Se acordă 10 puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea punctajului total acordat pentru test la 10.

PARTEA I **(50 pùntură)**

Na dena pen pùntură vaș aver amboldipen savo na si anθ-o barèmo. Dela pes po 10 pùntură vaș sarkon lacho amboldipen.

1. *Kamav te aresav siklărno!* – palal i Noemi Palfi-Tamaș 7 pùntură
2. *Les sas les kale bala, bare thaj kale jakha, thule phovă.* 7 pùntură
3. *sano* 7 pùntură
4. Orsavo mașkar e pronòmbrură: *vov, les.* 7 pùntură
5. *b* 7 pùntură
6. Dela pes po 1,5 pùntură vaș sarkon lacho substantivo. 15 pùntură

PARTEA a II-a **(40 pùntură)**

1. Dela pes po 2 pùntură vaș sarkon lachi xramosardi ginavni. 20 pùntură

I ginavni	I kardinàlo ginavni	I ordinàlo ginavni
1	jekh	jekhto
5	panz	panzto
9	enă	enăto
10	deș	dešto
13	deșutrin	deșutrinto
40	ștarvardeș/ sarànda	ștarvardešto/ saràndato

2. Dikhela pes sar si kerdo o amboldipen gazikanes. E pùntură si dine palal sar si căces amboldino o təksto, dikhindoj te na aven kerde gramatikane, leksikàlo vi puntuaciaqe doša.

20 pùntură

TEST DE EVALUARE FINALĂ
Limba și literatura maternă rromani
Anul VII de studiu

Numele și prenumele elevului:.....

Data susținerii testului:

Del pes o təksto:

Anθ-jekh gav bešenās vi barvale vi ćorre manuša. Bešelās vi jekh ćorro rrom, savēs sasas les jekh bari familia. Bućholās Jànku thaj sasas les deś ćhavorre. Vov sasas kĭkavări, savorro deś sasas les o ćokàno anθ-e pesqo vast, sasas laćho butărno, savēsθar śundăs o savorro gav. Alosardăs te zal avri, anθar o gav, k-aś-te kerel butĭ, pesqi familia te avel la sa so trebal la. Kadjal, sar zalas, lilăs les i bokh. Jekhal, dikhel xramosardo opre jekh phalenqi bar: “Balamno”. Lośalo zal andre.

(O xanzvalipen, kidini kaθar i Mariana Cozma thaj amboldini kaθar i Gabriela Moise)

PARTEA I

(50 pùntură)

E avutne mangimata si kerde palal o dino təksto. Trujar i grafema kaj si o laćho amboldipen vaj xramosar anθ-o ćuće than so mangel pes:

1. O Jànku sas jekh: **7 pùntură**

- a. barvalo rrom
- b. ćoro rrom
- c. ćoro gazo

2. Xramosar anθar o dino təksto o kotor kaj vakărel palal e Jankosqi karakterizacia

7 pùntură

.....
.....
.....

3. O sinonimo vaś o alav **bućhol** si: _____ **7 pùntură**

4. O vërbo **alosardăs** si ka-o: **7 pùntură**

- a. o mòdo indikativo, o akanutno vaxt
- b. o mòdo indikativo, o nakhlo vaxt
- c. o mòdo konzunktivo

5. Xramosar duj ginavnă anθar o dino təksto: **7 pùntură**

TEST DE EVALUARE FINALĂ
Limba și literatura maternă rromani
Anul VII de studiu

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

- Se punctează oricare alte formulări/ modalități de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit prin barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.
- Se acordă 10 puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea punctajului total acordat pentru test la 10.

PARTEA I

(50 pùnttură)

Na dena pen pùnttură vaș aver amboldipen savo na si anθ-o barèmo. Dela pes po 10 pùnttură vaș sarkon lačo amboldipen.

1. b 7 pùnttură
2. *Vov sasas kĭkavări, savorro dēs sasas les o ćokàno anθ-e pesqo vast, sasas lačo butărno, savesθar śundās o savorro gav.* 7 pùnttură
3. akharel 7 pùnttură
4. b 7 pùnttură
5. jekh, deș. (2 X 3.5 p). 7 pùnttură
6. Dela pes po 3 pùnttură vaș sarkon substantivo: 1,5 pùnttură vaș o jekhipen thaj 1,5 pùnttură vaș o butipen. 15 pùnttură

O nominativo	O vokativo	
	O jekhipen	O butipen
<i>manuś</i>	<i>manuś(e)!a</i>	<i>manuśa!len</i>
<i>rrom</i>	<i>rrom(e)!a</i>	<i>rroma!len</i>
<i>rromni</i>	<i>rromni!e</i>	<i>rromnă!len</i>
<i>daj</i>	<i>daj!e</i>	<i>daja!len</i>
<i>raj</i>	<i>raj(e)!a</i>	<i>raja!len</i>

PARTEA a II-a

(40 pùnttură)

1. Dikhela pes sar si nakhavdi i dini sintagma anθar savorre siklile kèzură, ka-o jekhipen vi ka-o butipen, dikhindoj kana si kerde vaj na gramatikane doša. 20 pùnttură
2. Dikhela pes sar si kerdo o amboldipen gazikanes. E pùnttură si dine palal sar si ćačas amboldino o təksto, dikhindoj te na aven kerde gramatikane, leksikàlo vi puntuaciaqe doša. 20 pùnttură

TEST DE EVALUARE FINALĂ
Limba și literatura maternă rromani
Anul VIII de studiu

Numele și prenumele elevului:

Data susținerii testului:

Del pes o təksto:

Sas jekh var trin rroma. Kadala trin rroma kerdenas bare ćorimata anθ-e penqe dīvesa. Anθ-jekh dēs, von thoven e jakha p-o jekh baro thaj śukar kher thaj ćorde kothar jekh gono pherdo sovnakutne lovenća. Śunindoĵ amare trin rroma kă si rodine e śingalenθar, godīsarde pen von te garaven o ćordo sovnakaj. Akana, kaj te garaven les?

Kadja, telărde von anθ-o veś. Khote arakhle jekhe phures kaj zivelas anθ-jekh kherorro. Amare trin ćora xatărdile e phureća te garavel lenqe love jekh pherdo berś.

(O godăver ćhavorro, palal o Nikolae Pandelikă)

PARTEA I

(50 pùntură)

E avutne mangimata si kerde palal o dino təksto. Trujar i grafèma kaj si o laćho amboldipen vaj xramosar anθ-o ćućo than so mangel pes:

1. O dino təksto si anθar o: **7 pùntură**
 - a. dramtikano ćhand
 - b. lirikano ćhand
 - c. epikano ćhand
2. E personăzură anθar o təksto si: **7 pùntură**
 - a. duj rroma thaj jekh phuro
 - b. trin phure thaj jekh rrom
 - c. trin rroma thaj jekh phuro
3. O mamujutno alav vaś o alav *pherdo* si: _____ **7 pùntură**
4. O alav *phures* si anθ-o kėzo: **7 pùntură**
 - a. nominativo
 - b. akuzativo
 - c. dativo
5. Xramosar duj adźektivură anθar o dino təksto: **7 pùntură**

TEST DE EVALUARE FINALĂ
Limba și literatura maternă rromani
Anul VIII de studiu

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

- Se punctează oricare alte formulări/ modalități de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit prin barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.
- Se acordă 10 puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea punctajului total acordat pentru test la 10.

PARTEA I

(50 pùntkură)

Na dena pen pùntkură vaș aver amboldipen savo na si anθ-o barèmo. Dela pes po 10 pùntkură vaș sarkon lačo amboldipen.

1. c 7 pùntkură
2. c 7 pùntkură
3. éúčo 7 pùntkură
4. b 7 pùntkură
5. Orsave duj adžektivură anθar: *bare, baro, šukar, pherdo, sovnakutne, čordo.*(2 X 3.5 p).
7 pùntkură
6. Dela pes po 3 pùntkură vaș sarkon vèrbo: 1,5 pùntkură vaș o mòdo thaj 1,5 pùntkură vaș o vaxt.
15 pùntkură

O vèrbo	O mòdo	O vaxt
<i>sas</i>	indikativo	nakhlo vaxt
<i>kerdenas</i>	indikativo	o po but sar perfèkto
<i>thoven</i>	indikativo	akanutno vaxt
<i>te garaven</i>	konzunktivo	akanutno vaxt
<i>telārde</i>	indikativo	nakhlo vaxt

PARTEA a II-a

(40 pùntkură)

1. Dikhela pes sar si nakhavdi i dini sintagma anθar savorre siklile kèzură, ka-o jekhipen vi ka-o butipen, dikhindoj kana si kerde vaj na gramatikane doša.
20 pùntkură
2. Dikhela pes sar si kerdo o amboldipen gazikanes. E pùntkură si dine palal sar si çačas amboldino o tèksto, dikhindoj te na aven kerde gramatikane, leksikàlo vi puntuaciaqe doša.
20 pùntkură

*Olimpiada națională de
limba maternă rromani*

**Olimpiada națională de limba maternă rromani,
ediția a XVIII-a, Baia Mare, județul Maramureș, 23-26 aprilie 2017
Subiectele la proba de limba rromani
Anul III de studiu - GIMNAZIU**

Savorre subijektură si musajutne.

- Del pes 10 pùnkturnă ivăþe.
- O savorro butăqo vaxt si 3 òre.

DEL PES O TÈKSTO:

Sasas jekhvar duj laþe amala. Arakhle! Von si! Amare duj amala! O Stadiàn thaj o Fabiàn. Zanen kë le duj sasas godăver thaj laþe butărne thaj e gaze akharenas len butvar te keren buti. O Fabiàn, zanen, sasas maj tikno vi maj sano. O Stadiàn, paruvipnasþe, sas maj baro, maj zoralo.

Anþ-jekh dïves, akhardăs len o asavàri te laþharen von vareso k-o asăv. Palal so agordine von i buti, râte, o asavàri phenel lenqe:

- Na-i man love te pokinav tumen, tha' dav tumenqe arro sode aștin te angeren anþ-ël tumare zēja, si mișto?

- Va, va, si mișto! phenen e amala. Akana, o Stadiàn liel jekh gono maj baro thaj o Fabiàn jekh gono maj tikno, varesavo palal pesqi zor. Von telären karing o kher. P-o drom, o Fabiàn puþhel pesqe amales:

- Na-i kadja, phrala, ke, kana aresas khere, rigărasa o arro anþ-ël dujenþe, phralikanes, palal sar kerdăm buti?

- N-aști, phrala, ke me angerav o maj pharo gono. Trebulas te lies vi tu jekh gono maj baro! phenel o Stadiàn, asaindoj.

Gelindoj maj dur p-o drom, aresen von jekhe paněþe, kaj sasas jekh kaștutno pòdos. O jekhto kaj nakhlăs sas o Fabiàn. Na sas les pharimata, sar sas les jekh tikno gono. Ći phagel pes o pòdos.

Kana te nakhel o Stadiàn, sar vov sasas thulo thaj o gono lesqo pharo, krak! Phaglăs pes o pòdos thaj pelăs e goneþa anþ-o pani. Vov akharel:

- Ankalav man, phrala, ankalav man!

- Ći aștiv, phrala, ke kingărav man thaj si șudro o pani. Trebulas te lies vi tu jekh gono maj tikno, te na phagel pes o pòdos, amboldel o Fabiàn asaindoj.

Ći zonav so maj kerdine ël duj amala, tha' so me zonav si ke *jekh laþho amal pharipnasþe prinzanel pes, thaj kon asal maj palal maj mișto asal!*

(O laþho amal, palal o Borcoi Jupter)

O jekh to subijèkto**(32 pùnk tură)**

1. Xramosaren anθ-e 5-8 rëndură palal so vakărel pes anθ-o dino tøksto!
6 pùnk tură
2. Arakhen e antonimură vaś e alava: *amal, tikno, sano, agordine, lačo*.
5 pùnk tură
3. Roden thaj xramosaren anθar dino tøksto panz murśikane navnă/ substantivură! Xramosaren te si zivdisarde vaj bizivdisarde.
5 pùnk tură
4. Roden thaj xramosaren anθar dino tøksto trin zenutne sarnavnă/ pronòmbrură! Xramosaren k-o savo gin thaj zeno si von!
3 pùnk tură
5. Roden thaj xramosaren anθar dino tøksto panz pašnavnă/ adzektivură! Keren lença po jekh propozicia!
5 pùnk tură
6. Roden thaj xramosaren anθar dino tøksto śtar kernavnă / vèrbură! save si ka-o akanutno vaxt! Xramosaren k-o savo gin thaj zeno si von!
4 pùnk tură
7. Arakhen o subijèkto thaj o predikato anθar i avutni propozicia: *Sasas jekhvar duj lače amala*.
4 pùnk tură

O dujto subijèkto**(58 pùnk tură)**

1. Ambolden gazikanes o tøksto dino maj opre!
20 pùnk tură
2. Keren po jekh propozicia e avutne vortogramença: *d-aśti, na-i, k-e, p-i, anθ-o!*
I propozicia trebal te avel la po cıra śov alava.
10 pùnk tură
3. Keren jekh xramosaripen, anθ-e 15-20 rëndură, palal i tème: *Kon asal maj palal maj miśto asal*.
12 pùnk tură
4. Ambolden anθ-i rromani čhib!
16 pùnk tură
 - a) Anul acesta, Olimpiada Naşională de Limba Rromani se desfăşoară la Baia Mare.
 - b) Vara trecută am fost la ţară, la bunicii mei, împreună cu familia mea.
 - c) Doamna profesoară ne-a învăţat să nu minţim niciodată.
 - d) Mi-a plăcut foarte mult cum s-a celebrat Ziua Internaţională a Rromilor în ţară.

**Olimpiada națională de limba maternă rromani,
ediția a XVIII-a, Baia Mare, județul Maramureș, 23-26 aprilie 2017
Subiectele la proba de limba rromani
Anul III de studiu - LICEU**

Savorre subijektură si musajutne.

- **Del pes 10 pùnttură ivăthe.**
- **O savorro butăqo vaxt si 3 òre.**

DEL PES O TÈKSTO:

Sasas jekhvar duj lache amala. Arakhle! Von si! Amare duj amala! O Stadiàn thaj o Fabiàn. Zanen kë le duj sasas godăver thaj lache butărne thaj e gaze akharenas len butvar te keren buti. O Fabiàn, zanen, sasas maj tikno vi maj sano. O Stadiàn, paruvipnasøe, sas maj baro, maj zoralo.

Anø-jekh dives, akhardăs len o asavari te lacharen von vareso k-o asäv. Palal so agordine von i buti, räte, o asavari phenel lenqe:

- Na-i man love te pokinav tumen, tha' dav tumenqe arro sode astin te angeren anø-ël tumare zēja, si mišto?

- Va, va, si mišto! phenen e amala. Akana, o Stadiàn liel jekh gono maj baro thaj o Fabiàn jekh gono maj tikno, varesavo palal pesqi zor. Von telären karing o kher. P-o drom, o Fabiàn puçhel pesqe amales:

- Na-i kadja, phrala, ke, kana aresas khere, rigărasa o arro anø-ël dujenøe, phralikanes, palal sar kerdăm buti?

- N-aști, phrala, ke me angerav o maj pharo gono. Trebulas te lies vi tu jekh gono maj baro! phenel o Stadiàn, asaindoj.

Gelindoj maj dur p-o drom, aresen von jekhe panësøe, kaj sasas jekh kaštutno pòdos. O jekhto kaj nakhlăs sas o Fabiàn. Na sas les pharimata, sar sas les jekh tikno gono. Ci phagel pes o pòdos.

Kana te nakhel o Stadiàn, sar vov sasas thulo thaj o gono lesqo pharo, krak! Phaglăs pes o pòdos thaj pelăs e goneça anø-o pani. Vov akharel:

- Ankalav man, phrala, ankalav man!

- Ci astiv, phrala, ke kingărav man thaj si sudro o pani. Trebulas te lies vi tu jekh gono maj tikno, te na phagel pes o pòdos, amboldel o Fabiàn asaindoj.

Ci zonav so maj kerdine el duj amala, tha' so me zonav si ke *jekh lacho amal pharipnasøe prinzanel pes, thaj kon asal maj palal maj mišto asal!*

(O lacho amal, palal o Borcoi Jupiter)

O jekh to subijèkto**(32 pùnk tură)**

1. Xramosaren anθ-e 5-8 rëndură palal so vakărel pes anθ-o dino tøksto!
6 pùnk tură
2. Arakhen e antonimură vaş e alava: *amal, tikno, sano, agordine, lačo*.
5 pùnk tură
3. Roden thaj xramosaren anθar dino tøksto panz murşikane navnă/ substantivură! Xramosaren te si zivdisarde vaj bizivdisarde.
5 pùnk tură
4. Roden thaj xramosaren anθar dino tøksto trin zenutne sarnavnă/ pronòmbrură! Xramosaren k-o savo gin thaj zeno si von!
3 pùnk tură
5. Roden thaj xramosaren anθar dino tøksto panz pašnavnă/ adzektivură! Keren lença po jekh propozicia!
5 pùnk tură
6. Roden thaj xramosaren anθar dino tøksto ştar kernavnă / vèbură! save si ka-o akanutno vaxt! Xramosaren k-o savo gin thaj zeno si von!
4 pùnk tură
7. Arakhen o subijèkto thaj o predikato anθar i avutni propozicia: *Sasas jekhvar duj lače amala*.
4 pùnk tură

O dujto subijèkto**(58 pùnk tură)**

1. Ambolden gazikanes o tøksto dino maj opre!
16 pùnk tură
2. Keren po jekh propozicia e avutne vortogramença: *d-aşti, na-i, k-e, p-i, anθ-o!*
I propozicia trebal te avel la po cîra şov alava.
10 pùnk tură
3. Keren jekh xramosaripen, anθ-e 15-20 rëndură, palal i tème: *Kon asal maj palal maj mišto asal*.
12 pùnk tură
4. Ambolden anθ-i rromani čhib!
16 pùnk tură
 - a) Anul acesta, Olimpiada Naţională de Limba Rromani se desfăşoară la Baia Mare.
 - b) Vara trecută am fost la ţară, la bunicii mei, împreună cu familia mea.
 - c) Doamna profesoară ne-a învăţat să nu miştim niciodată.
 - d) Mi-a plăcut foarte mult cum s-a celebrat Ziua Internaţională a Rromilor în ţară.
5. Thoven anglal e dine substantivură, ka-o jekhipen thaj ka-o butipen, o trebuto artikulo *o, i, e: rakli, asăv, gašo, patrin*.
4 pùnk tură

**Olimpiada națională de limba maternă rromani,
ediția a XVIII-a, Baia Mare, județul Maramureș, 23-26 aprilie 2017
Subiectele la proba de limba rromani
Anul IV de studiu - GIMNAZIU**

Savorre subijèktură si musajutne.

- **Del pes 10 pùnkturnă ivăthe.**
- **O savorro butăqo vaxt si 3 òre.**

DEL PES O TÈKSTO:

Sasas jekh rromni, thaj laqo rrom sasas anθ-o phandlipen. Voj ačhili kòrkorri pe deše tiknença te barărel len. Sar ka pravarel len? But phares ondilo laqe bi rromesqo. Anθ-jekh dives, voj uštili, lias pe čhavorres le maj tiknes thaj geli ka-i kris la dizaqi te pučhel le maj bare rajen:

- Dikhen man aj šunen man cira, rajalen barealen! Ačhilem kòrkorri deše tiknença thaj bi manresqo. Keren manqe o lačhipen aj mukhen me rromes te zal khere!

O baro la krisaqo phenel laqe:

- Šun, rromnie! Te arakhesa jekh pučhipen manqe aj me n-ašti te amboldav tuqe, me mukhava tire rromes!

Na zanglās i čorrorri rromni so te pučhel les aj geli-θar rovindoj. Kaj te arakhel voj kasavo pharo pučhipen? Butzanglo si o šerutno la krisaqo! Vov ka arakhel i klidin le pučhipnasqo!

P-o drom, i rromni si te nakhel jekh phurt. Voj bešel pesqe tele, khini thaj bokhali. O čhavorro mangelas te piel čući. Bešindoj voj kadja, i rromni del čući le čhavorresqe aj voj xal pesqe manro. E mače xanas vi von anθar e puršuka save perenas p-o pani. Avile trujal laθe vi e bokhale čiriklā. I rromni, lače – ilesqi, del vi lenqe cira manro. Akana, i rromni vi xal, vi del te xan e avera thaj...arakhel o pučhipen!

Zal pesqe i rromni ka-i kris thaj pučhel le bares:

- Rajana, bareana! So si akava: me xav, manθar xal pes, telal manθe xan thaj opral manθe xan?

Na zanel o baro raj le krisaqo. Atùnc, i rromni del lesqe o garavdo lav, i klidin e pučhipnasqi, phenindoj:

- Me sem, rajana! Xav manro p-i phurt thaj dav čući le čhavorresqe; vov xal manθar. E mače xan telal manθe e puršuka save peren, thaj e čiriklā xan e puršuka save me dav len lenqe. Dikhen, kadava si o lav e pučhipnasqo!

Dikhel o baro raj le krisaqo ke i rromni si godăver thaj na xoxavel. Liel e klidina thaj putrel o udar te inklōl aj te telărel o rrom.

(Jekh godăver rromni, o amboldipen: kaθar o Marcel Courthiade)

O jekhto subjèkto**(32 pùnkturnă)**

1. Xramosaren anθ-e 5-8 rëndură palal so vakărel pes anθ-o dino tèksto!
6 pùnkturnă
2. Arakhen e antonimură vas e alava: *cira, phares, lačhipen, pučhipen, bokhali*.
5 pùnkturnă
3. Roden thaj xramosaren anθar dino tèksto panz muršikane navnă/ substantivură! Xramosaren ke savo gin si von, te si khethane vaj ververutne, zivdisarde vaj bizivdisarde.
5 pùnkturnă
4. Roden thaj xramosaren anθar dino tèksto trin zenutne sarnavnă/ pronòmbrură! Xramosaren k-o savo gin thaj zeno si von!
3 pùnkturnă
5. Roden thaj xramosaren anθar dino tèksto panz pašnavnă/ adžektivură! Xramosaren save substantivură determinisaren von!
5 pùnkturnă
6. Roden thaj xramosaren anθar dino tèksto jekh buxli propozicia. Nakhaven la anθ-jekh sadi propozicia!
4 pùnkturnă
7. Xramosaren save si le šerutne vi le bišerutne propoziciaqe riga anθar i avutni propozicia: *O baro la krisaço phenel laqe*:
4 pùnkturnă

O dujto subjèkto**(58 pùnkturnă)**

1. Ambolden gazikanes o tèksto dino maj opre!
20 pùnkturnă
 2. Nakhaven i kernavni/ o vërbo „*phenel*” ka-o avutno thaj ka-o nakhlo vaxt!
10 pùnkturnă
 3. Keren jekh xramosaripen, anθ-e 15-20 rëndură, palal i tèma: *I daj si i maj kuć 3uvli*.
12 pùnkturnă
 4. Ambolden anθ-i rromani čhib!
16 pùnkturnă
- a) Baia Mare este un oraş frumos şi curat în care convieţuiesc multe minorităţi.
 - b) În aceste patru zile mi-am revăzut vechii prieteni, dar mi-am făcut şi alţii.
 - c) Paştele este sărbătoarea care ne aduce aminte de Isus Hristos care a murit pentru noi.
 - d) Şcoala de unde vin este una cu elevi inteligenţi şi cu profesori foarte buni.

**Olimpiada națională de limba maternă rromani,
ediția a XVIII-a, Baia Mare, județul Maramureș, 23-26 aprilie 2017
Subiectele la proba de limba rromani
Anul IV de studiu - LICEU**

Savorre subijektură si musajutne.

- **Del pes 10 pùnttură ivăthe.**
- **O savorro butăqo vaxt si 3 òre.**

DEL PES O TÈKSTO:

Sasas jekh rromni, thaj laqo rrom sasas anθ-o phandlipen. Voj ačhili kòrkorri pe deše tiknença te barărel len. Sar ka pravarel len? But phares ondilo laqe bi rromesqo. Anθ-jekh dives, voj uštili, lias pe čhavorres le maj tiknes thaj geli ka-i kris la dizaqi te pučhel le maj bare rajen:

- Dikhen man aj šunen man cira, rajalen barealen! Ačhilem kòrkorri deše tiknença thaj bi manresqo. Keren manqe o lačhipen aj mukhen me rromes te zal khere!

O baro la krisaqo phenel laqe:

- Šun, rromnie! Te arakhesa jekh pučhipen manqe aj me n-ašti te amboldav tuqe, me mukhava tire rromes!

Na zanglās i čorrorri rromni so te pučhel les aj geli-θar rovindoj. Kaj te arakhel voj kasavo pharo pučhipen? Butzanglo si o šerutno la krisaqo! Vov ka arakhel i klidin le pučhipnasqo!

P-o drom, i rromni si te nakhel jekh phurt. Voj bešel pesqe tele, khini thaj bokhali. O čhavorro mangelas te piel čući. Bešindoj voj kadja, i rromni del čući le čhavorresqe aj voj xal pesqe manro. E mače xanas vi von anθar e puršuka save perenas p-o pani. Avile trujal laθe vi e bokhale čiriklā. I rromni, lače – ilesqi, del vi lenqe cira manro. Akana, i rromni vi xal, vi del te xan e avera thaj...arakhel o pučhipen!

Zal pesqe i rromni ka-i kris thaj pučhel le bares:

- Rajana, bareana! So si akava: me xav, manθar xal pes, telal manθe xan thaj opral manθe xan?

Na zanel o baro raj le krisaqo. Atùnc, i rromni del lesqe o garavdo lav, i klidin e pučhipnasqi, phenindoj:

- Me sem, rajana! Xav manro p-i phurt thaj dav čući le čhavorresqe; vov xal manθar. E mače xan telal manθe e puršuka save peren, thaj e čiriklā xan e puršuka save me dav len lenqe. Dikhen, kadava si o lav e pučhipnasqo!

Dikhel o baro raj le krisaqo ke i rromni si godăver thaj na xoxavel. Liel e klidina thaj putrel o udar te inklōl aj te telărel o rrom.

(Jekh godăver rromni, o amboldipen: kaθar o Marcel Courthiade)

O jekhto subjèkto**(32 pùnkturnă)**

1. Xramosaren anθ-e 5-8 rëndură palal so vakărel pes anθ-o dino tèksto!
6 pùnkturnă
2. Arakhen e antonimură vas e alava: *cira, phares, lačhipen, pučhipen, bokhali*.
5 pùnkturnă
3. Roden thaj xramosaren anθar dino tèksto panz muršikane navnă/ substantivură! Xramosaren ke savo gin si von, te si khethane vaj ververutne, zivdisarde vaj bizivdisarde.
5 pùnkturnă
4. Roden thaj xramosaren anθar dino tèksto trin zenutne sarnavnă/ pronòmbrură! Xramosaren k-o savo gin thaj zeno si von!
3 pùnkturnă
5. Roden thaj xramosaren anθar dino tèksto panz pašnavnă/ adžektivură! Xramosaren save substantivură determinisaren von!
5 pùnkturnă
6. Roden thaj xramosaren anθar dino tèksto jekh buxli propozicia. Nakhaven la anθ-jekh sadi propozicia!
4 pùnkturnă
7. Xramosaren save si le šerutne vi le bišerutne propoziciaqe riga anθar i avutni propozicia: *O baro la krisaço phenel laqe*:
4 pùnkturnă

O dujto subjèkto**(58 pùnkturnă)**

1. Ambolden gazikanes o tèksto dino maj opre!
16 pùnkturnă
2. Nakhaven i kernavni/ o vërbo „*phenel*” ka-o avutno thaj ka-o nakhlo vaxt!
10 pùnkturnă
3. Keren jekh xramosaripen, anθ-e 15-20 rëndură, palal i tèma: *I daj si i maj kuć 3uvli*.
12 pùnkturnă
4. Ambolden anθ-i rromani čhib!
16 pùnkturnă
 - a) Baia Mare este un oraş frumos şi curat în care convieţuiesc multe minorităţi.
 - b) În aceste patru zile mi-am revăzut vechii prieteni, dar mi-am făcut şi alţii.
 - c) Paştele este sărbătoarea care ne aduce aminte de Isus Hristos care a murit pentru noi.
 - d) Şcoala de unde vin este una cu elevi inteligenţi şi cu profesori foarte buni.
5. Keren po jekh propozicia e avutne vortogramenča: *k-aşti, p-e, anθ-i, k-o!* I propozicia trebal te avel la po cira šov alava.
4 pùnkturnă

**Olimpiada națională de limba maternă rromani,
ediția a XVIII-a, Baia Mare, județul Maramureș, 23-26 aprilie 2017
Subiectele la proba de limba rromani
Anul V de studiu - GIMNAZIU**

Savorre subijekturã si musajutne.

- **Del pes 10 pùntkurã ivãøe.**
- **O savorro butãqo vaxt si 3 òre.**

DEL PES O TÈKSTO:

Sasas jekhvar, anθ-e jekh tikno gav, jekh óorri familia, kaj sasas la éhavorre sode xíva si anθ-i jekh sita.

Anθ-e jekh dës, o dad tradinãs jekhe éhaves k-e lenqi mami, te anel laqe jekh éaro areça. Sar amboldelas vov khere, i balval se phurdã o aro. Akana, so te kerel o éhavo, gelãs khere rovindos thaj phendã pesqe dadesqe so sas. Lesqo dad lias jekh bari kopal aj gelãs te rodel e balvala. Kana arakhlãs pes laça, kamlã te marel la. I balval, kana dikhlã so kamel te kerel o rrom, manglã les te na avel rušlo, te del laqe i kopal, aj voj, paruvimasøe, dias lesqe jekh xer, kaj delas love. O manuș ci patãnãs e balval aj manglãs te dikhel; akor i balval phendã e xeresqe:

- Xer!a, de le rromesqe love!

Akor, o xer kerdã lesqe love. O rrom lias e xeres thaj gelãs khere. P-o drom areselas pes jekhe amaleça. Kadava, kana dikhlã le xeres, kadã baro aj súkar, akhardãs e rromes pesqe kheresøe. O rrom lias e xeres, gelãs lesøe aj manglãs les te na phenel “Xer!a, de man love!”

Kana o rrom sutãs, o amal paruvdã le xeres.

Texarinãøe, o rrom uștilã, lias le xeres aj gelãs khere. Akhardã i sasti familia te dikhel so andãs vov khere, aj manglãs e xeres te del love. O xer éi dias.

Rušlo sar i jag, o rrom gelãs e xereça palpale k-i balval aj phendã laqe palal sosøe nakhlã vov.

I balval dinã e rromesqe palpale lesqi kopal thaj jekh sinia. Atùnè phendã o rrom:

- Sinie, buxlãr tut! Te avel p-i sinia but xaben! I sinia kerdãs sar phendãs o rrom.

O rrom lias i kopal, lias la aj gelãs pesqe amalesøe thaj phendãs:

- Tu, kopal, bandãr tut pe lesqo dumo, mar les sar i balval!

O amal delas éingar:

- Na maj de, le i kopal pa murro dumo, phen te na maj marel man, dav tuqe palem tiro xer!

O rrom lias pesqo xer aj gelãs khere, thovdãs pes pașal i sinia, pașal o xer aj phendãs:

- Akana, éi maj avasa óorre, i sinia del ame’ xaben, o xer del amen love, ame te das len patív!

(I balval, kidini kaøar i Lãcãtuș Marinela)

O jekhto subjèkto**(32 pùnkturnă)**

1. Xramosaren anθ-e 5-8 rëndură palal so vakărel pes anθ-o dino tøksto!
6 pùnkturnă
2. Arakhen e sinonimură vaś e alava: *ruślo, mothovel, glàta, zàlaga, del muj.*
5 pùnkturnă
3. Roden thaj xramosaren anθar dino tøksto pan3 navnă/ substantivură! Xramosaren savo si lenqo gèndero, lenqo gin thaj lenqo fãlo (te si khethane vaj ververutne, zivdisarde vaj bizivdisarde).
5 pùnkturnă
4. Roden thaj xramosaren anθar dino tøksto trin zenutne sarnavnă/ pronòmbrură! Xramosaren k-o savo gin thaj zeno si von!
3 pùnkturnă
5. Roden thaj xramosaren anθar dino tøksto pan3 paśnavnă/ adžektivură! Keren lença po jekh propozicia!
5 pùnkturnă
6. Nakhaven i buxli propozicia: *O rrom lias pesqo xer aj gelăs khere.* anθ-jekh sadi propozicia!
4 pùnkturnă
7. Roden thaj xramosaren anθar dino tøksto śtar kernavnă/ vèrbură ka-o nakhlo! Xramosaren savo si lenqo gin thaj lenqo zeno
4 pùnkturnă

O dujto subjèkto**(58 pùnkturnă)**

1. Ambolden gazikanes o tøksto dino maj opre!
20 pùnkturnă
2. Nakhaven i kernavni/ o vèrbo „*arese!*” ka-o imperfèkto thaj ka-o nakhlo vaxt!
10 pùnkturnă
3. Keren jekh xramosaripen, anθ-e 15-20 rëndură, palal i tème: *Kas das ame pakiv?*
12 pùnkturnă
4. Ambolden anθ-i rromani éhib!
16 pùnkturnă
 - a) Nu este prima dată când particip la un concurs național de limba rromani
 - b) Măine îmi voi revedea bunii mei prieteni din copilărie.
 - c) A venit Matei cu căruța cu șase cai frumoși și a cărat lemne pentru un vecin.
 - d) Când am plecat la concurs, bunica m-a binecuvântat și mi-a urat succes.

**Olimpiada națională de limba maternă rromani,
ediția a XVIII-a, Baia Mare, județul Maramureș, 23-26 aprilie 2017
Subiectele la proba de limba rromani
Anul V de studiu - LICEU**

Savorre subijekturã si musajutne.

- **Del pes 10 pũnkturã ivãøe.**
- **O savorro butãqo vaxt si 3 òre.**

DEL PES O TÈKSTO:

Sasas jekhvar, anθ-e jekh tikno gav, jekh çorri familia, kaj sasas la çhavorre sode xıva si anθ-i jekh sita.

Anθ-e jekh dës, o dad tradinãs jekhe çhaves k-e lenqi mami, te anel laqe jekh çaro areça. Sar amboldelas vov khere, i balval se phurdã o aro. Akana, so te kerel o çhavo, gelãs khere rovindos thaj phendã pesqe dadesqe so sas. Lesqo dad lias jekh bari kopal aj gelãs te rodel e balvala. Kana arakhlãs pes laça, kamlã te marel la. I balval, kana dikhlã so kamel te kerel o rrom, manglã les te na avel rušlo, te del laqe i kopal, aj voj, paruvimasøe, dias lesqe jekh xer, kaj delas love. O manuș ci patãnãs e balval aj manglãs te dikhel; akor i balval phendã e xeresqe:

- Xer!a, de le rromesqe love!

Akor, o xer kerdã lesqe love. O rrom lias e xeres thaj gelãs khere. P-o drom areselas pes jekhe amaleça. Kadava, kana dikhlã le xeres, kadã baro aj șukar, akhardãs e rromes pesqe kheresøe. O rrom lias e xeres, gelãs lesøe aj manglãs les te na phenel "Xer!a, de man love!"

Kana o rrom sutãs, o amal paruvdã le xeres.

Texarinãøe, o rrom uștilã, lias le xeres aj gelãs khere. Akhardã i sasti familia te dikhel so andãs vov khere, aj manglãs e xeres te del love. O xer çı dias.

Rušlo sar i jag, o rrom gelãs e xereça palpale k-i balval aj phendã laqe palal sosøe nakhlã vov.

I balval dinã e rromesqe palpale lesqi kopal thaj jekh sinia. Atũnc phendã o rrom:

- Sinie, buxlãr tut! Te avel p-i sinia but xaben! I sinia kerdãs sar phendãs o rrom.

O rrom lias i kopal, lias la aj gelãs pesqe amalesøe thaj phendãs:

- Tu, kopal, bandãr tut pe lesqo dumo, mar les sar i balval!

O amal delas çingar:

- Na maj de, le i kopal pa murro dumo, phen te na maj marel man, dav tuqe palem tiro xer!

O rrom lias pesqo xer aj gelãs khere, thovdãs pes pașal i sinia, pașal o xer aj phendãs:

- Akana, çı maj avasa çorre, i sinia del ame' xaben, o xer del amen love, ame te das len patıv!

(I balval, kidini kaøar i Lãcãtuș Marinela)

O jekhto subjèkto**(32 pùnkturnă)**

1. Xramosaren anθ-e 5-8 rëndură palal so vakărel pes anθ-o dino tøksto!
6 pùnkturnă
2. Arakhen e sinonimură vaś e alava: *ruślo, mothovel, glàta, zàlaga, del muj.*
5 pùnkturnă
3. Roden thaj xramosaren anθar dino tøksto pan3 navnă/ substantivură! Xramosaren savo si lenqo gèndero, lenqo gin thaj lenqo fălo (te si khethane vaj ververutne, zivdisarde vaj bizivdisarde).
5 pùnkturnă
4. Roden thaj xramosaren anθar dino tøksto trin zenutne sarnavnă/ pronòmbrură! Xramosaren k-o savo gin thaj zeno si von!
3 pùnkturnă
5. Roden thaj xramosaren anθar dino tøksto pan3 paśnavnă/ adžektivură! Keren lença po jekh propozicia!
5 pùnkturnă
6. Nakhaven i buxli propozicia: *O rrom lias pesqo xer aj gelăs khere.* anθ-jekh sadi propozicia!
4 pùnkturnă
7. Roden thaj xramosaren anθar dino tøksto śtar kernavnă/ vèrbură ka-o nakhlo! Xramosaren savo si lenqo gin thaj lenqo zeno
4 pùnkturnă

O dujto subjèkto**(58 pùnkturnă)**

1. Ambolden gazikanes o tøksto dino maj opre!
16 pùnkturnă
2. Nakhaven i kernavni/ o vèrbo „*arese!*” ka-o imperfèkto thaj ka-o nakhlo vaxt!
10 pùnkturnă
3. Keren jekh xramosaripen, anθ-e 15-20 rëndură, palal i tème: *Kas das ame pakiv?*
12 pùnkturnă
4. Ambolden anθ-i rromani čhib!
16 pùnkturnă
 - a) Nu este prima dată când particip la un concurs naşional de limba rromani
 - b) Măine îmi voi revedea bunii mei prieteni din copilărie.
 - c) A venit Matei cu căruţa cu şase cai frumoşi şi a cărat lemne pentru un vecin.
 - d) Când am plecat la concurs, bunica m-a binecuvântat şi mi-a urat succes.
5. Nakhaven e zenutne sarnavnă „vov” thaj „tume” ka-e savorre siklile kèzură!
4 pùnkturnă

**Olimpiada națională de limba maternă rromani,
ediția a XVIII-a, Baia Mare, județul Maramureș, 23-26 aprilie 2017
Subiectele la proba de limba rromani
Anul VI de studiu - GIMNAZIU**

Savorre subijekturã si musajutne.

- **Del pes 10 pùntkurã ivãøe.**
- **O savorro butãqo vaxt si 3 òre.**

DEL PES O TÈKSTO:

Sas kaj sas... Sas anθ-jekh gav jekh phuro rrom aj jekh phuri. O çorro phuro na zanelas te xramosarel thaj te drabarel, odolesqe ke na sas les i baxt te phirel k-i škòla kana sas tikno. I phuri zanelas lil sar jekh rašaj. Vaš kadaja butĩ von xanas pen butivar.

Anθ-jekh laçho dıves o phuro ašundãs so k-i škòla anθar o gav šaj te zal kon kamel, kaj na zanel lil, te sikløl te xramosarel thaj te drabarel. O phuro na phendãs khajć e phurãqe thaj lãs te zal školaøe. Anθ-o kadava dıves naxhlo paš i škòla jekh rajikano vurdon savo sas cirdindo nište grastenθar save zanas maj zorales sar i balval. Anθar kadava vurdon jekh gonorro lovença.

O phuro, savo zalas školaøe, araxhlãs o gonorro e lovença. Vov lãs o gonorro thaj gelo maj dur školaøe. Pal vaj štar çasurã, e raja, araxhle pen khere bi jekhe gonorresqe lovença. Von avile palpale p-o drom kaθar avile khere te roden o gonorro e lovença. Aresle paš i škòla kaj araxhadile e phureça, savo avelas školaθar. E raja puçhle e phures:

- Phurea, na dikhlãn jekh gonorro lovença?

O phuro, savo araxhlãs o gonorro lovença, phendãs:

- Sar te na, ke akana avav kaθar i škòla kaj somas te siklövav te xramosarav thaj te drabarav!

- Kaθar i škòla? Puçhle e raja.

- Va, kaθar i škòla! Phenel o phuro.

Kana ašunde e raja so jekh phuro sas k-i škòla te siklövel te xramosarel thaj te drabarel, godısarde so o phuro si dilo.

E raja dine o drom le grastenqo maj zorales sar jekhto var thaj bolden pen palpale khere. Kadã ke o phuro açhilo e gonoreça e lovença.

O phuro na phendãs khajć e phurãqe thaj anθ-e savorro dës vov zalas k-i škòla.

Palal jekh berś, o phuro zanelas te xramosarel thaj te drabarel. Kaj gelo k-i škòla zanglã te xramosarel thaj te drabarel thaj areslãs vi barvalo.

Çhavalen thaj çhajalen, kon zal k-i škòla aresel barvalo na nùmaj e lovença, tha` vi e godãça sar o phuro.

(O phurno siklövno savo gelo školaøe, palal o Jonel Kordovan)

O jekhto subjèkto**(32 pùnkturnă)**

1. Xramosaren anθ-e 5-8 rëndură palal so vakărel pes anθ-o dino tèksto!
6 pùnkturnă
2. Arakhen e antonimură vaş e alava: *corro, zorales, cáco, 3al, nasvalo!*
5 pùnkturnă
3. Roden thaj xramosaren anθar dino tèksto panz khethane murşikane navnă/ substantivură. Sikaven k-o savo gèndero thaj gin si von, te si zivdisarde vaj bizivdisarde!
5 pùnkturnă
4. Roden thaj xramosaren anθar dino tèksto trin sarnavnă/ pronòmbrură! E sarnavnă trebal te aven k-e verver kèzură. Sikaven k-o savo kèzo, zeno thaj gin si von!
3 pùnkturnă
5. Roden thaj xramosaren anθar dino tèksto ştar tipikane rromane buxle paşnavnă/ adzektivură. Sikaven save substantivură determinisaren von.
4 pùnkturnă
6. Roden thaj xramosaren anθar dino tèksto panz kernavnă/ vèrbură. Sikaven ke savo mòdo, vaxt, zeno thaj gin si von.
5 pùnkturnă
7. Xramosaren grafemènça e avutne ginavnă. Keren lenqe ordinàlo ginavnă: 7, 85, 769, 2431.
4 pùnkturnă

O dujto subjèkto**(58 pùnkturnă)**

1. Ambolden gazikanes o tèksto dino maj opre!
20 pùnkturnă
2. Nakhaven i kernavnî/ o vèrbo „*rodel*” ka-o mòdo indikativo, ka-o sintetikano avutno vaxt thaj ka-o nakhlo vaxt!
10 pùnkturnă
3. Keren jekh xramosaripen, anθ-e 15-20 rëndură, palal e tekstosqo mesàzo / xatãripen?
12 pùnkturnă
4. Ambolden anθ-i rromani çhib!
16 pùnkturnă
 - a) Şcoala mea este la fel de frumoasă ca şcoala în care se desfãşoară Olimpiada Naşională de Limba Rromani.
 - b) Duminicã am fost la bisericã şi m-am rugat pentru familia mea şi pentru a avea succes la examen.
 - c) Fratele meu şi sora ta au fost la librãrie de unde au cumpãrat douã cãrţi cu poveşti şi una despre istoria rromilor.
 - d) Doamna profesoarã a fost foarte bucuroasă deoarece am obşinut rezultate foarte bune la acest concurs.

**Olimpiada națională de limba maternă rromani,
ediția a XVIII-a, Baia Mare, județul Maramureș, 23-26 aprilie 2017
Subiectele la proba de limba rromani
Anul VI de studiu - LICEU**

Savorre subijekturã si musajutne.

- **Del pes 10 pùntkurã ivãøe.**
- **O savorro butãqo vaxt si 3 òre.**

DEL PES O TÈKSTO:

Sas kaj sas... Sas anθ-jekh gav jekh phuro rrom aj jekh phuri. O çorro phuro na zanelas te xramosarel thaj te drabarel, odolesqe ke na sas les i baxt te phirel k-i škòla kana sas tikno. I phuri zanelas lil sar jekh rašaj. Vaš kadaja butĩ von xanas pen butivar.

Anθ-jekh laçho dıves o phuro ašundãs so k-i škòla anθar o gav šaj te zal kon kamel, kaj na zanel lil, te sikløl te xramosarel thaj te drabarel. O phuro na phendãs khajć e phurãqe thaj lãs te zal školaøe. Anθ-o kadava dıves nakhlo paš i škòla jekh rajikano vurdon savo sas cirdindo nište grastenθar save zanas maj zorales sar i balval. Anθar kadava vurdon jekh gonorro lovença.

O phuro, savo zalas školaøe, arakhlãs o gonorro e lovença. Vov lãs o gonorro thaj gelo maj dur školaøe. Pal vaj štar çasurã, e raja, arakhle pen khere bi jekhe gonorresqe lovença. Von avile palpale p-o drom kaθar avile khere te roden o gonorro e lovença. Aresle paš i škòla kaj arakhadile e phureça, savo avelas školaθar. E raja puçhle e phures:

- Phurea, na dikhlãn jekh gonorro lovença?

O phuro, savo arakhlãs o gonorro lovença, phendãs:

- Sar te na, ke akana avav kaθar i škòla kaj somas te siklövav te xramosarav thaj te drabarav!

- Kaθar i škòla? Puçhle e raja.

- Va, kaθar i škòla! Phenel o phuro.

Kana ašunde e raja so jekh phuro sas k-i škòla te siklövel te xramosarel thaj te drabarel, godısarde so o phuro si dilo.

E raja dine o drom le grastenqo maj zorales sar jekhto var thaj bolden pen palpale khere. Kadã ke o phuro açhilo e gonoreça e lovença.

O phuro na phendãs khajć e phurãqe thaj anθ-e savorro dës vov zalas k-i škòla.

Palal jekh berś, o phuro zanelas te xramosarel thaj te drabarel. Kaj gelo k-i škòla zanglã te xramosarel thaj te drabarel thaj areslãs vi barvalo.

Çhavalen thaj çhajalen, kon zal k-i škòla aresel barvalo na nùmaj e lovença, tha` vi e godãça sar o phuro.

(O phurno siklövno savo gelo školaøe, palal o Jonel Kordovan)

O jekhto subjèkto**(32 pùnkturnă)**

1. Xramosaren anθ-e 5-8 rëndură palal so vakărel pes anθ-o dino tøksto!
6 pùnkturnă
2. Arakhen e antonimură vaş e alava: *ćorro, zorales, ćaćo, 3al, nasvalo!*
5 pùnkturnă
3. Roden thaj xramosaren anθar dino tøksto panz khethane murşikane navnă/ substantivură. Sikaven k-o savo gèndero thaj gin si von, te si zivdisarde vaj bizivdisarde!
5 pùnkturnă
4. Roden thaj xramosaren anθar dino tøksto trin sarnavnă/ pronòmbrură! E sarnavnă trebal te aven k-e verver kèzură. Sikaven k-o savo kèzo, zeno thaj gin si von!
3 pùnkturnă
5. Roden thaj xramosaren anθar dino tøksto ştar tipikane rromane buxle paşnavnă/ adzektivură. Sikaven save substantivură determinisaren von.
4 pùnkturnă
6. Roden thaj xramosaren anθar dino tøksto panz kernavnă/ vèrbură. Sikaven ke savo mòdo, vaxt, zeno thaj gin si von.
5 pùnkturnă
7. Xramosaren grafemènça e avutne ginavnă. Keren lenqe ordinàlo ginavnă: 7, 85, 769, 2431.
4 pùnkturnă

O dujto subjèkto**(58 pùnkturnă)**

1. Ambolden gazikanes o tøksto dino maj opre!
16 pùnkturnă
2. Nakhaven i kernavni/ o vèrbo „*rodel*” ka-o mòdo indikativo, ka-o sintetikano avutno vaxt thaj ka-o nakhlo vaxt!
10 pùnkturnă
3. Keren jekh xramosaripen, anθ-e 15-20 rëndură, palal e tekstosqo mesàzo / xatàripen?
12 pùnkturnă
4. Ambolden anθ-i rromani ćhib!
16 pùnkturnă
 - a) Şcoala mea este la fel de frumoasă ca şcoala în care se desfăşoară Olimpiada Naţională de Limba Rromani.
 - b) Duminică am fost la biserică şi m-am rugat pentru familia mea şi pentru a avea succes la examen.
 - c) Fratele meu şi sora ta au fost la librărie de unde au cumpărat două cărţi cu poveşti şi una despre istoria rromilor.
 - d) Doamna profesoară a fost foarte bucuroasă deoarece am obţinut rezultate foarte bune la acest concurs.
5. Nakhaven e sarnavnă / o pronòmbrură „*me*” thaj „*von*” ka-e savorre siklile kèzură!
4 pùnkturnă

**Olimpiada națională de limba maternă rromani,
ediția a XVIII-a, Baia Mare, județul Maramureș, 23-26 aprilie 2017
Subiectele la proba de limba rromani
Anul VII de studiu - GIMNAZIU**

Savorre subijektură si musajutne.

- **Del pes 10 pùntkură ivăthe.**
- **O savorro butăqo vaxt si 3 òre.**

DEL PES O TÈKSTO:

O talènto khethanes e edukaciaça xurăvel sanorre thaj alosarde çhanda. O Dandu sas but3anglo bašavno anθ-o Bukurèsti. Les çajlilās les te siklöl. Lesqere savorre pašutne ratesqe sasas bašavne. Lesqo dad siklilo te bašavel kaθar pesqo pàpus thaj pesqo dad. Kana sas tiknorro, zalas lesqere dadeça k-e abăva, bolimata thaj çajlilās les but i lavùta. Kana dikhlās kadaja, lesqo dad dinās les ka-i škòla thaj astardās e lavutăqo studiòvo, thaj lokhes, siklindoij svàko dēs, nakhlās prdal p-e dades thaj areslās o maj laçho bašavno anθar o Bukurèsti. K-e 8-9 berša rodelaš ùkar love. Kana agoriskerdās e muzikaqo licèvo sas o šerutno e bašavnenqo ka-i artistikani formàcia anθar o šerutno fòros. Bašavelas vaš e ilesqo lošalipen thaj vaš sarkon gilābelas, kerelas la anθar e ilesqi xor, i mùzika sas sajekh, zorali thaj 3ivdi.

Pašal o šerutno òros sas jekh perutno gav. Kathe bešelas jekh çhavorro pesqere dajaça, save zivenas anθ-o jekh pharo çorripen. Tha' o çhavorro phirelas ka-i muzikàlo škòla thaj lesqo kamipen sas te resel jekh baro artìsto. Kidenas kašta anθar o veš thaj gelenas len jekhe barvale rajesθe anθar o gav te del len te xan. Jekhe dēsese, i daj nasvali sas thaj o çhavorro trebalas te grizisarel la. Lias les i bokh. Našlās sigo anθ-o veš te kidel kaštorre, k-ašti te gelel len k-o barvalo raj, te del les vareso te xal. Sas phagerdo thaj bokhalo sar sas, sas lesqe phares thaj astardās les i răt kidindoij kašta. Dikhindoij pes kòrkorro, trašanilo thaj astardās te gilabel. Gilabelas but ùkar, sas les jekh but ùkar vak thaj zanelas te bašavel vi k-i lavùta. Siklilās but mišto k-i škòla thaj 3anelas but gilă.

Anθ-i kodoja răt o Dandu amboldelas pes kaθar jekh bajrămo naisardo sar açaresθe kaθar lesqo baxtagor. Nakhlās pašal o veš thaj šundās sar gilābel varekon, thaj ačhilās p-o than te dikhel kon dīlăvel kadjal ùkar.

- Laçi răt! So keres kathe, mo çhavorre!a, k-o kadava çaso? - phendās o Dandu.
- Laçi răt, kako Dandu, dikh kidav kašta vaš jekh raj k-ašti te del man vareso te xav, ke mirri dajorri si nasvali.
- Fal manqe nasul vaš tiri dajorri, tha' kaθar prin3ares man tu, thaj sar buçhos?
- Tut prinzarel tut savorro gav.3anav ke phirdăn k-i škòla thaj kodolesqe reslăn jekh bašavno butprin3ardo. Sem but lošalo te prezentisarav man, me bešav anθ-o perutnipen thaj buçhav Marin. Kamavas te resav kadja butprin3ardo sar tu.
- Te aves baxtalo, tha' kaθar 3anes tu te gilābes kadja ùkar?
- Me sem anθ-i 7-to klăsa ka-e muzikàlo škòla thaj 3anav but gilă vi te bašavav vi k-i lavùta.
- Çajlöl man tuθar, žutisarav tut me. Trebal te agordes i muzikàlo škòla thaj na maj trebal te kides kašta, akanaθar, bašavesa mança anθ-o mirro tarăfo, rodesa love thaj šaj te inkeres vi tire dajorră.
- Naisarav tuqe! Na avel manqe te patăv so šajutnipen des man! 3av te phenav vi mirre dajorrăqe, k-ašti te lošarav vi la! Ačh Devleça, kàko Dandu!

- 3a Devleça, çhave!a!

Naşlās so maj sig te phenel vi e dajaqe. Kana şundās lesqi daj, sas but barikani lesθar.

Akanaθar gelenas la maj mišto. O Marin rodelaş love maj lokhes thaj şajarenas penqe jekh 3ivipen kadja sar perel pes. O çhavorro astardās bari ambicia thaj siklōlas vi maj but sar anglal, realizisardās ke „te si tut lil, si tut rig”. Palal zālaga vaxt, o Marin 3anelas but mišto so si te kerel. Avilās khere kaθar i škōla thaj phendās pe dajaqe:

- Akana 3anav maj but sar orkana so kamav te kerav, trebal te kerav o Konservatōro, k-aşşti te resav vi me varekon, kadja sar o Dandu!

- Sem but loşali thaj barikani, Marian! O Del te avel tuça, te azbas savorre tire resa!

I daj dinās angalā pe çhaves, çumidindoş les thaj sas but loşale thaj naisarde.

(*I dīli xastrajlās man, Kaθar i Gabriela Moise*)

O jekhto subijekto **(32 pùntkură)**

1. Xramosaren anθ-e 5-8 rëndură palal so vakărel pes anθ-o dino tēksto! **6 pùntkură**
2. Arakhen e sinonimură vaş e alava: *ácar, vak, źutisarel, traşal, amboldel!* **5 pùntkură**
3. Roden thaj xramosaren anθar dino tēksto panz navnă/ substantivură save si line avere çhibănθar. Sikaven k-o savo gēndero thaj gin si von, te si zivdisarde vaj bizivdisarde! **5 pùntkură**
4. Roden thaj xramosaren anθar dino tēksto trin ginavnă! Keren anθar lenθe distributivo ginavnă! **3 pùntkură**
5. Roden thaj xramosaren anθar dino tēksto ştar paşnavnă/ adźektivură. Sikaven save si lenqe komparaciaqe grădură. **4 pùntkură**
6. Roden thaj xramosaren anθar dino tēksto panz kernavnă/ vėrbură save te aven k-o mōdo konźunktivo. Sikaven ke savo vaxt, zeno thaj gin si von. **5 pùntkură**
7. Thon paşal e avutne substantivură o definīto thao bidefinīto artikulo ka-o jekhipen thaj ka-o butipen: *başavno, škōla, dēs, kaşt.* **4 pùntkură**

O duşto subijekto **(58 pùntkură)**

1. Ambolden gazikanes o tēksto dino maj opre! **20 pùntkură**
2. Nakhaven i sintagma „*i phuri zuvli*” ka-e savorre siklile kēzură, ka-o jekhipen thaj ka-o butipen! **10 pùntkură**
3. Keren jekh xramosaripen, anθ-e 15-20 rëndură, e tituloça „Te si tut lil, si tut rig”? **12 pùntkură**
4. Ambolden anθ-i rromani çhib! **16 pùntkură**

a) Satul prietenei mele este la fel de frumos cum este cel al bunicilor tăi .

b) Dacă aş avea mulţi bani, aş cumpăra multe cărţi pentru copiii sărmani din satele apropiate satului meu natal.

c) Profesorii mei mi-au fost alături totdeauna, oferindu-mi sfaturi pentru a reuşi în viaţă.

d) Când voi termina liceul voi merge la facultate pentru a fi un om respectat de comunitatea mea.

**Olimpiada națională de limba maternă rromani,
ediția a XVIII-a, Baia Mare, județul Maramureș, 23-26 aprilie 2017
Subiectele la proba de limba rromani
Anul VII de studiu - LICEU**

Savorre subijektură si musajutne.

- **Del pes 10 pùntkură ivăthe.**
- **O savorro butăqo vaxt si 3 òre.**

DEL PES O TÈKSTO:

O talènto khethanes e edukaciaça xurăvel sanorre thaj alosarde çhanda. O Dandu sas but3anglo bašavno anθ-o Bukurèsti. Les çajlilās les te siklöl. Lesqere savorre pašutne ratesqe sasas bašavne. Lesqo dad siklilo te bašavel kaθar pesqo pàpus thaj pesqo dad. Kana sas tiknorro, zalas lesqere dadeça k-e abăva, bolimata thaj çajlilās les but i lavùta. Kana dikhlās kadaja, lesqo dad dinās les ka-i škòla thaj astardās e lavutăqo studiòvo, thaj lokhes, siklindoij svàko dēs, nakhlās prdal p-e dades thaj areslās o maj laçho bašavno anθar o Bukurèsti. K-e 8-9 berša rodelaš šukar love. Kana agoriskerdās e muzikaqo licèvo sas o šerutno e bašavnenqo ka-i artistikani formàcia anθar o šerutno fòros. Bašavelas vaš e ilesqo lošalipen thaj vaš sarkon gilăbelas, kerelas la anθar e ilesqi xor, i mùzika sas sajekh, zorali thaj 3ivdi.

Pašal o šerutno òros sas jekh perutno gav. Kathe bešelas jekh çhavorro pesqere dajaça, save zivenas anθ-o jekh pharo çorripen. Tha' o çhavorro phirelas ka-i muzikàlo škòla thaj lesqo kamipen sas te resel jekh baro artìsto. Kidenas kašta anθar o veš thaj gelenas len jekhe barvale rajesθe anθar o gav te del len te xan. Jekhe dēsese, i daj nasvali sas thaj o çhavorro trebalas te grizisarel la. Lias les i bokh. Našlās sigo anθ-o veš te kidel kaštorre, k-ašti te gelel len k-o barvalo raj, te del les vareso te xal. Sas phagerdo thaj bokhalo sar sas, sas lesqe phares thaj astardās les i răt kidindoij kašta. Dikhindoij pes kòrkorro, trašanilo thaj astardās te gilabel. Gilabelas but šukar, sas les jekh but šukar vak thaj zanelas te bašavel vi k-i lavùta. Siklilās but mišto k-i škòla thaj 3anelas but gilă.

Anθ-i kodoja răt o Dandu amboldelas pes kaθar jekh bajràmò naisardo sar açaesθe kaθar lesqo baxtagor. Nakhlās pašal o veš thaj šundās sar gilăbel varekon, thaj ačhilās p-o than te dikhel kon dīlăvel kadjal šukar.

- Laçi răt! So keres kathe, mo çhavorre!a, k-o kadava çaso? - phendās o Dandu.
- Laçi răt, kako Dandu, dikh kidav kašta vaš jekh raj k-ašti te del man vareso te xav, ke mirri dajorri si nasvali.
- Fal manqe nasul vaš tiri dajorri, tha' kaθar prin3ares man tu, thaj sar buçhos?
- Tut prinzarel tut savorro gav.3anav ke phirdän k-i škòla thaj kodolesqe reslän jekh bašavno butprin3ardo. Sem but lošalo te prezentisarav man, me bešav anθ-o perutnipen thaj buçhav Marin. Kamavas te resav kadja butprin3ardo sar tu.
- Te aves baxtalo, tha' kaθar 3anes tu te gilăbes kadja šukar?
- Me sem anθ-i 7-to klàsa ka-e muzikàlo škòla thaj 3anav but gilă vi te bašavav vi k-i lavùta.
- Çajlöl man tuθar, žutisarav tut me. Trebal te agordes i muzikàlo škòla thaj na maj trebal te kides kašta, akanaθar, bašavesa mança anθ-o mirro tarăfo, rodesa love thaj šaj te inkeres vi tire dajorră.
- Naisarav tuqe! Na avel manqe te patäv so šajutnipen des man! 3av te phenav vi mirre dajorrăqe, k-ašti te lošarav vi la! Ačh Devleça, kàko Dandu!

- 3a Devleça, çhave!a!

Naşlās so maj sig te phenel vi e dajaqe. Kana şundās lesqi daj, sas but barikani lesθar.

Akanaθar gelenas la maj mišto. O Marin rodelaş love maj lokhes thaj şajarenas penqe jekh 3ivipen kadja sar perel pes. O çhavorro astardās bari ambicia thaj siklōlas vi maj but sar anglal, realizisardās ke „te si tut lil, si tut rig”. Palal zālaga vaxt, o Marin 3anelas but mišto so si te kerel. Avilās khere kaθar i škōla thaj phendās pe dajaqe:

- Akana 3anav maj but sar orkana so kamav te kerav, trebal te kerav o Konservatōro, k-aşşti te resav vi me varekon, kadja sar o Dandu!

- Sem but loşali thaj barikani, Marian! O Del te avel tuça, te azbas savorre tire resa!

I daj dinās angalā pe çhaves, çumidindoş les thaj sas but loşale thaj naisarde.

(*I dīli xastrajlās man, Kaθar i Gabriela Moise*)

O jekhto subjèkto **(32 pùnkture)**

1. Xramosaren anθ-e 5-8 rëndurā palal so vakārel pes anθ-o dino tēksto! **6 pùnkture**
2. Arakhen e sinonimurā vaş e alava: *ácar, vak, žutisarel, traşal, amboldel!* **5 pùnkture**
3. Roden thaj xramosaren anθar dino tēksto panz navnā/ substantivurā save si line avere çhibānθar. Sikaven k-o savo gēndero thaj gin si von, te si zivdisarde vaj bizivdisarde! **5 pùnkture**
4. Roden thaj xramosaren anθar dino tēksto trin ginavnā! Keren anθar lenθe distributivo ginavnā! **3 pùnkture**
5. Roden thaj xramosaren anθar dino tēksto ştar paşnavnā/ adžektivurā. Sikaven save si lenqe komparaciaqe grādurā. **4 pùnkture**
6. Roden thaj xramosaren anθar dino tēksto panz kernavnā/ vèrburā save te aven k-o mòdo konzunktivo. Sikaven ke savo vaxt, zeno thaj gin si von. **5 pùnkture**
7. Thon paşal e avutne substantivurā o definìto thao bidefinìto artikulo ka-o jekhipen thaj ka-o butipen: *başavno, škōla, dēs, kaşt.* **4 pùnkture**

O dujto subjèkto **(58 pùnkture)**

1. Ambolden gazikanes o tēksto dino maj opre! **16 pùnkture**
2. Nakhaven i sintagma „*i phuri zuvli*” ka-e savorre siklile kèzurā, ka-o jekhipen thaj ka-o butipen! **10 pùnkture**
3. Keren jekh xramosaripen, anθ-e 15-20 rëndurā, e tituloça „Te si tut lil, si tut rig”? **12 pùnkture**
4. Ambolden anθ-i rromani çhib! **16 pùnkture**
 - a) Satul prietenei mele este la fel de frumos cum este cel al bunicilor tăi .
 - b) Dacă aş avea mulţi bani, aş cumpăra multe cărţi pentru copiii sărmani din satele apropiate satului meu natal.
 - c) Profesorii mei mi-au fost alături totdeauna, oferindu-mi sfaturi pentru a reuşi în viaţă.
 - d) Când voi termina liceul voi merge la facultate pentru a fi un om respectat de comunitatea mea.
5. Nakhaven i kernavni/ o vèrbo „*astarel*” ka-e mangipnasqo mòdo! **4 pùnkture**

**Olimpiada națională de limba maternă rromani,
ediția a XVIII-a, Baia Mare, județul Maramureș, 23-26 aprilie 2017
Subiectele la proba de limba rromani
Anul VIII de studiu - GIMNAZIU**

Savorre subijektură si musajutne.

- **Del pes 10 pùntkură ivăthe.**
- **O savorro butăqo vaxt si 3 òre.**

DEL PES O TÈKSTO:

Kana avel o milaj thaj e školaqo čhinipen o Pepito 3al gavesqe, k-e pesqe phure dada. I mami thaj o pàpus si duj butikerne manuša. Len si len duj grasta, jekh guruvni, thaj but papina thaj khajnă. Kodolesqe o Pepito na bešel nisar. Čajlöl les te phirel e grasteça, te grastarărel les, te del e guruvnă te xal čar, vi te dušel la thaj but aver.

- Pepito, de niște kukina le khajnăn, ke dikh so bokhale si von! phenel lesqe i mami.

- Mišto!

Texarinăthar o Pepito si xancĭ xolăriko, thaj na del le khajnăn te xan.

- Dikh so bokhale si mirre khajnōrră! phenel palem i mami, kana agordel i butĭ anθ-i bar. Si musaj te maj des len niște kukina!

- Mišto, mišto!, phenel o Pepito tha'... palem na del len te xan.

Maj palal i phuri akharel e čhavorres:

- Haj te xas. Dikh, kerdem tuqe bokolă thaj niște anre maj kovle, kadja sar čajlön tut!

- Či xav, na si manqe bokh, amboldel o čhavorro.

I mami, dikhel k-o čhavorro, godisarel xancĭ, pašasal thaj pučhel:

- Sar dikhav, san but xolăriko p-ël mirre khajnōrră. So kerde von tuqe?

- Na le khajnă, maj but le duj bašne! amboldel o čhavorro. Sa i răt na aštilem te sovav lenθar!

- Xatărav akana, phenel i phuri. Kadja si, von bašen sa i texarin. Tha, šaj, palal so phenava tuqe e bašnesqĭ paramiči, na maj došalăresa len kadja but... Mijënça thaj mijënça berša maj anglal, o Bašno, o Kham thaj o Čhonut 3ivenas anθ-o čerosqo thagaripen sar trin phrala. O maj lošalo maškar lenqe sas o Bašno. Gilabelas sa o vaxt, le maj šukar gilă so aštin te anen i loš anθ-e manušenqo ilo. Nič o kham na sas sar jekh xolăriko. Vov anelas o tatipen p-i phuv thaj anθ-o dĭ e manušenqo. Ama, varekana, xolăriko, sas o čhonut. Xatărdăsas ke butivar, le manuša, kana avelas e rătăqo ačhipen, sas but lošale te šunen o bašnesqo bašavipen.

Anθ-jekh ges o čhonut xolöl p-o čoro Bašno, sosqe na bašavelas sar kamelas vov, thaj nič jekh nič duj, del les dab, kadja zorales, ke čhudel les anθar o devel 3i p-i phuv.

Kana avilăs o kham te dikhel so kerdăs o Bašno, sosθar na maj šunel pes lesqo bašavipen thaj šundăs so thaj sar sas, godisardăs te kerel kris.

- Čhonute!a, tu kaj san varekana kadja 3ungalno, thaj vi krisarno, te 3anes ke nič mança na maj 3iveça pašutnes, avdĭvesesqe angle!- akhardăs o kham.

- Mišto, me sem kadja sar phenes tu, ama tu kaj san sa vaxt dudălo thaj tatăres e ile savorrenqe trujal tuθar, sosqe kames te došalăres man?

- Mišto! Na maj kerav tuqe kris. Ama avdĭvesesθar, tu avesa e rătăqo šerutno thaj me p-o dĭves. Amare droma rigărena pen sa vaxt. Thaj o Bašno 3anela kadaja thaj uštela pes kana avava me texarinăthar, bašela lošaθar thaj marela le phaka, ama kana avesa tu našela te garavel pes.

Thaj kadja ačhilăs 3i ages.

Kana xatãrel o Başno ke avel o Kham, marel e phaka thaj ito, naşel te başel i texarin 3i kana uştin sa e manuşa; thaj kana xatãrel ke avel o Čhonut, naşel te sovel, te na maj dikhel kodoles savo čhudås les anθar o devel.

I purani paramiçi maj phenel ke kana sas čhudino o Başno anθar o devel, lesqe şukar giłã ačhile anθ-e ćerosqo thagaripen. Von si le strafinałe ćerxaja so dudãren o rãtãqo kalipen.

Numaj le manuşa but lačo ileça aştin te şunen len . Kadaja si e ćerxajenqe muzika.

- Akana na maj inkerav xoli p-o ćorre başne! phenel o Pepito.

- 3av te maj dav len kukina!

(O gilavno, palal o Źufter Borkoj)

O jekhto subjijekto **(32 pũnkturã)**

1. Xramosaren anθ-e 5-8 rëndurã palal so vakãrel pes anθ-o dino tẽksto! **6 pũnkturã**
2. Arakhen e sinonimurã vaş e alava: *ćeros, ştrafinalo, impãrãto, xolãriko, godşisarel.* **5 pũnkturã**
3. Roden thaj xramosaren anθar o dino tẽksto panz murşikane navnã/ substantivurã save agorisaren pen ka-o nominativo. Sikaven k-o savo gẽndero, gin thaj kẽzo si von! **5 pũnkturã**
4. Roden thaj xramosaren anθar o dino tẽksto panz kernavnã save te aven k-e trin verver vaxta. Xramosar savo si lenqo mũdo, lenqo vaxt thaj lenqo zeno! **5 pũnkturã**
5. Roden thaj xramosaren anθar o dino tẽksto panz tipikane buxle rromane paşnavnã / adżektivurã. Thon paşal lenθe po jekh trebutno substantivo thaj keren lença po jekh propozicia. **5 pũnkturã**
6. Roden thaj xramosaren anθar o dino tẽksto şov zenutne sarnavnã / pronõmbrurã. Sikaven anθ-o savo si lenqo zeno, gin thaj kẽzo. **6 pũnkturã**

O dujto subjijekto **(58 pũnkturã)**

1. Ambolden gazikanes o tẽksto dino maj opre! **20 pũnkturã**
2. Nakhaven i sintãgma „o phuro dad” ka-e savorre siklile kẽzurã, ka-o jekhipen thaj ka-o butipen! **10 pũnkturã**
3. Keren jekh xramosaripen, anθ-e 15-20 rëndurã, e tituloça „Sosθar kamas e 3ivutren? ”. **12 pũnkturã**
4. Ambolden anθ-i rromani čhib! **16 pũnkturã**
 - a) Źmi doresc foarte mult sã le îndeplinesc visul pãrinşilor mei.
 - b) De mic Źmi doream sã devin doctor, dar mai tãrziu am înteles cã locul meu este între copii la şcoalã.
 - c) Familia din care provin, deşi este una tradişionalã, a înteles care este rolul şcolii în comunitate.
 - d) Sentimentele umane pot depãşi uneori întelegerea.

**Olimpiada națională de limba maternă rromani,
ediția a XVIII-a, Baia Mare, județul Maramureș, 23-26 aprilie 2017
Subiectele la proba de limba rromani
Anul VIII -IX de studiu - LICEU**

Savorre subijektură si musajutne.

- **Del pes 10 pùnttură ivăthe.**
- **O savorro butăqo vaxt si 3 òre.**

DEL PES O TÈKSTO:

Kana avel o milaj thaj e školaqo čhinipen o Pepito 3al gavesqe, k-e pesqe phure dada. I mami thaj o pàpus si duj butikerne manuša. Len si len duj grasta, jekh guruvni, thaj but papina thaj khajnă. Kodolesqe o Pepito na bešel nisar. Čajlöl les te phirel e grasteça, te grastarărel les, te del e guruvnă te xal čar, vi te dušel la thaj but aver.

- Pepito, de niște kukina le khajnăn, ke dikh so bokhale si von! phenel lesqe i mami.

- Mišto!

Texarinăthar o Pepito si xancĭ xolăriko, thaj na del le khajnăn te xan.

- Dikh so bokhale si mirre khajnōrră! phenel palem i mami, kana agordel i butĭ anθ-i bar. Si musaj te maj des len niște kukina!

- Mišto, mišto!, phenel o Pepito tha'... palem na del len te xan.

Maj palal i phuri akharel e čhavorres:

- Haj te xas. Dikh, kerdem tuqe bokolă thaj niște anre maj kovle, kadja sar čajlön tut!

- Či xav, na si manqe bokh, amboldel o čhavorro.

I mami, dikhel k-o čhavorro, godisarel xancĭ, pašasal thaj pučhel:

- Sar dikhav, san but xolăriko p-ël mirre khajnōrră. So kerde von tuqe?

- Na le khajnă, maj but le duj bašne! amboldel o čhavorro. Sa i răt na aštilem te sovav lenθar!

- Xatărav akana, phenel i phuri. Kadja si, von bašen sa i texarin. Tha, šaj, palal so phenava tuqe e bašnesqĭ paramiči, na maj došalăresa len kadja but... Mijënça thaj mijënça berša maj anglal, o Bašno, o Kham thaj o Čhonut 3ivenas anθ-o čerosqo thagaripen sar trin phrala. O maj lošalo maškar lenqe sas o Bašno. Gilabelas sa o vaxt, le maj šukar gilă so aštin te anen i loš anθ-e manušenqo ilo. Nič o kham na sas sar jekh xolăriko. Vov anelas o tatipen p-i phuv thaj anθ-o dĭ e manušenqo. Ama, varekana, xolăriko, sas o čhonut. Xatărdăsas ke butivar, le manuša, kana avelas e rătăqo ačhipen, sas but lošale te šunen o bašnesqo bašavipen.

Anθ-jekh ges o čhonut xolöl p-o čoro Bašno, sosqe na bašavelas sar kamelas vov, thaj nič jekh nič duj, del les dab, kadja zorales, ke čhudel les anθar o devel 3i p-i phuv.

Kana avilăs o kham te dikhel so kerdăs o Bašno, sosθar na maj šunel pes lesqo bašavipen thaj šundăs so thaj sar sas, godisardăs te kerel kris.

- Čhonute!a, tu kaj san varekana kadja 3ungalno, thaj vi krisarno, te 3anes ke nič mança na maj 3iveça pašutnes, avdĭvesesqe angle!- akhardăs o kham.

- Mišto, me sem kadja sar phenes tu, ama tu kaj san sa vaxt dudălo thaj tatăres e ile savorrenqe trujal tuθar, sosqe kames te došalăres man?

- Mišto! Na maj kerav tuqe kris. Ama avdĭvesesθar, tu avesa e rătăqo šerutno thaj me p-o dĭves. Amare droma rigărena pen sa vaxt. Thaj o Bašno 3anela kadaja thaj uštela pes kana avava me texarinăthar, bašela lošaθar thaj marela le phaka, ama kana avesa tu našela te garavel pes.

Thaj kadja ačhilăs 3i ages.

Kana xatârel o Başno ke avel o Kham, marel e phaka thaj ito, naşel te başel i texarin 3i kana uştin sa e manuşa; thaj kana xatârel ke avel o Čhonut, naşel te sovel, te na maj dikhel kodoles savo čhudās les anθar o devel.

I purani paramiçi maj phenel ke kana sas čhudino o Başno anθar o devel, lesqe şukar gilā ačhile anθ-e ćerosqo thagaripen. Von si le strafināle ćerxaja so dudāren o rātāqo kalipen.

Numaj le manuşa but lačho ileça aştin te şunen len . Kadaja si e ćerxajenqe muzika.

- Akana na maj inkerav xoli p-o ćorre başne! phenel o Pepito.

- 3av te maj dav len kukina!

(O gilavno, palal o Žufter Borkoj)

O jekhto subjèkto **(32 pùnkturnă)**

1. Xramosaren anθ-e 5-8 rëndurā palal so vakārel pes anθ-o dino tēksto! **6 pùnkturnă**
2. Arakhen e sinonimurā vaş e alava: *ćeros, strafinalo, împăràto, xolāriko, godşarel*. **5 pùnkturnă**
3. Roden thaj xramosaren anθar o dino tēksto panz murşikane navnā/ substantivurā save agorisaren pen ka-o nominativo. Sikaven k-o savo gēndero, gin thaj kēzo si von! **5 pùnkturnă**
4. Roden thaj xramosaren anθar o dino tēksto panz kernavnā save te aven k-e trin verver vaxta. Xramosar savo si lenqo mōdo, lenqo vaxt thaj lenqo zeno! **5 pùnkturnă**
5. Roden thaj xramosaren anθar o dino tēksto panz tipikane buxle rromane pašnavnā / adžektivurā. Thon pašal lenθe po jekh trebutno substantivo thaj keren lença po jekh propozicia. **5 pùnkturnă**
6. Roden thaj xramosaren anθar o dino tēksto şov zenutne sarnavnā / pronòmbrurā. Sikaven anθ-o savo si lenqo zeno, gin thaj kēzo. **6 pùnkturnă**

O dujto subjèkto **(58 pùnkturnă)**

1. Ambolden gazikanes o tēksto dino maj opre! **16 pùnkturnă**
2. Nakhaven i sintagma „o phuro dad” ka-e savorre siklile kēzurā, ka-o jekhipen thaj ka-o butipen! **10 pùnkturnă**
3. Keren jekh xramosaripen, anθ-e 15-20 rëndurā, e tituloça „Sosθar kamas e 3ivutren? ”. **12 pùnkturnă**
4. Ambolden anθ-i rromani čhib! **16 pùnkturnă**
 - a) Ūmi doresc foarte mult să le îndeplinesc visul părinţilor mei.
 - b) De mic îmi doream să devin doctor, dar mai târziu am înţeles că locul meu este între copiii la şcoală.
 - c) Familia din care provin, deşi este una tradiţională, a înţeles care este rolul şcolii în comunitate.
 - d) Sentimentele umane pot depăşi uneori înţelegerea.
5. Nakhaven i kernavni/ o vërbo „xa” ka-e savorre bişenutne mōdurā thaj vaxta! **4 pùnkturnă**

*Examenul național de
definitivare în învățământ*

EXAMENUL NAȚIONAL DE DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT
20 aprilie 2017

Probă scrisă
LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ ȘI UNIVERSALĂ PENTRU COPII, LIMBA ȘI
LITERATURA RROMANI MATERNĂ, MATEMATICĂ ȘI METODICA PREDĂRII
ACESTORA
(ÎNVĂȚĂMÂNT PRIMAR ÎN LIMBA RROMANI)

Varianta 3⁴⁶

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de 4 ore.

SUBIECTUL I

(60 de puncte)

A. LIMBA ȘI LITERATURA RROMANI

(25 pùnkture)

Drabaren o tøksto thaj xramosaren nùmaj rromanesθe so mangel pes anθ-e puçhimata dine maj tele!

Te Aven Saste vi Baxtale Te kerel ando Sfinto Devlese Duho atuncea O te Aven Binecuvintime Ko Sfinto Duho aver nai man so te phenav mai But. Me pendem o Ceacimos so si aghies sa le Rromenghe so nai Sukar vi nai Ceacimos andar Ni vareso Pala o Traio Mai Sukar le romenghe vi amen phenas Pacato si kodea so But Pharimos si maskar e Rroma aver so si but Discriminatia Stereotipo so kerel pe vi sa kodo problemo so si Kai nai strategia nai Respekto nai Kanci vare so vi vareko te kerel ek ceaciuno start andò anglunipe le Rromenge po ek Dromas e ceaceuno Rromenge so si te avel but Pakiv maskar a men vi ek ceaceuno Corecto drom Civilno Socialno Economic Cultural vi Politic ios a men Rroma Ni reslem pe kodea Dromas Te aven Saste te Baxtale Saoren.

1. Laçharen o dino tøksto palal i oficiàlo rromani khethani grafia vi palal e redakciaqe mangimata, **palemxramosarindoj** les pa o nevo eksamenosqo lil, na p-o subijèkto!

4 pùnkture

2. Ambolden rumunikanes o dino maj opre tøksto!

5 pùnkture

3. Nakhaven i sintagma **o éacó drom** anθar le savorre 8 kèzură, nùmaj ka-o jekhipen!

8 pùnkture

4. Nakhaven i kernavni/ o vèrbo **resel** ka-o imperfèkto thaj ka-o nakhlo vaxt e indikativone modosqo!

8 pùnkture

B. LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

(20 de puncte)

Se dă textul:

*Într-o zi, prin asfînit,
Șoaricele a-ndrăznit
Să se creadă în putere
A prăda stupul de miere.*

*Strecurat pe urdiniș,
Se gândea că o albină-i
Slabă, mică și puțină,
Pe când el, hoț și borfaș,
Lângă ea-i un uriaș.*

El intrase pe furiș,

⁴⁶ Variantă extrasă la examenul național de definitivare în învățământ din data de 20 aprilie 2017

Nu știuse că nerodul
Va da ochii cu norodul
Și-și pusese-n cap minciuna
Că dă-n stup de câte una.

Roiul, cum de l-a zărit
C-a intrat, l-a copleșit.
Săcoteală să-i mai ceară
Nu! L-au îmbrăcat cu ceară,

De la bot până la coadă
Tăbărate mii, grămadă,
Și l-au strâns cu meșteșug,
Încuiat ca-ntr-un coșciug.

Nu ajunge, vream să zic,
Să fii mare cu cel mic,
Că puterea se adună
Din toți micii împreună.
Tâlharul pedepsit, de Tudor Arghezi

Scrieți, pe foaia de examen, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe, cu privire la textul de mai sus:

1. Prezentați în 10-15 rânduri morala fabulei „Tâlharul pedepsit”. **8 puncte**
2. Precizați valorile morfologice ale cuvintelor subliniate în textul dat. **6 puncte**
3. Stabiliți câte un antonim pentru cuvintele: *putere*, *încuiat*, *asfințit*. **3 puncte**
4. Identificați trei verbe la modul indicativ, timpul perfect compus. **3 puncte**

C. MATEMATICĂ

(15 puncte)

1. Se consideră mulțimile $A = \{x \in \mathbb{N} \mid 17 < x < 24\}$ și $B = \{y \in \mathbb{N} \mid y \mid 13 < y < 21\}$.
 - a) Determinați elementele mulțimilor A și B. **4 puncte**
 - b) Calculați $A \cup B$ și $A \cap B$. **2 puncte**
 - c) Determinați numărul elementelor mulțimii $A - B$. **2 puncte**
2. Se consideră numerele $a=3$, $b=2,1$ și $c=3,2$.
 - a) Calculați produsul numerelor a și b . **2 puncte**
 - b) Scrieți numerele a , b și c în ordine crescătoare. **2 puncte**
 - c) Aflați media aritmetică a numerelor a și c . **3 puncte**

SUBIECTUL al II-lea

30 de puncte)

1. Xramosaren anθ-i rromani vaj anθ-i rumunikani čhib save si e etåpe kana siklåren e siklõven jekh narativo tèksto! **10 pùntkurå**
2. Keren jekh butåqi fiša savi šaj te utilizisaren/ labåren la ka-e klasaço kotor **O vèrbo/ I kernavni**, anθ-e rromane vaj rumunikane čhibåqe òre, k-i štarto klåsa! **10 pùntkurå**
3. Xramosaren anθ-i rromani vaj anθ-i rumunikani čhib palal „Save si e tradicionålo evaluaciaqe metòde”. **10 pùntkurå**

EXAMENUL NAȚIONAL DE DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT

20 aprilie 2017

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ ȘI UNIVERSALĂ PENTRU COPII, LIMBA ȘI LITERATURA RROMANI MATERNĂ, MATEMATICĂ ȘI METODICA PREDĂRII ACESTORA

(ÎNVĂȚĂMÂNT PRIMAR ÎN LIMBA RROMANI)

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Varianta 3

- Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă fracțiuni de punct. Nu se pot acorda punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem.
- Se acordă 10 puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea la 10 a punctajului total obținut pentru lucrare.

SUBIECTUL I

(60 de puncte)

A. 25 pùnkture

1. Dikhela pes sar si laçardo o dino téksto palal *i oficiàlo rromani khethani grafia vi palal e redakciaqe mangimata.* **4 pùnkture**
2. Dikhela pes sar si kerdo o amboldipen gazikanes. E pùnkture si dine palal sar si éaées amboldino o téksto, dikhindoij te na aven kerde gramatikane, leksikàlo vi punktuaciaqe doša. **5 pùnkture**
3. Dikhela pes sar si nakhavdi i dini sintagma anθar e kèzură nominativo, akuzativo, genitivo, dativo, lokativo, ablativo, sociativ-instrumentàlo vi vokativo, ka-o jekhipen, dikhindoij pes kana si kerde vaj na gramatikane doša. **8 pùnkture**
4. Dikhela pes te/ kana i dini kernavni si mišto nakhavdi ka-o imperfekto thaj ka-o nakhlo vaxt e indikativone modosqo. **8 pùnkture**

B. 20 puncte

1. Argumentarea moralei fabulei– 6 puncte, încadrarea în limita de spațiu - 1 punct, corectitudinea redactării – 1 punct. **8 puncte**
2. Precizarea corectă a valorii morfologice. Pentru fiecare cuvânt 1 punct. **6 puncte**
3. Pentru fiecare antonim câte 1 punct. **3 puncte**
4. Pentru fiecare verb la perfect compus, modul indicativ, câte 1 punct. **3 puncte**

C. 15 puncte

1.
 - a) $A = \{17, 18, 19, 20, 21, 22, 23\}$, $B = \{14, 15, 16, 17, 18, 19, 20\}$ **2 x 2 puncte = 4 puncte**
 - b) $A \cup B = \{14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23\}$ $A \cap B = \{17, 18, 19, 20\}$ **2 x 1 punct = 2 puncte**
 - c) $A - B = \{21, 22, 23\}$, $\text{Card}(A - B) = 3$ **2 x 1 punct = 2 puncte**
- 2.

- a) $a \times b = 6,3 / \frac{63}{10}$ **2 puncte**
- b) $b < a < c$ **2 puncte**
- c) $a + b = 3,1$ **3 puncte**

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

1. Dikhela pes te si prinzarde e etàpe etàpe kana siklâren e siklôven jekh narativo téksto. **10 pùnkture**
2. Dikhela pes sar si kerdi e butăqi fiša, te si labârde anθ-e laθe verever mangimata palal o vërbo: zeno, jekhipen-butipen, vaxt th.a. **10 pùnkture**
3. Dikhela pes te si prinzarde e tradiționàlo evaluaciaqe metode. **10 pùnkture**

EXAMENUL NAȚIONAL DE DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT

20 aprilie 2017

Probă scrisă

LIMBA ȘI LITERATURA ROMANI MATERNĂ ȘI METODICA PREDĂRII ACESTEIA

Varianta 3

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de 4 ore.

SUBIECTUL I

(60 de puncte)

Drabaren o təksto thaj xramosaren nūmaj rromanesθe so mangel pes anθ-e pučhimata dine maj tele!

„Phralalyen, Tumenca siyum ji keda ka ovav jivdo! Tumaro pharipe ulavava thaj kamava te loqakerav ole. Kamava te bichalav tumenge yekh shukar informaciya. Savatone siyum ani yekh Kedin, kote reslum man amare deputeteya o rayo Vitomir Mihajlovic, so si thaj presidenti ko amaro Romano Konsili, thaj Savetniko/ Konsilero e Rasim Ljaicesor. Oleya ko vakeriba, phrajam diskusiya tumendar, kotar o Roma ani Kosova. Kamlum de dav tumen piko e skolenge e fundamnenge thaj e mashkarunenge. Vakerja maye so kerja lafi/ vakripen e ministreya E Kosovake, so shay te len lila e romane chavorenge so jana ano fundamne thaj mashkarune shkole. Tumari buti si te jan ano shkole te roden te hramonen: O numero e romane chavorengoro; Palo kola lila siklyovela pes thaj kola si o autorya; Ko ikalyela (stampinela/ printisarela olen); Sa adava te ovel hramome thaj (overime e pecateya shkolakere). Tumaro **Ibrahim Osmani.**”

1. Lačharen o dino təksto palal *i oficiàlo rromani khethani grafi* vi palal *e redakciaqe mangimata*,

palemxramosarindoj les p-o nevo eksamenosqo lil, na p-o subijèkto! **8 pùnkture**

2. Alosaren e *fonetikane rimomimata*, e *morfologikane dikhimata* vi e *leksikàlo dikhimata* cirdine e tekstosθar thaj vakāren **buxles** palal lenθe! **8 pùnkture**

3. Sikaven savo čhand/ fālo le xramosaripnasqo si kadava xramosaripen (epikano vaj lirikano). Sosθar? **5 pùnkture**

4. Ambolden rumunikanes o dino maj opre təksto ! **8 pùnkture**

5. Arakhen, e dine tekstosθe, štar kernāvnā/ vèrburā, save si ka-o avutno vaxt! **4 pùnkture**

6. Den i paradigma kaj savorre vaxta thaj mòdurā e verbosqi **xramosare!** **10 pùnkture**

7. Nakhaven i sintāgma **o rromano lil** anθar le savorre 8 kèzurā, ka-o jekhipen thaj ka-o butipen! **8 pùnkture**

8. Nakhaven i pašnavni / o adžektivo **šukar** ka-e savorre komparaciaqe gràdurā. **5 pùnkture**

9. Arakhen, e dine tekstosθe, štar muršikane substantivurā! **4 pùnkture**

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

1. Xramosaren save si e etāpe/ e vaxta jekhe oraqe e rromane čhibāqe! **10 pùnkture**

2. Xramosaren jekh rig/ patrin (25 rëndurā) palal o mothovipen „Phen manqe kaça phires kaj te phenav tuqe kon san tu!” **10 pùnkture**

3. Keren jekh evaluaciaqi fiša vaš **O vèrbo/ I kernavni**, k-i oxtoto klāsa! **10 pùnkture**

EXAMENUL NAȚIONAL DE DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT
20 aprilie 2017

LIMBA ȘI LITERATURA RROMANI MATERNĂ ȘI
METODICA PREDĂRII ACESTORA
BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Varianta3

- Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă fracțiuni de punct. Nu se pot acorda punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem.
- Se acordă 10 puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea la 10 a punctajului total obținut pentru lucrare.

SUBIECTUL I **(60 de puncte)**

1. Dikhela pes kana/ te o təksto si palemxramosardo vi si lačardo palal *i oficiàlo rromani khethani grafia* **8 pùntură**

2. Dikhela pes te/ kana si alosaren e *fonetikane rimomimata*, e *morfologikane dikhimata* vi e *leksikàlo dikhimata* cirdine tekstosəar vi kana vakərdine **buxles** palal lenθe. **8 pùntură**

O alav / i sintagma sar si anθ-o dino təksto	O alav / i sintagma anθ-i lačardi fòrma	fonetikane rimomimata	morfologikane dikhimata	leksikàlo dikhimata

3. Dikhela pes te/ kana e siklărne prinzaren anθar savo čhand/ fàlo le xramosaripnasqo si kadava təksto (epikano vaj lirikano) vi sosəar? **5 pùntură**

4. Dikhela pes sar si kerdo o amboldipen gazikanes. E pùntură si dine palal sar si čács amboldino o təksto, dikhindoj pes te na aven kerde gramatikane, leksikàlo, puntuaciaqe vi redaktisaripnasqe doša. **8 pùntură**

5. Dena pen štar pùntură vaš o lačo/ bidošalo arakhipen e štare kernəvnəno/ e verburenqo, ka-o avutno vaxt e indikativone modosqo. **4 pùntură**

6. Dena pen deš pùntură vaš i paradigma kaj savorre vaxta thaj mòdură e verbosqi **xramosarel**. **10 pùntură**

7. Dena pen oxto pùntură vaš i paradigma kaj savorre kèzură e sintagmaqi *o rromano lil*. **8 pùntură**

8. E pùntură avena dine vaš o xramoripen e adžektivosqo *šukar* ka-e savorre komparaciaqe grădură. **5 pùntură**

9. Dena pen štar pùntură vaš o lačo/ bidošalo arakhipen e štare muršikane nəvnəno/ e substantivurenqo e dine tekstosəar. **4 pùntură**

SUBIECTUL al II-lea **(30 de puncte)**

1. Dikhela pes sar si xramosarde, bikerindoj doša, e etape/ e vaxta jekhe oraqe e rromane čhibăqe. **10 pùntură**

2. Dikhela pes sar tume xramosarde, bikerindoj doša, palal o rromano mothovipen „Phen manqe kaça phires kaj te phenav tuqe kon san tu” **10 pùntură**

3. Dikhela pes sar si kerdi e evaluaciaqi fiša vaš *O vèrbo/ I kernavni*, k-i oxtoto klàsa. **10 pùntură**

*Concursul de ocupare a
posturilor didactice*

(TITULARIZARE)

CONCURSUL DE OCUPARE A POSTURILOR DIDACTICE / CATEDRELOR
DECLARATE VACANTE / REZERVATE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR

12 iulie 2017

Probă scrisă

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ, LIMBA ȘI LITERATURA RROMANI
MATERNĂ ȘI METODICA PREDĂRII ACTIVITĂȚILOR INSTRUCTIV-
EDUCATIVE ÎN GRĂDINIȚA DE COPII

VARIANTA 3 ⁴⁷

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul efectiv de lucru este de 4 ore.

SUBIECTUL I (30 de puncte)

Drabaren o təksto thaj xramosaren nùmaj rromanesθe so mangel pes anθ-e pučhimata dine maj tele!

„Te aven baxthale Romale, dikhav kadi diskussia sar dzhal haj mangav te penav jekh vorba ande kado. Dragone phralale thaj phenjale, o standardo naj feri buthe bershengi butji thaj kidimatha hunje manushengi. Te dikhena pe sa le standardura so vazdepe ande luma dikhena ke malade pala le manush.

AKhanak me skirija gadzhikanes haj penava sostar, jiva dikhen ke shaj skirinov Romanes, naj e vorba pe kodo. /.../

Skirisardem tumenge ande jekh standarduzime shib saa si trajo thaj phirrel ande luma. Sikhaven mange e hasna ande kodo te lav me kaverestar leski shib te skirij sa kade, thaj te avel man sa kodi hasna

O Vatrari”

1. Lačharen o dino təksto palal *i oficiàlo rromani khethani grafia* vi palal *e redakciaqe mangimata*, palemxramosarindoj les p-e eksamenosqi patrin! **6 pùnkură**
2. Ambolden rumunikanes o təksto dino maj opre! **6 pùnkură**
3. Nakhaven i sintagma ***o baxtalo rrom*** anθar le savorre 8 kèzură, vi ka-o jekhipen, vi ka-o butipen! **6 pùnkură**
4. Den i paradigma e kernavnăqi **dikhel** ka-e savorre vaxta e indikativone modosqe (o akanutno, o avutno, o imperfekto, o nakhlo thaj o po but sar perfekto vaxt)! **6 pùnkură**
5. Alosaren anθ-o dino təksto e *fonetikane rimomimata, e morfologiaqe dikhimata* vi e *leksikàlo dikhimata*! **6 pùnkură**

SUBIECTUL al II-lea (30 de puncte)

Se dă textul:

„– Hai! deschideți cu fuga, dragii mamei, cu fuga!
– Ia! Băieți, zise cel mai mare, săriți și deschideți ușa, că vine mama cu demâncare.
– Săracuțul de mine! zise cel mic. Să nu cumva să faceți pozna să deschideți, că-i vai de noi! Asta nu-i mămuca. Eu o cunosc de pe glas; glasul ei nu-i așa de gros și de răgușit, că-i mai subțire și mai frumos!

Lupul, auzind aceste, se duse la un ferar și puse să-i ascute limba și dinții, pentru a-și subția glasul, și-apoi, întorcându-se, începu iar:

⁴⁷ Variantă extrasă la titularizare în data de 12 iulie 2017

Trei iezi cucuieți

Ușa mamei descuieți!...

– Ei, vedeți, zise iarăși cel mare; dacă mă potrivesc eu vouă? Nu-i mămuca, nu-i mămuca!

– D-apoi cine-i dacă nu-i ea? Că doar și eu am urechi! Mă duc să-i deschid.

– Bădică! bădică! zise iarăși cel mic. Ascultați-mă și pe mine! Poate mai de-apoi a veni cineva ș-a zice:

Deschideți ușa,

Că vine mătușa!

ș-atunci voi trebuie numaidecât să deschideți? D-apoi nu știți că mătușa-i moartă de când lupii albi și s-a făcut oale și ulcioare, sărmana?

– Apoi, da! nu spun eu bine? zise cel mare. Ia, de-atunci e rău în lume, de când a ajuns coada să fie cap... Dacă te-i potrivi tu acestora, îi ține mult și bine pe mămuca afară. Eu, unul, mă duc să deschid.

Atunci mezinul se vâra iute în horn și, sprijinit cu picioarele de prichiciu și cu nasul de funingine, tace ca peștele și tremură ca varga de frică. Dar frica-i din raiu, sărmana! Asemene cel mijlociu, tuștiu! iute sub un cherșin; se-nghemuiește acolo cum poate, tace ca pământul și-i tremură carnea pe dânsul de frică: Fuga-i rușinoasă, da-i sănătoasă!

Însă cel mare se dă după ușă și - să tragă, să nu tragă? - în sfârșit, trage zăvorul... Când iaca!... ce să vadă? ș-apoi mai are când vede?... căci lupului îi scăpărau ochii și-i sfârâia gâtulejul de flămând ce era. Și, nici una, nici două, haț! pe ied de gât, îi rătează capul pe loc și-l mănâncă așa de iute și cu atâta poftă, de-ți părea că nici pe-o măsea nu are ce pune. Apoi se linge frumușel pe bot și începe a se învârti prin casă cu neastâmpăr, zicând:

– Nu știu, părerea m-a amăgit, ori am auzit mai multe glasuri? Dar ce Dumnezeu?! Parc-au intrat în pământ... Unde să fie? Se ițește el pe colo, se ițește pe dincolo, dar pace bun! iezii nu-s nicăiri!”

(Capra cu trei iezi – de Ion Creangă)

1. Despărțiți în silabe cuvintele: <i>glas, deschide și pământul.</i>	6 puncte
2. Identificați trei substantive feminine.	6 puncte
3. Stabiliți câte un antonim pentru cuvintele: <i>iute, subția, pace.</i>	6 puncte
4. Menționați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate.	6 puncte
5. Identificați trei verbe la modul conjunctiv, timpul prezent.	6 puncte

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Sikaven, anθ-i rromani vaj rumunikani čhib, save didaktikane materiàlurã / butã save utilizisaren anθ-i barõrri / xurdelin. **10 pùunkturã**

2. Den misala/ ekzèmplurã anθar e vakãripnasqo didaktikano lèksiko ka-i òra, kana keren butã anθ-jekh grùpa le rromane tiknorrença anθar jekh barõrri/ xurdelin! **10 pùunkturã**

3. Xramosaren, anθ-i rromani vaj rumunikani čhib, panz khelimata save khelen tume le čhavorrença anθ-i xurdelin. **10 pùunkturã**

**CONCURSUL DE OCUPARE A POSTURILOR DIDACTICE / CATEDRELOR
DECLARATE VACANTE / REZERVATE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR**

12 iulie 2017

Probă scris

**LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ, LIMBA ȘI LITERATURA RROMANI
MATERNĂ ȘI METODICA PREDĂRII ACTIVITĂȚILOR INSTRUCTIV-
EDUCATIVE ÎN GRĂDINIȚA DE COPII**

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

VARIANTA 3

- Se punctează oricare alte formulări / modalități de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit prin barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.
- Se acordă 10 puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea la 10 a punctajului total obținut pentru lucrare.

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

1. Dikhela pes sar si lačardo o dino təksto palal *i oficiàlo rromani khethani grafia* vi palal *e redakciaqe mangimata*. **6 pùntură**
2. Dikhela pes sar si kerdo o amboldipen gazikanes. E pùntură si dine palal sar si éačes amboldino o təksto, dikhindo^j te na aven kerde gramatikane, leksikàlo vi punktuaciaqe doša. **6 pùntură**
3. Dikhela pes sar si nakhavdi i dini sintagma anθar e kèzură nominativo, akuzativo, genitivo, dativo, lokativo, ablativo, sociativ-instrumentàlo vi vokativo, ka-o jekhipen vi ka-o butipen, dikhindo^j kana si kerde vaj na gramatikane doša. **6 pùntură**
4. Dikhela pes sar si dini e kernavnăqi paradigma ka-e savorre vaxta e îndikativone modosqe. **6 pùntură**
5. Dikhela pes sar si alosarde anθ-o dino təksto e *fonetikane rimomimata*, e *morfologiaqe dikhimata* vi e *leksikàlo dikhimata*. **6 pùntură**

O alav / i sintagma sar si anθ-o dino təksto	O alav / i sintagma anθ-i lačardi fòrma	fonetikane rimomimata	morfologikane dikhimata	leksikàlo dikhimata

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

1. Se acordă câte două puncte pentru fiecare cuvânt despărțit în silabe corect. **6 puncte**
2. Se acordă câte două puncte pentru identificarea fiecărui substantiv feminin. **6 puncte**
3. Se acordă câte două puncte pentru fiecare antonim corect identificat. **6 puncte**
4. Se acordă câte două puncte pentru menționarea corectă a valorii morfologice a fiecărui cuvânt. **6 puncte**
5. Se acordă câte două puncte pentru găsirea fiecărui verb la modul conjunctiv, timpul prezent. **6 puncte**

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Dikhela pes sar si prezentisarde e didaktikane materiàlură / bută save utilizisaren anθ-i baròrri / xurdelin. **10 pùntură**
2. Dikhela pes sar si anavărdo e vakăripnasqo didaktikano lèksiko labărdo anθ-i xurdelin. **10 pùntură**
3. Dena pen po duj pùntură vaš svàko khelipen lačes prezentisardo. **10 pùntură**

CONCURSUL DE OCUPARE A POSTURILOR DIDACTICE / CATEDRELOR
DECLARATE VACANTE / REZERVATE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR

12 iulie 2017

Probă scrisă

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ, METODICA PREDĂRII LIMBII ȘI
LITERATURII ROMÂNE, LIMBA ȘI LITERATURA RROMANI MATERNĂ ȘI
METODICA PREDĂRII LIMBII ȘI LITERATURII RROMANI MATERNE;
INSTITUTORI / ÎNVĂȚĂTORI
LA CLASELE CU PREDARE INTEGRALĂ ÎN LIMBA RROMANI

VARIANTA 3

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul efectiv de lucru este de 4 ore.

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

Drabaren o təksto thaj xramosaren nūmaj rromanesθe so mangel pes anθ-e pučhimata dine maj tele!

„Sukar amalalen, Savore tumen save lelen kotor ano VII Lumiaki Kongresi e Romengo, a ini odola save na lele, te sine kaj si tumen disavi informacia savi ikaldi ano romane jase ano naromane medie, bichaleni ani miri adresa ackovicd@yahoo. com. A odola informacie ka oven ani miri Pustik savu ka agorisinav a savi siola anav "Politikako organiziube e Romengo ani lumia". Ani akaja pustik ka oven sa dokumentia, artiklia e anglune dzi akava VII Kongresi e Romengo.

Sakova tumendar savo ka bichalol jekh informacia kotar varesavo e Lumiake Kongresenda, me ka bichalav oleske pale teksti savo ka gatisarav. Sa bahterdipe tumenge thaj hramineni, soske odova jekhtune forme savenca ka arakha amari politikaki istoria.

Teloprezidento Lumiake Parlamentesko e Romengo,

o Dragoljub Ackovic.”

1. Lačharen o dino təksto palal *i oficiàlo rromani khethani grafi* vi palal *e redakciaqe mangimata*, palemxramosarindoj les p-e eksamenosqi patrin! **6 pùntură**
2. Ambolden rumunikanes o təksto dino maj opre! **6 pùntură**
3. Nakhaven i sintagma *o sukar amal* anθar le savorre 8 kèzură, vi ka-o jekhipen, vi ka-o butipen! **6 pùntură**
4. Den i paradigma e kernavnăqi *arakhel* ka-e savorre vaxta e indikativone modosqe (o akanutno, o avutno, o imperfekto, o nakhlo thaj o po but sar perfekto vaxt)! **6 pùntură**
5. Alosaren anθ-o dino təksto e *fonetikane rimomimata, e morfologiaqe dikhimata* vi e *leksikàlo dikhimata*! **6 pùntură**

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Se dă textul:

„– Hai! deschideți cu fuga, dragii mamei, cu fuga!
– Ia! Băieți, zise cel mai mare, săriți și deschideți ușa, că vine mama cu demâncare.
– Săracuțul de mine! zise cel mic. Să nu cumva să faceți pozna să deschideți, că-i vai de noi! Asta nu-i mămuca. Eu o cunosc de pe glas; glasul ei nu-i așa de gros și de răgușit, că-i mai subțire și mai frumos!

Lupul, auzind aceste, se duse la un ferar și puse să-i ascute limba și dinții, pentru a-și subția glasul, și-apoi, întorcându-se, începu iar:

Trei iezi cucuieți

Ușa mamei descuieți!...

– Ei, vedeți, zise iarăși cel mare; dacă mă potrivesc eu vouă? Nu-i mămuca, nu-i mămuca!

– D-apoi cine-i dacă nu-i ea? Că doar și eu am urechi! Mă duc să-i deschid.

– Bădică! bădică! zise iarăși cel mic. Ascultați-mă și pe mine! Poate mai de-apoi a veni cineva și-a zice:

Deschideți ușa,

Că vine mătușa!

Ș-atunci voi trebuie numaidecât să deschideți? D-apoi nu știți că mătușa-i moartă de când lupii albi și s-a făcut oale și ulcioare, sârmana?

– Apoi, da! nu spun eu bine? zise cel mare. Ia, de-atunci e rău în lume, de când a ajuns coada să fie cap... Dacă te-i potrivești tu acestora, îi ține mult și bine pe mămuca afară. Eu, unul, mă duc să deschid.

Atunci mezinul se vâra iute în horn și, sprijinit cu picioarele de prichicium și cu nasul de funingine, tace ca peștele și tremură ca varga de frică. Dar frica-i din raiu, sârmana! Asemene cel mijlociu, tuștiu! iute sub un cherșin; se-nghemuiește acolo cum poate, tace ca pământul și-i tremură carnea pe dânsul de frică: Fuga-i rușinoasă, da-i sănătoasă!

Însă cel mare se dă după ușă și - să tragă, să nu tragă? - în sfârșit, trage zăvorul... Când iaca!... ce să vadă? și-apoi mai are când vede?... căci lupului îi scăpărau ochii și-i sfârâia gâtul de flămând ce era. Și, nici una, nici două, ha! pe ied de gât, îi rătează capul pe loc și-l mănâncă așa de iute și cu atâta poftă, de-ți părea că nici pe-o măsea nu are ce pune. Apoi se linge frumușel pe bot și începe a se învârti prin casă cu neastâmpăr, zicând:

– Nu știu, părerea m-a amăgit, ori am auzit mai multe glasuri? Dar ce Dumnezeu?! Parc-au intrat în pământ... Unde să fie? Se ițește el pe colo, se ițește pe dincolo, dar pace bun! iezii nu-s nicăiri!”

(Capra cu trei iezi – de Ion Creangă)

1. Despărțiți în silabe cuvintele: <i>glas, deschide și pământul</i> .	6 puncte
2. Identificați trei substantive feminine.	6 puncte
3. Stabiliți câte un antonim pentru cuvintele: <i>iute, subția, pace</i> .	6 puncte
4. Menționați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate.	6 puncte
5. Identificați trei verbe la modul conjunctiv, timpul prezent.	6 puncte

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Keren jekh evaluaciaqi fișa savi šaj te utilizisaren/ labären la ka-e klasaço kotor o **adžektivo / i pašnavni**, i štarto klâsa! **10 pùunktură**

2. Vakären, anθ-i rromani vaj rumunikani čhib, palal i struktūra jekhe didaktikane projektosqi kaj labären/ utilizisaren les anθ-e rromane vaj rumunikane čhibăqe òre! **10 pùunktură**

3. Prezentisaren so anderărel / si anθ-o portofòlivo jekhe siklărnesço vaš i rromani čhib! **10 pùunktură**

CONCURSUL DE OCUPARE A POSTURILOR DIDACTICE / CATEDRELOR
DECLARATE VACANTE / REZERVATE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR

12 iulie 2017

Probă scrisă

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ, METODICA PREDĂRII LIMBII ȘI
LITERATURII ROMÂNE, LIMBA ȘI LITERATURA RROMANI MATERNĂ ȘI
METODICA PREDĂRII LIMBII ȘI LITERATURII RROMANI MATERNE;

INSTITUTORI / ÎNVĂȚĂTORI

LA CLASELE CU PREDARE INTEGRALĂ ÎN LIMBA RROMANI

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

VARIANTA 3

- Se punctează oricare alte formulări / modalități de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit prin barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.
- Se acordă 10 puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea la 10 a punctajului total obținut pentru lucrare.

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

1. Dikhela pes sar si lačardo o dino təksto palal *i oficiàlo rromani khethani grafia* vi palal *e redakciaqe mangimata*. **6 pùntură**

2. Dikhela pes sar si kerdo o amboldipen gazikanes. E pùntură si dine palal sar si čačes amboldino o təksto, dikhindoj te na aven kerde gramatikane, leksikàlo vi punktuaciaqe doša. **6 pùntură**

3. Dikhela pes sar si nakhavdi i dini sintagma anθar e kèzură nominativo, akuzativo, genitivo, dativo, lokativo, ablativo, sociativ-instrumentalo vi vokativo, ka-o jekhipen vi ka-o butipen, dikhindoj kana si kerde vaj na gramatikane doša. **6 pùntură**

4. Dikhela pes sar si dini e kernavnăqi paradigma ka-e savorre vaxta e indikativone modosqe. **6 pùntură**

5. Dikhela pes sar si alosarde anθ-o dino təksto e *fonetikane rimomimata*, e *morfologiaqe dikhimata* vi e *leksikàlo dikhimata*. **6 pùntură**

O alav / i sintagma sar si anθ-o dino təksto	O alav / i sintagma anθ-i lačardi fòrma	fonetikane rimomimata	morfologikane dikhimata	leksikàlo dikhimata

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

1. Se acordă câte două puncte pentru fiecare cuvânt despărțit în silabe corect. **6 puncte**
2. Se acordă câte două puncte pentru identificarea fiecărui substantiv feminin. **6 puncte**
3. Se acordă câte două puncte pentru fiecare antonim corect identificat. **6 puncte**
4. Se acordă câte două puncte pentru menționarea corectă a valorii morfologice a fiecărui cuvânt. **6 puncte**
5. Se acordă câte două puncte pentru găsirea fiecărui verb la modul conjunctiv, timpul prezent. **6 puncte**

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Dikhela pes sar si kerdi e butăqi fiša, te si labărde anθ-i laθe verever mangimata palal i pašnavni. **10 pùntură**

2. Dikhela pes te si prinzardi i struktura jekhe didaktikane projektosqi kaj labăren/ utilizisaren les anθ-e rromane vaj rumunikane čhibăqe òre. **10 pùntură**

3. Dikhela pes te si prinzardo so anderărel / si anθ-o portofòlivo jekhe siklărnesqo vaš i rromani čhib. **10 pùntură**

CONCURSUL DE OCUPARE A POSTURILOR DIDACTICE / CATEDRELOR
DECLARATE VACANTE / REZERVATE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR

12 iulie 2017
Probă scrisă la

LIMBA ȘI LITERATURA RROMANI MATERNĂ ȘI METODICA PREDĂRII
ACESTEIA
PROFESORI DE LIMBA RROMANI (LA NIVEL PRIMAR, GIMNAZIAL ȘI LICEAL)

VARIANTA 3

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul efectiv de lucru este de 4 ore.

SUBIECTUL I (30 de puncte)

Drabaren o təksto thaj xramosaren nūmaj rromanesθe so mangel pes anθ-e pučhimata dine maj tele!

„Soske phrala? "chache si o zoralo sero naperavi o duvar"/ me dzanav so o zorale serora kerde purt/ thaj sare phire pe late thaj trubusara te araka i purt/ o dovar sile piro udar trubulpe te dzanen te ikjolpe lestar/ e duvaresta so phangla amen bershencar/ ko kerda o duvar me na dhanava/ rodav jekhipe zoralipe,rromanipe chachikano.

Kasum Cana

Phrala Cana! Na, me na kaljarava e romane manuse! O Devel oljen kaljardza. Bersenca nasti te arakhen than telo kham, maskar olende thaj tu pereja. O Devel kaljarela tumen, a o "prezime" e Selahetinesoro si palo dzandipe ki chibalani chib "kalosero". Sa dajek manus kerela pe morcake te kaljol ja te parnjol. Me tumen na kaljarava, ni kamava te mudarav.

Ibrahim Osmani

1. Lačharen o dino təksto palal i oficiàlo rromani khethani grafia vi palal e redakciaqe mangimata, palemxramosarindoj les p-o úcuo eksamenosqo lil, na p-o kadava subijèkto!
4 pùnkture
2. Ambolden rumunikanes o təksto dino maj opre!
6 pùnkture
3. Nakhaven i sintagma o **rromano manuś** anθar le savorre 8 kèzură (nominativo, akuzativo, genitivo, dativo, lokativo, ablativo, sociativ-instrumentàlo vi vokativo), vi ka-o jekhipen, vi ka-o butipen!
6 pùnkture
4. Den i paradigma e kernavnăqi/ e verbosqi **mudarel** ka-e savorre vaxta e indikativone modosqe (o akanutno vaxt, o avutno vaxt, o imperfèkto, o nakhlo vaxt thaj o po but sar perfectò vaxt)!
6 pùnkture
5. Alosaren anθar o dino təksto e fonetikane rimomimata, e morfologikane dikhimata vi e leksikàlo dikhimata!
8 pùnkture

SUBIECTUL al II-lea (30 de puncte)

1. Kana tume drabaren o oprutno təksto, kaθar o I-to Subijèkto/ Subiectul I, so tume xatären? Xramosaren palal so tume mangen te phenen maj but, anθ-e 10 rëndură, p-i kadaja tēma!

10 pùnkture

2. Xramosaren, anθ-e 10 rëndură, jekh śajalo e-măjlo kaj te avel tradino/ bičhaldo le kodole manuśesqe, kaj/ savo xramosardo o oprutno imajlo, arakhlo ka-o I-to Subijèkto/ Subiectul II!

10 pùnkture

3. Xramosaren, anθ-e 15-20 rëndurǎ, jekh mothovipen, astarindoj/ širdindoj kaθar o phenipen „*O nasul manuś si sar o angar. Kana na phabarel tut, kalǎrel tut.*” **10 pùnturǎ**

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Keren jekh butǎqi fiśa savi śaj te utilizisaren/ labǎren la ka-o klasaço kotor **O adzektivo**, i śtarto klǎsa! **10 pùnturǎ**

2. Vakǎren palal i struktùra jekhe didaktikane projektosqi kaj labǎren/ utilizisaren les anθ-e rromane ćhibǎqe òre! **10 pùnturǎ**

3. Prezentisaren so anderǎrel / si anθ-o portofòlivo jekhe siklǎrnesço vaś i rromani ćhib!

10 pùnturǎ

CONCURSUL DE OCUPARE A POSTURILOR DIDACTICE / CATEDRELOR
DECLARATE VACANTE / REZERVATE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR

12 iulie 2017

LIMBA ȘI LITERATURA RROMANI MATERNĂ ȘI METODICA PREDĂRII
ACESTEIA

Profesori de limba rromani (la nivel primar, gimnazial și liceal)

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

VARIANTA 3

- Se punctează oricare alte formulări / modalități de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit prin barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.
- Se acordă 10 puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea punctajului total acordat pentru lucrare la 10.

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

1. Dikhela pes sar si lačhardo o dino təksto palal *i oficiàlo rromani khethani grafia* vi palal *e redakciaqe mangimata*. **4 pùntură**
2. Dikhela pes sar si kerdo o amboldipen gazikanes. E pùntură si dine palal sar si căces amboldino o təksto, dikhindoj te na aven kerde gramatikane, leksikàlo vi puntuaciaqe doša. **6 pùntură**
3. Dikhela pes sar si nakhavdi i dini sintagma anθar e kèzură nominativo, akuzativo, genitivo, dativo, lokativo, ablativo, sociativ-instrumentàlo vi vokativo, ka-o jekhipen vi ka-o butipen, dikhindoj kana si kerde vaj na gramatikane doša. **6 pùntură**
4. Dikhela pes sar si dini e kernavnăqi paradigma ka-e savorre vaxta e indikativone modosqe savorre vaxta e indikativone modosqe (o akanutno vaxt, o avutno vaxt, o imperfèkto, o nakhlo vaxt thaj o po but sar perfèkto vaxt)! **6 pùntură**
5. Dikhela pes sar si alosarde anθ-o dino təksto e *fonetikane rimomimata*, e *morfologiaqe dikhimata* vi e *leksikàlo dikhimata*. **8 pùntură**

O alav / i sintagma sar si anθ-o dino təksto	O alav / i sintagma anθ-i lačhardi fòrma	fonetikane rimomimata	morfologikane dikhimata	leksikàlo dikhimata

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

1. Dikhela pes sar si xramosardo tumaro mothovipen aj e pùntură si dine palal sar si căces xramosardo o təksto, dikhindoj pes te na aven kerde gramatikane, leksikàlo vi puntuaciaqe doša. Dikhela pes vi savi emòcia tradel tumaro təksto p-i i dini tēma! **10 pùntură**
2. Dikhela pes sar si xramosardo tumaro redaktisaripen, dikhindoj pes te na aven kerde gramatikane, leksikàlo vi puntuaciaqe doša. **10 pùntură**
3. Dikhela pes sar si xramosardo tumaro mothovipen, sar keren tume i argumentàcia, tha' dikhela pes vi te na aven kerde gramatikane, leksikàlo vi puntuaciaqe doša. **10 pùntură**

SUBIECTUL al III-lea

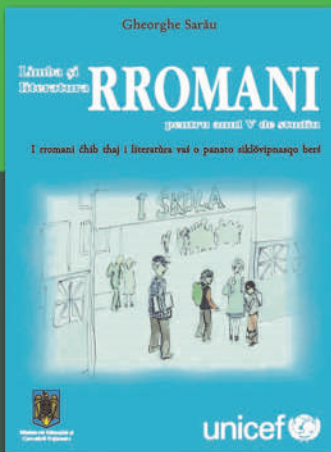
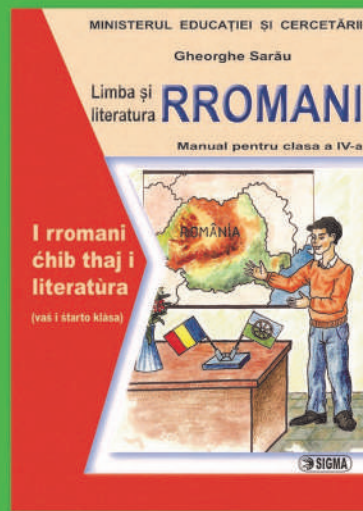
(30 de puncte)

1. Dikhela pes sar si kerdi e butăqi fiša, te si labārde anθ-i laθe e tekstosqe informàcie palal o adžektivo. **10 pùntură**
2. Dikhela pes sar si prezentisardi i struktura jekhe didaktikane projektosqi kaj labāren/ utilizisaren les anθ-e rromane čhibăqe òre. **10 pùntură**
3. Dikhela pes te si prinzarde so anderārel / si anθ-o portofòlivo jekhe siklārnesqo vaš i rromani čhib. **10 pùntură**

BIBLIOGRAFIE

1. BORCOI, Jupiter; SARĂU, Gheorghe; PANDELICĂ, Nicolae, 2009, *Manual de limba și literatura rromani, clasa a VIII-a*, București: Editura Vanemonde, 114 p.
2. CUCOȘ, Constantin (coord.), 1998, *Psihopedagogie pentru examenul de definitivare și grade didactice*, Iași: Editura Polirom.
3. CORDOVAN, Ionel; PALFI-TAMAȘ Noemi, 2008, *Manual de limba și literatura rromani, clasa a VI-a*, București: Editura Vanemonde, 104 p. [referent și redactor pentru limba rromani: Gheorghe Sarău].
4. IUCU, Romiță, 2001, *Instruirea școlară*, Iași: Editura Polirom.
5. IUCU, Romiță, MANOLESCU, Marin, 2001, *Pedagogie*, București: Editura Fundației „Dimitrie Bolintineanu”, 332 p.
6. MANOLESCU, Marin, 2002, *Evaluarea școlară - un contract pedagogic*, București: Editura Fundației „Dimitrie Bolintineanu”, 248 p.
7. NEACȘU, Ion, *Instruire și învățare*, București: EDP, 1999.
8. MOISE, Gabriela; CĂLDĂRARU, Marius; SARĂU, Gheorghe, 2008, *Manual de limba și literatura rromani, clasa a VII-a*, București: Editura Vanemonde, 104 p.
9. SARĂU, Gheorghe, 2005, *Limba și literatura rromani. Manual pentru clasa I. I rromani čhib thaj i literatūra vaś i jekhto klăsa*, București: Editura Sigma, 64 p.
10. SARĂU, Gheorghe; STĂNESCU, Camelia, 2005, *Limba și literatura rromani: manual pentru clasa a II-a. I rromani čhib thaj i literatūra vaś i dujto klăsa*, București: Editura Sigma, 64 p.
11. SARĂU, Gheorghe, 2005, *Limba și literatura rromani. Manual pentru clasa a III-a. I rromani čhib thaj i literatūra vaś i trinto klăsa*, București: Editura Sigma, 104 p.
12. SARĂU, Gheorghe, 2006, *Limba și literatura rromani. Manual pentru clasa a IV-a. I rromani čhib thaj i literatūra (vaś i štarto klăsa)*, București: Editura Sigma, 104 p.
13. SARĂU, Gheorghe, 2007, *Limba și literatura rromani pentru anul V de studiu. I rromani čhib thaj i literatūra vaś o panzto siklövipnasqo berś*, București: Editura Alpha MDN, 118 p.
14. SARĂU, Gheorghe, 2008, *Curs practic de limba rromani pentru toți*, București: Editura Sigma, 208 p.
15. SARĂU, Gheorghe [coordonator volum și redactor]; SANDU, Ion; CORDOVAN, Ionel; CĂLDĂRARU, Marius; KORECK, Maria; IORGA, Nicolae; 2014, *Rromanipen educațional*. București: Editura Vanemonde, 146 p.
16. SARĂU, Gheorghe; CORDOVAN, Ionel; STĂNESCU, Camelia, 2015, *Comunicare în limba maternă rromani. Manual pentru clasa I. Vakăripen anθ-i rromani čhib vaś i jekhto klăsa*, București: Editura Sigma, 72 p. (vol. I) + 72 p. (vol. II).
17. SARĂU, Gheorghe; CORDOVAN, Ionel; 2016, *Ghid de conversație român – rrom – englez – maghiar*, Oradea: Editura Primus, 188 p.
18. *** Legea Educației Naționale nr. 1 /2011.
19. *** Programele școlare de Limba și literatura rromani pentru clasele VI-VIII, MECI, București, 2009.

20. *** Programa școlară pentru disciplina COMUNICARE ÎN LIMBA RROMANI, clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, MEN, București, 2013.
21. *** Programa școlară pentru disciplina COMUNICARE ÎN LIMBA RROMANI, clasa a III-a și a IV-a, MEN, București, 2014.
22. *** Programele școlare de Limba și literatura rromani pentru clasa a V-a, MEN, București, 2017.
23. *** Programa de titularizare pentru disciplina limba și literatura rromani maternă, specializările profesori, învățători, educatori, MECTS, București, 2010.
24. *** Programa pentru Examenul național de definitivare în învățământ, la disciplina limba rromani maternă, specializările profesori, învățători, educatori MECS, București, 2015.

ISBN 978-973-0-25128-9